

T.C.

BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

YENİ TÜRK EDEBİYATI BİLİM DALI

YENİ TÜRK MECMUASI'NDA EDEBİYAT İLE İLGİLİ YAZILAR
(YÜKSEK LİSANS TEZİ)

Yasemin ORAL

BURSA 2021

T.C.

BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

YENİ TÜRK EDEBİYATI BİLİM DALI

YENİ TÜRK MECMUASI'NDA EDEBİYAT İLE İLGİLİ YAZILAR

(YÜKSEK LİSANS TEZİ)

Yasemin ORAL

Danışman: Prof. Dr. Alev SINAR UĞURLU

BURSA - 2021

Yemin Metni

Yüksek Lisans tezi olarak sunduğum “Yeni Türk Mecmuası’nda Edebiyat İle İlgili Yazılar” başlıklı çalışmanın bilimsel araştırma, yazma ve etik kurallarına uygun olarak tarafımdan yazıldığına ve tezde yapılan bütün alıntıların kaynaklarının usulüne uygun olarak gösterildiğine, tezimde intihal ürünü cümle veya paragraflar bulunmadığına şerefim üzerine yemin ederim.

Tarih ve İmza

Adı Soyadı: Yasemin Oral

Öğrenci No: 701741011

Anabilim/Anasanat Dalı: Türk Dili ve Edebiyatı

Programı: Türk Dili ve Edebiyatı Tezli Yüksek Lisans

Statüsü: Yüksek Lisans

ÖZET

Yazar Adı ve Soyadı : Yasemin ORAL
Üniversite : Bursa Uludağ Üniversitesi
Enstitüsü : Sosyal Bilimler Enstitüsü
Anabilim/Anasanat Dalı : Türk Dili ve Edebiyatı
Bilim/Sanat Dalı : Yeni Türk Edebiyatı
Tezin Niteliği : Yüksek Lisans Tezi
Sayfa Sayısı : X + 331
Mezuniyet Tarihi :/...../20....
Tez Danışman(lar)ı : Prof. Dr. Alev SINAR UĞURLU

YENİ TÜRK MECMUASI'NDA EDEBİYAT İLE İLGİLİ YAZILAR

Bu çalışma, 1932-1943 yılları arasında yayınlanmış olan Yeni Türk Mecmuası'ndaki nazım ve nesirlerin tematik incelemesini esas almaktadır.

Çalışma üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde halkevlerinin geçirdiği tarihsel süreç, halkevi dergilerinin kapsamı ve içeriği, Eminönü Halkevinin tarihi incelendi.

İkinci bölümde Yeni Türk Mecmuası hakkında genel bilgiler verildi, derginin içeriği ve derginin çıkış amacı ortaya koyuldu.

Üçüncü bölümde Yeni Türk Mecmuası'nda yer alan edebiyat yazıları temalarına göre sınıflandırılıp incelendi.

Hazırlanan bu yüksek lisans teziyle edebiyat ürünlerinin halkevi dergilerinde nasıl yer aldığı Yeni Türk Mecmuası örneği üzerinden tespit edilmeye çalışıldı.

Anahtar Sözcükler: Yeni Türk, Dergi, Halkevi, Edebiyat.

ABSTRACT

Name and Surname	: Yasemin Oral
University	: Bursa Uludag University
Institution	: Social Science Institution
Field	: Turkish Language and Literature
Branch	: New Turkish Literature
Degree Awarded	: Master
Page Number	: X + 331
Degree Date	:/...../20....
Supervisor/s	: Prof. Dr. Alev SINAR UĞURLU

ARTICLES ABOUT LITERATURE IN YENİ TÜRK JOURNAL

The main purpose of this study is to thematically examine proses and poetries in *Yeni Türk Journal* which was published between the years 1932 and 1943.

The study consists of three chapters. The first chapter examines the historical evolution of People's Houses and it discusses the content and scope of other journals which were published by People's Houses. The chapter continues with the historical investigation of Eminönü Halkevi.

The second chapter provides overall information about *Yeni Türk Journal*, its content and its purpose.

The third chapter is devoted to thematic classification and discussion of articles in *Yeni Türk Journal*.

Through the examination of *Yeni Türk Journal*, this thesis aimed to reveal how literary works appeared in journals that were published by People's Houses.

Key Words: Yeni Turk, Journal, People House, Literature.

ÖNSÖZ

1932 yılında halkevlerinin kurulmasıyla birlikte bu kurumların yayın organı olan halkevi dergileri halkevlerinin dil, edebiyat, tarih şubesi tarafından çıkarılmaya başlanır.

1932-1943 yılları arasında Eminönü Halkevi tarafından yayınlanan *Yeni Türk Mecmuası* zengin içeriği ve yazar kadrosu ile halkevi dergileri içinde önemli bir yere sahiptir. Dergi aylık olarak toplamda 125 sayı yayınlanmıştır. Dergide ekonomi, tarih, psikoloji, eğitim, felsefe, arkeoloji, fen bilimleri ve edebiyat gibi birçok farklı alanda yazılar yer alır. Dergideki edebiyat yazılarının sayısı oldukça fazladır. Hikâye, deneme, şiir, makale, röportaj, tiyatro ve gezi yazısı türlerinde eserler ortaya koyulmuştur.

Hazırlanan bu çalışmada, edebî eserlerin halkevi dergilerinde nasıl yer aldığı *Yeni Türk Mecmuası* üzerinden incelendi ve *Yeni Türk Mecmuası*'nın diğer halkevi dergileri içindeki yeri, önemi tespit edilmeye çalışıldı. Tezde, derginin Beyazıt Devlet Kütüphanesi'nde yer alan nüshaları esas alındı. Dergideki tüm edebiyat yazıları incelenerek yazılar temalarına göre sınıflandırıldı. Söz konusu temaların o dönemde yazılan diğer metinlerde nasıl işlendiğine ve yazarların biyografilerine değinildi.

Çalışmam boyunca sonsuz bir sabırla yanımda olan kıymetli hocam Prof. Dr. Alev SINAR UĞURLU'ya, tezi savunma ve teslim etme süreçlerimde yardımlarını esirgemeyen Arş. Gör. Zuhal EROĞLU KOŞAN ve Arş. Gör. Fırat Ender KOÇYİĞİT'e, çalışmam sırasında yardımcı olan arkadaşlarım Mehmet ALTINOVA, Elif GÜNAYDIN, Merve CİN ve Talha MURAT'a, eğitim hayatım boyunca her an beni destekleyen annem Ayla ORAL'a, ağabeyim Serhat Hami ORAL'a, kardeşim Serdar Yağız ORAL'a teşekkürü borç bilirim. Son teşekkürüm ise bugünleri görmesini çok istediğim, sevgisini ve özlemini her dakika kalbimde hissettiğim babam Zekeriya ORAL'dır.

İÇİNDEKİLER

Sayfa

YEMİN METNİ.....	i
İNTİHAL YAZILIM RAPORU.....	ii
TEZ ONAY SAYFASI.....	iii
ÖZET.....	iv
ABSTRACT.....	v
ÖNSÖZ.....	vi
İÇİNDEKİLER.....	vii
KISALTMALAR	x
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

HALKEVLERİ, HALKEVİ DERGİLERİ, EMİNÖNÜ HALKEVİ

I. HALKEVLERİ.....	4
A. Halkevlerinin Birinci Dönemi.....	8
B. Halkevlerinin İkinci Dönemi.....	13
C. Halkevlerinin Üçüncü Dönemi.....	15
II. HALKEVİ DERGİLERİ.....	16
III. EMİNÖNÜ HALKEVİ.....	22

İKİNCİ BÖLÜM

YENİ TÜRK MECMUASI

I. DERGİ HAKKINDA GENEL BİLGİLER.....	28
II. DERGİNİN YAZAR KADROSU.....	31
III. DERGİNİN ÇIKIŞ AMACI.....	32
IV. DERGİDEKİ YAZILARIN SAYILARA GÖRE LİSTESİ.....	34

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YENİ TÜRK MECMUASI'NDAKİ EDEBİYAT YAZILARI

I. BİREYSEL MESELELERİ KONU EDİNER METİNLER.....	92
A. Bireysel Meseleleri Konu Edinen Şiirler.....	92
1. Özlem Temalı Şiirler.....	92
2. Ölüm Temalı Şiirler.....	120
3. Aşk Temalı Şiirler.....	134
4. Yalnızlık Temalı Şiirler.....	151
5. Zaman Temalı Şiirler.....	167
6. Gurbet Temalı Şiirler.....	182
7. Ayrılık Temalı Şiirler.....	189
8. Ruhi Bunalım Temalı Şiirler.....	195
9. Yaşama Sevinci Temalı Şiirler.....	205
B. Bireysel Meseleleri Konu Edinen Yazılar.....	212
1. Yalnızlık Temalı Yazılar.....	212
2. Aşk ve Evlilik Temalı Yazılar.....	213
II. SOSYAL MESELELERİ KONU EDİNER METİNLER.....	218
A. Sosyal Meseleleri Konu Edinen Şiirler.....	218
1. Türk Tarihi Temalı Şiirler.....	218
2. Mustafa Kemal Atatürk Temalı Şiirler.....	224
3. Vatan Temalı Şiirler.....	228
4. Halkevi Temalı Şiirler.....	231
5. Köy ve Doğa Temalı Şiirler.....	234
6. Yeni İnsan Tipi Temalı Şiirler.....	238
7. Türk Kadını Temalı Şiirler.....	242
8. Cumhuriyet ve İnkılap Temalı Şiirler.....	243
9. Şehirler ve Şahıslar Hakkında Şiirler.....	244
B. Sosyal Meseleleri Konu Edinen Yazılar.....	249
1. Bozulan Toplum Düzeni Temalı Yazılar.....	249

2.	Türk İnsanı Temalı Yazılar.....	253
3.	Cumhuriyet ve İnkılap Temalı Yazılar.....	258
4.	Kadın ve Çocuk Temalı Yazılar.....	260
5.	Gezi Yazıları.....	268
III. DİL VE EDEBİYAT İLE İLGİLİ YAZILAR.....		272
A.	Edebiyat ve Edebiyat Tarihi Hakkında Yazılar.....	272
1.	Türk Edebiyatı ve Türk Yazarları Hakkında Yazılar.....	272
2.	Türkiye Dışındaki Ülkelerin Edebiyatları ve Yazarları Hakkında Yazılar.....	281
B.	Türk Dili Hakkında Yazılar.....	287
C.	Halk Edebiyatı Hakkında Yazılar.....	294
D.	Kitap Tanıtımları ve Kitap Tahlilleri.....	297
SONUÇ		301
KAYNAKÇA.....		305
EKLER.....		311

KISALTMALAR

- b.** : Baskı
bkz. : Bakınız
C. : Cilt
çev. : Çeviren
ed. : Editör
S. : Sayı
ss. : Sayfadan sayfaya
Y.b.d. : Yazarı belli değil

GİRİŞ

Cumhuriyetin ilk yıllarında “ideal” bir toplumun inşası çabasıyla açılan halkevleri, Atatürk ilke ve inkılapları doğrultusunda yapılan devrimlerin halk tarafından anlaşılıp benimsenmesi için önemli kurumlardır. Bu anlamda cumhuriyet rejiminin gerçekleştirdiği ilk görev, savaş yıllarında zorlu mücadeleler vererek var olma savaşını kazanan Türk halkını her alanda eğitmeye başlamaktır.

İstanbul Halkevi, ülkede açılan ilk 14 halkevinden biridir. 1935 yılında İstanbul Halkevinin lağvedilmesinin ardından İstanbul’un çeşitli ilçelerinde 7 halkevi açılır. Bunlardan biri de Eminönü Halkevidir. Eminönü, şehrin en kalabalık ilçeleri arasındadır ve konum itibarıyla halkın uğrak mekânlarındandır. Bu sebeple diğer halkevleri içinde Eminönü Halkevinin yeri daha fazla önem arz eder.

Kapıları hiçbir ayırım gözetmeksizin tüm halka açık olan halkevleri “dil, tarih, edebiyat, tiyatro, sosyal yardım, güzel sanatlar” alanlarında çalışmalara başlar. Bu çalışmalardan biri de halkevi dergisi çıkarmaktır. Dergileri yayınlamak halkevlerinin “dil, tarih, edebiyat kolu”na ait bir görevdir. Cumhuriyet Halk Fırkası Halkevleri Talimatnamesi’ne göre halk arasında yaşayan kelimeler, masallar, atasözleri, millî gelenekler ve âdetler derlenecek, ilim ve edebiyat alanında yetenekli gençler çalışma yapmak için teşvik edilecek, yapılan tüm bu araştırmalar halkevi dergilerinde yayınlanacaktır. (Y.b.d., 1932: 10)

Ankara Halkevinin yayın organı olan *Ülkü* dergisi diğer halkevi dergilerine içerik ve şekil açısından örnek olmuştur. Eminönü Halkevinin dergisi olan *Yeni Türk Mecmuası* da İstanbul’da halkevi dergilerinin öncüsü olur. *Yeni Türk Mecmuası* Cumhuriyet Halk Fırkası Halkevleri Talimatnamesi’nde belirtilen amaçlar doğrultusunda 1932 yılında çıkarılmaya başlar ve 1943 yılına kadar kesintisiz olarak yayın hayatına devam eder. Dergi toplam 125 sayıdır ve edebiyat dışında eğitim, siyaset, tarih, arkeoloji, psikoloji, ekonomi, fen, spor gibi farklı alanlarda yazılar içerir. Dergi, dönemin tanınmış isimlerini kadrosunda bulundurması ve birçok türde erken Cumhuriyet dönemi eserlerini içermesi açısından incelemeye değer bir kaynaktır.

Yeni Türk Mecmuası hakkında hazırlanmış iki adet yüksek lisans tezi mevcuttur. Bu tezlerin birincisi 2002 yılında Songül Uğur tarafından yazılan “Türkiye Cumhuriyeti’nin ‘Halka Doğru’ Politikasında Yeni Türk Mecmuası’nın Yeri”, ikincisi ise 2015 yılında Erdiñç Yakasız tarafından yazılan “Yeni Türk Mecmuası (1932-1943)” adlı tezlerdir. Ancak bu tezler tarih anabilim dalında hazırlanmış olup içerik olarak tezimizle benzerlik göstermemektedir.

Tezin birinci bölümünde Türk Ocağı’ndan halkevlerinin açılışına uzanan süreç, halkevi dergileri ve Eminönü Halkevi incelenmiştir. Halkevlerinin birinci, ikinci ve üçüncü dönemlerinde gerçekleştirdikleri faaliyetlerden bahsedilmiştir.

İkinci bölümde, *Yeni Türk Mecmuası* hakkında genel bilgiler, derginin yazar kadrosu ve derginin çıkış amacı incelenip dergide yer alan tüm yazılar sayılara göre listelenmiştir.

Üçüncü bölümde mecmuadaki yazılar bireysel meseleler, toplumsal meseleler, dil ve edebiyat yazıları olmak üzere üçe ayrılmıştır. Bireysel ve toplumsal meseleleri konu edinen metinler nazım ve nesir olarak iki başlık altında temalarına göre sınıflandırılmıştır.

Bireysel meseleleri konu edinen şiirlerin temaları özlem, ölüm, aşk, yalnızlık, zaman, gurbet, ayrılık, ruhi bunalım ve yaşama sevinci olarak, nesirlerin teması yalnızlık, aşk ve evlilik olarak belirlenmiştir.

Sosyal meseleleri konu edinen şiirlerin temaları ise Türk tarihi, Atatürk, vatan, halkevi, köy ve doğa, yeni insan tipi, Türk kadını, cumhuriyet ve inkılap, şehir ve şahıslar olarak, nesirlerin teması bozulan toplum düzeni, Türk insanı, cumhuriyet ve inkılap, kadın ve çocuk olarak belirlenmiştir. Ayrıca bir tür olarak gezi yazıları üzerinde durulmuştur.

Tespit edilen temaların dönem edebiyatında ve *Yeni Türk Mecmuası*’nda nasıl işlendiği örnekler üzerinden tespit edilmeye çalışılmıştır. Dergide yazıları yer alan yazarlar hakkında biyografik bilgilere de değinilmiştir.

Dil ve edebiyat ile ilgili yazılar edebiyat ve edebiyat tarihi, Türk dili, halk edebiyatı, kitap tanıtımları ve kitap tahlilleri şeklinde dört başlık altındadır. Edebiyat ve edebiyat tarihi hakkında yazılar Türk edebiyatı ve Türk yazarları

hakkında yazılar, Türkiye dışındaki ülkelerin edebiyatları ve yazarları hakkında yazılar olmak üzere iki başlıktır.

Tezde alıntı yapılan metinlerin dergideki imlâ hataları düzeltilmemiş, alıntılar dergideki imlâ korunarak olduğu gibi aktarılmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

HALKEVLERİ, HALKEVİ DERGİLERİ, EMİNÖNÜ HALKEVİ

I. HALKEVLERİ

Cumhuriyetin ilanından sonra, gerçekleştirilen devrimlerin halkta karşılığını bulması gerekmekteydi. *“Ne var ki, devletin öncü kadroları devlet işlerinden yeterince zaman bulamıyorlar ve bu nedenle halk kitlelerini arasına gerektiği kadar giremiyorlardı. Kitleler ise yapılan değişiklikleri zamanında izleyemiyor bu nedenle de bazılarını anlamakta zorluk çekiyorlardı. Kitlelerin okumamışlık düzeyi, ülkede yapılanların son derece hızlı biçimde uygulama alanına getirilmesi, aydın ve halk kopukluğu bir çok sorun yaratıyor ve ülke işlerinin yürütülmesinde birbiri ardı sıra zorluklar çıkarıyordu.”* (Çeçen, 1990: 75) Bu durumun aşılması için halkla devlet arasında bir aracıya ihtiyaç duyulmaktaydı. Halkın yabancı devletlerde olduğu gibi her anlamda eğitilmesi gerekmekteydi. *“Demokratik ülkelerin demokrasiyi tabana yayma doğrultusunda halk eğitimine ağırlık veren denemeleri ise Türkiye için yol gösterici oluyordu. Özellikle İsveç deneyi bu açıdan ülkemizde ilgi çekiyordu. Bu amaçla cumhuriyet yönetimi bazı gençleri ve görevlileri Avrupa ülkelerine göndererek buralardaki halk eğitimi çalışmalarını inceletiyordu.”* (Çeçen, 1990: 80)

Osmanlı Devleti dağılırken devrin aydınları çeşitli kurtuluş çareleri aramış ve farklı fikir hareketlerine sarılmışlardır. Tanzimat yıllarında bu fikir hareketleri Osmanlıcılık, İslamcılık ve Batıcılıktır. Türkçülük hareketi, Mehmet Emin Yurdakul’un “Anadolu’dan Bir Ses Yâhut Cenge Giderken” şiiri ile fiilî olarak başlamış ve II. Meşrutiyet’in ilanından sonra diğer fikir hareketlerine katılmıştır. Osmanlıcılık, İslamcılık ve Batıcılık gibi fikir hareketlerinin amaçları doğrultusunda millî kimliğin ön plana çıkarılması mümkün değildir. Türkçülük hareketi ile birlikte Türklük bilinci vurgulanmaya başlanır. Türkçülük hareketi diğer düşüncelerin aksine edebiyatta ortaya çıkar ve Yusuf Akçura’nın Mısır’da

ıkan *Türk* adlı gazetede 1904 yılında yayınlanan “Üç Tarz-ı Siyaset” makalesi ile Osmanlıcılık ve İslâm birliği fikirlerine bir de Türk birliği eklenir, Türkçülük hareketinin teşkilatlanması kısa sürede gerçekleşir. 1908 yılında Türk Derneği, 1911 yılında Türk Yurdu kurulur. Ancak bu fikir hareketinin en önemli teşkilatlanması Türk Ocağı etrafında olur. 3 Temmuz 1911’de yapılan toplantı ile Türk Ocağı’nın adı belirlenir, geçici yönetim kurulu seçilir, temeli atılır. 25 Mart 1912’de Türk Ocağı resmî olarak kurulur. Ocağın amacı “*millî kùltürün (hars), ahlâk ve fikir hayatının geliştirilmesi, millî birliğin kuvvetlendirilmesi, toplum yapısının sağlamlaştırılması ve Türklüğün yüceltilmesi*”dir. İstanbul merkezli olarak kurulan ocak kısa süre içinde İstanbul dışında da şubeler açarak faaliyete geçer. Ancak Kurtuluş Savaşı döneminde bu faaliyetler duraklar. Galip çıkılan savaş sonrası çalışmalar yeniden başlar. Kuruluş aşamasında ocağın siyasete karışmayacağı söylense de 1927’de CHP ile birlikte hareket edileceği açıklanmış ve böylece siyasetle bağ kurulmuştur. Atatürk *Hâkimiyet-i Milliye* muhabirine verdiği demeçte Türk Ocakları hakkında şöyle söylemiştir:

“Milletlerin tarihinde bazı devirler vardır ki, muayyen maksatlara erebilmek için maddi ve manevî ne kadar kuvvet varsa hepsini bir araya toplamak ve aynı istikamete sevk etmek lâzım gelir. Yakın senelerde milletimiz böyle bir toplanma ve birleşme hareketinin mühim neticelerini idrâk etmiştir.

Memleketin ve inkılâbın içeriden ve dışarıdan gelebilecek tehlikelere karşı masuniyeti için, bütün milliyetçi ve cumhuriyetçi kuvvetlerin bir yerde kullanması lâzımdır.

Teessüs tarihinden beri ilmi sahada halkçılık ve milliyetçilik akidelerini neşir ve tâmime sadakatle ve imanla çalışan ve bu yolda memnuniyeti mucip hizmetleri sebk etmiş olan Türk ocaklarının, aynı esasları siyasi ve tatbiki sahada tahakkuk ettiren fırkamla bütün mânasiyle yekvücut olarak çalışmalarını münasip gördüm.

Bu kararım ise, milli müessese hakkında duyduğum itimat ve emniyetin ifadesidir.

Aynı cinsten olan kuvvetler müsterek gaye yolunda birleşmelidir.” (Y.b.d., 1997: 130)

Türk Ocağı çatısı altında CHP yönetiminin hoşuna gitmeyecek faaliyetlerin yapılması kapatılmaya giden süreci başlatmıştır ve 10 Nisan 1931’deki kurultayda Türk Ocağı’nın kapatılmasına karar verilmiştir. Ocağın tüm mal varlığı CHP’ye geçirilmiştir. Bu kapalı kalma hâli 18 yıl sürmüştür.

10 Mayıs 1949’da Türk Ocağı İstanbul’da yeniden çalışmalara başlamıştır. 1958’de ocağın genel merkezi Ankara’ya taşınmıştır ve çalışmalar hızlanmıştır. Ülke içi siyasî olaylar nedeniyle Türk Ocağı aktif olarak çalışmalarına ancak 15 Nisan 1984’te tekrar başlayabilmiştir.

Türk Ocağı’nın yayın organı olan *Türk Yurdu* dergisi 1988 tarihi itibariyle düzenli olarak yayınlanmaya başlamıştır. Ocak, farklı kollarda türlü etkinliklerle çalışmalarına hâlen devam etmektedir.

Türk Ocağı’nın kapatıldığı dönemde halkın eğitilmesi, cumhuriyetin temel ilkelerini halka aktarmak öncelikli amaç olarak kabul edilerek halkevleri örgütlenmesi başlamıştır. *“Halkın Atatürk devrimleri doğrultusunda siyasal ve ideolojik eğitimlerini gerçekleştirmek amacıyla kurulan bu örgütler Atatürk devrimi açısından yeni bir aşama oldu ve ülke çapında yeni bir dönemi başlattı.”* (Çeçen, 1990: 90)

Halkevlerinin açılışı resmî olarak 19 Şubat 1932 tarihine denk gelir. *“Başkent’te yapılan tören ile beraber aynı gün bütün Türkiye’de 14 Halkevi şubesi açıldı. Ankara, Afyon, Samsun Eskişehir, Diyarbakır, İzmir, Konya, Denizli, Van, Aydın, Çanakkale, Bursa, İstanbul, Adana’da Halkevi şubeleri hemen çalışmalarına başladılar.”*(Çeçen, 1990: 98) Kuruluşu öncesinde uzun çalışmalar sonucu işleyişi, amaçları belirlenmiştir. Yeni Türkiye’nin temeli olan halkçılık, cumhuriyetçilik, inkılapçılık, milliyetçilik, laiklik, devletçilik ilkeleri halkevlerinin de temel aldığı hareket noktaları olmuştur.

Kazım Karabekir Ankara’daki şubenin açılışına, başbakan İsmet Paşa ise İstanbul Halkevi’nin açılışına katılmıştır. Her şubenin açılış töreninde bir

parti yetkilisi hazır bulunmuştur. Devrin aydınlarının halkevlerine üye olmaları halkta da üye olmak için istek uyandırmış ve halkı teşvik etmiştir. (Çeçen, 1990: 99)

Halkevleri tamamen millî kaynaklardan beslenen etkinlikler içine girmiştir. Toplumun her kesiminden insanı bünyesine katmak, halkın yine halk için çalışmasını sağlama amacı taşımışlardır. Halk, kendi kültürel gelişimi için çaba sarf etmeye başlamıştır.

Gerçekleştirilen devrimlerin halk tarafından anlaşılıp sindirilmesi, yetişkinlerin hem kültürel hem de meslekî açıdan eğitilmesi, halkın öz kültürünü tanınması, bir uçurum hâline gelen aydın ve halk arasındaki uzaklığın en aza indirilmesi ve bunları da Atatürk ilkeleri ışığında yapmak temel amaçlar arasında olmuştur. Bu amaçlar doğrultusunda halkevleri dokuz farklı şube olarak çalışmalar yapmıştır. Bu şubeler şunlardır:

- “1) Dil, tarih, edebiyat,
- 2) Ar,
- 3) Gösterit,
- 4) Spor,
- 5) Sosyal yardım,
- 6) Halk dershaneleri ve kurslar,
- 7) Kitapsaray ve yayın,
- 8) Köycülük,
- 9) Müze ve sergi” (Y.b.d., 1935: 2269)

Halkevlerinde halkın her anlamda gelişebilmesi için etkinlikler düzenlenmiş, konferanslar verilmiş, yardıma muhtaç kişilere yardım edilmiş, millî kimliğimizin yansıması olan eserlerin korunması için çaba gösterilmiş, köylü-şehirli ayrımı ortadan kaldırılmaya çalışılmış, halkın meslekî gelişimi için

şimdiki uygulamalara benzer kurslar açılmış, okuma-yazma seviyesinin artırılması için dersler verilmiştir. “*Halkevlerinin yürüttüğü çalışmalar, ulusal değerlerimizin yalnız günümüze değil, yarına da aktarılmasında büyük ve tarihsel bir görevi yerine getirmişlerdir.*” (Arıkan, 1999: 261) Bu çalışmalar, tarih, edebiyat, eğitim, halk sağlığı, sosyoloji gibi farklı alanlar için cumhuriyet dönemine ışık tutacak çok geniş bir arşiv niteliğindedir.

A. Halkevlerinin Birinci Dönemi

Halkevlerinin birinci dönemi, kuruluş tarihi olan 1932 ile ilk kapanış tarihi olan 1952 yılları arasını kapsamaktadır. İlk dönem çalışmalarında geleneksel kaynaklardan kopmadan yeninin inşası için uğraşma söz konusudur. Kültürel ve çağdaş öğelerin sentezini oluşturmak amaçlar arasındadır.

Halkevleri açıldıktan bir yıl sonra yani 1933 yılında on dört olan halkevi sayısı elli beşe yükselmiştir. Dil, tarih ve edebiyat şubesi Türkçenin söz varlığını derleme, yabancı sözcüklerin Türkçe karşılığını bulma gibi konularda çalışmalar yapmış ve bu konularda konferanslar vermiştir. Güzel sanatlar şubesi, çok sayıda konferans vermiş ve resim sergileri açmıştır. Temsil şubesi, halkta millî duyguları uyandıracak, devrimlerin ruhunu halka aşılacak piyesleri sahneye koymuştur. Bu piyeslerde kadınların da yer alması için çaba gösterilmiştir. Açık hava film gösterimleri yapılmıştır. Sosyal yardım şubesi, yardıma muhtaç insanlara ulaşmaya çalışmıştır. Halk dershaneleri ve kurslar şubesi, okuma-yazma, İngilizce, Fransızca Almanca kurslarının yanı sıra dikiş, ziraat, muhasebe gibi meslekî gelişim kursları da açmıştır. Köycülük şubesi tarafından köylü halkın ihtiyaçları belirlenmiş, hayvancılık ve tarım konularında bilgileri arttırılmaya çalışılmıştır. O yıllarda Türkiye’nin bir tarım ülkesi olduğu göz önünde bulundurulduğunda bu çalışmaların önemi daha iyi anlaşılmaktadır. Müze ve sergi şubesi, halkı sanatla daha yakın ilişki kurması için teşvik etmiş, sanat zevkini, estetik anlayışını yükseltmeye çalışmıştır. Bazı halkevlerinin kitapsaray ve yayın şubeleri tarafından kendilerine ait dergileri çıkmıştır. (Vecdi Ahmet, 1933: 1083-1084) Tezin konusu olan *Yeni Türk Mecmuası* da bu şubenin ortaya çıkardığı ilk dönem çalışmalarından biridir.

İlk yıllarda kurulan halkevleri içinde Ankara Halkevi daha farklı bir konuma sahiptir. Açılan halkevleri toplu olarak bir genel merkeze bağlı değildi. Ancak Ankara Halkevi'nin başkanı partinin genel kurulu tarafından seçildiği için bu halkevi merkezî bir konuma geçiyordu. Buradaki çalışmalar da diğer halkevlerine örnek olacak şekilde yapılıyordu. *“Yeni soyadı yasası çıktıktan sonra Ankara Halkevi özel bir gün düzenleyerek bütün üyelerine soyadı seçimini gerçekleştirmiştir.”* (Çeçen, 1990: 122) Ankara Halkevi'nden sonra diğer halkevlerinde de benzer bir çalışma yapılmış ve halk buralarda kendine uygun soyadları seçmiştir. Bu çalışma bize devrimlerin halka ulaştırılması, devrimlerin halk arasında daha çabuk yaygınlaştırılmasında halkevlerinin rolünü gerçekleştirdiğini göstermektedir.

Yazar ve yayıncı *“Yaşar Nabi Nayır yazılarında Halkevlerinin ülke çapında toplu çalışma geleneğini başlattığını ve bunun çok başarılı olduğunu, her kentin ve kasabanın kendi halkevine kavuşmasıyla bu çalışma hızının daha da artacağını, yetişen yeni nesillerin ve gençliğin Halkevleri aracılığı ile yükseleceğini açıkça vurgulamıştır.”* (Çeçen, 1990: 127) Yaşar Nabi Nayır gibi önemli isimlerin böyle değerlendirmelerde bulunması halkı, halkevlerine daha da yakınlaştırmıştır. Ülkenin aydın kesiminin halkevi dergilerinde yazılar yazması, bu örgütlerdeki çalışmalara katılması halka gitmenin en önemli yollarından biri olmuştur.

“Kırsal kesime yönelik çalışmalarda köylülerin ilgisi Halkevlerine arttıkça, köylerde sürekli bir çalışma düzeni kurulması gereksinmesi doğmuş, büyük Halkevleri artık yavaş yavaş çevre köylerde kendilerine bağlı olarak okuma odaları oluşturmuşlardır, özellikle kitaplıklarda artan kitap sayısı okuma hevesi yaratmış ve yeni okuma yazma öğrenen köylülerin ayağına okuma odaları aracılığı ile kitap götürülmüştür.” (Çeçen, 1990: 146) Taleplerin yoğunlaşması yeni oluşumlara sebep olmuştur. 1 Haziran 1939'da halkodalarının kurulma kararı alınmıştır. *“Halkevi artık nüfusu kalabalık olan yerlerde açılacak, küçük yerler ve kırsal bölgelerde ise Halkodaları biçiminde bir örgütlenme yöntemi izlenecekti.”* (Çeçen, 1990: 149-150) Halkodaları, halkevleri ile aynı şekilde çalışmıştır. Fakat kuruluş şartları halkevlerinden daha basit yapıda olmuştur.

Genelde nüfusun az olduğu köylerde kurulmuştur. Köylülerin bir araya gelip vakit geçirdiği mekânlar hâline gelmiştir. Halkevleri ile aynı prensiple çalışmışlardır.

Halkevleri dokuz farklı kolda çalışmalarına devam ederken 1940 yılında tarih kolu, dil ve edebiyattan ayrılmış müze ve sergi kolu ile birleştirilmiştir. (Çeçen, 1990: 156-157) *“Tarih çalışmalarının müze koluna aktarılmasıyla dil ve edebiyat kolu daha rahat bir çalışma ortamına kavuşmuştur. Konferansların halkı doğrudan ilgilendirecek konularda olması, her konferansın önceden yazılı olarak hazırlanması ve Halkevi yönetimince incelenmesi, iyi konferansçı yetiştirilmesi için ilgili adların raporda belirtilmesi, öz Türkçe söz ve kavramların araştırılıp derlenmesi, Türkçenin gramerinin incelenmesi ve toplanan malzeme ile sözlüklerin yayınlanması, öz Türkçe konusunda çalışma yapmak ve sevgisinin topluma yayılmasına yardımcı olmak, Türk edebiyatını araştırmak ve gelişmesine yardımcı olmak, genel toplantılar ile edebiyat çalışmalarını yaygınlaştırmak, Türk büyüklerini anmak, Halkevi dergilerini çıkarmak ve yayınları yönetmek, gibi görevler dil ve edebiyat kollarına veriliyordu. Güzel sanatlar kolu ise müzik, resim, heykel, mimarlık ve diğer sanat alanları ile uğraşacaktı. Ulusal müziğin çağdaş tekniklerle işlenmesi, koro ve orkestralar kurulması, ulusal müzik değerlerinin derlenmesi müzik kurslarının açılması, resim sergilerinin düzenlenmesi, resim yarışmaları düzenlenmesi, fotoğraf sanatının desteklenmesi; bu kolun görevleri arasında yer alıyordu. Temsil şubesi ise; Halkevlerinde bir canlanma yaratmak, tiyatro eğitimi ve kursları düzenlemek, iyi hatip yetiştirmek, piyeslerde kadın rollerini öne çıkarmak, sinema çalışmaları yapmak, yerli eserlere öncelik vermek gibi işlevlere sahip olacaktı. Spor şubesi, jimnastik, güreş, cirit, boks, eksrim, deniz sporu, dağcılık, kayak, avcılık, bisiklet sporlarının yanısıra geziler ve toplu ziyaretler de düzenleyecekti. Sosyal yardım kolları ise hayır dernekleri gibi çalışarak, kimsesizlere sahip çıkacak yoksullara yardım edecek, işsizlere iş bulacak, cezaevlerine yardımcı olacak, halk sağlığı için çalışmalar yapacak ve poliklinikler kuracak ve bütün bunları yapabilmek için gelir sağlayacaktı.*

Halk dershaneleri ve kurslar kolu; halkın yetişmesi için her türlü kursları açacaktı, Türkçe okuma yazma kurslarına öncelik verecekti, belirli bilim dallarının yaygınlık kazanması için kurslar düzenleyecekti. Halkevleri binaları elverişli olmazsa daha geniş ve uygun yerlerde halk eğitimi çalışmaları yürütülecekti. Laboratuvarlar açılacak ve el sanatlarının gelişmesi desteklenecekti. Kitaplık ve yayın kolları ise önceliği kitaplıkların geliştirilmesine verecekti. Halk için yararlı yerli ve yabancı tüm yayınların elde edilmesine çalışılacak halkın okumasına yardımcı olunacak, okuma odaları açılarak halkın ayağına kitap götürülecekti. Kitap sergileri düzenlenerek yeni yayınlar tanıtılacak, Halkevlerinin bütün yayın işlerini bu kol yürütecekti. Köycülük kolu ise köy ve kent arasında bağlantıları kuracak köylü ve kentli halk arasında kaynaşmayı sağlayacaktı. Köylerin geliştirilmesi ve güzelleştirilmesi ile köy bölgelerinin sorunlarına sahip çıkılması da bu kolun görevleri arasında yer alıyordu. Köylünün yaşam düzeyinin yükseltilmesi için gereken önlemlerin alınması gene bu kolun görevleri arasında yer alıyordu. Köy öğretmenlerine sahip çıkılması ve onlarla beraber çalışmalar yürütülmesi gerekiyordu. Gezici sergilerle yerli malları ve diğer malzemeler köylük alanlara götürülecek ve kırsal kesim insanının bilgi ve görgüsünün artırılmasına çalışılacaktı. Tarih ve müze kolu; ulusal tarih araştırmaları yapacak, geçmişin birikimi üzerine incelemeler yürütecek, bilgi ve malzeme toplayacak, bölgedeki tarihsel eser ve kalıntılara sahip çıkarak bunların araştırılması ile tanıtılması çalışmalarını yapacaktı. Halkın geleneksel değerleri ve folklor araştırılmalarını da, bu kol yürütecek Halkevinde bölge folkloru ile ilgili olarak düzenli bir arşiv kurulacaktı.” (Çeçen, 1990: 157-159)

1942 yılı halkevlerinin onuncu yılıdır. Birçok halkevinde onuncu yılı kutlamak için törenler düzenlenmiştir. On yıl içinde halkevlerinin ve halkodalarının sayısı katlanarak artmış, kollar çok sayıda çalışmaya imza atmıştır.

1945-1950 yılları arası Türkiye’nin siyasî hayatı için önemli bir dönüm noktasıdır. 7 Ocak 1946 yılında Celal Bayar tarafından Demokrat Parti’nin kurulması ülkenin tek partili dönemini kapatmış ve çok partili sisteme geçişi

sağlamıştır. II. Dünya Savaşı, savaşa girmemiş olsa bile Türkiye’yi derinden etkilemiştir. Bu yıllarda yaşanan sıkıntılar toplumun bazı kesimlerinin CHP’den uzaklaşmasına neden olmuştur. Böyle bir ortamda yeni bir nefese ihtiyaç duyulmuştur. Bu nefes de yine CHP’nin içinden çıkan DP muhalefeti olmuştur. İki parti, DP’nin halk tarafından yoğun ilgi görmesine kadar dış politikada uyum içinde olmuş ve birbirini destekleyici özellikler göstermiştir. Bu yoğun ilgi aradaki olumlu ve uzlaşmacı havayı dağıtmıştır. Aradaki güven ortamının sağlanması İsmet İnönü’nün 12 Temmuz 1947 tarihli beyannamesiyle gerçekleşmiştir. DP’nin 1950 yılı genel seçimlerini kazanmasıyla ülkedeki tek parti dönemi sona ermiştir. (Güler, 2015: 291-315)

Çok partili yaşama geçiş halkevleri üzerinde de etkili olmuştur. “*Çok partili demokrasiye geçildikten sonra, Halkevlerinin toplum içindeki konumu değişiyor ve CHP’ye bağlılık önemli bir sorun yaratıyordu. Diğer partilere üye olan vatandaşlar Halkevlerine gitmekten çekinir bir duruma geliyorlardı. 1950 yılında seçimle beraber iktidarın değişmesi de Halkevlerinin konumunu iyice farklı bir noktaya getiriyordu. Halkevleri artık bir muhalefet partisinin yan kuruluşları düzeyine düşüyordu.*” (Çeçen, 1990: 192)

Halkevlerinin kapatılma süreci de çok partili sisteme geçişle başlamıştır. Muhalefetin artık suskun kalmaması siyasî arenada kendine yer edinmesi halkevlerine gösterdikleri tepkileri arttırmıştır. CHP’nin bir parçası olarak görülmesi halkevlerine yapılan maddî yardımları da olumsuz etkilemiştir. Halkevlerinin önemli kollarından olan sosyal yardım kolu maddî destek olmadan yardımlar yapamamıştır. Yeni yayınların basılması zorlamış ve halkevi dergileri kapatılmaya başlamıştır. Kol faaliyetlerinin durması halkevlerinin işlevsiz bir kurum hâline dönüşmesine yol açmıştır.

Halkevleri bazı kesimler tarafından politik bir kurum olduğu, halkevleri içinde parti ayrımı yapıldığı, devlete değil partiye bağlılığın söz konusu olduğu yönünde eleştiriler almıştır. Eleştirilerin artışı ve muhalefetin güçlenişi halkevlerinin kapatılışını adım adım yaklaştırmıştır. 1949 yılında Türk Ocağı’nın yeniden kuruluşu ve halkevlerine zıt faaliyetleri de karşıt görüşlü vatandaşların bir araya gelmesine olanak sağlamıştır. 1950 seçimlerinden sonra muhalefet

konumuna geçen CHP ile birlikte halkevleri meclis tartışmalarının odak noktası hâline gelmiştir. 1951 yılında çıkarılan yasa ile halkevlerindeki eşyalara el koyulmuş ve halkevleri kapatılmıştır.

B. Halkevlerinin İkinci Dönemi

1950 yılında yapılan seçimle başa geçen DP hükümetinin iktidarı, 27 Mayıs 1960 yılında yapılan askerî darbe ile son bulmuştur. 1960 sonrasında Atatürk ilkelerinin canlandırılması ön plana geçer.

1960 yılında eskiden halkevlerinde aktif olan sanatçılar ve aydın kesimden kişiler tarafından “Türk Kültür Derneği” kurulur. Bu derneğin amacı halkevlerinin amacıyla aynıdır. Yapılan görüşmelerde derneğin adının yeniden “Halkevi” olmasına karar verilir. Bu isimle hem bir mesaj verilmek istenmiş hem de faaliyetlerin daha çok destek almasını sağlamak hedeflenmiştir. (Çeçen, 1990: 217-222) Halkevlerinin 1960’lı yıllarda başlayan ikinci dönemi 1980 yılına kadar devam eder.

Halkevlerinin ilk döneminde olduğu gibi ikinci dönemde de Atatürk ilkeleri doğrultusunda, siyasetle ilişki kurmadan, tüm halkı kuşatacak şekilde çalışılır. Yine dokuz ayrı kolda çalışılmaya karar verilir. “*Köycülük, dil tarih ve edebiyat, müzik, gösteri, folklor, spor, turizm ve gezi, kitaplık ve yayın olmak üzere çalışma kolları*” belirlenir. (Çeçen, 1990: 227)

Amaçlar temel olarak ilk dönemdeki amaçlarla aynı kalırken yalnızca günün şartlarına uygun olan yöntemin arandığı görülür. Atatürk’ün gösterdiği yolla çağdaş uygarlık seviyesinin üstüne çıkabilmek için bilim ve teknoloji alanında da çalışılması gerektiği anlaşılır ve var olan dokuz çalışma koluna “bilim ve teknoloji” kolu da eklenir. Halkevlerinin kapalı olduğu dönemde eksikliği hissedilen kültür sanat ortamının yeniden canlandırılması için uğraşılır. Bu amaçla genel merkez tarafından *Halkevleri* isimli yeni bir dergi yayınlanmaya başlanır.

“Cumhuriyetin kuruluş yıllarına oranla devlet örgütlenmesinin çok genişlemesi, Halkevlerinin çalışma alanını ilk döneme oranla küçültüyordu. Eğitim, sağlık, tarım, çalışma, bayındırlık, kültür gibi alanlarda halkla, köylü ve işçi ile yakından ilgili yeni kamu kuruluşları kurulmuştu. Bu gibi kuruluşların devlet bünyesinde yer almadığı dönemde Halkevleri bu hizmetlerin bir kısmı ile

gönüllü olarak ilgilenmiş, beliren boşlukları doldurmaya çalışmıştır.” (Çeçen, 1990: 229) Bu yeni durumda ise halkevlerinin çalışma alanları kısıtlanır. Aynı zamanda halkevleri bu dönemde çalışmalarını yapacak mekân ve maddî destek bulmakta zorlanır.

1970’li yılların başında maddî sıkıntılar çok fazladır. Halkevlerine aranan maddî desteğin sağlanması için 1971 yılında “Halkevleri Kültür Vakfı” kurulur. Aynı zamanda genel merkeze bağlı olarak farklı örgütlenmeler de gerçekleşir. Bunlar “Halkevleri Atatürk Enstitüsü” ve “Halkevleri Folklor Enstitüsü” adıyla kurulan kurumlardır. Halkevleri Folklor Enstitüsü, müzik ve folklor üzerine çalışmalar yapar. Atatürk Enstitüsü ise Atatürkçülüğün tanımı ve yeni fikriyat üzerinde yoğunlaşır.

Halkevlerinin ikinci döneminde önemli çalışmaları içinde “halk şenlikleri” ve “halk tiyatrosu” da mevcuttur. *“Halka yaşama sevinci verebilecek ve kitleleri belirli düzenlemeler çerçevesinde biraraya getirecek şenliklere gereksinme vardı. Halkevleri genel merkezi bu istekleri yerinde değerlendirerek Halk şenlikleri projesini uygulamaya getiriyordu. Bu projeye göre her halkevi kendi bölgesi için önemi ve anlamı olan bir tarihte bir ulusal şenlik düzenleyecek ve bir yıl içinde hazırladığı tüm etkinliklerini topluca bölge halkına sergileyecekti. Tiyatro gösterileri, konserler, sergiler, müzik geceleri, toplu konferanslar veya seminerler bir hafta boyunca belirli bir program çerçevesinde sergilenecek ve her Halkevi böylece kendi yöresinde önemli bir toplumsal hareketlilik yaratacaktı. Her bölgenin kurtuluş günü, hasat dönemi, ürün elde ettiği dönem, tarihsel anlamı olan bir günü veya Atatürk’ün bölgeye gelişinin yıldönümü o bölgenin Halk Şenliğinin başlangıç tarihi olabilirdi. Örgüte gönderilen genelgelerle yönlendirilen bu proje kısa zaman içinde sonuç vermeye başladı ve genellikle büyük Halkevleri kendi yörelerinde Halk şenliklerini düzenlemeye başladılar.”* (Çeçen, 1990: 289-290) Yapılan çalışmalarla halkevleri üzerindeki ölü toprağını atar ve eski formunu kazanmaya başlar. Bu durum karşıt görüşlü yetkililerin halkevleri üzerindeki baskısını arttırır ve halkevlerini çeşitli saldırıların hedefi hâline getirir. *“Tırmandırılan olaylar nedeniyle Halkevlerinin işlevi yavaş yavaş kültürel çalışmalardan*

toplumsal etkinliklere ve düzenlemelere doğru kayma” gösterir. (Çeçen, 1990: 293)

1980’li yılların başında ülke içinde artan olaylardan halkevleri de etkilenir. Halkevleri daha ziyade aynı görüşteki insanların toplandığı, fikir paylaşımı yaptığı bir örgütlenmeye dönüşür. 12 Eylül 1980 tarihinde gerçekleştirilen askerî darbe ile halkevleri açık bir hedef konumuna gelir. Halkevlerinin o tarihteki genel başkanı Ahmet Yıldız tutuklanır ve savcılık tarafından halkevlerinin kapatılması istenir. *“Ankara Sıkıyönetim Komutanlığı 2. Numaralı Askeri Mahkemesinde görülen Halkevleri davası sonucunda mahkeme 11.4.1984 tarihinde tüm sanıkların beraatine karar vermiştir. Mahkeme kararında tüm sanıkların üzerlerine atılan suçlamalardan cezalandırılabilmeleri için kesin ve inandırıcı bir delil bulunmadığına ve bu konudaki istemin reddine, Halkevlerine ait olup da Askeri savcılık emanetinde bulunan malzeme ve eşyanın Halkevleri Derneğine iadesine bilerek davanın beraat ile sonuçlanmasına karar vermiştir.”* (Çeçen, 1990: 304) Halkevlerinin yasa dışı kuruluşlarla ilgisi olmadığı ortaya çıkar ve halkevlerinin yeniden canlandırılması için çalışmalara başlanır.

C. Halkevlerinin Üçüncü Dönemi

31 Ekim 1988 günü halkevlerinin 10. kurultayı yapılır. Genel merkez yeniden oluşturulur, eskiden halkevlerinde görev yapan kişiler bir araya getirilir, çalışmaların düzenli olarak tekrar yapılması için çaba gösterilir. Kurultayda konuşma yapan genel başkan Ahmet Yıldız, halkevlerinin zamanın değişen şartlarına ayak uydurmasının gerekliliğini, halkın her anlamda yaşadığı sorunları konu edinmesini, Atatürk’ün gösterdiği hedefte ilerlenmesi gerektiğini, toplumun barış ve huzuru için gerekli çalışmaların yapılması gerektiğini vurgular. (Çeçen, 1990: 305-308)

Halkevleri, iki kez kapatılmış, maddî ve manevî pek çok imkânsızlık yaşamıştır. Buna rağmen her zaman küllerinden yeniden doğmuş ve halkın menfaati için çalışmaya devam etmiştir. Kuruluş döneminde siyasetle bağ kurulmayacağı belirtilmiş olsa da ülke içinde yaşanan tüm siyasî olaylardan

doğal olarak etkilenmiş ve çağın şartlarına ayak uydurmaya çalışmıştır. Her zaman halk için halkla birlikte çalışmak prensip edinilmiş, halkın ihtiyaçlarına yönelik faaliyetler yapılmıştır. Bunları yaparken Atatürk ilkeleri esas alınmıştır. Bu durum kimi zaman halkevlerini olumsuz etkilere açık hâle getirse de hareket noktası olarak belirlenen ilkelerden vazgeçilmemiştir. Kültür, sanat, eğitimle ilgili her çalışmada bu ilkeler ön planda tutulmuştur. Açılış aşamasında belirlenen amaçlarda daha sonraki dönemlerde de bir değişiklik görülmemiştir. Halkevleri hâlen aynı amaçlar doğrultusunda çalışmaya devam etmektedir.

II. HALKEVİ DERGİLERİ

Halkevlerinin 1932 yılında kurulmasının ardından bu kurumlar, kendilerine bağlı dergiler çıkarmışlardır. Halkevleri Talimatnamesi'ne göre dergi çıkarma görevi dil, edebiyat, tarih şubesine aittir. Halkevlerinin çalışmalar yaptığı dokuz kol, dergilerin içeriklerini de etkilemiştir. Siyaset, edebiyat, dil, tarih, güzel sanatlar, tiyatro, ekonomi, bilim, eğitim gibi pek çok konu için dergilerde bölümler ayrılmış ve halkı eğitmek için dergiler de bir aracı olarak kullanılmıştır.

“Bu dergiler, yayınlarını, zaman zaman durdurup sonra yeniden yayın hayatına başlayarak ya da farklı isimlerle çıkarak 1950'ye kadar sürdürmüşlerdir. Bu süreli yayınların başta geleni Ankara Halkevi tarafından çıkarılan Ülkü, özellikle Mayıs 1950'ye kadar ısrarla yayınını sürdürmüş ve Halkevleri'ne sahip çıkıp çok büyük ilgiye mazhar olduğunu söylemiştir.” (Okay, 2019: 9) Ankara Halkevi, merkezî bir konumda olması sebebiyle nasıl ki diğer halkevlerine örnek olmuşsa kendi yayını olan Ülkü dergisi de diğer halkevi dergilerine örnek olmuştur.

“Bütün dergilerde ısrarla vurgulanan nokta, Halkevleri'nin 'sınıfsızlık' hedefidir. Bir başka deyişle, amaçlanan her sınıftan insanın yan yana oturacağı bir yer oluşturmak, her kesimden halkı bir çatı altında toplayabilmektir. Halkevleri için sürekli kâbe, mabed benzetmesi yapılmaktadır.” (Okay, 2019: 13)

Halkevi dergileri, dönem ruhuna uygun olarak yeni tip insan modelinin inşası için çabalamıştır. Atatürk ilkelerine bağlı, çağdaş, eğitilmiş kişiler yetiştirme amacı gütmüşlerdir. Her ne kadar kimi halkevi dergileri yerel konularla sınırlı kalsa da bazı dergiler yüksek entelektüel seviyede yazılar yayınlamışlardır. Tezimizin konusu olan *Yeni Türk Mecmuası* da yerellikten uzak olan dergiler arasındadır.

Dergilerde kullanılan dil özellikle sade ve halkın anlayabileceği düzeydedir. 1932'de yapılan dil devriminin gerekliliği olarak öz Türkçe kelimeler kullanılır. Türkçenin zenginliği üzerinde durulur.

Dergilerde konu edinilen şahısların başında Mustafa Kemal Atatürk gelir. Atatürk'ün önderliği, Türk milleti karanlık yıllarını yaşarken yol gösterici olması, devrimciliği dikkat çekilen özellikleridir. Atatürk'ün vefatı üzerine dergiler Atatürk özel sayısı çıkarmışlardır. *Yeni Türk Mecmuası*'nın 72. Sayısı Atatürk'e ayrılmıştır. *Ülkü* dergisinin 76. sayısında Ahmet Hamdi Tanpınar, Atatürk için “*Dehasının mucizesiyle bütün millî hayatı yoğurup diriltiren insan(.) Mustafa Kemal'in öz babası Türk tarihi, annesi de Türk milletidir.*” (Okay, 2019: 22) der.

Bütün halkevi dergilerinin konu edindiği şahıslardan bir diğeri ise İsmet İnönü'dür. İsmet İnönü, başbakanlık ve cumhurbaşkanlığı döneminde halkevlerini desteklemiş, çok sayıda halkevi ve halkodası açılmıştır. Halk arasında da bilindiği üzere kendisine “Millî Şef” denilmiştir. Dergilerde de millî şef oluşu üzerinde durulur. Atatürk'ün yokluğunda yol gösterici olma vazifesini üstlendiği belirtilir.

İnönü, Millî Şef dışında “İkinci Adam” olarak da bilinir. Şevket Süreyya Aydemir'in *İkinci Adam* adlı 3 ciltlik eseri bu sıfatı yaygın hâle getirmiştir. “*‘İkinci Adam’ ibaresi hem İsmet İnönü'nün Millî Mücadele esnasında ve cumhuriyetin ilk yıllarında Mustafa Kemal'den sonra gelen en güçlü figür olmasına hem de Mustafa Kemal Atatürk'ün vefatından sonra Türkiye Cumhuriyeti'nin ikinci cumhurbaşkanı olmasına işaret eder.*” (Koçyiğit, 2018: 138)

Halkevi dergilerinde Atatürk ve İnönü hakkında karşılaştırmalı yorumlar da yer almıştır. *“Ahmet Hamdi Tanpınar ‘Türk milletinin iyi talihinin aynası olan büyük deha, aziz ve daima yaşayacak olan ölü; ve ona bütün hayatında en temiz, en vefalı bir şekilde arkadaşlık eden ve ölümünden sonra eserini aynı inanç ve halk sevgisi ile devam ettiren Millî Şef’ ifadesini kullanırken Eskişehir Halkevi dergisi Halkevi’nden Cemal Duru ‘Atatürk’ümüzün her işte ayrılmaz bir arkadaşı bulunmaz bir yardımcısı olan Millî Şef’imiz’ cümlesini tercih eder.”* (Okay, 2019: 35)

Halkevi dergilerinde edebiyat dünyasının önemli kişileri hakkında da yazılar yazılmış ve özel sayılar çıkarılmıştır. Eminönü Halkevi dergisi olan *Yeni Türk Mecmuası*’nda Ahmet Haşim, Abdülhak Hâmid Tarhan hakkında yazılar yazılmış, sayılar hazırlanmıştır.

Cumhuriyet rejimiyle birlikte gerçekleştirilen inkılâpların halka anlatılması, halkın ruhuna sindirilmesi halkevlerinin başlıca amaçlarından. Halkevi dergileri ise bu amaca hizmet eden en önemli kaynaklar hâline gelmiştir. İnkılâplar için övgü dolu cümleler kurulmuş, Atatürk inkılâplarının cumhuriyet döneminden önce gerçekleştirilen inkılâplardan daha farklı oldukları vurgulanmıştır. *“Hem Parti’nin hem de devletin prensiplerini sembolize eden ve Cumhuriyet Halk Partisi’nin amblemi olan Altı Ok da sıklıkla üzerinde durulan bir konudur ki aslında inkılâbın bütününü ya da özünü temsil etmektedir. Eskişehir’den Cihat’ın tarifi tam da bu doğrultudadır. ‘Altı Ok, Türk tarihinin ve bugünkü psikoloji ve sosyolojinin muhassalarıdır.’”* (Okay, 2019: 45)

Halkevlerinde 29 Ekim, 19 Mayıs, 23 Nisan, 30 Ağustos ve 26 Eylül dil bayramı, halkevlerinin kuruluş yıldönümü gibi özel günler ve resmî bayramlar coşkuyla kutlanmıştır. Kutlamalar halkevi binalarıyla sınırlı kalmamıştır. Halkevi dergilerinde de bu bayramlar hakkında yazılar yazılmış, cumhuriyetin coşkusunun her alanda hissedilmesi sağlanmıştır.

Halkevlerinin kuruluş ve varoluş amaçları dergilerde yer alır. Halkevlerinin yıllık çalışma raporları dergiler aracılığıyla halkla paylaşılır. Halkevlerinin yaptığı çalışmalar bu raporlar sayesinde değerlendirilmiştir.

Dergilerde sağlık, eğitim, soyadı alma gerekliliği ile ilgili duyurular yer alır. Vatandaşlar halkevlerine ve kütüphanelere davet edilir. Elazığ Halkevi'nden çıkan Altan dergisinde soyadı kanunu ile ilgili şöyle bir duyuru yapılmıştır: *“Yurtdaş! Soyadı almayı unutma, ihmal etme! ‘Yarın alırım, öbür gün alırım’ diyerek savsaklama. 2 Temmuz 1936’da, günü bitiyor. Ondan sonra ad alıp tescil ettirmek güçtür. Fakat almamak mümkün değildir. Nasıl olsa bir soy adı alıp bunu nüfus kütüğüne yazdırmak mecburiyeti var. Şimdiden bu iş görürsen rahat edersin. Çocukların ve evdeki bütün kadınların da nüfuslarına geçirilmek şartile herkes soyadını alacak! Vakit daralmıştır, bu işi çabucak bitirmek lâzımdır!...”* (Okay, 2019: 94) Duyuruların yanı sıra reklamlar da dergilerde kendilerine yer bulmuştur.

Halkevi dergilerinin çıkarılması için bazı izinler gereklidir ve dergilerin içerik ve çıkış aralıkları denetim altında tutulur: *“Dergi çıkarmak için öncelikle Halkevi yönetim kurulu kararı gereklidir; ardından bu kararı bildiren izin isteme yazısı Parti Genel Merkezi’ne yazılır. Dergi isimleri de önce Genel Sekreterliğin tasvibine sunulur ve bu safhadan sonra isim konulmuş olur.”* (Okay, 2019: 148-149)

“Dergilerde yer alacak yazılar ise şu başlık ve muhtevadan meydana gelmelidir: Edebiyat, şiir, hikâye, tasvir, tedkik- Özellikle millet ve vatan sevgisi, inkılâpçılık heyecanını kuvvetlendirecek, Millî Mücadele’nin kahramanlıklarını anlatacak, taassubun bâtil itikadların gülünçlüklerini ortaya koyacak, halkçılık sevgisini aşılacak eserler; halk edebiyatının güzel örnekleri, Türk dilinin zenginliğine dair yazılar, müzik, güzel sanatlar, tarih, muhitte yapılacak folklor, dil ve tarih çalışmaları; içtimaiyat, felsefe(ferdiyetçiliğin tehlikeleri, millet-devlet birliği, ‘millî tesianüdüün yüksek değeri’), vatandaşlığı hak ve vazifeleri, ortak/toplu yaşama kültürü, iktisat ve ziraat, Türk inkılâbının sosyal hayata getirdiği bütün yenilikleri halkın ruhuna sindirecek yazılar; okul, dışı eğitim; kadınlık, kadın hareketleri; bilim, sağlık, spor eğlence; köy araştırmaları ve köycülük; Türk dilinde yazılmış inkılâp ve halkçılıkla ilgili kitap tanıtımları, Halkevi haberleri.” (Okay, 2019: 150)

Halkevlerinin dergiler ve kitaplar yayınlaması ülkedeki yayıncılık faaliyetlerini etkilemiştir. Eserler şekil itibarıyla daha sonraki dönemlerde çıkan kitap ve dergilere örnek olmuştur. Yayıncılığın gelişimi kütüphaneciliğe ve arşivciliğe de yansır. Özellikle yöresel olmayan halkevi yayınları ciltli ve temiz bir şekilde saklanmaktadır ve yapılacak çalışmalar için önemli kaynaklardır. (Zeyrek, 2006: 86)

Halkevi dergilerinde ülkenin eğitimli aydın kişileri, akademisyenler, siyasetçiler, edebiyatımızın önde gelen isimlerinin yanı sıra amatör olarak nitelendirilebilecek gençlerin yazı ve şiirlerine de yer verilmiştir. Bu uygulama o bölgenin kabiliyetli, istikbal vadeden gençlerinin tespit edilmesini sağlamıştır.

Genel manasıyla halkevi dergileri genel merkez tarafından kontrol altında tutulan, halkı her anlamda eğitmek için çalışmalar yapan ve cumhuriyet döneminin ilk yıllarında toplum yapısını, edebiyat dünyasını bizlere sunan çok değerli kaynaklardır.

Halkevlerinden çıkmış olan dergilerin listesi şöyledir:

Adana Halkevi	Görüşler	1937-1946
	Çukurova	1946-1947
Adapazarı Halkevi	Sakarya	Mart-Ağustos 1943
Afyon Halkevi	Taşpınar	1932-1949
Akşehir Halkevi	Sultandağı	Mart-Haziran 1950
Amasya Halkevi	Yeşilirmak	1938-1939
Ankara Halkevi	Ülkü	1933-1950
Antakya Halkevi	Hatay	1944-1945
Antalya Halkevi	Çağlayan	1935-1938
	Türk Akdeniz	1937-1944
Artvin Halkevi	Çoruh	Şubat-Ağustos 1938
Bafra Halkevi	Altınyaprak	1935-1937
Bakırköy Halkevi	Halk Dergisi	1946-1949
Balıkesir Halkevi	Kaynak	1933-1947
Beşiktaş Halkevi	Barbaros	1948-1951

Bilecik Halkevi	Devrimin Sesi	Şubat-Temmuz 1936
Bolu Halkevi	Duygular	Ocak-Haziran 1940
	Abant	1944-1947
Burdur Halkevi	Ülker	1936-1938
	Burdur	1939-1941
Bursa Halkevi	Uludağ	1935-1950
Çanakkale Halkevi	Anafarta	1934-1943
Çorum Halkevi	Çorumlu	1938-1946
Denizli Halkevi	İnanç	1937-1946
Diyarbakır Halkevi	Karacadağ	1938-1950
Edirne Halkevi	Altıok	1933-1936
Edremit Halkevi	Ege	Ekim 1941 (Tek sayı)
Elazığ Halkevi	Altan	1935-1939
Eminönü Halkevi	Halk Bilgisi Haberleri	1929-1942
	Yeni Türk	1932-1943
Erzurum Halkevi	Atayolu	Mart-Nisan 1939
	Yayla	1944-1946
Eskişehir Halkevi	Halkevi	1932-1946
Fatih Halkevi	Halk İçin	Kasım 1948 (Tek sayı)
Gaziantep Halkevi	Başpınar	1939-1949
Giresun Halkevi	Aksu	1933-1950
Isparta Halkevi	Ün	1934-1949
İzmir Halkevi	Fikirler	1927-1950
Kars Halkevi	Doğuş	1933-1950
Kastamonu Halkevi	İlgaz	Nisan-Ağustos 1936
Kayseri Halkevi	Erciyes	1938-1950
Kırklareli Halkevi	Batıyolu	1935-1936
Kırşehir Halkevi	Kılıçözü	Ocak-Mart 1946
Konya Halkevi	Konya	1936-1950
Malatya Halkevi	Derme	1938-1947
Manisa Halkevi	Gediz	1933-1950

	Bozkurt	Mayıs-Aralık 1936
Mersin Halkevi	İçel	1938-1942
Merzifon Halkevi	Taşan	1936-1938
Milas Halkevi	Yeni Milas	1936-1937
Mudanya Halkevi	Dağarcık	
Muğla Halkevi	Muğla	1937-1938
Niğde Halkevi	Akpınar	1934-1941
Niksar Halkevi	Ülker	1936-1937
Ordu Halkevi	Yeşil Ordu	1944-1950
Samsun Halkevi	19 Mayıs	1935-1950
Sinop Halkevi	Dranaz	1936-1941
Sivas Halkevi	Orta Yayla	1936-1942
Tire Halkevi	Küçük Menderes	1941-1942
Tokat Halkevi	Yeni Tokat	1933-1936
Trabzon Halkevi	İnan	1937-1949
Urla Halkevi	Ocak	Şubat-Mayıs 1939
Yozgat Halkevi	Notlar	1941-1942
	Bozok	1938-1941
Zonguldak Halkevi	Karaelmas	1938-1947

III. EMİNÖNÜ HALKEVİ

İstanbul, eski çağlardan beri birçok medeniyetin buluştuğu, birçok sanatçıya ilham olmuş bir şehirdir. Hem Osmanlı Devleti döneminde hem de cumhuriyet döneminde merkezî konumda olmuştur. Eminönü ilçesi ise İstanbul'un en tarihî, en kalabalık ve en işlek ilçelerinden birisidir.

“İstanbul’da kurulması düşünülen halkevi için mekân olarak halkın yoğun uğrak yeri olan Eminönü ilçesinin seçilmesi hedeflenen amaç doğrultusunda iyi bir tercihti. Çünkü burayı ziyarete gelen halk, halkevine de uğrayarak burada yapılan şube çalışmalarına katılma imkânı bulacak ve hedeflenen kitlelere daha çabuk ulaşılacaktı.”(Kocaağa, 2015: 18)

19 Şubat 1932’de İsmet İnönü’nün de katılımıyla açılan İstanbul Halkevi ilk etapta açılan on dört halkevinden biridir. Fakat bu halkevinin bütün şubeleri aynı zamanda açılmamıştır. (Vecdi Ahmet, 1933: 1085) Halkevlerinin birinci yıldönümü olan 1933 senesine gelindiğinde şubeler faaliyetlerine aktif olarak devam eder. Sosyal yardım şubesi balo düzenleyerek öğrencilere para yardımı yapılmasına aracı olur, maddi durumu iyi olmayan başarılı öğrencilere kitap ve kırtasiye yardımı yapar, işsizlere iş bulmaya çalışır. Kütüphane ve neşriyat şubesi *Yeni Türk* ve *Halk Bilgisi Haberleri* dergilerini çıkarır, kütüphanedeki kitap sayısının artırılması için çalışır. Güzel sanatlar, müze ve sergi, temsil şubesi sergiler açar, konserler verir. Faruk Nafiz Çamlıbel’in *Özyurt* ve *Kahraman* isimli piyesleri, Yaşar Nabi Nayır’ın *Mete* isimli piyesi sahnelenir. Edebiyat, tarih, dil şubesi siyaset, iktisat, edebiyat, sağlık gibi konularda konferanslar verir. Ayrıca Türk Dil Kurumu ve Türk Tarih Kurumu ile birlikte derleme çalışmaları yapar. Köycülük şubesi İstanbul-Çatalca civarındaki köyleri ziyaret eder, köylerde ilaç dağıtır. Ülkede ilk olarak *Köy Duvar Gazetesi* yayımlanır. Bu gazete ücretsiz olarak dağıtılır, köy kahvelerine, okul duvarlarına asılır. Köycülük şubesi başkanı İsmail Şevket Bey’in açıklamasına göre bu gazetenin amacı köylüleri ayın önemli olaylarından haberdar etmek, köylülerin toplumsal ve ekonomik alanda yükselmesine katkı sağlamaktır. Gazeteye dikkat çekebilmek için sade bir dil, çok sayıda resim, renkli ve büyük puntolar kullanılmıştır. Bunlar dışında halkevinde dört Fransızca, iki İngilizce, üç Almanca, iki İtalyanca, bir Türkçe kursu açılır. Kurslara toplam 1500 kişi katılmıştır. (Vecdi Ahmet, 1933: 1085-1086) “3 yıllık çalışmalarının ardından CHP Genel Sekreterliğinin isteği doğrultusunda lağvedilen İstanbul Halkevinin yerine 22 Şubat 1935 tarihinde İstanbul merkezinde 7 ayrı halkevi açılmıştır. Bu halkevleri; Eminönü, Şehremini, Şişli, Beyoğlu, Kadıköy, Beşiktaş ve Üsküdar Halkevidir.” (Kocaağa, 2015: 18-19)

Eminönü Halkevi dışındaki diğer halkevleri bina ve çalışma kadrosu bulmada sıkıntılar yaşar. İstanbul Halkevinin binası ve çalışma kadrosu aynen Eminönü Halkevi’ne aktarılır. 1949 yılında CHP İstanbul İl Teşkilatı Eminönü Halkevinin adını İstanbul Halkevi olarak değiştirmek istese de bu konuda

yapılan teklif CHP Genel Sekreterliği tarafından kabul edilmez. (Kocaağa, 2015: 19)

“İstanbul Halkevinin devamı niteliğinde olan Eminönü Halkevi İstanbul Halkevinin başlatmış olduğu faaliyetleri kaldığı yerden devam ettirmiştir.” (Kocaağa, 2015: 19-20)

Eminönü Halkevi, halkevlerinin 3. yılında ülkenin farklı şehirlerindeki 23 yeni halkevi ile birlikte açılır. Bu halkevlerinin açılışı İsmet İnönü tarafından yapılır. İsmet İnönü açılışta yaptığı konuşmada halkevlerinin siyasî değil, sosyal ve kültürel kurumlar olduğuna dikkat çekmiştir. (Kocaağa, 2015: 20)

1932 tarihli CHF Halkevleri Talimatnamesi’ne göre tüm vatandaşlar halkevlerine üye olabilirdi. *“Halkevi, kalplerinde ve dimağlarında memleket sevgisini mukaddes ve ileri yürüten yüksek bir heyecan halinde duyanlar için toplanma ve çalışma yeridir. Bu itibarla halkevinin kapıları fırkaya kayıtlı olan ve olmıyan bütün vatandaşlara açıktır. Ancak Halkevi idare heyetiyle şube idare komitelerine aza olabilmek için Halk Fırkasına mensup olmak lâzımdır. (Memurların bu idare heyetlerine ve şube komitelerine girmelerinde kanunî mahzur yoktur.)”* (Y.b.d., 1932: 5) Yine CHF Halkevleri Talimatnamesi’nde il fırka idare heyetinin kendi aralarından seçecekleri kişinin halkevi idare heyetine başkanlık yapacağı belirtilir. Halkevi idare heyetinin görevleri ise şöyle sıralanır:

“a- Millî bayramlara ait umumî halk tezahürleri tertip ve idaresi.

b- Halkevi müsamere programlarının tatbiki.

c- Muhtelif şubeler arasında çalışma ahenginin korunması.

d - İhtilâf ve anlaşmazlık hallerinde şubeler arasında hakemlik.

e - Şubelerin kendi faaliyetlerini tanzim için hazırlıyacakları hususî talimatnameleri tetkik ve tasdik

f- Halkevi hesaplarının tutumu ile demirbaş eşyanın bakımı.

g- Halkevi bütçesinin tanzim ve tatbiki hususlarıdır.” (Y.b.d., 1932: 8-9)

Eminönü Halkevi açık kaldığı sürece 5 farklı isim başkanlığını yapmıştır. Bu kişiler; Agâh Sırrı Levend, Feridun Dirimtekin, Yavuz Abadan, Aziz Ogan ve Kemal Çilingiroğlu'dur. Agâh Sırrı Levend 1936-1940, Feridun Dirimtekin 1940-1942, Yavuz Abadan 1942-1946, Aziz Ogan 1946-1948, Kemal Çilingiroğlu 1948-1951 yılları arasında başkanlık görevi yapar. Agâh Sırrı Levend ve Yavuz Abadan 4 yıllık görev süreleriyle Eminönü Halkevinin en uzun süre başkanlık yapan isimleridir. (Kocaağa, 2015: 21)

“Eminönü Halkevi, biri eski Türk Ocağı, diğeri sonradan yapılan bina olmak üzere iki kısımdır. Türk Ocağından devralınan bina halkevinin merkezi konumunda olup 300 kişiyi rahatça alabileceği bir salona sahiptir. Binanın bulunduğu yerin CHP İl Merkezi, resmi daireler ve üniversiteye yakın merkezi bir konumda olması nedeniyle CHP binayı maliyeden satın almıştır.” (Kocaağa, 2015: 25) Eminönü Halkevi binası Cağaloğlu'ndadır. Bina önce, Türk Ocağı tarafından daha sonra İstanbul Halkevi tarafından kullanılmıştır. Halkevlerinin birinci döneminin sonu olan 1951'de kapatılmıştır. Kapatılmanın ardından bina, İstanbul Gazeteciler Derneği'ne devredilmiştir. (Kocaağa, 2015: 27) *“Son yıllarda Fatih Belediyesine bağlı Halk Eğitim Merkezi olarak kullanılan bina Şubat 2015 tarihinden itibaren Birlik Vakfı ve Türk Talebe Birliği'nin genel merkezi olarak kullanılmaya başlanmıştır.”* (Kocaağa, 2015: 25)

Eminönü Halkevi, yayın organı olarak iki adet mecmua çıkarır. Birincisi tezin konusu olan *Yeni Türk Mecmuası*, ikincisi ise *Halk Bilgisi Haberleri Mecmuası*'dır.

Halk Bilgisi Haberleri Mecmuası, “Türk Halk Bilgisi Derneği” tarafından 1929-1942 yıllarında toplam 124 sayı yayınlanır. 1931-1933 yılları arasında maddi imkânsızlıklar nedeniyle derginin yayınlanmasına ara verilir. Derginin neşriyat müdürlüğünü 19. sayıya kadar İzzet Âdil, 19. sayıdan itibaren Mehmet Halit (Bayrı) yapar.

“Halk Bilgisi Haberleri, 1. sayıdan 20. sayıya kadar H. B. D. İstanbul merkezi tarafından yayımlanmıştır. 20. sayıdan 63. sayıya kadar İstanbul Halkevi Dil, Edebiyat ve Tarih Şubesi, 63. sayıdan 124. sayıya kadar ise

İstanbul Eminönü Halkevi Dil, Edebiyat ve Tarih Şubesi yayını olarak faaliyetini sürdürmüştür.” (Turan Karabulut, 2013: 140-141)

Dergi, ülkenin çeşitli bölgelerinden derlenen folklorik malzemeleri derleme amacı taşır. Geleneksel yöntemlerle derleme çalışmaları yapan araştırmacıları bilimsel çalışmalar yapmaya yönlendirir. (Turan Karabulut, 2013: 140) *“Yerel derlemelere önem veren dergi dönemin aile yaşantısından halk inançlarına, folklor alanındaki haberlerden sözlü kültür ürünlerine kadar geniş bir alanı içine almıştır.” (Turan Karabulut, 2013: 142) “Dernek, mecmua, kitap ve broşür yayınlarının yanı sıra değişik bölgelere araştırma gezileri yapmış, konferanslar vermiş, kongre ve anketler düzenlemiştir.” (Turan Karabulut, 2013: 141)*

“Halk Bilgisi Haberleri Mecmuasında dil olarak sade ve yalın bir Türkçe kullanımını benimsenmiş, özellikle halkın dil ve kültür seviyesi göz önünde bulundurularak yapılan derlemelerin anlaşılması ve yaygınlaştırılması maksadıyla duru bir anlatım tercih edilmiştir. Kimi derlemelerdeyse bizzat halkın kullandığı dilin yöresel ve bölgesel özellikleri aynen yansıtılmıştır.” (Kocaağa, 2015: 83)

“Mecmuanın geneline bakıldığında seri halinde yazılmış çok sayıda yazı vardır. Genellikle yazı dizisi şeklindeki yazılar mecmuanın daimi yazar kadrosu tarafından kaleme alınmıştır. Mehmet Halit Bayrı, Mehmet Şakir Ülkütaşır, Naki Tezel gibi yazarlar birkaç örnektir. Mecmuada toplam 71 yazar sadece bir kez yazı yazmıştır.” (Kocaağa, 2015: 85)

Halk Bilgisi Haberleri Mecmuası’nda yazılar kaleme alan yazarların çoğu Yeni Türk Mecmuası’nda da yazılar kaleme almıştır.

Halk Bilgisi Haberleri Mecmuası’nın 1935 tarihli 49. sayısında Yeni Türk Mecmuası ile Halk Bilgisi Haberleri Mecmuası’nın birlikte basılacağına dair bir duyuru yer alır:

“Bu sayıdan itibaren Yeni Türk Mecmuası ile Halkevimizin çıkardığı Halk Bilgisi Haberlerini birleştiriyoruz. Böylece okuyucularımıza iki mecmuayı

birden vermiş olacağız. Halk Bilgisi Haberlerinin yazı işlerini gene arkadaşımız Mehmet Halit Bayrı idare edecektir.”

Yeni Türk Mecmuası’nın 34. ve 35. sayısı ile Halk Bilgisi Haberleri Mecmuası’nın 49. ve 50. sayıları birlikte basılmıştır. Ancak bu uygulama yalnızca iki sayı devam etmiştir.

İKİNCİ BÖLÜM

YENİ TÜRK MECMUASI

I. DERGİ HAKKINDA GENEL BİLGİLER

Yeni Türk Mecmuası, İstanbul Eminönü Halkevi tarafından 1932 yılının ekim ayında İstanbul'da çıkarılmaya başlar. Toplam 125 sayı, 11 cilt olan mecmuanın son üç sayısı (123,124,125. sayılar) bir arada, 1943 yılında çıkar. Mecmua düzenli olarak ayda bir çıkarılır.

Birinci sayının fiyatı 30 kuruştur. Daha sonraki sayılarda fiyat 25 kuruş, 20 kuruş, 10 kuruş olarak değişir. Okuyuculara altı aylık ve yıllık olmak üzere iki şekilde abonelik imkânı verilir. İlk sayılarda altı aylık abonelik fiyatı 180 kuruş, yıllık abonelik fiyatı ise 360 kuruşken ilerleyen sayılarda altı aylık fiyatın 120 kuruş, yıllık fiyatın 240 kuruşa düştüğü görülür. Öğrenci ve öğretmenler için yüzde yirmi indirim yapılmıştır.

Mecmuanın basıldığı matbaa yıllara göre değişiklik gösterir. İstanbul Türkiye Matbaası ile başlayan yolculuk, İstanbul Devlet Matbaası, Akşam Matbaası, Bürhaneddin Matbaası, İstanbul Arkadaş Matbaası ile devam eder ve Rıza Koşkun Matbaası ile son bulur.

Dergi, kabı ile beraber 26 sayfadır. Derginin sayfaları iki sütun şeklindedir. Derginin kapak tasarımı bazı sayılarda değişiklik gösterir. Bu sayılar on dokuz-yirminci, otuzuncu, otuz yedinci, sekseninci, doksan beşinci ve doksan dokuzuncu sayılardır. Doksan dokuzuncu sayıdan itibaren kapaklar renkli ve fotoğraflıdır. Derginin kapaklarında yer alan fotoğraflar manzara fotoğrafları, heykel fotoğrafları, ülke tarihinde önemli yeri olan şahsiyetlerin fotoğraflarıdır. Bu şahsiyetler Mustafa Kemal, İsmet İnönü, Fatih Sultan Mehmet ve Mimar Sinan'dır. Bu isimlerin fotoğraflarının yer aldığı sayılarda şahsiyetler hakkında yazılar kaleme alınmıştır.

Derginin 1935 tarihli 36. sayısına kadar kapakta "İstanbul Halkevi Tarafından Ayda Bir Çıkarılır." ibaresi yer alır. Bu ibare 37. Sayıda "Eminönü Halkevi tarafından ayda bir çıkarılır.", 42. sayıda "İstanbul Eminönü Halkevi

tarafından ayda bir çıkarılır.”, 81. sayıda “Eminönü Halkevi tarafından çıkarılır. Aylık Kültür ve Sanat Mecmuası”, 87. sayıda “Eminönü Halkevi Tarafından Ayda Bir Çıkarılır. İstanbul Halkevleri Mecmuası”, 99. sayıda “İstanbul Halkevleri Mecmuası” şeklinde değişir.

Dergide çok sayıda reklam yer alır. Reklamlar, derginin kapaklarının arkasında, derginin iç sayfalarında ve derginin son sayfalarındadır. Dergide Tayyare Piyangosu, T.H.K. Büyük Piyangosu, Türkiye İş Bankası, Türk Ticaret Bankası, Sümerbank, Ziraat Bankası, Türkiye İmar Bankası, İpekiş (Kumaş), Kurukahveci Mehmet Efendi Mahdumları, İstanbul Eczanesi gibi kurumların ve Radyolin (diş macunu), Tungstram (ampul), elektrik süpürgesi gibi ürünlerin reklamları mevcuttur.

Yeni Türk Mecmuası’nda reklamlar dışında çok sayıda duyuru da yer alır. 31. sayıda tarihçi, siyasetçi ve yazar Yusuf Akçura ve çeşitli okullarda öğretmenlik yapmış olan Ali Nazîmâ’nın, 41. sayıda tiyatrocu M. Kemal Küçük’ün, son sayıda ise yayıncı ve yazar İskender F. Sertelli’nin ölüm ilanları bulunur.

1936 tarihli 43. sayıda soyadı alma konusunda bir ilan mevcuttur:

“Soyadı seçmek ve kütüğe yazdırmak için konan müddet 2 Temmuz 1936 tarihinde bitecektir. O tarihe kadar soyadı alıp kütüğe yazdırmıyanlar 5 Liradan 15 Liraya kadar para cezasına çarptırılacağı gibi bunların soyadları doğrudan doğruya Vali veya Kaymakamlar tarafından takılacaktır. Halkımızın o tarihten önce soyadlarını seçerek nüfus idarelerine bildirmeleri lâzımdır.”

46. sayının kapağının arkasında ilk kez “Daimi Yazıcılarımız” başlığı ile yazı kadrosu duyurulur. Bu isimler; Agâh Sırrı Levend, Hilmi Ziya Ülken, Ziyaeddin Fahri, Sabri Esat Ander, Salih Münir Çorlu, Şükûfe Nihal, Meliha Avni Sözen, Nahit Sırrı, M. Halit Bayrı, Şerif Hulusî ve Nusret Safa Coşkun’dur.

59. sayıda “Gençler: Yeni Türk gelecek sayıdan itibaren birkaç sahifesini sizlere terk ediyor... Bunda güttüğümüz gaye genç istidatların inkişafına ve tanınmasına hizmet etmektir. Yazdığınız şiirleri, hikâyeleri, makaleleri bize gönderiniz. Ve kağıdın bir tarafına yazmağı da unutmayınız.” şeklinde dönem

gençlerine seslenen bir duyuru yer alır. Bu duyuru 60. sayıda tekrarlanır ve 61. sayıda gençlerin yazılarına yer verilmeye başlanır.

Dergide, Eminönü Halkevinde düzenlenecek etkinliklerin ilanlarına da yer verilir. 86. sayıdaki duyuruda okuyuculara seslenilir, daha önce halkevinde genç şairler gecesi düzenlendiği ve bu gecenin başarılı olması üzerine genç nâsirler ve hikâyeciler gecesinin de düzenleneceği belirtilir.

91. sayıda “*Bu sayısı ile (Yeni Türk), bütün Gazete ve Mecmuaların malûm mazeretiyle okuyucularının karşısına çıkmaktadır. Piyasada kâğıdın pek az ve o nisbette de çok pahalı oluşu bizi de diğer arkadaşlarımız gibi sahife tasarrufına mecbur etmiş bulunuyor. Bu sayıdan itibaren Mecmuamız sahifelerini biraz tahdit etmiş olarak çıkacaktır. Fakat maddeten eksilen mecmuamız daha özlü mündericat temin etmek suretiyle bu kaybını telâfi edecektir. Sayın okuyucularımızın elimizde olmayan sebeplerden neşet eden bu vaziyeti mazur göreceklerini ümid ediyoruz.*” ifadeleriyle derginin sayfa sayısının azaltılacağı duyurulur. 108. sayının sonunda ise “*Dikkat! Bu sayısı ile dokuzuncu cildini tamamlamış bulunan YENİ TÜRK’ü önümüzdeki sayıdan itibaren daha dolgun bir şekilde, aktüel mevzularla, ilmî çerçeve dahilinde, daha fazla alakadar göreceksiniz. Bütün kuvvetini, kendisini halka vakfetmiş münevverlerden alan İstanbul Halkevlerinin bir arğanı olması dolayısıyla, YENİ TÜRK’de kuvvetlenmesi için, aynı halk için çalışan münevverlerin teşkil edecekleri bir gale içine alınmalıdır. Önümüzdeki sayıdan itibaren YENİ TÜRK, geniş bir kadro ile karşınıza çıkacaktır. Halkın malı YENİ TÜRK’ün sayfaları, halk için çalışan münevverlere açıktır. Hiçbir suretle, bir yazıcıya para verilmez. Önümüzdeki sayıdan itibaren YENİ TÜRK’ü bayilerden isteyiniz.*” ifadeleriyle derginin hacminin arttırılacağı ilan edilir.

1940 tarihli 94. sayıda, Agâh Sırrı Levend’in Aydın milletvekili olması nedeniyle Eminönü Halkevi başkanlığını bıraktığı ve yerine Yavuz Abadan’ın geçtiği belirtilir, Yavuz Abadan’a *Yeni Türk Mecmuası* adına görevinde başarılar dilenir.

Eminönü Halkevinde yapılan etkinliklerde çekilen fotoğraflar dergide mevcuttur. Etkinlik fotoğrafları dışında bazı yazılar fotoğraflarla desteklenir. Arkeoloji alanında yazılan “Bergama Hafriyatındaki Son Keşifler” başlıklı

yazıda Berlin Müzesi'nin fotoğrafları yer alır. Fotoğraflar genellikle fen ve bilim alanındaki yazılarda kullanılmıştır.

Dergide farklı alanlarda kaleme alınmış yazı dizilerine rastlanır. Salih Murat'ın “Kâinata Cevlan”, Köprülüzade Mehmet Fuat'ın “Anadoluda Türk Dil ve Edebiyatının Tekâmülüne Umumî Bir Bakış”, Rauf Ahmet'in “Dünya İşlerinin 1932 Bilânçosu”, Avni'nin “Bir Aylık İktisadî İcmal”, Halit Fahri'nin “Menşeyinden Sembolizme Kadar Fransız Edebiyatında Şiir Tekâmülü”, Mehmet Saffet'in “Türk Dilinin Kıdemi ve Diğer Dillerle Münasebeti”, yine Mehmet Saffet'in “Türk İnkılâbının Karakterleri”, Sami Cemal'in “Bugünkü Spor Faaliyeti Türk Gençliğini ve Türk Halkını Tatmin Ediyor Mu?”, Menemenlizade Ethem'in “Profesör Hans Kelsen'e Göre Demokrasi-Mahiyeti-Kıymeti”, Aktes Nimet'in “Şarkî Türkistan”, Agâh Sırrı Levend'in “Eserler ve Hâdiseler”, H. Namık Orkun'un “Hiung-Nular” başlıklı yazıları dergide yer alan yazı dizilerindendir.

Dergide bulunan bazı yazıların altında “Müracaat Edilen Eserler” başlığı ile kaynakça verilmiştir.

Yeni Türk Mecmuası'nda herhangi bir okuyucu mektubuna rastlanmamıştır.

II. DERGİNİN YAZAR KADROSU

Derginin neşriyat müdürlüğünü Abdülhak Hâmid Tarhan, Agâh Sırrı Levend, Dr. Yavuz Abadan ve Feridun Dirimtekin yapmıştır.

Bu isimler dışında Falih Rıfkı (Atay), Faruk Nafiz (Çamlıbel), Hasan Âli Yücel, Nurullah Ataç, Reşat Nuri Güntekin, Ruşen Eşref (Ünaydın), Şükûfe Nihal, Yusuf Ziya (Ortaç), Yaşar Nabi (Nayır), Halit Fahri (Ozansoy), Sadri Etem (Ertem), Ahmet Haşim, Orhan Seyfi (Orhon), Ahmet Hamdi Tanpınar, Cahit Sıtkı (Tarancı), Behçet Kemal (Çağlar), Fazıl Hüsnü Dağlarca, Peyami Safa, Meliha Avni (Sözen), Hilmi Ziya Ülken, Ömer Bedrettin (Uşaklı), Cenab Şahabeddin, Abdülhak Şinasi (Hisar), Suut Kemalettin (Yetkin), Hüseyin Rahmi (Gürpınar), Halide Nusret Zorlutuna, Naki Tezel, Nusret Safa Coşkun, Halit Ziya Uşaklıgil, Ceyhun Atuf Kansu, Nihat Sami Banarlı, Ahmet Refik, Eflâtun

Cem Güney ve Yahya Kemal Beyatlı gibi edebiyatımızın mihenk taşı olan yazarlar ve şairler yazılarıyla dergiye katkıda bulunmuştur.

Dergide üniversitelerde ve liselerde görev yapan öğretmenlerin yazılarına rastlamak mümkündür. Bu öğretmenler arasında Darülfünun İktisat Müderris Muavini Muhlis Etem, Gazi Terbiye Enstitüsü İçtimaiyat Muallimi Mehmet Saffet, Kayseri Lisesi Edebiyat Muallimi Abdülbaki, Harp Akademisi, Mülkiye ve Robert Koleji Muallimi Hazım Atıf, Tarih Doçenti Aktes Nimet, İstanbul Üniversitesi Tıp Tarihi ve Deontoloji Doçenti A. Süheyl, Erenköy Lisesi Edebiyat Okutanı Hadiye Kunat, Üniversite Edebiyat Fakültesi Felsefe Şubesinden Sevim Levent, Müderris Salih Murat, Müderris Münir ve Muallim Ahmet Halit Yaşaroğlu yer alır.

Derginin 61. sayısından itibaren “Gençlerin Yazıları” başlığı altında lise öğrencilerinin yazılarına da yer verilerek dönemin gençliğinin sesini duyurmasına aracılık edilmiştir.

Dergide şiir, makale, hikâye, röportaj, deneme, tiyatro, gezi yazısı türlerinde metinler ve Alman, Fransız, İngiliz, Japon edebiyatından çeviri metinler yer alır. Bunların yanı sıra yeni çıkan kitaplar için kitap tanıtım yazıları ve kitap tahlillerini içeren metinler de yazılmıştır. Çeşitli reklamlar ve duyurular da dergide kendine yer bulmuştur.

Yazılarda halk, halkevi, inkılap, Atatürk, İnönü, Türklük, köy gibi sosyal temalarla birlikte aşk, özlem, gurbet, ölüm gibi bireysel temalara da yer verilmiştir.

III. DERGİNİN ÇIKIŞ AMACI

Halkevleri, çıkarmış oldukları dergileri buralarda temel alınan fikirlerin halka iletilmesi, yayılması ve yerleşmesi için bir aracı olarak kullanır. Halkevi dergileri, halkevlerinin sesi olur ve yayınlandıkları dönemde halkı tesir altına alır. İstanbul Eminönü Halkevi tarafından çıkarılan *Yeni Türk Mecmuası* da halkevlerinin ve halkevi dergilerinin amaçlarına uygun biçimde yayın yapmıştır.

Derginin çıkış amacı Ekim 1932 tarihli birinci sayıda “Bu Mecmua Niçin Çıkıyor?” başlıklı yazıda açıklanır.

İçinden çıkılan zorlu mücadelenin ve yapılan yeniliklerin ardından ortaya çıkacak yeni insanlık için Türk aydınlarının da elini taşın altına koyması gerekir. Çünkü kurulacak olan yeni dünya düzeninde milletler kültürlerinin gücüne göre yerini alacaktır. Bu doğrultuda Türk aydınının üzerine düşen görevleri şöyle sıralamak mümkündür:

- 1- Yapılan inkılapları yayarak kökleşmesini sağlamak
- 2- Türk milletinin çağdaş uygarlık düzeyinin üstüne çıkması için çalışmak
- 3- Vatandaşları hurafelerden kurtarmak ve yüksek ilim için uğraştırmak
- 4- Bilgiyi olduğu gibi değil, analiz ederek, karşılaştırarak, sebebini araştırarak almak ve bu ilim metodunu zihinlere yerleştirmek
- 5- Tüm bu görevleri yaparken millîlikten, Türk dilinden ve Türk tarihinden kopmamak
- 6- Eskimiş ve yıkılmış toplumsal kurumlardan yeni bir ahlaki düzen çıkarmak

Yeni Türk Mecmuası da bu görevleri yerine getirmek amacıyla çıkarılır. Bilime ve bilgiye karşı halka yeni bir bakış açısı kazandırılmak istenir. Millî kaynakları kullanmak başlıca hedefler arasındadır. Ancak bu tüm dünyaya gözlerini kapatmak anlamına gelmez. Çeviri metinlerle de batının edebiyat ve sanat dünyasından halkı haberdar etmek bu derginin amaçları arasındadır. (Y.b.d., 1932: 1-4) Derginin Batı dünyasına bakışı Mehmet Âkif’in Avrupa’nın bilim ve tekniğine bakışıyla paralellik göstermektedir:

*“Alınız ilmini Garb’ın, alınız san’atini;
Veriniz hem de mesâînize son sür’atini.
Çünkü kâbil değil artık yaşamak bunlarsız;
Çünkü milliyeti yok san’atın, ilmin; yalnız
İyi hâtırda tutun ettiğim ihtârı demin:
Bütün edvâr-ı terakkîyi yarıp geçmek için
Kendi “mâhiyyet-i rûhiyye”niz olsun kılavuz.*

Çünkü beyhûdedir ümmîd-i selâmet onsuz.” (Ersoy, 2006: 178)

“Bu Mecnua Niçin Çıkıyor?” başlıklı yazının sonunda adetâ Türk mütefekkilere çağrı yapılır:

“Yeni Türk Mecmuasını İstanbul Halkevi çıkarıyor. Bir mecmuayı Halkevi çıkarıyor demek mecnua bir şahsın malı değil demektir. Halkevi nasıl halkın evi ise mecmuası da bütün mütefekkilere malıdır. Bu vasıf bir mecnua için en büyük kuvvettir. Bu kuvvetin hakiki büyüklüğünü göstermek vazifesi şimdi mütefekkir ve münevverlerimize düşüyor.

Fikir ve heyecan kuvvetini maddî kuvvet fevkında addetmiyenler onu hiç olmazsa öteki kadar mühim telâkki etmeğe mecburdurlar. Biz her zamandan ziyade bugün fikir kuvvetinden en çok istifade yollarını aramağa ve düşüncelerimizi birbirine bağlamağa muhtaç haldeyiz.” (Y.b.d., 1932: 4)

IV. DERGİDEKİ YAZILARIN SAYILARA GÖRE LİSTESİ

Yeni Türk Mecmuası’nda yayınlanan yazıların listesi şöyledir:

1. Sayı, 1. Cilt, Teşrinievvel (Ekim) 1932

1. Mecnua, “Bu Mecnua Niçin Çıkıyor?”, ss. 1-4.
2. Ahmet Şükrü, “Beynelmilel Münasebatın Mihveri”, ss. 5-16.
3. Falih Rıfkı, “Roman”, ss. 17-19.
4. Faruk Nafiz, “Özyurt”, ss. 20.
5. Hasan Âli, “Geri Dönen Ses”, ss. 21.
6. Nurullah Ata, “Edebiyat”, ss. 22-24.
7. Burhan Ümit, “Su Sinekleri Münasebetile Mahmut Yesari Beyle Mülâkat”, ss. 25-27.
8. Hasan Âli, “André Maurois”, ss. 28-35.
9. Reşat Nuri, “Neyi İfade Etmeğe Çalıştım (André Maurois’nın Konferansı)”, ss. 36-46.
10. Mecnua, “Dil Kurultayı Açıldı”, ss. 47.
11. Ahmet Cevat, “Sumerlilerin Konuştuğu Lisan ve Türkçe (Bu Lisanın Türkçe İle Bir Menşeli Olduğuna Kuvvetli İlmî Karineler Vardır)”, ss. 48-58.

12. Nusret Kemal, “Demokrasiyi Kurtaralım (Demokrasiyi Kurtaracak Halk Terbiyesidir.)”, ss. 59-69.
13. Mustafa Şekip, “ ‘Kadro’ya Açık Mektup”, ss. 70-74.
14. Salih Murat, “Kâinat Dramı”, ss. 75-77.
15. Y.b.d, “Küçük İlmî Haberler”, ss. 78-80.

2. Sayı, 1. Cilt, Teşrinisani (Kasım) 1932

1. Mecmua, “Büyük Bayram (Cümhuriyet İnkılâbının Büyük Anları)”, ss. 81-83.
2. Falih Rıfkı, “Bir Dilin Başından Geçen”, ss. 84-85.
3. Ruşen Eşref, “Damla Damla”, ss. 86-87.
4. Faruk Nafiz, “Öz Yurt”, ss. 88-89.
5. Ahmet Cevat, “Dilden Çıkarmak, Dile Almak İşleri”, ss. 90-97.
6. Hasan Âli, “Dil Kurultayında Ortaya Konan Başlıca Meseleler”, ss. 98-107.
7. Nusret Kemal, “Dil İnkılâbı-Gençlik-Neşriyat”, ss. 108-112.
8. Ragıp Hulûsi, “Dilimizin Tarihi Üzerine Vesikalar (XVIIinci Asırdan Kalma Türkçe Mektuplar)”, ss. 113-118.
9. Şükûfe Nihal, “Sen de Geç!”, ss. 119.
10. Burhan Ümit, “Yunus Emre (Olümden Hayat Doğar)”, ss. 120-128.
11. Abdullah Cevdet, “Shakespeare, Hayatı, Eserleri (İngilterede Tiyatro, Shakespearein Mübeşşir ve Muasırları)”, ss. 129-135.
12. Mustafa Şekip, “Eflatun’un Devlet’i”, ss. 136-146.
13. Y.b.d, “Millî Bayram ve Halk Terbiyeleri”, ss. 147-149.
14. Uşşakîzade Halit Ziya, “Göz Dershaneleri”, ss. 150-159.
15. D. Muhlis Etem, “Türkiyenin İktisat Politikası: Plânlı İktisat”, ss. 160-166.
16. Salih Murat, “Kâinatta Cevlan (Konferans)”, ss. 167-172.
17. Y.b.d, “Küçük İlmî Haberler”, ss. 173.
18. Y.b.d, “Kitaplar”, ss. 174-176.

3. Sayı, 1. Cilt, Kânunuevvel (Aralık) 1932

1. Rauf Ahmet, “Dünya İşleri Nasıl Gidiyor?”, ss. 177-187.
2. Nurullah Ata, “Edebiyat”, ss. 188-189.
3. Faruk Nafiz, “Kahraman’dan Bir Parça”, ss. 190-193.

4. Yusuf Ziya, “Halk Şairleri ve Edebiyatımız”, ss. 194-198.
5. Yusuf Ziya, “Saz Şairi”, ss. 199.
6. Şükûfe Nihal, “Celâliyede İki Gün”, ss. 200-206.
7. Yaşar Nabi, “Darülbedayi”, ss. 207-211.
8. Halit Fahri, “Petrarco (1304-1374)”, ss. 212-218.
9. Mehmet Saffet, “Türk Dilinin Kıdemi ve Diğer Dillerle Münasebeti”, ss. 219-224.
10. Selim Nüzhet, “Fransızca Takvimi Vakayi”, ss. 225-233.
11. Salih Murat, “Kâinatta Cevlan”, ss. 234-240.
12. Dr. R. A., “Prof. Riccard “Stratosfer”de”, ss. 241-246.
13. Meliha Avni, “İşığa Sapan, Zafere Giden Yola Nasıl Girilir”, ss. 247-249.
14. Kâzım Nami, “İnkılâp ve Kadro”, ss. 250-256.

4. Sayı, 1. Cilt, Kânunusani (Ocak) 1933

1. Muhlis Etem, “Türkiyede Meslek Meseleleri”, ss. 257-264.
2. Sait, “Milliyetçi Bakımdan Şeker Siyasetimiz”, ss. 265-276.
3. Köprülüzade Mehmet Fuat, “Anadoluda Türk Dil ve Edebiyatının Tekâmülüne Umumî Bir Bakış”, ss. 277-292.
4. Mehmet Saffet, “Türk Dilinin Kıdemi ve Diğer Dillerle Münasebeti”, ss. 293-299.
5. Kâzım Nami, “Halk Edebiyatı”, ss. 300-302.
6. Yusuf Ziya “Genç Ölü”, ss. 303.
7. Şükûfe Nihal, “İndik”, ss. 304.
8. Yaşar Nabi, “Bu Gece”, ss. 304.
9. Burhan Ümit, “ ‘Goethe’nin Hayat Âşkı”, ss. 305-308.
10. Profesör Marx, “Musikî ve Musikînin Kültürdeki Yeri”, ss. 309-313.
11. İsmail Hakkı, “Tekâmül Vetiresi ve Pedagoji”, ss. 314-327.
12. Mustafa Şekip, “ ‘Kadro’ya İkinci Açık Mektup”, ss. 328-332.
13. Mustafa Şekip, “Alain’in Sözleri”, ss. 333-334.
14. Rauf Ahmet, “1932-33 Beynelmilel Kutup Seferberliği”, ss. 335-341.
15. Sadri Etem, “Bir Talakın Kuş Bakışı Görünüşü”, ss. 342-344.
16. Fikret Âdil, “Bize Nasıl Filimler Lâzım?”, ss. 345-346.

17. Nahit Sırrı, “Kitaplar Arasında”, ss. 347-352.

5. Sayı, 1. Cilt, Şubat 1933

1. Rauf Ahmet, “Dünya İşlerinin 1932 Bilânçosu”, ss. 353-368.
2. Cevdet Kerim, “Şimendifer Siyaseti”, ss. 369-374.
3. Köprülüzade Mehmet Fuat, “Anadoluda Türk Dil ve Edebiyatının Tekâmülüne Umumî Bir Bakış”, ss. 375-394.
4. Ahmet Haşim, “Ağaç”, ss. 395.
5. Orhan Seyfi, “Yeis”, ss. 396.
6. Ahmet Hamdi, “Yarasa”, ss. 396.
7. Yusuf Ziya, “Rüya”, ss. 396.
8. Halit Fahri, “Menşeyinden Sembolizme Kadar Fransız Edebiyatında Şiir Tekâmülü”, ss. 397-402.
9. Burhan Ümit, “Arzu Çeşmeleri”, ss. 403-409.
10. Faruk Galip, “Şehirde Mimar”, ss. 410-411.
11. A. Aziz, “Bergama Hafriyatındaki Son Keşifler”, ss. 412-414.
12. Elif Naci, “Namık İsmail (San’atı, Şahsiyeti, Eserleri ve Hayatı)”, ss. 415-419.
13. Hilmi Ziya, “İptidaî Cemiyetlerde Cinsî Hayat”, ss. 420-427.
14. Nezahat Sabri Cemil, “Nice Yeni Terbiye Kongresi Konferansı”, ss. 428-430.
15. Şevket Aziz, “Çinde Keşfedilen Sinanthropus Hakkında”, ss. 431-438.
16. Salih Murat, “Kâinata Cevlan”, ss. 439-444.
17. Demircioğlu Yusuf Ziya, “Yılan Sulayan Kız”, ss. 445-446.
18. Cemil Sena, “Kitaplar”, ss. 447-448.

6. Sayı, 1. Cilt, Mart 1933

1. S.Z., “Avrupanın İttihadına Doğru Mu?”, ss. 449-455.
2. Müderris Münir, “Harpten Sonraki İktisadî Cereyanlar”, ss. 456-470.
3. Mehmet Saffet, “Türk İnkılâbının Karakterleri”, ss. 471-476.
4. Rauf Ahmet, “Dünya İşlerinin 1932 Bilânçosu”, ss. 477-495.
5. Cahit Sıtkı, “Uzak Bir İklimde”, ss. 496.
6. Orhan Seyfi, “Rüya”, ss. 496.

7. Yusuf Ziya, “Merdiven”, ss. 496.
8. Şükûfe Nihal, “Bestekâra”, ss. 497.
9. Meliha Avni, “Eğer Buğday Tanesi Ölmezse!..”, ss. 497.
10. İsmail Müştak, “Halka Doğru...”, ss. 498.
11. Nermin Ahmet, “Klasisizm Etrafında”, ss. 499-503.
12. Peyami Safa, “Felsefe ve Diyalektik”, ss. 504-518.
13. Suut Kemal, “Martin Heidegger”, ss. 519-522.
14. Sadri Ethem, “Kör”, ss. 523-526.
15. Avni, “Bir Aylık İktisadî İcmal”, ss. 527-528.

7. Sayı, 1. Cilt, Nisan 1933

1. Rauf Ahmet, “Değişiklikler Arifesinde”, ss. 529-534.
2. Köprülüzade Mehmet Fuat, “Anadoluda Türk Dil ve Edebiyatının Tekâmülüne Umumî Bir Bakış”, ss. 535-553.
3. Burhan Ümit, “Türklerin En Büyük Şairi”, ss. 554-580.
4. Münir Müeyyet, “Yürüdüğüm Yollar”, ss. 581.
5. Fâzıl Hüsnü, “Denizde”, ss. 581.
6. Halit Fahri, “Haliçte Akşam”, ss. 581.
7. Salih Zeki, “Kaside”, ss. 582.
8. Hikmet Turhan, “Göçebeler”, ss. 582.
9. Kâzım Nâmi, “Hacer”, ss. 583-586.
10. Peyami Safa, “Roman Tekniğinin Bazı Esasları”, ss. 587-590.
11. Yaşar Nabi, “Ertuğrul Muhsin’le Bir Saat”, ss. 591-598.
12. Sedat Zeki, “Güzellik Mefhumuna Dair Yunan Nazariyesinin Ana Hatları”, ss. 599-605.
13. Salih Murat, “Kâinatta Cevalân”, ss. 606-611.
14. Nezihe Muhittin, “Bıçak Yaraları”, ss. 612-617.
15. Hatemî Senih, “Kitabiyat”, ss. 618-621.
16. Avni, “Bir Aylık İktisadî İcmal”, ss. 622-624.

8. Sayı, 1. Cilt, Mayıs 1933

1. A.Rıza, “Avrupa Döğüşe mi Barışa mı Gidiyor?”, ss. 625-634.
2. İsmail Hakkı, “Tarih ve İçtimaiyat”, ss. 635-646.
3. Yusuf Şerif, “Üniversitenin Tarihi”, ss. 647-659.
4. Ruşen Eşref, “Damla Damla”, ss. 660-662.
5. İlhami Bekir, “Yeni Can, Yeni Işık, Yeni Ses”, ss. 663-664.
6. Yaşar Nabi, “İnkılâp Çocukları İsimli Manzum Piyesten Bir Sahne”, ss. 665-666.
7. Orhan Seyfi, “Vasiyet”, ss. 667.
8. Yusuf Ziya, “Bahara Girerken”, ss. 668.
9. Meliha Avni, “Çeşme Başında”, ss. 669.
10. Hilmi Ziya, “Millî Destanlar Hakkında Düşünceler”, ss. 670-675.
11. Halit Fahri, “Menşeyinden Sembolizme Kadar Fransız Edebiyatının Şiir Tekâmülleri”, ss. 676-684.
12. Şevket Aziz, “Antropoloji”, ss. 685-691.
13. Mansur Tekin, “İlim ve Demokrasi”, ss. 692-696.
14. Sami Cemal, “Bugünkü Spor Faaliyeti Türk Gençliğini ve Türk Halkını Tatmin Ediyor Mu?”, ss. 697-700.
15. Nezihe Muhittin, “Bıçak Yaraları”, ss. 701-708.
16. Kâzım Nami, “Mete”, ss. 709-711.
17. Mustafa Şekip, “Dekarte ve Felsefesi”, ss. 712-717.
18. Avni, “İktisadî İcmal”, ss. 718-720.

9. Sayı, 1. Cilt, Haziran 1933

1. Rauf Ahmet, “Dünyanın Bozuk İşleri”, ss. 721-732.
2. Mehmet Saffet, “Türk İnkılâbının Karakterleri”, ss. 733- 736.
3. Menemenlizade Ethem, “Profesör “Hans Kelsen”e Göre Demokrasi-Mahiyeti-Kıymeti”, ss. 737-745.
4. İlhami Bekir, “Gazi M. Kemal”, ss. 746-747.
5. Orhan Seyfi, “Spor Marşı”, ss. 748.
6. Ömer Bedrettin, “Kış Pınarları”, ss. 749.
7. Meliha Avni, “Düğün Günü”, ss. 750.

8. Behçet Kemal, “Bir Kadın Arkadaş ve Onlar”, ss. 751.
9. Hatemi Semih, “Filozofik Düşünüşün Tipi”, ss. 752-754.
10. Nezahat Sabri, “Nice Yeni Türkiye Kongresi Konferansları”, ss. 755-764.
11. Salih Murat, “İnkılâp Asrı”, ss. 765-770.
12. Nizamettin Nazif, “Akbaş”, ss. 771-781.
13. Mahmut Yesari, “Tahtakurularına Yem”, ss. 782-784.
14. Selâmi İzzet, “Garp Şaheserlerinde Aşk Kurbanları”, ss. 785-789.
15. Sami Cemal, “Bugünkü Spor Faaliyeti Türk Gençliğini ve Türk Halkını Tatmin Ediyor mu?”, ss. 790-795.
16. Nahit Sırrı, “Kitaplar Arasında”, ss. 796-800.

10. Sayı, 1. Cilt, Temmuz 1933

1. Menemenlizade Ethem, “Profesör “Hans Kelsen”e Göre Demokrasi-Mahiyeti-Kıymeti”, ss. 801-809.
2. M.A.Ş., “İmar İşinde İstikamat Plânı Meselesi”, ss. 810-813.
3. Kadri Kemal, “Anadolunun Doğusunda Köy İçtimaiyatı”, ss. 814-816.
4. Abdülbaki, “Yunus Emre Divanı Münasebetile”, ss. 817-833.
5. İlhami Bekir, “Kendi Elleriyle Türkü Yaratanların Deyişi”, ss. 834-837.
6. Esat Demiray, “Soyum”, ss. 838-839.
7. Türkoğlu Ali Rıza Seyfî-Sami Cemal, “Türk Kızı”, ss. 840.
8. Meliha Avni, “Köy Sabahları”, ss. 841.
9. Suzi Can, “Tren”, ss. 842.
10. Abdülhak Hâmit, “Ahmet Haşim İçin”, ss. 845.
11. Cenap Şehabeddin, “Ahmet Haşim”, ss. 846-847.
12. İbnülemin Mahmut Kemal, “Ahmet Haşime Dair”, ss. 848-851.
13. Hasan Âli, “Ahmet Haşimin Yaratılışı Nasıldı; Yaratıldığı Nedir?”, ss. 852-853.
14. Abdülhak Şinasi, “Ahmet Haşimin Âlemi”, ss. 854-858.
15. Behçet Kemal, ““Gazi”yi Yazan Ahmet Haşim”, ss. 859.
16. İzzet Melih, “En Eski Arkadaşım Ahmet Haşim”, ss. 860-861.
17. Yusuf Ziya, “Ahmet Haşimin Ölümü Münasebetile”, ss. 862-866.
18. Ahmet Hamdi, “Ahmet Haşime Ait Hatıralar”, ss. 867-872.

19. Halit Fahri, “Ahmet Haşimin Hayatı”, ss. 873-875.
20. Dr. Nuri Fehmi, “Ahmet Haşimin Yaşayışı”, ss. 876-880.

11-14. Sayılar, 1. Cilt, Teşrinievvel (Ekim) 1933

1. Mehmet Emin, “29 Teşrinievvel 1933”, ss. 883-884.
2. Rauf Ahmet, “Beynelmilel Bakımdan Cümhuriyetimiz”, ss. 885-906.
3. Muzaffer, “Millî Hakimiyet ve Cümhuriyet”, ss. 907-910.
4. A.Rıza, “Yurdun Korunması”, ss. 911-915.
5. Münir Müeyyet, “İnkılâp Tabloları”, ss. 918-927.
6. Mustafa Şekip, “İnkılâbımızın Hayatı, Ruhî Mahiyeti”, ss. 928-934.
7. Sıddık Sami, “Cümhuriyet ve Hukuk Telâkkileri”, ss. 937-952.
8. Meliha Avni, “Dün ve Bugün Kadın”, ss. 953-955.
9. Şükûfe Nihal, “Kara Günler, Işıklı Yıllar ve Ant”, ss.956-959.
10. Fuat Edip, “Onuncu Yılımız!...”, ss. 960.
11. Ahmet Hamdi, “Devlet ve İktisat”, ss. 962-972.
12. İbrahim Fazıl, “İki Maliye”, ss. 973-987.
13. Hazım Atıf, “On Senelik Bankacılık”, ss. 988-1012.
14. İsmail Husrev, “Sanayileşme Bakımından Millî Kurtuluş ve İnkılâbımızın Manası”, ss. 1013-1017.
15. Muhlis Etem, “Eski ve Yeni Türkiyede Münakele”, ss. 1018-1031.
16. Muhlis Etem, “Cümhuriyet ve Sanayi”, ss. 1032-1033.
17. Sadri Etem, “Cümhuriyetin On Senelik Demiryol Politikası”, ss. 1034-1052.
18. S.S, “On Senelik Ziraât Faaliyetimiz”, ss. 1053-1058.
19. İbrahim Necmi, “Türk Dilinin Son Elli Yıllık Değişmelerine Bir Bakış”, ss. 1061-1070.
20. İsmail Habip, “Dil İnkılâbındaki Büyük Hamleler”, ss. 1071,1077.
21. Muzaffer, “Türkiyede Tarih İnkılâbı”, ss. 1078-1081.
22. Vecdi Ahmet, “Halkevleri”, ss. 1082-1087.
23. Fahrettin Kerim, “Cümhuriyet Devrinde Sıhî Tekâmül ve İnkişafımız”, ss. 1090-1108.
24. Mehmet Emin, “Cümhuriyetin Maarif Zaferi”, ss. 1111-1119.

25. Bürhanettin, “Cümhuriyet ve Spor”, ss. 1120-1121.
26. Sami Cemal, “İstanbul Halkevi Beyoğlu Kısmı Spor Faaliyeti”, ss. 1122-1124.
27. İlhami Bekir, “On Yıllık Edebiyat”, ss. 1125-1129.
28. Refik Ahmet, “Cümhuriyet ve Tiyatro”, ss. 1130-1132.
29. İsmail, “Cümhuriyet Devrinde Güzel San’atler”, ss. 1133-1134.
30. Köse Mihalzade Mahmut Ragıp, “Cümhuriyet Devrimizin Musiki İşleri”, ss. 1135-1138.
31. Sadri Ethem, “Festen Şapkaya”, ss. 1140-1143.
32. Galip Bahtiyar, “Ankara-Türk Cümhuriyeti Makararı”, ss. 1144-1148.
33. Avni, “İnkılâpta Belediyecilik ve Belediyecilikte İnkılâp”, ss. 1149-1152.

15. Sayı, 1. Cilt, İkinciteşrin (Kasım) 1933

1. Sadri Etem, “Birinci On Yılın Kapısını Kaparken”, ss. 1155-1158.
2. Münir Müeyyet, “Savaşımın Sembölü ‘Ne Mutlu, Türküm Diyene!’”, ss. 1159-1160.
3. Ahmet Hamdi, “Fırkamızın Devletçilik Vasfı”, ss. 1161-1169.
4. Remzi Saka, “Türkiyede Kooperatif Hareketi”, ss. 1170-1174.
5. Orhan Recep, “İngilterede İlk, Orta ve Yüksek Tahsil”, ss. 1175-1177.
6. Suut Kemalettin, “Maurice Blondel”, ss. 1178-1182.
7. Burhan Ümit, “Yünus Emre Hakkında Birkaç Makalenin Tenkidi ve Tenkit Hakkında Bazı Fikirler”, ss. 1183-1188.
8. İlhami Bekir, “Nazım Meselesi”, ss. 1189-1192.
9. Feyzullah Sacit, “İkinci İnönü ve Dumlupınar”, ss. 1193-1196.
10. Kâzım Sevinç, “Bugünün Gencinden Yarının Gencine”, ss. 1197.
11. İlhami Bekir, “Mahallem”, ss. 1198.
12. Yaşar Nabi, “Bir Rüya Gecesi”, ss. 1199.
13. Yusuf Ziya, “Bahar Akşamı”, ss. 1199.
14. Salih Zeki, “Hayal”, ss. 1200.
15. Orhan Seyfi, “Mezardan”, ss. 1201.
16. Halit Fahri, “İtalyan Edebiyatı Tarihi (Manzoni 1785-1873)”, ss. 1202-1207.
17. Sadri Etem, “Bir Korkunun Hikâyesi”, ss. 1208-1211.
18. Aziz, “1932 Senesi Lârisa Hafriyatından Alınan Neticeler”, ss. 1212-1224.

19. Ahmet Hamdi, “M. Teste ile Geçirdiğim Gece”, ss. 1225-1227.
20. Cemil Sena, Ahmet Hamdi, “Kitaplar Arasında”, ss. 1228-1232.

16-17. Sayılar, 1. Cilt, Kânunuevel (Aralık) 1933-Kânunusani (Ocak)1934

1. Ali Rıza, “Cümhuriyetin On Yılına Bir Bakış”, ss. 1233-1238.
2. Tekin Alp, “Türk Kültür Birliği”, ss. 1239-1250.
3. Münir Müeyyet, “Yeni Yıl Yeni Adım Yeni Adam”, ss. 1251-1252.
4. Muhlis Etem, “Ergani Madeni ve Dahilî İstikraz”, ss. 1253-1256.
5. Muhlis Etem, “İstanbul Köylerinde Köycülük”, ss. 1257-1263.
6. Sadri Etem, “Muhtelif Memleketlerde Şimendiferlerin Millileşmesi”, ss. 1264-1266.
7. Aktes Nimet, “Şarkî Türkistan”, ss. 1267-1273.
8. Ettore Rossi, “İtalyada Türkiyat Tetebbüleri Tarihine Umumî Bir Bakış”, ss. 1274-1279.
9. Faruk Nafiz, “Tek Fabrika ve Yeni Bir Cihan”, ss. 1280.
10. İlhami Bekir, “Gelecek Günlerin Tadı”, ss. 1281-1283.
11. Salih Zeki, “XXI”, ss. 1284.
12. Meliha Avni, “Köyde Akşamlar”, ss. 1285.
13. Ahmet Hamdi, “M. Teste’le Geçirdiğim Gece”, ss. 1286-1294.
14. Suut Kemalettin, “Günlerin Dökümü”, ss. 1295-1297.
15. Kenan Hulûsi, “İstirahat”, ss. 1298-1299.
16. Sadri Etem, “Panamada İsyan”, ss. 1300-1302.
17. M. Saip, “Odamda Gece”, ss. 1303-1304.
18. Nahit Sırrı, “Ankaranın Üç Nahiyesi Küçük Yozgat”, ss. 1305-1312.

18. Sayı, 1. Cilt, Şubat 1934

1. Mecmua, “İsmet Paşa Hazretlerinin Nutukları”, ss. 1313-1316.
2. Mecmua, “Necip Ali Beyin Nutukları”, ss. 1317-1327.
3. Mecmua, “Cevdet Kerim Beyin Nutku”, ss. 1328-1330.

4. Mecmua, “Ali Rıza Beyin Nutku”, ss. 1331-1335.
5. Abdülhak Hâmit, “Halk”, ss. 1336-1339.
6. Yusuf Ziya, “Halkevleri”, ss. 1339-1340.
7. Mithat Cemal, “Gaziye”, ss. 1341.
8. Yaşar Nabi, “Onun Sesi”, ss. 1342.
9. Mecmua, “İkinci Yıl Dönümünü Nasıl Kutluladık?”, ss. 1343-1347.
10. Münir Müeyyet, “Yeni Adamın Kitabı”, ss. 1348-1349.
11. İlhami, “Biliyorduk”, ss. 1350-1351.
12. Sadri Etem, “Adam Smith”, ss. 1352-1357.
13. Aktes Nimet, “19uncu Asra Kadar Kaşgar Ülkesi Tarihine Kısa Bir Nazar”, ss. 1358-1365.
14. Kingsley Long (Çev: Kanok), “Dünyada Buğday Vaziyeti ve Açlığın Sebepleri”, ss. 1366-1370.
15. Mecmua, “İstanbul Halk Fırkası Kongreleri”, ss. 1371.
16. Mecmua, “Evimizin Yeni Komite Azaları”, ss. 1372-1373.
17. Celâl Tahsin, “Ertuğrul Muhsin”, ss. 1374-1376.
18. Kenan Hulûsi, “Milyarder Mak Kinley’in Halıları”, ss. 1377-1381.
19. M.Müeyyet, “Kitaplar Arasında”, ss. 1382-1386.

19-20. Sayı, 1. Cilt, Mart 1934

1. Mecmua, “İsmet Paşa Hazretlerinin İnkılâp dersi”, ss. 1389-1395.
2. Mecmua, “İnkılâp Enstitüsünde Recep Beyin Konferansları”, ss. 1396-1404.
3. Mecmua, “23 Nisan”, ss. 1405-1409.
4. Mecmua, “Büyük Şehrin İçtimaî Çehresi ve Zamanımızda Büyük Bir Şehirden Beklenen Vazifeler”, ss. 1410-1419.
5. Safiye Hüseyin, “Kadın Dâhi Olur Mu?”, ss. 1420-1423.
6. İhsan Hilmi, “Sinirli Çocuklar”, ss. 1424-1428.
7. Cemil Sena, “Muasır Terbiyenin Gayesi”, ss. 1429-1435.
8. Aktes Nimet, “Peçenekler ve İzmir Türkleri”, ss. 1436-1438.
9. Ahmet Ekrem, “Milletler Arasında Mübadelenin Durması”, ss. 1439-1441.
10. Mecmua, “Kayseri Dokuma Fabrikası”, ss. 1442-1444.
11. Mecmua, “İstanbul Halkevinin Üç Aylık Mesaisi”, ss. 1445-1451.

20-21. Sayı, 1. Cilt, Nisan-Mayıs 1934

1. Mecmua, “Gazi Hazretlerinin ve İran Şahının Nutukları”, ss. 1453-1455.
2. Mecmua, “Türk-İran Münasebatı Yeni Bir Devreye Girmiştir”, ss. 1456-1458.
3. Mecmua, “Şükrü Kaya Beyefendinin Haricî Siyasetimiz Hakkında Millet Meclisindeki Nutukları”, ss. 1459-1460.
4. Mecmua, “İktisat Vekili Celâl Beyefendinin Sanayi Politikamız Hakkında Beyanatı”, ss. 1461-1466.
5. Refik, “Zonguldak Kömür Havzasının İnkişafı”, ss. 1467-1469.
6. Kesler, “Büyük Şehrin İctimaî Çehresi ve Zamanımızda Büyük Bir Şehirden Beklenen Vazifeler”, ss. 1470-1477.
7. Ahmet Ekrem, “Etiler ve Komşuları”, ss. 1478-1481.
8. Aktes Nimet, “Şarkî Türkistan”, ss. 1482-1487.
9. Şükûfe Nihal, “Ayşe Kız, Sen Hoşça Kal!”, ss. 1488.
10. Hikmet Turhan, “Hoş Geldiniz”, ss. 1489.
11. Mecmua, “Hint Edebiyatı”, ss. 1490-1494.
12. Muzaffer Esat, “İctimaî Hastalıklar”, ss. 1495-1499.
13. Ömer Fevzi, “Sıtmadan Niçin Kurtulamıyorduk? Nasıl Kurtulduk?”, ss. 1500-1503.
14. Yaz: AR, “Halkevi Nedir?”, ss. 1504-1507.
15. Mecmua, “İran Şehinşahi Hazretlerinin Memleketimizi Ziyaretleri”, ss. 1510-1514.
16. Ali Rıza, “Kemalettin Sami Paşanın Ölümü”, ss. 1515-1516.

23-24. Sayı, 1. Cilt, Haziran-Temmuz 1934

1. Mecmua, “İsmet Paşa Anlatıyor”, ss. 1517-1524.
2. A. Rıza, “Türk İnkılâbı: Türk Milliyetçiliği-İnsaniyetçilik”, ss. 1525-1528.
3. Mecmua, “Lozan Sulhünün Yıldönümü Münasebetile Söylenmiştir”, ss. 1529-1533.
4. Ahmet Ekrem, “Türk Tarihi: Balkanlarda İlk Muhaceretler”, ss. 1534-1536.
5. Hikmet Turhan, “Türk Medeniyeti Eserleri: İstanbul Mezarları”, ss. 1537-1544.
6. Selâmi İzzet, “İki Lâtin Şairi: Plot, Terans, Molyer”, ss. 1545-1547.

7. Faruk Galip, “Şehirlerin Bakıcıları”, ss. 1548-1549.
8. Refik Ahmet, “Kitaplar: Ömer Bedreddin’in Şiirleri”, ss. 1550-1552.
9. Şükûfe Nihal, “Finlândiya”, ss. 1553-1554.
10. Halit Fahri, “Kıyıda Yaz”, ss. 1555.
11. Osman Şerafeddin, “Bir Irkın Islahı”, ss. 1556-1559.
12. Salih Murat, “Kâinatta Cevlan”, ss. 1560-1564.
13. Aktes Nimet, “Şarkî Türkistan”, ss. 1565-1567.
14. Galip Bahtiyar, “Ray ve Yol: Demiryolu ve Otomobil Rekabeti”, ss. 1568-1575.
15. Mecmua, “Çanakkale Şehitliklerinde”, ss. 1576-1580.

25. Sayı, 1. Cilt, Ağustos 1934

1. Ali Rıza, “30 Ağustos”, ss. 1581-1584.
2. Hüseyin Rahmi, “Annemin Ölümü”, ss. 1585-1589.
3. Behçet Kemal, “Sinir Aşkı Yasak!”, ss. 1590.
4. Münir Müeyyet, “Yeni Adamın Kâbesi”, ss. 1591.
5. M. Kemal, “Geniş Tiyatro ve Turizm”, ss. 1592-1594.
6. Hüseyin Namık, “Has İsimlerin Tetkiki”, ss. 1595-1603.
7. A. Süheyl, “Tıp Dilinin Gidişi”, ss. 1604-1607.
8. Tahsin Ömer, “Meksikadaki Maya Dilinde Türkçe Kelimeler”, ss. 1608-1611.
9. Ahmet Hamdi, “Nümune Köyü-Etimesut”, ss. 1612-1617.
10. Dokakinzade Feridun, “Kadeş Meydan Muharebesi”, ss. 1618-1628.
11. Aktes Nimet, “Şarkî Türkistan”, ss. 1629-1634.
12. Sadri Etem, “Nedir, Ne Sanılır?”, ss. 1635-1637.
13. Mecmua, “Başvekilin Bakırköy, İzmit, Paşabahçesi, Zonguldak Fabrikalarının ve İzmir Panayırının Açılışında Söylediği Nutuklar”, ss. 1638-1639.

26. Sayı, 1. Cilt, Teşrinievel (Eylül) 1934

1. Dokakinzade Feridun, “On Bir Yıllık Cümhuriyet””, ss. 1641-1645.
2. Ali Rıza, “Demiryolu Siyasetimizin Verimi”, ss. 1646-1650.
3. Mecmua, “Son Belediye Seçiminde Yenilikler”, ss. 1651-1652.
4. Bayraktaroğlu Muzaffer, “Cümhuriyet Ordusunun 11.ci Yılı”, ss. 1653-1656.
5. Saffet, “26 Eylûl”, ss. 1657-1658.

6. Mecmua, “İstanbul Halkevinde”, ss. 1659.
7. Refik Ahmet, “Dil İşi Ortaya Nasıl Çıktı?”, ss. 1660-1663.
8. Rüknettin Fethi, “Tarih Anlatıyor”, ss. 1664-1666.
9. Behçet Kemal, “İnkılâp San’atâtına”, ss. 1667.
10. Münir Müeyyet, “Kağnı ve Tekniğin Türküsü”, ss. 1668-1669.
11. Halit Fahri, “Gecem”, ss. 1670.
12. İlhami Bekir, “Doğum”, ss. 1671.
13. Halit, “Millî Verim Kaynaklarımızdan Gülcülük ve Gülyağcılık”, ss. 1672-1675.
14. İsmail Hikmet, “Mısır Edebiyatı”, ss. 1676-1679.
15. Mehmet Halit, “Âşık Esrarî Hakkında”, ss. 1680-1683.
16. M. Kemal, “Korku Tiyatrosu”, ss. 1684-1686.
17. Mecmua, “Geçen Ayın İzleri”, ss. 1687.
18. Şükûfe Nihal, “On Yılın Destanı”, ss. 1688-1689.
19. Aktes Nimet, “Şarkî Türkistan”, ss. 1690-1694.
20. Mecmua, “Büyük Fars Şairi Firdevsi’nin Bininci Yılı”, ss. 1695.

27. Sayı, 1. Cilt, Teşrinisani (Kasım) 1934

1. Mecmua, “Gazi Hazretlerinin, Türkiye Büyük Millet Meclisinin Dördüncü Yılına Açış Nutukları”, ss. 1697-1699.
2. Ali Rıza Uysal, “Türk İl(devlet)çiliği”, ss. 1700-1705.
3. Mustafa Nüzhet, “Bütün Dünyada ve Bizde İktisadî Vaziyet”, ss. 1706-1710.
4. Şükûfe Nihal, “Şile Kadını”, ss. 1711.
5. Münir Müeyyet, “Barlas ve Calkazan”, ss. 1712-1713.
6. Mediha Muzaffer, “İnkılâp Nesli İçin ve Gazi Asrı İçin En Kutlu Vazife”, ss. 1714-1716.
7. Dr. Mithat, “Zonguldakta Uzun Mehmet Köyü”, ss. 1717-1718.
8. Akdes Nimet, “Göçebelik”, ss. 1719-1725.
9. Elif Naci, “Türkiyede Resim Hareketleri”, ss. 1726-1736.
10. Mecmua, “Galatasaray Yerli Mallar Sergisinde İstanbul Halkevi İçtimai Muavenet Yardım Şubesi Himayesinde Açılan Yoksul Kadınların Elişleri Pavyonu”, ss. 1737-1739.
11. Şükûfe Nihal, “Finlândiyaya Dair”, ss. 1740-1742.

12. Hatice Hatip, “Annelerimiz”, ss. 1743-1749.
13. Mecmua, “Celâl Beyin Ispartada Söylediği Mühim Nutuk”, ss. 1750-1751.
14. Mecmua, “Türkiye Yaşayacaktır”, ss. 1752-1753.
15. Mecmua, “Ölü ve Canlı Türkiye (Lö Nuvelistin mühim Bir Makalesi)”, ss. 1754-1756.
16. Mecmua, “Dil Savaşımız ve Ecnebiler”, ss. 1757-1758.

28. sayı, 1. Cilt, Birincikânun (Aralık) 1934

1. Mecmua, “Ökonomi ve Artırım Haftası”, ss. 1759-1763.
2. Kâzım Özalp, “Sanayileşme, Erkin Uluşun Ta Kendisi Olduğu İçindir Ki Türk Ulusu Onu Benimsemiştir”, ss. 1764-1765.
3. Mecmua, “Ökonomi Bakanı Bay Celâl Bayar Ticaret ve Sanayi Siyasamızı Anlattı”, ss. 1766-1771.
4. Mecmua, “İçerişler Bakanımız Bay Şükrü Kaya Ökonomik Ülkümüzü anlattı”, ss. 1772-1773.
5. Mecmua, “Kültür Bakanı Bay Abidin Özmen Ökonomi ve Artırma İşimizi Anlattı”, ss. 1774.
6. Mecmua, “Fırkamız Genel Kâtibi Bay Receb Peker Ökonomik Amacımızı Anlattı”, ss. 1775-1776.
7. A. Rıza Erem, “Türk Ökonomi ve Tutumu”, ss. 1777-1781.
8. Meliha Sözen, “Atatürk, Bizi Ökonomi Öngenine de Sen Ulaştıracaksın”, ss. 1782-1785.
9. M.M Bekman, “Atatürk Ankarada”, ss. 1786-1788.
10. Ali Rıza Erem, “Atatürk İlinin: Türk Kadınına”, ss. 1789-1791.
11. Hatemi Semih, “Bugünkü Sosyolojide Şuur Problemi”, ss. 1792-1796.
12. Münir Müeyyet Bekman, “Toprakta Doğanın Topraktır Kurganı”, ss. 1797-1798.
13. Rahmi, “Beni Topumun Başından Ancak Ölüm Ayırabilir”, ss. 1799-1801.
14. Dr.Ethem, “Veremde İlmin Son Terakkilerine Göre Herkesin Bilmesi Lâzım Olan Bilgiler”, ss. 1802-1805.
15. Selim Sırrı, “Spor ve Gençlik”, ss. 1806-1807.
16. Osman Şevki, “Yeşil Camiinin Mimarı Kimdir?”, ss. 1808-1810.

29. Sayı, 1. Cilt, Kânunusani (Ocak) 1935

1. Mecnua, “Kubilây Âbidesinin Açılışınd C.H.F. Genel Kâtibi Bay Recep Peker’in Söylediği Nutuk”, ss. 1811-1812.
2. Hıfzı Tevfik, “Türk Dilinin Kendi Benliğine Dönüşü”, ss. 1813-1818.
3. Mecnua, “İstanbul Halkevi Sosyal Yardım Şubesi Namına Dr. Galib Üstün Tarafından Alayköşkünde ve İstanbul Radyosunda Verilen Söylev”, ss. 1819-1822.
4. Nüzhet, “Etiler ve Dünya Ticareti”, ss. 1823-1826.
5. Meliha Avni Sözen, “Kadın ve Vazifesi”, ss. 1827-1829.
6. Şükûfe Nihal, “Ankara Yollarında: Çoban”, ss. 1830.
7. Şükûfe Nihal, “Erkmen Kadınları”, ss. 1831-1832.
8. İffet Oruz, “Halkevleri ve Devrim”, ss. 1833.
9. Selim Sırrı, “Kuvvet Nedir?”, ss. 1834-1835.
10. Ahmet Ekrem, “Ana Türk Yurdunun Deniz Kıyısı Olduğu Çağlar”, ss. 1836-1838.
11. Reşit Galip, “İstanbul Mezarları”, ss. 1839-1851.
12. Vasfî R. Zobu, “Amatör Tiyatrocular ve Tiyatrolar”, ss. 1852-1856.
13. Hatice Hatip, “Çökenler”, ss. 1857-1865.

30. Sayı, 1. Cilt, Şubat 1935

1. Kamâl Atatürk, “Yarım Ayda İki Şenlik”, ss. 1867-1868.
2. A. Halit Yaşaroğlu, “Dil İşlerimiz Ne Yolda Gidiyor?”, ss. 1869-1871.
3. Reşad Nuri, “Küçük Şehirlerde Cuma”, ss. 1872-1874.
4. Halide Nusret Zorlutuna, “ “Benim Küçük Dostlarım”dan Selim”, ss. 1875-1876.
5. Mahmud Yesari, “Son Dileği”, ss. 1877-1879.
6. Halide Nusret Zorlutuna, “Yaylâ Şarkısı”, ss. 1877.
7. Dr. A. Yalkın, “Altın Ordunun Payitahtı “Saray” Şehirleri”, ss. 1880-1888.
8. Ahmed Ekrem Kösemihal, “Son Günlerin Arkeolocik Buluşlarına Bağlayıcı Bir Bakış”, ss. 1889-1894.
9. Selim Sırrı Tarcan, “Tenis Nasıl Bir Spordur?”, ss. 1895-1898.

10. E. Gök Talay, “Uyku”, ss. 1899-1902.
11. A. Yelman, “Dışelllerde Mühim Siyasal Hareketler”, ss. 1903-1905.
12. Ergün, “1934te Acun Ökonomyası”, ss. 1906-1912.
13. Hadiye Kurat, “ “Kitab”ın Kısaca Tarihi ve Belli Başlı Kütüphaneler”, ss. 1913-1918.
14. Salih Münir Çorlu, “İstanbulda 1789 Fransa İhtilâlı”, ss. 1919-1923.

31. Sayı, 1. Cilt, Mart 1935

1. Ahmet Halit Yaşaroğlu, “Çocuklarımız İçin”, ss. 1931-1934.
2. Cemil Sena Ogun, “Kadına ve Kadınlığa Dair”, ss. 1935-1944.
3. Z. Mihriban, “Görüş ve Anlayış”, ss. 1945-1947.
4. Halide Nusret Zorlutuna, “Uzaklaşan Seneler”, ss. 1945.
5. Mahmut Yesari, “Ana Yurdun Sesi”, ss. 1948-1954.
6. Hatemi Senih Sarp, “J.J Rousseau Filozof Mudur?”, ss. 1955-1958.
7. Salih Münir Çorlu, “İngilizlerle Münasebatımız Nasıl ve Ne Zaman Başladı?”, ss. 1959-1964.
8. Selim Sırrı Tarcan, “Sveç ve İsveçliler”, ss. 1965-1969.
9. Ahmet Ekrem, “Karkamış”, ss. 1970-1980.
10. A. Yelman, “1935 Televizyon yılıdır”, ss. 1981-1985.
11. Nüzhet Ergun, “İngiliz Lirası Niçin Düşüyor?”, ss. 1986-1988.
12. E. Gök Talay, “Olup Bitenler”, ss. 1989-1991.
13. Mecnua, “Acıklı İki Ölüm”, ss. 1992.
14. Mecnua, “Evimizin İki Aylık Faaliyeti”, ss. 1993-1995.

32. Sayı, 1. Cilt, Nisan 1935

1. Ahmet Halit Yaşaroğlu, “Milleti Okutmak Çâreleri”, ss. 1996-2000.
2. Selim Sırrı Tarcan, “Saadet Nedir? Mes’ut Kimdir?”, ss. 2001-2004.
3. Halide Nusret Zorlutuna, “Zeyno”, ss. 2005-2006.
4. Muammer Necip, “Shakespear’den Bir Sone”, ss. 2007.
5. Halide Nusret Zorlutuna, “Tuna”, ss. 2007.
6. Nezihe Muhittin Oral, “Olçay Nine”, ss. 2008-2014.
7. Ömer Rıza Doğrul, “Bernard Şov”, ss. 2015-2020.

8. Salih Münir Çorlu, “Kırım Nasıl Kaybettik”, ss. 2021-2032.
9. Akdes Kurat, “Batu-Han ve Fütuhâtı”, ss. 2033-2042.
10. Mecmua, “23 Nisan Milli Hakimiyet Bayramı”, ss. 2043.
11. Mecmua, “Uluslararası Kadınlar Birliğinin 12ci Kongresi”, ss. 2044-2050.
12. Meliha Avni Sözen, “Devrimden Evvel ve Devrimden Sonra Köy”, ss. 2051-2060.

33. Sayı, 1. Cilt, Mayıs 1935

1. A. Rıza Erem, “19 Mayıs 1920den 9 Mayıs 1935’e”, ss. 2067-2072.
2. A. Halit Yaşaroğlu, “C. Halk Partisi Kongrelerinin Kısa Bir Tarihçesi ve Parti Programına Bir Bakış”, ss. 2073-2076.
3. Halide Nusret Zorlutuna, “On Dört Bin Yıldan Beri”, ss. 2077.
4. Ahmet Ekrem, “Fırkamızın Ana Prensipleri”, ss. 2078-2081.
5. A. Yelman, “Bayındırlık Siyasamız”, ss. 2082-2084.
6. M.N. Harmankaya, “Cümhuriyet Halk Fırkasının Ökonomik Siyasası”, ss. 2085-2087.
7. Dr. Süreyya Kadri Gür, “Cümhuriyet Hükûmetimizin Sağlık Siyasasının Ana Çizgileri”, ss. 2088-2090.
8. Salih Münir Çorlu, “Türkiyede Islahat Davası”, ss. 2091-2104.
9. Nahid Sırrı, “Ölümünün Ellinci Yıldönümü Münasebetile Victor Hugo’ya Dair”, ss. 2105-2114.
10. Mecmua, “1 Mart 1934te Beyoğlu Halkevinde Seniha Bedri Tarafından Verilen Konferans”, ss. 2115-2124.
11. Meliha Avni Sözen, “Devrimden Evvel ve Devrimden Sonra Köy”, ss. 2125-2133.

34. Sayı, 1. Cilt, Haziran 1935

1. A. Halit Yaşaroğlu, “İki Kongre”, ss. 2139-2145.
2. A.R. Erem, “Çanakkalede: 25 Nisan 1915 Günü”, ss. 2146-2150.
3. Celâlettin Tevfik, “Artık Gelmiyecektir”, ss. 2151.
4. Yaşar Nabi Nayır, “Yıllardan Sonra”, ss. 2151-2154.

5. Salih Münir Çorlu, “Türkiyede Islahat Davası”, ss. 2155-2172.
6. Hikmet Turhan Dağlıoğlu, “Mezarlar ve Mezar Örnekleri”, ss. 2173-2178.
7. Selma Selim Sırrı Tarcan, “Kadın ve Spor”, ss. 2179-2180.
8. Ahmet Ekrem, “Dünya Buğday İşleri”, ss. 2181-2184.

35. Sayı, 1. Cilt, Temmuz 1935

1. Mecmua, “C.H.P. Programı”, ss. 2203-2214.
2. A. Rıza Erem, “Demiryolu Siyasamızın Gür Verimleri Önünde”, ss. 2215-2222.
3. Halide Nusret Zorlutuna, “Ulusçu Gençlik”, ss. 2223-2225.
4. Halide Nusret Zorlutuna, “Tunada Gece”, ss. 2225.
5. Abdülhak Şinasi, “Victor Hugo’nun Edebî Tesiri”, ss. 2226-2229.
6. Salih Münir Çorlu, “Türkiyede Islahat Davası”, ss. 2230-2247.
7. Celâleddin Tevfik, “Dönüş”, ss. 2247.
8. Ahmet Ekrem, “Altın Standardından Ne Kaldı?”, ss. 2248-2252.

36. Sayı, 3. Cilt, Ağustos 1935

1. Mecmua, “Halkevleri Örgüt, Yönetim ve Çalışma Öğreneği”, ss. 2267-2282.
2. Selim Sırrı Tarcan, “Pragda “Foyer Des Gens Sans Abris” Sıgnaksızlar Yurdu”, ss. 2283-2286.
3. Salih Münir Çorlu, “Viyana Kongresi (Eylül 1814-Haziran 1815)”, ss. 2287-2305.
4. Dr. Akdes Kurat, “Kazan Hanlığı (1423-1552)”, ss. 2306-2314.

37. Sayı, 4. Cilt, İkincikânun (Ocak) 1936

1. Agâh Sırrı Levend, “Halkevleri”, ss. 1-2.
2. Salih Münir Çorlu, “Bulgarlar ve Makedonya Meselesi”, ss. 3-13.
3. Hasan Şükrü Adal, “Şehir ve Köyün Ulusal Kültürün Korunmasında ve Yenilik Hareketlerindeki Rolü”, ss. 14-19.
4. Hilmi Ziya Ülken, “Emile Meyerson”, ss. 20-26.
5. Agâh Sırrı Levend, “Eserler ve Hâdiseler”, ss. 27-29.
6. Aziz Ogan, “Taklid Antikalar ve Cervethi Lahdi”, ss. 30-31.
7. Dr. Süreyya Kadri Gür, “Birinci Tıbbî ve Sıhhî Kitaplar Sergisi”, ss. 32-35.

8. Halide Nusret Zorlutuna, “Nadide”, ss. 36-37.
9. M. Şakir Ülkütaşır, “Halk Edebiyatı”, ss. 38-48.

38. Sayı, 4. Cilt, Şubat 1936

1. Agâh Sırrı Levend, “Gençlik”, ss. 49-51.
2. Salih Münir Çorlu, “Bulgarlar ve Makedonya Meselesi”, ss. 52-61.
3. A. Malche “İlkçağ Terbiyesinin Vasıfları”, ss. 62-69.
4. Atabeyli Naci Kum, “Şair Abdî ve Güzel İstanbul”, ss. 70-74.
5. Cezmi Türk, “Sıhhi Devletçilik”, ss. 75-77.
6. Kâzım Sevinç, “Dünyanın En Büyük Bildiği Adam Atatürk”, ss. 78-80.
7. Agâh Sırrı Levend, “Eserler ve Hadiseler”, ss. 81-86.
8. Naci Yüngül, “Haram Ekmek”, ss. 87-90.
9. M. Şakir Ülkütaşır, “Halk Edebiyatı”, ss. 91-94.
10. Mansur Tekin, “André Gide’in Son Eseri”, ss. 95-96.

39. Sayı, 4. Cilt, Mart 1936

1. Agâh Sırrı Levend, “Aile”, ss. 97-99.
2. Jale Aziz Ogan, “Bergamanın Meşhur Mezbahı”, ss. 100-112.
3. Cemil Sena Ongun, “Yazarların Sosyal ve Ahlaksal Rolü”, ss. 113-116.
4. Hikmet Turhan Dağlıoğlu, “Haçlı Akınları”, ss. 116.
5. Salih Münür Çorlu, “Bulgarlar ve Makedonya Meselesi”, ss. 117-126.
6. Agâh Sırrı Levend, “Eserler ve Hadiseler”, ss. 127-129.
7. Şükûfe Nihal, “Ekonomi Haftalarından Sonra”, ss. 130-133.
8. Rasim Özgen, “Sanayide Devletçilik”, ss. 134-137.
9. Mecmua, “Bir Konferans”, ss. 138-141.
10. Meliha Avni Sözen, “Küçük Ahmet”, ss. 142-143.
11. Feridun Ankara, “Bir Hakikatin Tekrarı”, ss. 144-146.
12. Mecmua, “Halkevlerinin Yıldönümü”, ss. 147-157.

40. Sayı, 4. Cilt, Nisan 1936

1. Agâh Sırrı Levend, “Mektep”, ss. 159-160.
2. Nahit Sırrı, “Paul Bourget (1852-1935)”, ss. 161-167.

3. Salih Münir Çorlu, “Lord Palmerston”, ss. 168-177.
4. Halil Nimetullah Öztürk, “Evlenme”, ss. 178-180.
5. Dr. C. Türk, “Sıhhi Devletçilik”, ss. 181-188.
6. Dr. Osman Şevki Uludağ, “Osmanlı Sarayının Yabancı Hekimleri”, ss. 189-194.
7. A.Malche (Çev. Sabri Esat Ander), “Rönesans Terbiyesi”, ss. 195-201.
8. Kâzım Sevinç, “Kamalizm Prensiplerinin Ana Hatları”, ss. 202-206.
9. C. Sena Ongun, “Bu Da Bir İdil”, ss. 206.
10. Agâh Sırrı Levend, “Eserler ve Hadiseler”, ss. 207-210.
11. Hilmi Ziya Ülken, “Edebiyat Tarihi Dersleri”, ss. 211-213.
12. Naci Yüngül, “Nişan”, ss. 214-217.

41. Sayı, 4. Cilt, Mayıs 1936

1. Agâh Sırrı Levend, “Orta Tahsil”, ss. 219-220.
2. Aziz Ogan, “Dünya Müzelerinde Faaliyet”, ss. 221-228.
3. Nahid Sırrı, “Bir İngilizle İki Fransız”, ss. 229-235.
4. Salih Münir Çorlu, “Lord Palmerston”, ss. 236-244.
5. Kâzım Sevinç, “Recep Pekerin Kıymetli Bir Kitabı”, ss. 245-250.
6. A. Malche-Çev. Sabri Ander, “Amerikan Terbiyesi”, ss. 251-257.
7. Şükûfe Nihal, “Kuşadası”, ss. 258.
8. Meliha Avni Sözen, “Sinan”, ss. 259.
9. Cemil Sena Ongun, “Hürriyet Nedir?”, ss. 260-261.
10. Agâh Sırrı Levend, “Eserler ve Hadiseler”, ss. 262-265.
11. Vahit Lütfü Salcı, “Aşık Emrah ve Sanatı”, ss. 266-272.
12. Mecmua, “23 Nisanda Evimizin Faaliyeti”, ss. 273.

42. Sayı, 4. Cilt, Haziran 1936

1. Agâh Sırrı Levend, “Yüksek Tahsil”, ss. 275-276.
2. Ziyaeddin Fahri, “Türklerde Aile İhtimaiyatı”, ss. 277-282.
3. Nahit Sırrı, “Kayseride Beş Gece”, ss. 283-293.
4. Salih Münir Çorlu, “Girit İhtilâlleri”, ss. 294-307.
5. Sabri Esat Ander, “Oyun-Masal-Roman Dünyasında Çocuk”, ss. 308-316.
6. Hikmet Turhan Dağlıoğlu, “17inci Asırda Almanya ve İran”, ss. 317-319.

7. M. Râsim Özgen, “Diplomatların Meydan Muharebeleri”, ss. 320-325.
8. Şerif Hulûsi, “Bibliyoğrafi - 1930-1934 Seneleri Türkiyat Neşriyatı”, ss. 326-334.

43. Sayı, 4. Cilt, Temmuz 1936

1. Agâh Sırrı Levend, “Meslek”, ss. 337-338.
2. Ziyaeddin Fahri, “Türklerde Aile İctimaiyatı – II”, ss. 339-343.
3. Nahit Sırrı, “Kayseride Beş Gece”, ss. 344-351.
4. Salih Münir Çorlu, “Girit İhtilalleri”, ss. 352-365.
5. Jean Piaget-Çev. Sabri Esat, “İctimâi Hayat ve Çocuk Düşüncesi”, ss. 366-374.
6. İsmail Hami Danişmend, “Türklerle Hind-Avrupalıların Menşe Birliği”, ss. 375-379.
7. Nusret Safa Coşkun, “Bir Ses”, ss. 380-382.
8. Şerif Hulûsi, “Düşünceler”, ss. 383-385.
9. Şerif Hulûsi, “Bibliyoğrafi – 1930-1934 Seneleri Türkiyat Neşriyatı”, ss. 386-393.
10. Nusret Safa Coşkun, “Evimizde Bir Aylık Çalışma”, ss. 394-396.

44. Sayı, 4. Cilt, Ağustos 1936

1. Agâh Sırrı Levend, “İltimas ve Tavsiye”, ss. 399-400.
2. Ziyaeddin Fahri, “Türklerde Aile İctimaiyatı”, ss. 401-407.
3. Nahit Sırrı, “Henri De Régnier”, ss. 408-414.
4. Salih Münir Çorlu, “Hürriyetin İstibdat ile Mücadelesi”, ss. 415-434.
5. Sabri Esat, “Zekâyâ Dair”, ss. 435-439.
6. Agâh Sırrı Levend, “Eserler ve Hadiseler”, ss. 440-443.
7. Şerif Hulûsi, “Avrupa Matbuatı”, ss. 444-456.
8. Naki Tezel, “Garip Ayşe”, ss. 457-460.
9. Şerif Hulûsi, “Bibliyoğrafi – 1930-1934 Seneleri Türkiyat Neşriyatı”, ss. 461-463.
10. Mecmua, “Evimizde Bir Aylık Çalışma”, ss. 464-465.

45. Sayı, 4. Cilt, Eylül 1936

1. Agâh Sırrı Levend, “Türkçeye Hasret”, ss. 467-468.
2. Ragıp Özdem, “Üçüncü Dil Kurultayı Açılırken”, ss. 469-471.
3. M. Şekip Tunç, “Çocuk ve Dil”, ss. 472-477.
4. Kâzım Nami Duru, “Kurultay Kapanırken”, ss. 478-479.
5. Sabri Esat Ander, “Çocuk Diline Dair”, ss. 480-488.
6. R. Çavdarlı, “İslâm Yani Arap İstilâsı Karşısında Türkler ve Medeniyetleri”, ss. 489-496.
7. Sabri Esat Ander, “İlk Akıncı”, ss. 497.
8. Mehmet Halit Bayrı, “Dil Kurultayında”, ss. 498-499.
9. Naki Tezel, “Türk Dilinin Güzelliği”, ss. 500-501.
10. Ali Rıza Erem, “30 Ağustos”, ss. 502-525.
11. Nu-Sa-Co, “Evimizde Bir Aylık Çalışma”, ss. 527.

46. Sayı, 4. Cilt, I. Teşrin (Ekim) 1936

1. Agâh Sırrı Levend, “Gençliğe ve Gençlere Dair”, ss. 531-532.
2. Ziyaeddin Fahri, “Türklerde Aile İçtimaiyatı”, ss. 533-539.
3. Salih Münir Çorlu, “Ceneral Bonapart (Birinci Napolyon)”, ss. 540-558.
4. Cemil Sena Ongun, “Savaş Tanrısel Bir İşçidir?!”, ss. 559-564.
5. Behçet Kemal Çağlar, “Gel Halka Gidelim Gel”, ss. 565.
6. Nahid Sırrı, “Bir San’atkâr”, ss. 566-575.
7. Agâh Sırrı Levend, “Eserler ve Hadiseler”, ss. 576-577.
8. Mehmet Halit Bayrı, “Bir Kaç Kitaba Dair Küçük Notlar”, ss. 578-582.
9. Şerif Hulûsi, “Avrupa Matbuatı”, ss. 583-592.
10. Nusret Sefa Coşkun, “Yeni Neşriyat”, ss. 593.
11. Mecnua, “Evimizde bir Aylık Çalışma”, ss. 594.

47. Sayı, 4. Cilt, 2. Teşrin (Kasım) 1936

1. İskender Fahrettin Sertelli, “Bir Yılda Neler Oldu”, ss. 595-602.
2. Ziyaeddin Fahri, “Bir Ahlak Denemesi”, ss. 603-607.
3. Salih Münir Çorlu, “Çarlık Rusyasile ve Avusturya İle Macaralarımızdan”, ss. 608-624.
4. Agâh Sırrı Levend, “Eserler ve Hadiseler”, ss. 625-628.

5. Naci Kum, “Vak’a-i Hayriye Destanı ve İspartalı Şair Seyranî”, ss. 629-631.
6. Ziyaddin Fahri, “Ziya Gökalp’i Hatırlıyalım”, ss. 632-633.
7. Sabri Esat Ander, “Memleket Türküsü (I)”, ss. 634-635.
8. Nahid Sırrı, “Ankara Vilâyetinde Küçük Bir Gezi”, ss. 636-644.
9. Kâzım Sevinç, “Bu Günün Genci Söyleyor”, ss. 645.
10. Şerif Hulûsi, “Avrupa Matbuatı”, ss. 646-649.
11. Nusret Safa Coşkun, “Dönüş”, ss. 650-653.
12. Mecmua, “Evimizde Bir Aylık Çalışma”, ss. 654.

48. Sayı, 4. Cilt, I. Kânun (Aralık) 1936

1. Agâh Sırrı Levend, “Gençliğin Terbiyesi”, ss. 659-660.
2. M. Şekip Tunç, “Düşünme Nedir?”, ss. 661-665.
3. Ziyaeddin Fahri, “Bir Ahlâk Denemesi II”, ss. 666-671.
4. Şükûfe Nihâl, “Kahraman...Eribe’ye”, ss. 672.
5. Şükûfe Nihâl, “Sabiha Gökçen’e”, ss. 673.
6. Hatemi Seniha Sarp, “Demokrasi Ahlakî”, ss. 674.
7. Nahit Sırrı, “Sahne San’atkarlarımız Hakkında Bir Deneme”, ss. 675-680.
8. Mehmet Halit Bayrı, “Meknunî Hakkında”, ss. 681-683.
9. Salih Münir Çorlu, “Cezayiri Nasıl Kaybettik”, ss. 684-694.
10. Şerif Hulûsi, “Avrupa Matbuatı”, ss. 695-699.
11. Naki Tezel, “Acı Bir Tesadif”, ss. 700-702.
12. M. Şakir Ülkütaşır, “Halk Edebiyatı”, ss. 703-710.
13. Mecmua, “Evimizde Bir Aylık Çalışma”, ss. 711-712.

49. Sayı, 5. Cilt, II. Kânun (Ocak) 1937

1. Agâh Sırrı Levend, “Gençlik ve Disiplin”, ss. 715-716.
2. Ziyaeddin Fahri, “Bir Ahlâk Denemesi”, ss. 717-722.
3. Nahit Sırrı, “Altı Fransız Piyesine Dair”, ss. 723-729.
4. Salih Münir Çorlu, “Tunusu Nasıl Kaybettik”, ss. 730-737.
5. Raşit Gökdemir, “Umumî Harpta Yapılan Malî Tedbirler ve Para İşleri”, ss. 738-744.
6. Şerif Hulûsi, “Avrupa Matbuatı”, ss. 745-751.

7. Hilmi Ziya, “İş Mecmuası”, ss. 752-753.
8. Hikmet Turhan Dağlıoğlu, “Yörüğün Karısı”, ss. 754-756.
9. M. Şakir Ülkütaşır, “Halk Edebiyatı”, ss. 757-760.
10. Mecmua, “Evimizde Bir Aylık Çalışma”, ss. 761.

50. Sayı, 5. Cilt, Şubat 1937

1. Ağâh Sırrı Levend, “Mektep ve Mürebbi”, ss. 763-764.
2. Fındıkoğlu Ziyaeddin Fahri, “Devlet ve Gençlik Terbiyesi”, ss. 765-767.
3. H. Namık Orkun, “Dil Bilgisi (Filoloji)”, ss. 768-774.
4. Nahit Sırrı, “Altı Fransız Piyesine Dair”, ss. 775-781.
5. Ağâh Sırrı Levend, “Eserler ve Hadiseler”, ss. 782-784.
6. Salih Münir Çorlu, “Türkiye ve İngiltere ve Fransa İttifakı –Kırım Muharebesi- Paris Kongresi”, ss. 785-798.
7. Raşit Gökdemir, “Umumî Harpta Yapılan Malî Tedbirler”, ss. 799-803.
8. Naki Tezel, “Çoban Kız’ın Babası”, ss. 804-806.
9. Mecmua, “Evimizde Verilen Felsefî ve İçtimaî Konferanslar ss. 807.
10. Nu-Sa-Co, “Yeni Neşriyat”, ss. 808.
11. Mecmua, “Evimizde Çalışmalar”, ss. 809-810.

51. Sayı, 5. Cilt, Mart 1937

1. Fındıkoğlu Ziyaeddin Fahri, “İktisadî Devletçilik Terbiyesi”, ss. 811-814.
2. H. Namık Orkun, “Paralar Bilgisi (= Numismatique), ss. 815-818.
3. Nahit Sırrı, “Pouchkine’in Hayatı”, ss. 819-830.
4. Ağâh Sırrı Levend, “Eserler ve Hadiseler”, ss. 831-834.
5. Mehmet Halit Bayrı, “Rami Mehmet”, ss. 835-839.
6. Raşit Gökdemir, “Osmanlı İmparatorluğu Devrinde Memur Maaşları”, ss. 840-843.
7. Rıza Çavdarlı, “Eski Türklerde Hayat”, ss. 844-846.
8. Tahsin Banguoğlu, “Avrupa Dillerinde Türk Kültürü”, ss. 847-849.
9. Meliha Avni Sözen, “Onların Dostlukları”, ss. 850-852.
10. Yeni Türk, “Evimizdeki Felsefî ve İçtimaî Konferanslar”, ss. 853-855.
11. Mecmua, “Evimizde Çalışmalar”, ss. 856-857.

52. Sayı, 5. Cilt, Nisan 1937

1. Fındıkoğlu Ziyaeddin Fahri, “Şark ve Garp Hakkında Düşünceler”, ss. 859-862.
2. H. Namık Orkun, “Armalar Bilgisi (Science Des Armoiries; Wappenkunde)”, ss. 863-866.
3. Nahit Sırrı, “Pouchkine’in Ölümü”, ss. 867-872.
4. Raşit Gökdemir, “Eski Osmanlı Devletinin Malî Ahvali, Bütçeleri, Hesapları”, ss. 873-878.
5. Salih Münir Çorlu, “Türkiye, İngiltere ve Fransa İttifakı-Kırım Muharebesi-Paris Kongresi II”, ss. 879-890.
6. Gustave Schlumlerger-Çev. Naci Yüngül, “İstanbul Surları”, ss. 891-897.
7. Hikmet Turhan Dağlıoğlu, “Geçmiş Zamanlarda İstanbul ve İstanbul Hayatına Ait Vesikalar”, ss. 898-899.
8. Tahsin Banguoğlu, “Boğaziçinde Başka Bir Rüzgâr Esiyor”, ss. 900-902.
9. Mecmua, “Evimizdeki Felsefî ve İçtimaî Konferansşar”, ss. 903.

53. Sayı, 5. Cilt, Mayıs 1937

1. Enver Ziya Karal, “19 Mayısın Manası”, ss. 907-910.
2. Hüseyin Namık Orkun, “Antropoloji”, ss. 911-913.
3. Salih Münir Çorlu, “Türkiye, İngiltere ve Fransa İttifakı-Kırım Muharebesi-Paris Kongresi III”, ss. 914-924.
4. Raşit Gökdemir, “Eski Osmanlı Devletinin Malî Ahvali, Bütçe Hesapları”, ss. 925-932.
5. Mehmet Halit Bayrı, “Leylâ”, ss. 936.
6. Şevket Taylân, “Köy Kalkınma Kursunu Ziyaret Münasebetile”, ss. 937-940.
7. Gustave Schlumlerger-Çev. Naci Yüngül, “İstanbul Surları”, ss. 941-948.
8. Mehmet Halit Bayrı, “Bir Türk Hekimi ve Tıbbı Dair Manzum Bir eseri”, ss. 949-950.
9. Bedriye Yeginsoy, “Hatıralarımdan”, ss. 951-953.
10. Mecmua, “Evimizde Çalışmalar”, ss. 953-954.

54. Sayı, 5. Cilt, Haziran 1937

1. Şükrü Kaya, “Hâmid İçin”, ss. 955-956.
2. Dr. Sadi Irmak, “Abdülhak Hâmid”, ss. 957-959.
3. Ziyaeddin Fahri, “Hâmid Bir Feylesof Mudur?”, ss. 960-963.
4. Ali Kâmi Akyüz, “Hâmid ve Makber”, ss. 964-966.
5. Nahit Sırrı, “Bir Okuyucunun Notları”, ss. 967.
6. Şükûfe Nihâl, “Hâmid”, ss. 968-969.
7. İffet Halim, “Büyük Şair”, ss. 970-971.
8. Hakkı Suha Gezgin, “Hamidsiz Kaldık”, ss. 972.
9. Mehmet Halit Bayrı, “Abdülhak Hâmid Dair”, ss. 973-974.
10. Ağâh Sırrı Levend, “Abdülhak Hâmid”, ss. 975-977.
11. Nusret Safa Coşkun, “Ölen Hâmid Yaşayan Hâmid”, ss. 978-979.
12. Mecmua, “Halit Ziya Uşaklıgilin 55inci Sanat Yılı Münasebetile Yapılan Toplantıda Söylediği Hitabe”, ss. 980-981.
13. Yeni Türk, “Evimizdeki Felsefî ve İctimaî Konferanslar”, ss. 982.
14. Mecmua, “Evimizde Çalışmalar”, ss. 983-986.

55. Sayı, 5. Cilt, Temmuz 1937

1. Şükrü Kaya, “19 Mayıs”, ss. 987-991.
2. C. Abbas Gürer, “19 Mayıs”, ss. 992-999.
3. C. Kerim İncedayı, “19 Mayıs”, ss. 1000-1003.
4. Ağâh Sırrı Levend, “19 Mayıs”, ss. 1004-1006.
5. Dr. Saim Ahmet, “İbni Sinan’ın Şahsiyeti, Tıbda Yaptığı Yenilikler”, ss. 1007-1016.
6. H. Namık Orkun, “Vesikalar”, ss. 1017-1020.
7. Raşit Gökdemir, “Eski Osmanlı Devletinin Malî Ahvali, Bütçeleri, Hesapları”, ss. 1021-1027.
8. Nahit Sırrı, “Bir Küçük Çocuk”, ss. 1028-1040.
9. O. Bahadırhoğlu, “P.B.Shelley”, ss. 1041-1044.

56. Sayı, 5. Cilt, Ağustos 1937

1. H. Namık Orkun, “Kitâbeler Bilgisi (Epigraphie)”, ss. 1045-1049.

2. M. Şakir Ülkütaşır, “Sinobda Selçuklular Zamanına Ait Tarihî Eserler”, ss. 1050-1053.
3. Tahsin Banguoğlu, “Bağdat Demiryolu Meselesi”, ss. 1054-1058.
4. Raşit Gökdemir, “Eski Osmanlı Devletinin Malî Ahvali, Bütçeleri, Hesapları”, ss. 1059-1067.
5. H.T. Dağlıoğlu, “Toprak Altında Hazineleler”, ss. 1068-1070.
6. Şerif Hulûsî, “Avrupa Matbuatı”, ss. 1071-1078.
7. Bedriye Yeginsoy, “Dehanın Necat Fidyesi”, ss. 1079-1081.
8. H. Turhan Dağlıoğlu, “Orman ve Gemiciliğimize Dair Vesikalar”, ss. 1082-1085.

57. Sayı, 5. Cilt, Eylül 1937

1. Ağâh Sırrı Levend, “Zafer Bayramı”, ss. 1087-1089.
2. Hüseyin Namık Orkun, “Macarların Yurt Kurması ve Yerleşmesi”, ss. 1090-1097.
3. Dr. A. Süheyl Ünver, “Şark Folklorunda İbni Sina”, ss. 1098-1103.
4. Raşit Gökdemir, “Eski Osmanlı Devletinin Malî Ahvali, Bütçeleri, Hesapları”, ss. 1104-1113.
5. Dr. Rıfat O, Dr. Süheyl, “Edirne Sarayı Hakkında”, ss. 1114-1117.
6. Naci Yüngül, “İstanbul Surları”, ss. 1118-1127.
7. Şerif Hulûsî, “Avrupa Matbuatı Bibliyografya”, ss. 1128-1133.
8. H. Turhan Dağlıoğlu, “Geçmiş Asırlarda İstanbul Hayatı”, ss. 1134-1137.
9. Naki Tezel, “Deli Recep”, ss. 1138-1141.

58. Sayı, 5. Cilt, I. Teşrin (Ekim) 1937

1. Enver Ziya Karal, “Türk Tarih Kurultayı”, ss. 1143-1144.
2. Mehmet Halit Bayrı, “Nadiri”, ss. 1145-1146.
3. Raşit Gökdemir, “Eski Osmanlı Devletinin Malî Ahvali, Bütçeleri, Hesapları”, ss. 1147-1157.
4. H.B., “Dağ”, ss. 1158.
5. Meliha Avni Sözen, “İsmet İnönü’nü Yakından Gördüm”, ss. 1159-1160.
6. Hikmet Turhan, “İstanbul Bibliyografyası”, ss. 1161-1166.

7. Necib Abdullah, “Tabiatın Esrarı, Nereden Geldik...Nereye Gidiyoruz?”, ss. 1167-1176.
8. H. Turhan Dağlıoğlu, “Ayingacı”, ss. 1177-1179.
9. Naki Tezel, “Rüya Gibi...”, ss. 1180-1181.
10. Mecmua, “Evimizde Bir Aylık Çalışma”, ss. 1182.

59. Sayı, 5. Cilt, II. Teşrin (Kasım) 1937

1. Enver Ziya Karal, “Cumhuriyetin Yıl Dönümü”, ss. 1183-1185.
2. M. Halit Bayrı, “Müverrih Ahmet Refik”, ss. 1186-1189.
3. H. Namık Orkun, “Macarların Yurtkurması ve Yerleşmesi- Yurtkurma Tarihinin Literatürü”, ss. 1190-1193.
4. Raşit Gökdemir, “Eski Osmanlı Devletinin Malî Ahvali, Bütçeleri, Hesapları”, ss. 1194-1202.
5. Raşit Gökdemir, “Ulak”, ss. 1203-1204.
6. Ch.Diehl-Çev. Naci Yüngül, “Bizans”, ss. 1205-1210.
7. Bedriye Yeğinsoy, “Mozart”, ss. 1211-1213.
8. Naci Yüngül, “Şair Necati ve Darbimesellerimiz”, ss. 1214-1216.
9. N. Omaçar, “Cumhuriyet Abidesi Karşısında”, ss. 1217-1218.
10. Naki Tezel, “Hasan Efe”, ss. 1219-1221.
11. Mecmua, “Evimizde Çalışmalar”, ss. 1124-1125.

60. Sayı, 5. Cilt, I. Kânun (Aralık) 1937

1. M. Halit Bayrı, “Bir İstatistiğin Düşündürdükleri”, ss. 1231-1233.
2. H. Namık Orkun, “Macarların Yurtkurması ve Yerleşmesi-Yurtkurma Tarihinin Literatürü”, ss. 1234-1238.
3. M. Halit Bayrı, “Ahmet Refik”, ss. 1239-1249.
4. Hikmet Turhan, “Dağlar”, ss. 1250.
5. Çev. Naci Yüngül, “Bizans II”, ss. 1251-1256.
6. Y.b.d., “Çocukları Kurtarma Yurdu”, ss. 1265-1267.
7. H.B., “Serpintiler”, ss. 1268.
8. Naki Tezel, “Aydan İlhamlar”, ss. 1269-1270.
9. Hikmet Turhan Dağlıoğlu, “İstanbul Bibliyoğrafyası”, ss. 1271-1273.

10. Naki Tezel, “Kanbur Doktor”, ss. 1274-1276.

61. Sayı, 6. Cilt, II. Kânun (Ocak) 1938

1. Nafiz Danışman, “İstanbul İmar Plânının Mana ve Mahiyeti”, ss. 1279-1281.
2. M. Halit Bayrı, “Gülzarî”, ss. 1282.
3. Vâhit Lûtfî Salcı, “Âşık Emrah Hayatı ve Sanatı”, ss. 1291-1296.
4. Ch. Diehl-Çev. Naci Yüngül, “Bizans III”, ss. 1297-1303.
5. Hikmet Turhan Dağlıoğlu, “Mezarlar”, ss. 1299.
6. Hikmet Turhan Dağlıoğlu, “İstanbul Bibliyoğrafyası”, ss. 1304-1311.
7. İffet Oruz, “Rize”, ss. 1312.
8. Necmeddin Veysi Aksel, “Hatay”, ss. 1312.
9. H. Turhan Dağlıoğlu, “Eski Tarihte Kadın”, ss. 1313-1315.
10. Naki Tezel, “Üç Mektup”, ss. 1316-1319.
11. Hamdi Gökalp, “Pınardan Akan Sular”, ss. 1320.
12. Behçet Derman, “Sarı Zeybek”, ss. 1320.
13. Turgud Suad Akalın, “Tevfik Fikret’te Hak ve Vazife – Hak ve Kuvvet Telâkkisi”, ss. 1321-1322.

62. Sayı, 6. Cilt, Şubat 1938

1. Ziyaeddin Fahri, “Ahlâkî Hareketin Seciyeleri”, ss. 1-3.
2. M. Halit Bayrı, “Senirkentli Üç Şair”, ss. 4-6.
3. Y.b., “Tarihî Anıtların Korunması”, ss. 19-25.
4. Hikmet Turhan Dağlıoğlu, “Mumyalar”, ss. 26.
5. Ch. Diehl-Çev. Naci Yüngül, “Bizans 4”, ss. 27-35.
6. Raşit Gökdemir, “Edirne Vak’ası yahut Şeyhülislâm Seyit Feyzullah Efendi Meselesi”, ss. 36-42.
7. Hikmet Turhan Dağlıoğlu, “İstanbul Bibliyoğrafyası”, ss. 43-45.
8. Nurettin, “Cevap!..”, ss. 46.
9. Behçet Derman, “Buhurdan”, ss. 46.
10. Turgud Akalın, “İstasyon Köpekleri...”, ss. 47.
11. Mecmua, “Bir Aylık Çalışma”, ss. 48.

63. Sayı, 6. Cilt, Mart 1938

1. Mecmua, “Halkevleri Dahiliye Vekili ve Parti Genel Sekreteri Bay Şükrü Kayanın Nutkundan”, ss. 49-51.
2. Aziz Ogan, “Yeni Çıkan Bir İlim Kitabı Münasebetile”, ss. 52-58.
3. M. Halit Bayrı, “Halk Bilgisi I”, ss. 59-68.
4. Raşit Gökdemir, “Edirne Vak’ası yahut Şeyhülislâm Seyit Feyzullah Efendi Meselesi”, ss. 69-76.
5. İffet Oruz, “Pazar’ın Kızkulesi”, ss. 77.
6. H.T. Dağlıoğlu, “Topkapı Sarayı”, ss. 77.
7. Meliha Avni Sözen, “Halkın Meydana Getirdiği Hayır İşleri”, ss. 78-81.
8. H. Namık Orkun, “Hiung-Nular”, ss. 82-86.
9. Ch. Diehl-Çev. Naci Yüngül, “Bizans 5”, ss. 87-93.
10. Refik Salim Salahor, “Cengel Kitabı Hakkında”, ss. 94-95.
11. Behçet Derman, “İlgaza Hasret”, ss. 94.
12. Turgud Suad Akalın, “İnkilâbın Halkevleri...”, ss. 96.

64. Sayı, 6. Cilt, Nisan 1938

1. Aziz Ogan, “Âsariyatika Nizamnamesi ve 1874den İtibaren Resmî Ruhsat ile Yapılan Hafriyat”, ss. 97-103.
2. Ragıp Özdem, “Dillerde Ses Cephesi”, ss. 104-109.
3. H. Namık Orkun, “Hiung-Nular 2”, ss. 110-116.
4. M. Halit Bayrı, “Türk Şairleri”, ss. 117-121.
5. Zahir Sıtkı Güvemli, “ “Nedim”de “İztırab” Unsurları”, ss. 122-125.
6. Sadi Yaver Ataman, “Ulusal Türkü ve Oyunlarımızın Okullarımıza Tesiri”, ss. 126-128.
7. Hikmet Turhan Dağlıoğlu, “İstanbul Bibliyografyası”, ss. 129-136.
8. Refik Salahor, “Çeşme”, ss. 137.
9. Rıfki Gökdemir, “Cengel Kitabı – Jungle Book”, ss. 138-139.
10. Sulhi, “Edebiyat Tarihi Hakkında”, ss. 140-141.
11. Suad Kublay, “Türk Edebiyatı Tarihi Hakkında”, ss. 142-143.

65. Sayı, 6. Cilt, Mayıs 1938

1. Aziz Ogan, “Âsariyatika Nizamnamesi ve 1874den İtibaren Resmî Ruhsat ile Yapılan Hafriyat 2”, ss. 145-158.
2. Ragıp Özdem, “Dillerde Ses Cephesi 2”, ss. 159-164.
3. H. Namık Orkun, “Hiung-Nular 3”, ss. 165-168.
4. M. Halit Bayrı, “1897 Türk-Yunan Savaşına Ait İki Destan”, ss. 169-172.
5. Ch. Diehl-Çev. Naci Yüngül, “Bizans 6”, ss. 173-178.
6. Remzi Saka, “Ticaret Hukuku ve Hususî Hukukda Birlik Tezi”, ss. 179-181.
7. Hikmet Turhan Dağlıoğlu, “İstanbul Bibliyoğrafyası”, ss. 182-184.
8. Zahir Sıtkı Güvemli, “Üç Kişi Arasında”, ss. 185-186.
9. Feyyaz Fergar, “Son Asır Fransız Şâirleri”, ss. 187-190.
10. Refik Salahor, “Birini Bekliyorum”, ss. 191.
11. Behçet Derman, “Konuşma”, ss. 192.

66. Sayı, 6. Sayı, Haziran 1938

1. Mecmua, “19 Mayıs”, ss. 193-195.
2. Aziz Ogan, “Âsariyatika Nizamnamesi ve 1874den İtibaren Resmî Ruhsat ile Yapılan Hafriyat”, ss. 196-207.
3. H. Namık Orkun, “Hiung-Nular 4”, ss. 208-211.
4. M. Halit Bayrı, “Büyük Savaşa Ait Manzun Bir Feryat”, ss. 212-213.
5. Zahir Sıtkı Güvemli, “Hadâik-Al-Hakayik Fi Tekmile-T-Al-Şakaik”, ss. 214-219.
6. Ch. Diehl-Çev. Naci Yüngül, “Bizans 7”, ss. 220-223.
7. Hikmet Turhan Dağlıoğlu, “İstanbul Bibliyoğrafyası”, ss. 224-226.
8. Sadi Yaver Ataman, “Bizde Musiki Hareketlerine Bir Bakış”, ss. 227-228.
9. Feyyaz Fergar, “Son Asır Fransız Şâirleri 2”, ss. 229-232.
10. Naki Tezel, “Gülnazik”, ss. 233-237.
11. Refik Salahor, “Kimsesiz”, ss. 238.
12. Sami N. Özerdim, “Harf İnkılâbından Beri Geçen On Yıl Zarfinda Neşrolunan Şiir Kitapları”, ss. 239-240.

67. Sayı, 6. Cilt, Temmuz 1938

1. Aziz Ogan, “Âsariatika Nizamnamesi ve 1874den İtibaren Resmî Ruhsat ile Yapılan Hafriyat”, ss. 241-252.
2. Mahmut R. Kösemihâl, “Artvin ve Kars Havalisi Müzik Folkloru Hakkında”, ss. 253-255.
3. H. Namık Orkun, “Hiung-Nular 5”, ss. 256-260.
4. Zahir Sıtkı Güvemli, “Abdülhak Hâmidin San’at Telâkkisine Dair Notlar”, ss. 261-262.
5. Vahit Lütfi Salcı, “Âşık Emrah Hakkında Notlar”, ss. 263-266.
6. Ch. Diehl-Çev. Naci Yüngül, “Bizans 8”, ss. 267-271.
7. Hikmet Turhan Dağlıoğlu, “İstanbul Bibliyoğrafyası”, ss. 272-275.
8. Sir. A. Conan Doyle-Çev. Osman Bahadırlioğlu, “Kaptan Sharkey (Şârki)”, ss. 276-283.
9. Hikmet Turhan Dağlıoğlu, “İçimin Ateşi”, ss. 284.
10. Lâmia Selâmi, “Yahya Kemal”, ss. 285-286.
11. Halim Yağcıoğlu, “Yahya Kemal ve Neo-Klâsisizm”, ss. 287-288.

68. Sayı, 6. Cilt, Ağustos 1938

1. Aziz Ogan, “Âsariatika Nizamnamesi ve 1874den İtibaren Resmî Ruhsat ile Yapılan Hafriyat”, ss. 289-294.
2. Mehmet Halit Bayrı, “Seher Abdal”, ss. 295-297.
3. H. Namık Orun, “Hiung-Nular 6”, ss. 298-301.
4. Ch. Diehl-Çev. Naci Yüngül, “Bizans 9”, ss. 302-307.
5. M.R. Kösemihal, “Türk Gaydası”, ss. 308-311.
6. Dr. A. Süheyl Ünver, “İstanbul Halkının Ölüm Karşısındaki Duyguları”, ss. 312-321.
7. Hikmet Turhan Dağlıoğlu, “İstanbul Bibliyoğrafyası”, ss. 322-329.
8. Naki Tezel, “Köylünün Sevgisi”, ss. 330-334.
9. Basri Gocul, “Övgüleme”, ss. 335.

69. Sayı, 6. Cilt, Eylül 1938

1. Nusret Safa Coşkun, “30 Ağustos Giden ve 30 Ağustosa Gelen Yol”, ss. 337-338.

2. S.N., “Halk Şairleri Hakkında Küçük Notlar”, ss. 339-341.
3. M. Şakir Ülkütaşır, “Sinobda Selçukîler Zamanına Ait Tarihî Eserler”, ss. 342-346.
4. H. Namık Orkun, “Hiung-Nular 7”, ss. 347-355.
5. Sadi Yaver Ataman, “Türk Halk Edebiyatı ve Musikisinin Halk Dilindeki Gösterişleri”, ss. 356-361.
6. Ch. Diehl-Çev. Naci Yüngül, “Bizans 10”, ss. 362-370.
7. Hikmet Turhan Dağlıoğlu, “İstanbul Bibliyoğrafyası”, ss. 371-378.
8. Vâhid Özgüner, “Tosun”, ss. 379-381.
9. Basri Gocul, “Cümbüş”, ss. 382.
10. Naci Ayrar, “Bahar”, ss. 383.

70. Sayı, 6. Cilt, I. Teşrin (Ekim) 1938

1. Mecnua, “6ıncı Dil Bayramı Münasebetle Dil Kurumu Genel Sekreteri İbrahim Necmi Dilmen Tarafından Radyoda Verilen Söylev”, ss. 385-390.
2. M. Ragıp Kösemihal, “Gayda ve Çifte Kaval”, ss. 391-394.
3. Mehmet Halit Bayrı, “Ahmedî”, ss. 395-398.
4. H. Namık Orkun, “Hiungu-Nular 8”, ss. 399-404.
5. Şeref Kayaboğazı, “İzmit-Sapanca-Adapazarı (Senkılinal-Tektonik) Vadisi”, ss. 405-411.
6. S. Yaver Ataman, “Musiki Vechemiz ve İstikbali Meselesi”, ss. 412-415.
7. Kemal Emin Bara, “İlk ve Son”, ss. 416-419.
8. Hikmet Turhan Dağlıoğlu, “İstanbul Bibliyoğrafyası”, ss. 420-423.
9. Ch. Diehl-Çev. Naci Yüngül, “Bizans 10”, ss. 424-429.
10. Naki Tezel, “Büyük Türk Zaferi”, ss. 430-432.

71. Sayı, 6. Cilt, II. Teşrin (Kasım) 1938

1. Dr. Yavuz Abadan, “Cumhuriyet ve On Beş Yıllık Hukukî Hareketleri”, ss. 433-443.
2. Aziz Ogan, “Cümhuriyet Devrinde Arkeolojik Çalışmalar ve müzeler”, ss. 444-451.
3. M. Ragıp Kösemihal, “On Beş Yıllık Müzik Çalışmalarımız”, ss. 452-455.

4. Zahir Sıtkı Güvemli, “Edebiyatımızda Olanlar”, ss. 456-459.
5. H. Namık Orkun, “Hiung-Nular 9”, ss. 460-465.
6. İskender Fahreddin, “15 yılda Çıkan Halkevleri Mecmuaları”, ss. 466-470.
7. M. Şakir Ülkütaşır, “Harf İnkılâbımıza Ait Bir Hatıra”, ss. 471-473.
8. Saim Kerim Kalkan, “Cumhuriyet Devrinde Tiyatro Hareketleri ve Halkevleri Çalışmaları”, ss. 474-477.
9. Naci Yüngül, “Cumhuriyetin 15 Yılında Bayındırlık Faaliyeti”, ss. 478-492.
10. Ch. Diehl-Çev. Naci Yüngül, “Bizans 11”, ss. 493-495.
11. Hikmet Turhan Dağlıoğlu, “İstanbul Bibliyoğrafyası”, ss. 496-497.
12. Şeref Kayaboğazı, “İzmit-Sapanca-Adapazarı (Senkılinal-Tektonik) Vadisi”, ss. 498-510.

72. Sayı, 6. Cilt, I. Kânun (Aralık) 1938

1. Mecmua, “Millî Şef İsmet İnönü’nün Millete Hitabesi”, ss. 513-514.
2. Necmeddin Sadak, “Asrın En Büyük Beynelmilel Şöhreti Atatürk”, ss. 515.
3. Hasan Âli Yücel, “Matem Günü”, ss. 516.
4. M. Halit Bayrı, “Karagün”, ss. 516.
5. Valâ Nurettin, “Düşmansız Adam”, ss. 517-518.
6. M. Halit Bayrı, “Dinmeyen gözyaşı”, ss. 519.
7. Y. Saîm Ozanoğlu, “Kitabe”, ss. 519.
8. M. Benderli, “Atatürk”, ss. 519.
9. İ. A. Gövsa, “Tavaf”, ss. 520-521.
10. Kemal Emin Bara, “Erkânı Harp Kolağâsı Mustafa Kemla Atatürk”, ss. 522-523.
11. Mithat Cemal, “Atatürke”, ss. 524.
12. Agâh Sırrı Levend, “Atatürk”, ss. 525-527.
13. Nusret Safa Coşkun, “Fanî Mustafa Kemali Ebediyete Bıraktığımız gün”, ss. 528.
14. Meliha Avni Sözen, “Atatürk”, ss. 529-530.
15. Naki Tezel, “Atatürk”, ss. 531-532.
16. Mükerrerrem İhsan Ayle, “Atatürk’ün Yolunda”, ss. 533-537.
17. Mükerrerrem İhsan Ayel, “Atam’a”, ss. 538.
18. Edip Ayel, “Ölmez Atam”, ss. 539.

19. Sami N. Özerdim, “Bu Kadar Yazabildim!”, ss. 540-541.
20. Kemal Mezarıcı, “Tanrıma”, ss. 542.
21. Şükrü Uluğ, “İsyân”, ss. 542.
22. Oktay Akbal, “Atamıza Son Ziyaret”, ss. 543.
23. Behçet Derman, “Onu Anarken”, ss. 544-545.

73. Sayı, 7. Cilt, II. Kânun (Ocak) 1939

1. Mecmua, “Reisicumhurumuzun Nutku”, ss. 1-3.
2. Aziz Ogan, “Bay Halil Ethem”, ss. 4-8.
3. H. Namık Orkun, “Hiung-Nular 10”, ss. 9-12.
4. Mehmet Halit Bayrı, “Edebiyat Tarihi Dersleri”, ss. 13-15.
5. Raşit Gökdemir, “Esbabı Yesar”, ss. 16-21.
6. Ch. Diehl-Çev. Naci Yüngül, “Bizans 12”, ss. 22-28.
7. Sevim Levent, “Kant’ta Mekân ve Zaman Hakkında Bir Vazife”, ss. 29-35.
8. Şeref Kayaboğazı, “İzmit-Sapanca-Adapazarı (Senkılinal-Tektonik) Vadisi”, ss. 36-40.
9. Mecmua, “Evimizin İki aylık Çalışmaları”, ss. 41-42.
10. Cahit Kıvaner, “Zeynep”, ss. 43.
11. Naki Tezel, “İntihap ve Pazarlık”, ss. 44-46.

74. Sayı, 7. Cilt, Şubat 1939

1. Mecmua, “Mesaj-28 Şubat Pazar Günü Akşamı İsmet İnönü Tarafından İngilizce Olarak Amerika Halkına Hitaben Söylenmiştir”, ss. 49-50.
2. Mecmua, “Başvekilin Nutku”, ss. 51-53.
3. H. Namık Orkun, “Hiung-Nular 11”, ss. 54-57.
4. Raşit Gökdemir, “Osmanlılarda Kıyafet”, ss. 58-60.
5. Mehmet Halit Bayrı, “İki Yangın Levhası”, ss. 61-64.
6. Mehmet Halit Bayrı, “Türkiye Seyahatnameleri”, ss. 65-68.
7. Çev. S. Tanalay, “Mektep Eşyası”, ss. 69-71.
8. Osman Bahadırhoğlu, “Joseph Edison”, ss. 72-77.
9. Ch. Diehl-Çev. Naci Yüngül, “Bizans 13”, ss. 78-85.
10. Hikmet Turhan Dağlıoğlu, “İstanbul Bibliyoğrafyası”, ss. 86-88.

11. Mecmua, “Evimizde Şubat Ayındaki Çalışmalar”, ss. 89.
12. Kemal Emin Bara, “Musikî Konservatuarımız Nasıl Olmalı?”, ss. 90-91.
13. Rıfki Gökdemli, “Sembol”, ss. 92-93.
14. Çev. Sami N. Özerdim, “Sihirli Geyik”, ss. 94-95.
15. Refik Salim Salahor, “Körfezde Akşam”, ss. 95.

75. - 76. Sayı, 7. Cilt, Mart-Nisan 1939

1. Mecmua, “Reisicumhurun Üniversitelilere Hitabı”, ss. 97-99.
2. Enver Ziya Karal, “Reisicumhurun Üniversite Nutku ve İhtiva Ettiği Fikirler”, ss. 100-102.
3. O.R. Denizcioğlu, “Perde”, ss. 102.
4. Mehmet Halit Bayrı, “Şiirlerine Nazaran Gevheri”, ss. 103-106.
5. Raşit Gökdemir, “İki Hatıra”, ss. 107-108.
6. Yusuf Ziya Binatlı, “Ülkücülük”, ss. 109-110.
7. S. Tanalay, “Mekteplerde Psikolojinin Müdahalesi” ss. 121-124.
8. Zâhir Sıtkı Güvemli, “İstanbul Kütüphanelerinde Hadâik-al-Hakaik Nüshaları”, ss. 125-129.
9. Naki Tezel, “Gönülden Yapraklar..”, ss. 130-131.
10. G. Baty ve R. Chavance-Çev. Tarık Z. Tunaya, “Tiyatronun Doğuşu”, ss. 132-134.
11. İffet Oruz, “Gümüş Ayna”, ss. 134.
12. M. Enver Beşe, “Üç Köy”, ss. 135-138.
13. H. Turhan Dağlıoğlu, “İstanbul Bibliyoğrafyası”, ss. 139-142.
14. Cahit Kıvaner, “Çoban”, ss. 142.
15. Ch. Diehl-Çev. Naci Yüngül, “Bizans 14”, ss. 143-145.
16. Çev. Kemal Emin Bara, “Kırık Bebek”, ss. 146-147.
17. Çev. Müştak Erenus, “Kahramancık”, ss. 148-151.
18. Naciye Paksöz, “Paskal ve Ahlâkı”, ss. 152-155.
19. Hatemi Senih Sarp, “Psikoloji”, ss. 156-158.
20. Mecmua, “Evimizin Mart Ayı Çalışmaları”, ss. 159-160.

77. Sayı, 7. Cilt, Mayıs 1939

1. Mehmet Halit Bayrı, “Halkevleri Mecmuaları”, ss. 161-162.
2. Yusuf Ziya Binatlı, “San’ata Dair”, ss. 179.
3. Ceyhun Atuf Kansu, “Ömer Seyfettin”, ss. 180-183.
4. Naki Tezel, “Yıkılan Köprü”, ss. 184-187.
5. Alphonse Daudet-Çev. Kemal Emin Bara, “Veliahdın Ölümü”, ss. 188-189.
6. Ch.Diehl-Çev. Naci Yüngül, “Bizans 15”, ss. 190-195.
7. Hikmet Turhan Dağlıoğlu, “İstanbul Bibliyoğrafyası”, ss. 196-202.
8. Yusuf Z. Binatlı, “Neş’e, Keder ve Bir Vazife”, ss. 203.

78. Sayı, 7. Cilt, Haziran 1939

1. Mecmua, “Maarif Vekili Hasan Âli Yücel’in Gençlik ve Spor Bayramını Açış Nutku”, ss. 209-210.
2. Refik Salim Salahor, “Geceden Beklediğim”, ss. 210.
3. Mecmua, “19 Mayısın Yıl Dönümü Münasebetile Ebedî Şef”, ss. 211-215.
4. Mehmet Halit Bayrı, “19 Mayıs Münasebetile Asrı Yıla Sığdıran Millet”, ss. 216-217.
5. Vâhit Lutfi Salcı, “Edip Harabî”, ss. 218-221.
6. İskender Fahrettin Sertelli, “Türk Müzesindeki Lahitler”, ss. 222-224.
7. Ch. Diehl-Çev. Naci Yüngül, “Bizans 16”, ss. 225-230.
8. Raşit Gökdemir, “Osmanlı Memleketinde Münecim ve Münecimbaşı Hüseyin”, ss. 231-237.
9. Ceyhun Atuf Kansu, “Adsızların Destanı Çanakkale”, ss. 238.
10. Dr. Rıfat Osman, “Memleketimizde Mükeyyifat”, ss. 239-246.
11. Hikmet Turhan Dağlıoğlu, “İstanbul Bibliyoğrafyası”, ss. 247-256.

79. Sayı, 7. Cilt, Temmuz 1939

1. Mecmua, “Millî Şef’in Nutku”, ss. 257-260.
2. O.R. Denizcioğlu, “Noldu?..”, ss. 260.
3. Mecmua, “Başvekil’in Hitabesi”, ss. 261-262.
4. Mehmet Halit Bayrı, “Beşinci Büyük Kurultay”, ss. 263-267.
5. Süheylâ Muhterem Kunt, “Papatyalar”, ss. 267.
6. İsmail Nâmi Erbilek, “Son İki Osmanlı Vak’anüvisi”, ss. 268-272.

7. Vahit Lutfi Salcı, “Âşıkın İki Destanı”, ss. 273-275.
8. Naki Tezel, “İki Kudret”, ss. 275.
9. Ch. Diehl-Çev. Naci Yüngül, “Bizans 17”, ss. 276-280.
10. Agâh Sırrı Levend, “Edebiyat Tarihi Dersleri Bir Cevap Münasebetile”, ss. 281-290.
11. Ceyhun Atuf Kansu, “Sait Faik”, ss. 291-294.
12. İffet Oruz, “Lodos”, ss. 294.
13. Hikmet Turhan Dağlıoğlu, “İstanbul Bibliyoğrafyası”, ss. 295-302.

80. Sayı, 7. Cilt, Ağustos 1939

1. Mecmua, “Lozan Sulhü”, ss. 303-311.
2. Meliha Avni Sözen, “Yeni Bayram 23 Temmuz”, ss. 312.
3. Mehmet halit Bayrı, “Yorgancı Sadık Destanı”, ss. 319-323.
4. İshak Refet Işıtman, “Bilmiyordum”, ss. 323.
5. Raşit Gökdemir, “İnsan Esareti, Alım ve Satımı”, ss. 324-328.
6. Hikmet Turhan Dağlıoğlu, “İstanbul Bibliyoğrafyası”, ss. 338-342.

81. Sayı, 7. Cilt, Eylül 1939

1. Mecmua, “30 Ağustos”, ss. 343-344.
2. Hüseyin Namık Orkun, “Dünya Dillerinin Tasnifi”, ss. 345-347.
3. Vâhit Lutfi Salcı, “Kızılbaş Şairleri”, ss. 348-353.
4. Naki Tezel, “Kibar Dilenci”, ss. 354-357.
5. Âşık Bahtıyok, “Yalnızlık”, ss. 354.
6. Meliha Avni Sözen, “Karadenizde İnci”, ss. 355.
7. Mehmet Halit Bayrı, “Türkiyede İstatistik Teşkilâtı”, ss. 358-364.
8. Mecmua, “Kitaplar-Mecmualar”, ss. 379-388.
9. Mecmua, “Eminönü Halkevinin Faaliyeti”, ss. 389.

82. Sayı, 7. Cilt, Birinciteşrin (Ekim) 1939

1. Mehmet Halit Bayrı, “Harp ve Sulh”, ss. 391-392.
2. İsmail Nâmi Erbilek, “İki Boyacının Söyledikleri”, ss. 393-394.

3. Ahmet Refik, “Sensizdim”, ss. 394.
4. Eflâton Cem Güney, “Âşık Meslekî”, ss. 395-399.
5. Hüseyin Namık Orkun, “Dünya Dillerinin Tasnifi”, ss. 400-405.
6. M. Şakir Ülkütaşır, “Diresden Nüshasına Göre Dede Korkud Hikâyeleri”, ss. 406-410.
7. Meliha Avni Sözen, “İçimdeki Ses”, ss. 410.
8. Saim Kerim Kalkan, “Halkevlerinde Tiyatro”, ss. 411-415.
9. Naki Tezel, “Küçük Kahraman”, ss. 416-418.
10. İskender Fahrettin Sertelli, “Türk Müzesindeki Lâhitler”, ss. 419-422.
11. Gaetano Mosca-Çev. Tarık Zafer Tunaya, “Siyasî İdareci Sınıf Nazariyesi”, ss. 423-447.
12. Mecmua, “Kitaplar-Mecmualar-Gazeteler”, ss. 448.

83. Sayı, 7. Cilt, İkinciteşrin (Kasım) 1939

1. Meliha Avni, “Ebediyyen Yaşayacak Eser: Cumhuriyet”, ss. 455-456.
2. Ahmet Refik, “Teşneyim”, ss. 456.
3. Mehmet Halit Bayrı, “Erzurum Yolu”, ss. 457.
4. Hüseyin Namık Orkun, “Dünya Dillerinin Tasnifi”, ss. 458-461.
5. Sabri Esat Siyavuşgil, “Muhit ve Terbiye”, ss. 462-463.
6. Vâhit Lütfi Salcı, “Kızılbaş Şairleri”, ss. 464-467.
7. Dr. Cemil Süleyman, “Ölümlü Dünya”, ss. 468-470.
8. M. Şakir Ülkütaşır, “Diresden Nüshasına Göre Dede Korkud Hikâyeleri”, ss. 471-473.
9. Ceyhun A. Kansu, “Adsızların Destanı Çanakkale”, ss. 474-475.
10. Kemal Emin Bara, “Mel’un Tesadüf”, ss. 476-478.
11. H. Adnan Erzi, “Tarihi Âli Selçuk”, ss. 479-482.
12. Süheylâ Muhterem Kunt, “Terennümler”, ss. 482.
13. Süheylâ Muhterem Kunt, “Şüphe”, ss. 482.
14. Oğuz Türkkan, “Türklerle Hint-Avrupalıların Menşe Birliği Kitabı Hakkında I”, ss. 483-487.
15. Nihat Sami Banarlı, “Kaval Sesleri”, ss. 487.

16. Léon Duguit-Çev. Tarık Z. Tunaya, “Âmme Hukukunun Tahavvülleri”, ss. 488-491.
17. Raşit Gökdemir, “Galâyi Es’ar ve İhtikâr”, ss. 492-494.

84. Sayı, 7. Cilt, Birincikânun 1939

1. Mehmet Halit Bayrı, “Millî Şefin Nutkundaki Hakikatler”, ss. 507-509.
2. Süheylâ Muhterem, “Meçhul Kadın”, ss. 509.
3. Yusuf Ziya Binatlı, “En Acı Yıl Dönümü”, ss. 510-511.
4. İskender Fahrettin Sertelli, “Dünya Matbuatı ve Atatürk”, ss. 512-513.
5. Ağâh Sırrı Levend, “Red ve İnkâr”, ss. 514-515.
6. Süheylâ Muhterem, “Denizde Mehtap”, ss. 515.
7. M. Şakir Ülkütaşır, “Dresden Nüshasına Göre Dede Korkud Hikâyeleri”, ss. 516-518.
8. Vâhit Lütfi Salcı, “Kızılbaş Şairleri”, ss. 519-522.
9. Müştak Erenus, “Giacomo Leopardi”, ss. 523-525.
10. İffet Oruz, “Koy”, ss. 525.
11. Dr. Cemil Süleyman, “Akşam Saatleri”, ss. 526-528.
12. Naki Tezel, “Seviye Farkı”, ss. 529-533.
13. Salâhattin Demirkan, “Köy Sosyolojisi I”, ss. 534-536.
14. Prof. Dr. A. Süheyl Ünver, “İstanbul Hamamlarının İstikbali”, ss. 537-538.
15. Süheylâ Muhterem, “Çoban Türküsü”, ss. 538.
16. Sulhi Dönmezer, “Dayak Cezası”, ss. 539-543.
17. Mecmua, “Kitaplar-Mecmualar-Gazeteler”, ss. 544-548.

85. Sayı, 8. Cilt, İkincikânun (Ocak) 1940

1. Mecmua, “Tasarruf ve Yerli Mallar Haftası Münasebetile Başvekilin Nutku”, ss. 1-8.
2. Vâhit Lütfi Salcı, “Ali Kemterî”, ss. 9-12.
3. Mehmet Halit Bayrı, “Kasımpaşaya Dair Bir Manzume”, ss. 13-14.
4. M. Şakir Ülkütaşır, “Dresden Nüshasına Göre Dede Korku Hikâyeleri”, ss. 15-18.
5. Müştak Erenus, “Lord Bayron”, ss. 19-22.

6. İffet Oruz, “Gece Sonrası”, ss. 20.
7. Şükrü Enis, “Nerdesin?”, ss. 21.
8. Dr. Burhan Batıman, “Bir “Faust” Tercümesi Münasebetile”, ss. 23-26.
9. Guy de Maupassant-Çev. Kemal Emin Bara, “Emirber”, ss. 27-29.
10. Fethi Tevet, “Samsun İçin”, ss. 28.
11. Emin Ülgener, “Kasad”, ss. 29.
12. Emin Ülgener, “Göz Yaşı”, ss. 29.
13. Selâhaddin Demirkan, “Köy Sosyolojisi”, ss. 30-33.
14. Müştak Erenus, “Hasret”, ss. 32.
15. M. Enver Beşe, “İznik...”, ss. 34-36.
16. Ch. Diehl-Çev. Naci Yüngül, “Bizans 18”, ss. 37-43.
17. Emin Ülgener, “İmreniş I”, ss. 39.
18. Emin Ülgener, “Tuna Türküsü”, ss. 40.
19. Mecmua, “Kitaplar-Mecmualar-Gazeteler”, ss. 44-47.
20. Mecmua, “Halk Evinin Bir Aylık Çalışması”, ss. 48.

86. Sayı, 9. Cilt, Şubat 1940

1. Hasene Ilgaz, “Erzincan Felâketi ve Biz”, ss. 49-51.
2. İffet Oruz, “Türk Anası, Başın Sağolsun!”, ss. 50.
3. Prof. Dr. Kâzım İsmail Gürkan, “Bir Yıl Dönümü”, ss. 51-53.
4. Mehmet Halit Bayrı, “Şeref”, ss. 54-58.
5. Fethi Tevet, “Âhenk”, ss. 58.
6. Halide Nusret Zorlutuna, “Benim Küçük Dostlarımdan Ön Söz”, ss. 59.
7. Müştak Erenus, “Dante Alighieri”, ss. 60-62.
8. Ceyhun Atuf Kansu, “Bir San’at İhtilâli İçin”, ss. 63-64.
9. Halide Nusret Zorlutuna, “Koyda Gece”, ss. 64.
10. Naki Tezel, “Yârın Görüşürüz!...”, ss. 65-68.
11. İhsan Boran, “Şair Arkadaşlara”, ss. 67.
12. Aziz Ogan, “İstanbulun Kadim Bodrum ve Sarnıçlarından Bir Çoğunun Göreceği Hizmetler”, ss. 69-72.
13. Emin Ülgener, “İmreniş II”, ss. 73.

14. H. Adnan Erzi, “Türk Tarih ve Medeniyetine Aid Notlar”, ss. 74-75.
15. Sulhi Dönmezer, “Harbin Suçluluk Üzerindeki Tesirleri”, ss. 76-81.
16. İbrahim Zeki Öcal, “Gönlümün Türküsü I”, ss. 77.
17. Emin Ülgener, “Ne Kaldı”, ss. 78.
18. Müştak Erenus, “Yardan Uzak”, ss. 79.
19. H. İlhan, “Tunada Bir Akşam”, ss. 80.
20. Agha Mahdi Husain-Çev. Tarık Z. Tunaya, “Delhi Saltanatı Zamanında Siyasî Telâkkiler”, ss. 82-85.
21. Selâhaddin Demirkan, “Köy Sosyolojisi III”, ss. 86-89.
22. Ş. Enis Dodur, “Ayrılık”, ss. 87.
23. Şükrü Enis Dodur, “Çiçek ve Nar”, ss. 88.
24. Z. Vehbi Altürk, “Halkevi”, ss. 89.
25. İsmet Rasin, “Hayattan Tam İstifade”, ss. 90-92.
26. Şevket Büke, “Dekart’ta Usûl”, ss. 93-95.
27. Süheyla Muhterem, “Yar Olmaz”, ss. 94.
28. Mecmua, “Kitaplar-Mecmualar-Gazeteler”, ss. 96-102.
29. Mecmua, “Halk Evinin Bir Aylık Çalışmaları”, ss. 103.

87. Sayı, 9. Cilt, Mart 1940

1. Ağâh Sırrı Levend, “Halkevleri ve İstanbuldakiler”, ss. 105-106.
2. Ağâh Sırrı Levend, “Millî Terbiyemizin Esasları”, ss. 107-109.
3. Halide Nusret, “Katar”, ss. 109.
4. Sulhî Dönmezer, “Suçluluk ve İklim Münasebetleri”, ss. 110-114.
5. İbrahim Hoyi, “Samuel Taylor Coleridge (1772-1834)”, ss. 115-118.
6. Raşit Gökdemir, “Osmanlı Maliyesile Cumhuriyet Maliyesinin Mukayesesi”, ss. 119-121.
7. İsmet Kür, “Unutulmak”, ss. 120.
8. Basri Gocul, “Biz”, ss. 122.
9. Emin Ülgener, “Çıkmak Bir Yolculuğa”, ss. 122.
10. Emre, “Zeynep”, ss. 122.
11. N. Herbert Casson-Çev. İskender Fahrettin, “Satmak Bir Sanattır”, ss. 123-126.
12. İhsan Hınçer, “Halkevinden Bir Ses”, ss. 126.

13. Nusret Safa Coşkun, “Edebiyatta Eskiler ve Yeniler Meselesi”, ss. 127-129.
14. Mübeccel Argun, “Halkevlerinin Spordaki Rolü”, ss. 130-131.
15. Henry Houssaye-Çev. Tarık Z. Tunaya, “1815 Danseden Kongre”, ss. 132-135.
16. Necibe Kızılay, “Dört Yanımda”, ss. 136.
17. S.G., “O Ağlarken”, ss. 136.
18. Nevzat Sudi Odyakmaz, “İstek”, ss. 136.
19. Müştak Erenus, “Dante Alighieri II”, ss. 137-140.
20. Reşat Sodan, “Osmanlı İmparatorluğunda İsyanlar Hafız Ahmet Paşa”, ss. 141-143.
21. Yusuf Ziya Binatlı, “Yenilik Eskilik Davası”, ss. 144-146.
22. Orhan Kutbay, “Yol Arkadaşlarım”, ss. 146.
23. Halide Nusret Zorlutuna, “Benim Küçük Dostlarımdan: Küçük Ali”, ss. 147-148.
24. Guy de Moupassant-Çev. Kemal Emin Bara, “Mezartaşları”, ss. 149-151.
25. Mecmua, “İstanbul Halkevlerinin Bir Aylık Çalışmaları”, ss. 151-152.

88. Sayı, 9. Cilt, Nisan 1940

1. Ağâh Sırrı Levend, “Gençlik Teşkilâtı”, ss. 153-155.
2. Aziz Ogan, “Topkapı Sarayının İhtiva Ettiği Türk Sivil Mimarisine Ait Binalar ve Müze Koleksiyonları”, ss. 156-165.
3. İsmet Kür, “Yaşamak”, ss. 157.
4. Halide Nusret Zorlutuna, “Eski Bahar”, ss. 160.
5. Mahmut Ragıp Gazimihal, “Millî Tetkikler Arasında Musiki”, ss. 166-168.
6. Müştak Erenus, “Dantenin Aşkısı”, ss. 169-171.
7. İffet Oruz, “Hasret”, ss. 170.
8. Hulûsi Sadullah, “16 Mart Akşamı”, ss. 172.
9. Uğuz Kâzım, “Ordumuz”, ss. 172.
10. Suat Salih Asral, “Uludağ’a”, ss. 172.
11. Halil Nimetullah, “Millî Onur”, ss. 173-175.
12. Süheylâ Aksüyek, “İmrendim”, ss. 174.
13. Nurullah Berk, “Modern San’at”, ss. 176-182.
14. Basri Gocul, “Kız-Oğlan”, ss. 178.

15. Prof. Herbert Gasson-Çev. İskender F. Sertelli, “İş Sahasında Korkmayınız!-Korkan, İlerleyemez-”, ss. 183-189.
16. Emin Ülgener, “İmreniş”, ss. 185.
17. Kadri Çamlıbelde, “Bir Yanıştır Bu”, ss. 187.
18. Zahir Güvemli, “Dede Korkut Hakkında Notlar”, ss. 190-193.
19. H. İlhan, “Ayrılık”, ss. 193.
20. Guy de Maupassant-Çev. Kemal Emin, “Randevü”, ss. 194-197.
21. Mecmua, “İstanbul Halkevlerinin Bir Aylık Çalışmaları”, ss. 198-199.

89. Sayı, 9. Cilt, Mayıs 1940

1. Agâh Sırrı Levend, “Millî Birliğin Düşmanları”, ss. 201-202.
2. Doç. Cavit Baysun, “İstanbulun İmarı ve Reşit Paşa”, ss. 203-208.
3. İbrahim Hoyi, “Edmund Spenser (1552-1599)”, ss. 209-211.
4. Hamdi Akalın, “Serviler Arasında”, ss. 212.
5. Agâh Sırrı Levend, “Eserler ve Hadiseler”, ss. 213-216.
6. Bekir Akçar, “Kırım Türkleri Folklorunda “Çın”lar”, ss. 217-224.
7. Rüştü Ultav, “Mektep ve Aile”, ss. 225-229.
8. Halide Nusret Zorlutuna, “Yaşamak”, ss. 226.
9. İsmet Kür, “Sıkıntı”, ss. 228.
10. Mahmut Ragıp Gazimihal, “Neşriyat: 3 Kitap”, ss. 230-233.
11. İbrahim Zeki, “Masal”, ss. 232.
12. Nevzad Sudi, “Beklemek”, ss. 233.
13. Necmi Nurettin, “Sınır Boyundan Anayurda Fırat Kıyısından Geçerken”, ss. 234-235.
14. Necibe Kızılay, “Benim Dünyam”, ss. 235.
15. Süheylâ Muhterem, “Kürek Mahkûmu”, ss. 236-240.
16. İffet Oruz, “Boşluk”, ss. 237.
17. Oğuz Kâzım, “Boğazda Bahar”, ss. 238.
18. Müştak Erenus, “Göz Yaşları”, ss. 239.
19. Hikmet Turhan Dağlıoğlu, “İstanbul Bibliyografyası”, ss. 241-245.
20. Mecmua, “İstanbul Halkevlerinin Bir Aylık Çalışmaları”, ss. 246-247.

90. Sayı, 9. Cilt, Haziran 1940

1. Meliha Avni, “Türk Kahramanlık Destanının Başlangıç Satırları”, ss. 249-250.
2. Dr. Fikret Vural, “Belgrad Ormanı ve Bendleri”, ss. 251-254.
3. Meliha Avni, “Anası Toprak Kızlar”, ss. 255.
4. Necmi Nurettin, “Yürekten Zehirler”, ss. 256-257.
5. Prof. Herbert Gasson-Çev. İskender F. Sertelli, “Muvaffakiyetin Tek Sırrı Her Şeye Rağmen Sebat”, ss. 258-262.
6. Raşit Gökdemir, “Kılıbık Veziriazamla Şeyhülislâm”, ss. 263-265.
7. Müştak Erenus, “Sır”, ss. 264.
8. İffet Oruz, “Zaman”, ss. 265.
9. Necmi Nurettin, “Sınır Boyundan Anayurda Meçhul Asker”, ss. 266-267.
10. İhsan Hınçer, “19.05.1919”, ss. 268.
11. İbrahim Hoyi, “Matthew Arnold (1882-1888)”, ss. 269-271.
12. İffet Oruz, “Karikatür Sergisi Dolayısıyla”, ss. 272-273.
13. H. İlhan, “Yeşil Bir Gün”, ss. 273.
14. Mecmua, “Düşünceler - Herkes İçin”, ss. 274-275.
15. M. Enver Beşe, “Sunğıpek”, ss. 276-281.
16. Suavi Koçer, “İnsan”, ss. 281.
17. Necibe Kızılay, “Mevsim Yine Bensiz”, ss. 282.
18. Hamdi Akalın, “İztırab İçinde”, ss. 282.
19. İ. Kocaman, “Samsunlu 1800 Türk Kızı”, ss. 283-284.
20. Hikmet Turhan Dağlıoğlu, “İstanbul Bibliyoğrafyası”, ss. 285-290.
21. Kemal Emin Bara, “Güzeleş”, ss. 291-293.
22. Mecmua, “İstanbul Halk Evlerinin Bir Aylık Çalışmaları”, ss. 294-295.

91. Sayı, 9. Cilt, Temmuz 1940

1. Ercüment Ekrem Talu, “Millî Birlik”, ss. 297-301.
2. Prof. Herbert Gasson-Çev. İskender F. Sertelli, “Durgun İşlerinizi Nasıl Canlandırmalısınız?”, ss. 302-304.
3. Necmi Nurettin, “İskender”, ss. 305-307.
4. Necmi Nurettin, “Yürekten Zehirler”, ss. 308-309.
5. Fuat Köseraif, “Dil Üzerine Konferans Denemeleri”, ss. 310-312.

6. Hamdi Akalın, “İzdirap İçinde”, ss. 311.
7. Sevim Levend, “Mehmet İzzet Hayatı, Eserleri, Fikirleri”, ss. 313-315.
8. Necibe Kızılay, “Ankara Yollarının Senfonisi”, ss. 316.
9. Nu-Sa-Co, “Bir Avuç Fikir”, ss. 317.
10. Hikmet Turhan Dağlıoğlu, “İstanbul Bibliyoğrafyası”, ss. 318-320.

92. Sayı, 9. Cilt, Ağustos 1940

1. Necmi Nurettin, “Bir Lâhzalık Cesaret”, ss. 321-323.
2. Basri Gocul, “Gine Dağlar Üstüne”, ss. 323.
3. İhsan Hınçer, “Biz Hesaba Gelmeyiz”, ss. 324.
4. Meliha Avni, “Lozan”, ss. 325-326.
5. Necmi Nurettin, “Yürekten Zehirler”, ss. 327.
6. Dr. Abdullah Zihni Soysal, “Altın Ordu İmparatorluğunda Kırım”, ss. 328-332.
7. Veli Orhan Tüte, “Lozan”, ss. 333-335.
8. Hikmet Şinasi Önel, “Pendikteki Bağda”, ss. 334.
9. Gaetano Mosca-Çev. Tarık Z. Tunaya, “Eski Yunan’ın Son Siyasî Nazariyelerine Bir Bakış”, ss. 336-338.
10. Sevim Levend, “Mehmet İzzet Hayatı, Eserleri, Fikirleri 2”, ss. 339-340.
11. Ziya Vehbi Altürk, “Nöbetçi”, ss. 341.
12. Kadri Çamlıbelde, “Hayatına Mısralar”, ss. 341.
13. Hikmet Turhan Dağlıoğlu, “İstanbul Bibliyoğrafyası”, ss. 342-344.

93. Sayı, 9. Cilt, Eylül 1940

1. Necmi Nureddin, “Yurt ve Muallimlerimiz”, ss. 345-346.
2. İhsan Boralı, “Köylü”, ss. 347.
3. Fethi Tevet, “Yasak”, ss. 347.
4. Vasfî Rıza Zobu, “Bizde Güzel Sanatlar Niçin İlerlemez”, ss. 348-349.
5. İhsan Hınçer, “İstiklâl Peşinde”, ss. 350-351.
6. Dr. Abdullah Zihni Soysal, “Altın Ordu İmparatorluğunda Kırım 2”, ss. 352-354.
7. Cevad Sudi Odyakmaz, “Yeniçerilerde Ceza”, ss. 355-358.

8. Prof. Herbert Gasson-Çev. İskender F. Sertelli, “Nasıl Muvaffak Oldular?”, ss. 359-361.
9. Nahit Saim Bilga, “Vilyam Şekspir (1564-1616), ss. 362-363.
10. Basri Gocul, “Biz”, ss. 363.
11. Nevzad Sudi Odyakmaz, “Şimdi Ne Kadar Büyüğüm”, ss. 364.
12. Necibe Kızılay, “Bu Kuş Susarsa”, ss. 364.
13. Sevim Levend, “Mehmet İzzet Hayatı, Eserleri, Fikirleri 3”, ss. 365-366.
14. Basri Gocul, “Bir Beldeye...”, ss. 366.
15. Kemal Emin Bara, “İki Cami Arasında”, ss. 367-368.

94. Sayı, 9. Cilt, I. Teşrin (Ekim) 1940

1. Müştak Erenus, “Milli Bünye ve Gençlik”, ss. 369-370.
2. Raşid Gökdemir, “Dekadanlık”, ss. 371-372.
3. Vasfi Rıza Zobu, “Bizde Güzel Sanatlar Niçin İlerlemez”, ss. 373-375.
4. İhsan Hınçer, “Mehmedcik Bekliyor”, ss. 375.
5. Raşit Gökdemir, “Tercüme Mecmuaları”, ss. 376-378.
6. İhsan Hınçer, “Gülsem!”, ss. 378.
7. Dr. Abdullah Zihni Soysal, “Altın Ordu İmparatorluğunda Kırım 3”, ss. 379-380.
8. Nusret Safa Coşkun, “Fatih Halkevinin Temaşa Haftası”, ss. 381.
9. Fuat Köse Raif, “Dil Üzerine Konferans Denemeleri Seslenme”, ss. 382-384.
10. Sevim Levend, “Mehmet İzzet Hayatı, Eserleri, Fikirleri 3”, ss. 385-388.
11. Şeref Kayaboğazı, “İstanbul ve Dolayı Coğrafyası”, ss. 392.

95. Sayı, 9. Cilt, II. Teşrin (Kasım) 1940

1. Dr. Yavuz Abadan, “Cumhuriyet ve Cumhuriyetçilik”, ss. 393-402.
2. Bedri Rahmi, “Türkiyede San’atın Yeni Cephesi”, ss. 403-406.
3. Necmi Nurettin, “Bugünkü Demokrasi ve Cumhuriyet”, ss. 407-408.
4. Fuat Köseraif, “Cumhuriyet ve Dil Meselesi”, ss. 409-410.
5. İhsan Hınçer, “Hedef Bir Parola Bir”, ss. 411.
6. Adnan Öğüd, “Cumhuriyet ve Gençlik”, ss. 412.
7. Salâhaddin Demirkan, “Cumhuriyet Devrinde Köy”, ss. 413-416.

96. Sayı, 9. Cilt, II. Kânun (Aralık) 1940

1. Tacettin Sırmalı, “Suç ve Suçlu”, ss. 417-426.
2. Cemal Yener, “Bizde İlk Matbaa”, ss. 427-428.
3. Handan Seyhan, “İhtiyar Donjuvanın İniltisi”, ss. 429-430.
4. Kemal Emin Bara, “San’at”, ss. 431-432.
5. Dr. Abdullah Zihni Soysal, “Altın Ordu İmparatorluğunda Kırım 4”, ss. 433-434.
6. Sevim Levend, “Mehmet İzzet Hayatı, Eserleri, Fikirleri 4”, ss. 435-436.
7. Hikmet Turhan Dağlıoğlu, “İstanbul Bibliyoğrafyası”, ss. 437-440.
8. Mecmua, “Atatürkü Anarken”, ss. 1-7
9. Raşit Gökdemir, “Bir Hatıra”, ss. 8-9.
10. İffet Halim Oruz, “Atatürk İnkılâbının Kadınlık Hamlesi Üzerindeki Görüşler”, ss. 10-11.
11. Cemal Yener, “Ebedî Atamızın Aramızdan Ayrılışının İkinci Dönüm Yılı Münasebetiyle”, ss. 12-13.

97. Sayı, 9. Cilt, II. Kânun (Ocak) 1941

1. Ali Mahir Terme, “Mehmetcikten Üniversiteye Mektuplar”, ss. 441-442.
2. Ceyhun Atuf Kansu, “Halk Üniversitesi: Finlandiya Nasıl Kalkındı?”, ss. 443-444.
3. Bumin Altındağ, “Anadolu Kahramanları”, ss. 445-446.
4. Halit Tanyeli, “Ahmet Mithat Efendiye Dair Notlar”, ss. 447-449.
5. Dr. Abdullah Zihni Soysal, “Altın Ordu İmparatorluğunda Kırım 6”, ss. 450-451.
6. M. Tahir Alangu, “Karagöz Tetkikleri”, ss. 452- 455.
7. Sevim Levend, “Mehmet İzzet Hayatı, Eserleri, Fikirleri 5”, ss. 456-457.
8. Hikmet Turhan Dağlıoğlu, “İstanbul Bibliyoğrafyası”, ss. 458-461.
9. Şeref Kayaboğazı, “İstanbul ve Dolayı Coğrafyası”, ss. 462-464.

98. Sayı, 9. Cilt, Şubat 1941

1. Mecmua, “Halkevlerinin 9uncu Yıl Dönümü Münasebetile Başvekilin Nutku”, ss. 465.
2. Dr. Yavuz Abadan, “Halkevleri”, ss. 466-468.
3. Halit Tanyeli, “Gurbet”, ss. 468.
4. Müştak Erenus, “Ben ve Ölüm”, ss. 468.
5. M. Tahir Alangu, “Klâvala”, ss. 469-475.
6. Dr. Abdullah Zihni Soysal, “Altın Ordu İmparatorluğunda Kırım 6”, ss. 476-481.
7. Sevim Levend, “Mehmet İzzet Hayatı, Eserleri, Fikirleri 6”, ss. 482-484.
8. Hikmet Turhan Dağlıoğlu, “İstanbul Bibliyoğrafyası”, ss.485-488.
9. Şeref Kayaboğazı, “İstanbul ve Dolayı Coğrafyası”, ss. 489-494.
10. Mecmua, “Eminönü Halkevinde Karagöz Gecesi- Yıl Dönümümüz”, ss. 494.

99. Sayı, 9. Cilt, Mart 1941

1. Dr. Yavuz Abadan, “Millî Ruh Cevheri”, ss. 497.
2. Aziz Ogan, “İstanbul Surları”, ss. 498-505.
3. Ceyhun Atuf Kansu, “Sitemler”, ss. 506.
4. Fuat Köseraif, “Mana ve Harf”, ss. 507-509.
5. M. Tahir Alangu, “Kalevala”, ss. 510-519.
6. Hamdi Akalın, “Kale”, ss. 519.
7. Dr. Abdullah Zihni Soysal, “Altın Ordu İmparatorluğunda Kırım 7”, ss. 520-525.
8. Şeref Kayaboğazı, “İstanbul ve Dolayı Coğrafyası”, ss. 526-528.

100.- 101. Sayı, 9. Cilt, Nisan-Mayıs 1941

1. Mecmua, “Mehmetcikden Mektup”, ss. 529-530.
2. Hikmet Turhan Dağlıoğlu, “İsmet İnönü”, ss. 530.
3. Şahap Görk, “Mehmetçik”, ss. 531-533.
4. Kemal Emin Bara, “Bir Şahamet Nümunesi”, ss. 533-535.
5. Hayrettin İlhan, “Türk Diyorki:”, ss. 535.
6. İskender F. Sertelli, “Meis Adasına Bir Ateş Baskını”, ss. 536-538.
7. Hikmet Turhan Dağlıoğlu, “Bizi Tanımıyanlar”, ss. 539.

8. İffet Oruz, “Türkde Kadın Hamaseti”, ss. 540-541.
9. Ceyhun Atuf Kansu, “Kocatepe’de”, ss. 542-543.
10. Türkân Duru, “Türk Kadını”, ss. 544-545.
11. T. Tunaya, “Milletçe Birlik”, ss. 546-551.
12. Necmeddin Arbatlı, “Çeşme Başından”, ss. 551.
13. Necmeddin Arbatlı, “Hasan Baba”, ss. 552-553.
14. Tarık Zafer Tunaya, “19 Mayıs”, ss. 554-555.
15. Mecnua, “Muasır İngiliz Tiyatrosu”, ss. 556-562.
16. Mecnua, “Kitaplardan”, ss. 563.
17. Mecnua, “Eminönü Halkevinde Halkevleri Neşriyatı Sergisi”, ss. 564-565.
18. M. Tahir Alangu, “Kalevala III”, ss. 566-574.
19. Şeref Kayaboğazı, “İstanbul ve Dolayı Coğrafyası”, ss. 575-576.

102. Sayı, 9. Cilt, Haziran 1941

1. Yavuz Abadan, “Yurd ve Hakikat İçin”, ss. 577-578.
2. Halide Nusret Zorlutuna, “Hatıran”, ss. 578.
3. Dr. Sadettin Buluç, “Orhun Kitabelerine Göre Türklerde İstiklâl Aşkı”, ss. 579-581.
4. İskender F. Sertelli, “San’atta Ahlâk Aranır Mı?”, ss. 582-583.
5. A. Zihni Soysal, “Kırımın İlk Türk Sakinleri”, ss. 584-586.
6. M. Tahir Alangu, “Kalevala”, ss. 587-597.
7. Mecnua, “İstanbul Hava Şehitleri İhtifali”, ss. 598-599.
8. Halim Yağcıoğlu, “Bayrak”, ss. 598.
9. T. Alangu, “Tenkit ve Tahliller”, ss. 600-603.
10. T. Alangu, “İstanbula Ait Materyaller : 1”, ss. 604.

103.Sayı, 9. Cilt, Temmuz 1941

1. Dr. Yavuz Abadan, “Türk siyaseti”, ss. 605-606.
2. Türkân Duru, “San’at Eserleri İçtimaî Tetkikatta Yardımcı Olabilir Mi?”, ss. 607-610.
3. Dr. A. Zihni Soysal, “Kırımın İlk Türk Sakinleri”, ss. 611-613.
4. Herman Rasenthal-Çev. K. Küfralı, “Hazarlar 1”, ss. 614-619.

5. Halim Yağcıoğlu, “Anadolu”, ss. 615.
6. Osman Attilâ, “Yolculuk”, ss. 616.
7. G. Erim, “Sakarkuşu Avı”, ss. 620-622.
8. H. Turhan Dağlıoğlu, “Geçmiş Asırlarda İstanbul Hayatı 1”, ss. 623-625.
9. Mecmua, “Tören ve Toplantılar”, ss. 626.
10. Hikmet Turhan Dağlıoğlu, “Dağ Sevgisi”, ss. 626.
11. Mecmua, “Eminönü Halkevinde Resim Sergisi”, ss. 627-628.
12. Mecmua, “Halkevleri Neşriyatı Sergisi”, ss. 629-630.
13. M. Tahir Alangu, “Tenkit ve Takliller”, ss. 631-632.
14. Mehmet Ünalı, “Akşam”, ss. 632.

104.Sayı, 9. Cilt, Ağustos 1941

1. Dr. Yavuz Abadan, “Lozan ve Montrö”, ss. 633-635.
2. Aziz Ogan, “General Kâzım Dirik ve Kadim Kültür ve Medeniyet Eserlerine Sevgisi”, ss. 636-638.
3. Ercüment Atabay, “Büyük İngiliz Destanları-Beowulf”, ss. 639-642.
4. Herman Rasenthal-Çev. K. Küfralı, “Hazarlar 2”, ss. 643-648.
5. İ. Fahrettin Sertelli, “Aydın Halkevinin Çıkardığı Bir Eser Münasebetile Bozdoğanlı Fethi”, ss. 649-651.
6. B. Gönül, “Stimmen aus dem Südosten –Balkan Sesleri Mecmuası”, ss. 652-655.
7. Hamdi Kestelli, “Postacı”, ss. 655.
8. M. Tahir Alangu, “Halkevleri Mecmuaları Tenkit ve Tahlilleri”, ss. 656-658.
9. Mecmua, “Tören ve Toplantılar”, ss. 659-660.

105.Sayı, 9. Cilt, Eylül 1941

1. Dr. Yavuz Abadan, “30 Ağustos”, ss. 663-664.
2. İskender F. Sertelli, “30 Ağustos-Dumlupınar Zaferi”, ss. 665-669.
3. Halim Yağcıoğlu, “Zafer”, ss. 667.
4. İhsan Boran, “30 Ağustos”, ss. 669.
5. Hikmet Turhan Dağlıoğlu, “30 Ağustos”, ss. 670.
6. K. Emin Bara, “San’at ve Hadiseler”, ss. 671-673.
7. Arif Ahıskal, “30 Ağustos Türk Havacılık Bayramı”, ss. 674-676.

8. Arif Ahıskal, “30 Ağustosda Atayı Tavaf”, ss. 673.
9. Tarık Z. Tunaya, “Sezar Hükûmeti”, ss. 677-681.
10. Prof, H. R. Hamley-Çev. İrfan Konur, “İngiliz Terbiye ve Tedrisinin Ruhu”, ss. 682-686.
11. Nermin Suley, “Goethe ve Tabiat”, ss. 687-688.
12. M. Tahir Alangu, “Halkevleri Mecmuaları Tenkit ve Tahlilleri”, ss. 689-690.
13. Mecmua, “Tören ve Toplantılar”, ss. 691.

106. Sayı, 9. Cilt, Birinci Teşrin (Ekim) 1941

1. Mecmua, “İnönü Konuşuyor”, ss. 693-694.
2. İskender F. Sertelli, “Preveze Deniz Zaferi”, ss. 695-699.
3. A. Morar, “Bir Park”, ss. 697.
4. Şahap Görk, “İstanbulun Kurtuluşu Yıldönümünü Kutlularken”, ss. 700-702.
5. Halim Yağcıoğlu, “Şehit”, ss. 701.
6. Adnan Öğüd, “Dil Bayramı ve Türk Dil Mektebi”, ss. 703-705.
7. Tacettin Demirok, “Erlerimize”, ss. 704.
8. Ercüment Atabay, “Büyük İngiliz Destanları: Morte D’arthur”, ss. 705-709.
9. Hamdi Kestelli, “Gurbet”, ss. 707.
10. Tarık Z. Tunaya, “Sezar Hükûmeti II”, ss. 708-714.
11. Fuat Köseraif, “Fonemler”, ss. 715-718.
12. Behçet Gönül, “Stimmen aus dem Südosten –Balkan Sesleri Mecmuası”, ss.719-722.
13. Mecmua, “Tören ve Toplantılar”, ss. 723.
14. A.Ö., “Halkevleri Mecmuaları Tenkit ve Tahliller”, ss. 724.

107.Sayı, 9. Cilt, İkinci Teşrin (Kasım) 1941

1. Dr. Yavuz Abadan, “Cümhuriyet ve Yurddaşlık Fazileti”, ss. 725-727.
2. İskender F. Sertelli, “Yabancı Münevverler Gözü ile Türk İnkilâbı ve Cümhuriyet Türkiyesi”, ss. 728-733.
3. Mehmet Halit Bayrı, “Cümhuriyet Türkiyesinde Folklor Sahasında Çalışmalar”, ss. 734-745.
4. Tarık Z. Tunaya, “18inci Yıl”, ss. 746-749.

5. M. Sunullah Arısoy, “18 Yılda Türk Edebiyatı”, ss. 750-758.
6. İhsan Barlas, “Kuvvetli Varlığımızın Temel Taşı”, ss. 759.
7. Behçet Gönül, “Stimmen aus dem Südosten –Balkan Sesleri Mecmuası”, ss. 760-761.
8. Mecmua, “Halkevleri Mecmuaları Tenkit ve Tahliller”, ss.762-763.
9. Halim Yağcıoğlu, “Vatan Aşkı”, ss. 763.
10. Mecmua, “Tören ve Toplantılar”, ss. 764.

108.Sayı, 9. Cilt, Birinci Kânun (Aralık) 1941

1. Dr. Yavuz Abadan, “Atatürk’ün Şahsiyeti”, ss. 765-771.
2. İskender F. Sertelli, “Atatürk’ün Ölümüne Dair Dünya Matbuatının Yazdıkları”, ss. 772-777.
3. Sulhi Dönmezer, “Tenkit ve Cevap Hakkı”, ss. 778-782.
4. Hamdi Kestelli, “Ağlayan Bir Yolcu Var”, ss. 781.
5. Tarık Z. Tunaya, “Sezar Hükûmeti III”, ss. 783-789.
6. Tacettin Demirok, “Aşk Yolu”, ss. 788.
7. Fuad Köseraif, “Morfepler”, ss. 790-793.
8. Mecmua, “Tören ve Toplantılar”, ss. 795.
9. A.Ö., “Halkevleri Mecmuaları Tenkit ve Tahlilleri”, ss. 796.

109.Sayı, 10. Cilt, İkincikânun (Ocak) 1942

1. Selâhaddin Demirkan, “Şehrin Dışındaki Âlem” ss. 2-5.
2. Tacettin Demirok, “Türk Genci”, ss. 4.
3. Ercüment Atabay, “Büyük İngiliz Destanları”, ss. 6-9.
4. Halim Yağcıoğlu, “Beni Çağırın Ses”, ss. 7.
5. Hasan Kadri Gürün, “İlmî Hayatın Memleketimizdeki İnkişafına Dair”, ss. 10-16.
6. Safder Melih Tümay, “Yaprak, Ağaç ve Bir Bütün”, ss. 13.
7. Ferhan, “Kader”, ss. 13.
8. Alâeddin Ören, “Spor ve Aile”, ss. 17-18.
9. Enver Göksoy, “Musiki Terbiyesine Verilen Ehemmiyet”, ss. 19.
10. Salih Fethi Gökçaylı, “Yeğitler Destanı”, ss. 20-21.

11. N.Kato-Çev.İskender F. Sertelli, “Gölde Yürüyen Gölge”, ss. 22-24.
12. Mitat Erden, “Anam”, ss. 23.
13. Samiye Yalçın, “Yalnızlık”, ss. 24.

110.Sayı, 10. Cilt, Şubat 1942

1. Dr. Yavuz Abadan, “Yurddaş ve Halkevleri”, ss. 1-3.
2. Necdet Rüştü, “Ölmemek İstiyorsak”, ss. 5.
3. Hikmet Turhan Dağlıoğlu, “Halkevlerinin On Yıllık Neşriyat Hayatına Bir Bakış”, ss. 6-9.
4. Hamdi Kestelli, “Nöbetçi”, ss. 7.
5. Nejat Köknar, “Sınırdan”, ss. 10.
6. İskender F. Sertelli, “Konutuğum Kızın Adı Altıok...”, ss. 11-13.
7. Salâheddin Demirkan, “Halkevlerinde Köycülük Çalışmaları”, ss. 14-15.
8. Tarık Z. Tunaya, “Halk Partisi Halkevleri ve Gençlik”, ss. 16-22.
9. Emin Ülgener, “İmreniş IV”, ss. 18.
10. Enver Göksoy, “Köy Musikisi”, ss. 20.
11. Mecmua, “Halkevlerinin Onuncu Yıl Dönümü Münasebetiyle Eminönü Halkevinde”, ss. 23-24.

111.-112. Sayı, 10. Cilt, Mart-Nisan 1942

1. Dr. Rahmi Duman, “Hayattan Misaller”, ss. 1-8.
2. İskender F. Sertelli, “İlk Osmanlı Altını Piyasaya Nasıl Çıkarıldı?”, ss. 9-11.
3. Münir Süleyman Çapanoğlu, “Yenicami Arzuhalçileri”, ss. 12-16.
4. Lütfü Gökırmak, “Nevbahar”, ss. 15.
5. Ercümen Atabay, “Milton ve Paradise Lost”, ss. 17-19.
6. Orhan Yusuf Cem, “Haberci”, ss. 21-24.

113.- 114. Sayı, 10. Cilt, Mayıs-Haziran 1942

1. İskender F. Sertelli, “Parti Genel Sekreteri Memduh Şevket Esendal’ın Teftişleri”, ss. 1-3.
2. S. Demirkan, “İstanbul Köyleri: Celaliye Köyü”, ss. 4-8.
3. Zekiye Erinç, “Fatih Bizansı Niçin Zaptetti?”, ss. 9-12.

4. Salih Zeki Aktay, “Hülyalar ve Düalar”, ss. 11.
5. Münir Süleyman Çapanoğlu, “Eski Ninniler”, ss. 13-15.
6. Salih Zeki Aktay, “Ahmed Haşim San’atı ve Yazıları”, ss. 16-23.

115. Sayı, 10. Cilt, Temmuz 1942

1. İskender F. Sertelli, “Büyük Türk Amirali Baybaros Hayreddin”, ss. 1-2.
2. Salih Zeki Aktay, “Son Temsiller Münasebetile”, ss. 3-4.
3. Münir Süleyman Çapanoğlu, “Eski Bilmeceler”, ss. 5-7.
4. Nahit Bilga, “Tarihî Tiyatro Eserleri Devri”, ss. 8-13.
5. Sabâhaddin Âli, “Antigone’ye Giriş”, ss. 14-15.
6. Ruşen Ferit Kam, “Mustafa İtrî Çelebi”, ss. 17-19.
7. Mecmua, “Eminönü Halkevi 1 Nisan 1 Haziran Faaliyet Ayları”, ss. 20-22.

116. – 117. Sayı, 10. Cilt, Ağustos-Eylül 1942

1. Dr. A. Zihni Soysal, “Kefeli Hüseyin Efendi”, ss. 1-2.
2. Herbert N. Casson-Çev. İskender F. Sertelli, “Makine ve İşçiler”, ss. 3-8.
3. M. Süleyman Çapanoğlu, “Meşhur Oburlar”, ss. 9-13.
4. Yahya Kemal, “İtrî”, ss. 14-15.
5. Osman Bahadırıroğlu, “William Wordsworth”, ss. 16-20.
6. Salâheddin Demirkan, “1331 Senesine Ait Seyahat Notlarımdan” ss. 21-24.

118. – 119. Sayı, 10. Cilt, Birinciteşrin- İkinciteşrin (Ekim-Kasım) 1942

1. Prof. Dr. Yavuz Abadan, “Millî Oyunlar”, ss. 1-2.
2. Alâeddin Ören, “Davulcu Mehmed Deniz Anlatıyor”, ss. 3-4.
3. Salâhaddin Güngör, “Festival Başlarken”, ss. 5-6.
4. Münir Süleyman Çapanoğlu, “Festival...”, ss. 7-9.
5. Nusret Safa Coşkun, “Festival Bize Neler Öğretti?”, ss. 10-11.
6. Neriman Hikmet, “Milli Oyunlar Kastamonu Ekibi ile Görüşüm”, ss. 12-14.
7. Ahmet İhsan, “Halkevinin Millî Oyunlar Festivali: İstanbulda Büyük Bir Düğün”, ss. 15-16.
8. Osman Cemal Kaygılı, “Festival ve Festival Dönüşü”, ss. 17-18.
9. Reşat Mahmut, “Ağlatan Festival”, ss. 19.

120. -121. Sayı, 10. Cilt, Birincikânun-İkincikânun 1943

1. Mecnua, “Halkçı Şef Halkevinde”, ss. 1-6.
2. Yahya Kemal, “Gece”, ss. 7.
3. Münir Süleyman Çapanoğlu, “Palavracılar ve Dayak Hastaları”, ss. 8-12.
4. İhsan Hınçer, “Halkevliye Sesleniş”, ss. 13.
5. S. Nahit Bilga, “Ahmet Mithat Efendi”, ss. 14-17.
6. Sermet Muhtar Alus, “Eski Kışlarda”, ss. 18-20.
7. Salih Zeki Aktay, “Hölderlin”, ss. 21-23.

122. Sayı, 11. Cilt, Şubat 1943

1. Mecnua, “Millî Şef’in Nutkundan Bir Parça”, ss. 1.
2. Mecnua, “Başvekilimiz Saraçoğlu’un Nutku”, ss. 2-3.
3. Mecnua, “Kadıköy Halkevinin Açılış Töreni”, ss. 4-5.
4. Mecnua, “Eminönü Halkevinde Halkevleri Töreni”, ss. 6-13.
5. Mahmut Yesari, “Nâbizade Nazım”, ss. 14-15.
6. Cahit Öztelli, “Osmanoğlu Destanı”, ss. 16.
7. Mithat Cemal, “Tal’atın Tabutu Önünde”, ss. 17.
8. Kemal Akça, “Konyada Folklor Çalışmaları ve Sillei Figani”, ss. 18-21.
9. Dr. Safiye Erol, “Tramvay Biletçisi”, ss. 22.
10. Şevket Evliyagil, “Kızılay Aşevinde Bir Saat”, ss. 23-24.
11. Vecihi Nedim Tunç, “Bekliyoruz”, ss. 24.
12. Salih Zeki Aktay, “Holderlin”, ss. 25-29.
13. Namık Görgüç, “Fotoğraf ve Güzel Sanat”, ss. 29-30.

123.-124.-125. Sayı, Mart-Nisan-Mayıs 1943

1. Sedat Çetintaş, “Koca Sinan’ın 355inci Yıldönümü”, ss. 1-8.
2. Salih Zeki Aktay, “Şehriyar”, ss. 3.
3. Tahir Nejat Gencan, “Birleştirilen Türklük”, ss. 9-10.
4. Şevket Evliyagil, “Eminönü Halkevinin Millî Oyunlar Kolunda 1 Saat”, ss. 11-13.
5. İlhan Demren, “Yaban Gülü”, ss. 14-15.

6. Mahmut Yesari, “Türk Sahnesinde Kadın San’atkârları”, ss. 16-18.
7. Kemal Akça, “Halk Şairleri Arasında Gezi ve Baybağanlı Âşık Mustafa”, ss. 19-21.
8. Adnan Sütmen, “Yolumuz”, ss. 22.
9. Nahid Bilga, “İbnirrefik Ahmet Nuri”, ss. 23-24.
10. Necdet Rüştü Efe, “Mehmetcik”, ss. 24.
11. Rıza Çavdarlı, “Türklerin Heykeltraşlığa ve Ressamlığa Hizmetleri”, ss. 25-27.
12. İhsan Hınçer, “Şef ve Yirmi Milyon”, ss. 28.
13. Hikmet Turhan Dağlıoğlu, “Folklordan Beklediğimiz”, ss. 29-30.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YENİ TÜRK MECMUASI'NDAKİ EDEBİYAT YAZILARI

I. BİREYSEL MESELELERİ KONU EDİNER METİNLER

1932-1943 yılları arasında yayın hayatına devam etmiş olan *Yeni Türk Mecmuası*'nda dönem ruhuna uygun olan sosyal ve millî meselelerle birlikte özlem, aşk, ölüm, yalnızlık, zaman, gurbet, ayrılık, ruhî bunalımlar, yaşama sevinci, evlilik gibi bireysel meseleler konu edilmiştir.

A. Bireysel Meseleleri Konu Edinen Şiirler

Dergide kimi bireysel temalı şiirlerde Divan şiirinin içerik özelliklerine kimi şiirlerde ise halk şiirinin şekil ve içerik özelliklerine rastlanır. Divan ve halk şiiri özellikleri taşıyan şiirler dışında şekil ve içerik açısından modern şiir örnekleri de görmek mümkündür.

1. Özlem Temalı Şiirler

Dergide İlhami Bekir Tez, Yaşar Nabi Nayır, Halide Nusret Zorlutuna, Ahmet Refik (Altınay), İffet Halim Oruz, Şükrü Enis, Emin Ülgener, Müştak Erenus, Nevzat Sudi (Odyakmaz), Basri Gocul, Hikmet Şinasi Önel, Tacettin Demirok, Mitat Erden gibi isimler özlem temalı şiirler yazmışlardır. Ayrıca “Gençlerin Yazıları” başlığı altında da bu temada şiirler bulunmaktadır.

Özlem duygusu bazen bir mekâna, bazen geçmişe, bazen çocukluk ve gençlik dönemlerine bazen de sevgiliye karşı hissedilir.

İlhami Bekir Tez (1906-1984), şair, yazar ve öğretmendir. Toplumcu gerçekçi şiirleri ile bilinir. Toplumsal konulara bakışında Nâzım Hikmet'in etkisi vardır. Kendisini bir “aşk şairi” olarak tanımlar. Şiir, roman ve çocuk kitapları vardır. 1933 yılından itibaren şiirleri ve halkevleri hakkında kaleme aldığı yazılarıyla *Yeni Türk Mecmuası*'nda yer almıştır. Dergide “Vecdi Ahmet” imzasını da kullanmıştır. Derginin 15. Sayısında yer alan “Mahallem” isimli şiirinde çocukluğunda yaşadığı mahalleye olan sevgisini ve özlemini dile getirir.

Şair o zamanlar dokuz yaşındadır, annesinin akıttığı gözyaşları ve babasının sarhoşken o mahallenin taşlarında yatışını hâlâ hatırlamaktadır.

Eski zamanlarda farklı mahallelerin çocukları arasında çeşitli oyunlar oynanırdı. Bu yarışlar çocuklar arasında çok önemli bir yere sahipti. Kendi aralarında üstünlük kurmak için bir araçtı. Bu yarışları kazanmak da önemli bir başarı ve gurur kaynağı olarak görülüyordu. Şair, taş ve sapan yarışında kendi mahallesinin kazandığını ve birinci olduğunu dile getirir. Bu durum şairin özlediği ve onu mutlu eden anılardandır.

“Bizim çocukluğumuzda o zaman,

Taş ve sapan kavgasında

mahallem birinciydi.” (İlhami Bekir, 1933: 1198)

Bu mahallede güzel günlerle birlikte acı günler de yaşanmıştır. Şairin isteği bu topraklarda gözyaşının yerine çocuk cıvıltılarının yer alması ve yeni doğan bebeklerin kötülük bilmeyen tertemiz yürekleri gibi güzel günler yaşanmasıdır.

“Ve biz istedik ki,

alaca halk mendillerinde

gözyaşı değil,

yeni doğmuş çocukların yüreğini

mutlu seslerini,

ve gülen gözbebeklerini taşıyalım.

Mahallem!

seviyorum seni,

seni seviyorum

mahallem!” (İlhami Bekir, 1933: 1198)

Tüm mutsuzluk veren olaylara, çekilen dertlere rağmen şairin mahallesine yani toprağına olan sevgisi azalmamıştır.

Aynı sayıda yer alan Yaşar Nabi'nin “Bir Rüya Gecesi” şiirinde de özlem teması görülmektedir.

Cumhuriyetin ilanından sonra 1923-1940 yılları arasında ülkemizde memleket şiirleri yazan ve halis (saf) şiiri devam ettiren şairler vardır. Edebiyatımızda “Yedi Meşaleciler” olarak bilinen topluluk saf şiiri devam ettiren şairlerden oluşur. Ziya Osman Saba, Cevdet Kudret Solok, Kenan Hulusi Koray, Vasfı Mahir Kocatürk, Sabri Esat Siyavuşgil, Muammer Lütfi Bahşi'nin yanında Yaşar Nabi Nayır (1908-1981) da bu ekole dâhildir. *Servet-i Fünûn* dergisi çevresinde toplanmış ve sanatı ön plana alan eserler vermişlerdir. Yaşar Nabi şiirle başladığı yazı hayatını yayıncı olarak sürdürmüştür. Vefatına kadar *Varlık* dergisini çıkarmaya devam etmiştir.

“Bir Rüya Gecesi” şiirinde de şair gençliğinde yaşadığı heyecan verici bir anısına özlemini dile getirmiştir. Bu anı şaire bir rüya, bir hayal gibi gelir. Sevgilisiyle geçen bu dakikalarda âdeta bir musikinin içinde kaybolur. Sevgilisinin kolları onun için gerçekte var olmayacak efsunlu bir mekân gibidir. Aslında bu mekâna ait olmadıklarını, orada bir hayalet gibi olduklarının, bu durumun geçici olduğunun farkındadır.

“Sarhoş bir musikiydi sesler etrafımızda,

Bir masal âleminde gezen hayaletlerdik.

Ve bütün kalbimizi bir uzun ana verdik,

Ve hayatı bir kadeh gibi içtik bir hızda.” (Yaşar Nabi, 1933: 1199)

Bu mutlu hatıra ayrılıkla sonuçlanır ve şairin özlemle andığı bir zamana dönüşür. Şair yaşadıklarının bir macera olduğunu belirtir ve sevgilisinin başkalarıyla teselli olup kendisini unutacağını söyler. Ancak şair yıllar geçse de bir an gibi kısa olan bu aşkı unutamayacak, kalbinde yaşatacaktır.

“Bu ömrü bir an süren gençlik macerasını

Sana unutturacak başka uzun geceler.

Fakat benim kalbimden silmeyecek seneler,

Bu en kısa gecenin uzun hatırasını.” (Yaşar Nabi, 1933: 1199)

Derginin 35. sayısındaki Halide Nusret Zorlutuna'nın “Tuna'da Gece” şiiri mekâna duyulan özlemi dile getiren metinlerdendir. Halide Nusret Zorlutuna (1901-1984) şair, yazar ve öğretmendir. İstanbul'un işgali sırasında Anadolu'da öğretmenlik yapmıştır. Hayatı boyunca memleketi için bir öğretmen, kadın ve anne olarak durmaksızın çalışmıştır. Vatan sevgisi, eserlerinde öne çıkan temadır. (<http://teis.yesevi.edu.tr/>) “Tuna'da Gece” şiirinde özlem duyulan mekân kaybedilen Rumeli topraklarıdır. Bireysel özlem vatan sevgisini içermektedir. Özlem duygusunun yanında kaybolan topraklar için duyulan acı da yansıtılmaktadır. Şiir gece vaktinin tasviriyle başlar. Etrafta kimseler yoktur, oldukça sessiz bir gecedir.

“Göz kapaklarım inik... Bir rüya görüyorum:

Koyu mavi sulara yıldızlanıyor gece.

Sessiz soluklarımla sessizlik örüyorum;

Kendini, gönlüm gibi, yalnız sanıyor gece.” (Zorlutuna, 1935: 2225)

Birinci dördlüğün son dizesinde şair gece ile gönlü arasında bir benzerlik kurar. Gece kalbi gibi kimsesiz ve yalnızdır.

Birinci dördlükte tasvir edilen karanlık gece, ikinci dördlükte sabaha dönmeye başlar. Güneşin kızılığı ufukta yavaş yavaş ortaya çıkmaktadır. Karanlık gece ve gönül ilişkisinin ardından kızıl tan yeri ile yaralı bir kalbe benzer.

“Burası çok sevdiğim, özlediğim bir diyar:

Gökte ay yok; havada beyaz bir karanlık var

Ve uzak ufuklarda kıpkızıl parıltılar...

Yaralı bir kalp gibi işte kanyor gece.” (Zorlutuna, 1935: 2225)

Birinci ve ikinci dörtlükte kurulan benzetme ağı c dörtlükte de devam ettirilir. Yıldızlar, gecenin yalnızlığına ortaktır. Ancak yavaş yavaş onlar da kaybolur. Yalnız ve yaralı kalp yıldızların da gitmesiyle umut pırıltılarından yoksun kalır.

“Yıldızlar düşüyorlar gönlümden süzülerek;

Suda kımıldanyor ışıklar iek iek...

Kuytu kıyılar sanki bir yığın siyah ipek!

Tuna dalgalarında sönüp yanyor gece.” (Zorlutuna, 1935: 2225)

Gecenin yavaş yavaş ufukta görülen kızılığı, o ana kadar görünmeyen ayın ortaya çıkmasıyla aydınlanır. Gecenin renklerinin değişimi akla Ahmet Haşim’i getirir. Ahmet Haşim’in şiirlerinde dönem dönem siyahtan kıızıla dönen renkleri, tasvirleri gibi bu şiirde de siyahtan kıızıla sonra da beyaz bir aydınlığa dönüş vardır.

“Sonra birden gülüyor göklerde gümüşten ak

Bir ay, ki ince yüzü bir güneş kadar parlak!

Tunanın kollarında yanarak, tutuşarak

Bizi anyor gece, bizi anyor gece!” (Zorlutuna, 1935: 2225)

Halide Nusret 102. sayıda yer alan “Hatıran” adlı şiirinde bir dostuna duyduğu özlemi anlatır. Dostunun tüm güzel özelliklerini hatırlar. şairin hayatında bu dostun eksikliğini hissettiğini anlarız.

Bu dost şaire her zaman sıcak ve iyi davranmıştır. O günlerin hatırası şairin şimdi karanlık olarak nitelediği günlerinde bir ışık gibidir. Dostunun hatırasıyla şifa bulur. şairin gönlünü sakinleştirir.

“Gözlerime her zaman sıcak gözlerle bakar,

mrm karanlığında parlak bir iz bırakır.

Yaralanmış kalbine şifa olur da akar,

Dağlardaki pınarlar kadar temiz hatıran.” (Zorlutuna, 1941: 578)

Dostunun hatırası bazen bir sonbahar hüznündedir, bazense bir bahar bahçesi kadar canlı ve neşelidir. Ancak şair bu durumlardan şikâyet etmez.

“Hep aynı güzellikte yüzlerce çehresi var;

Bazı solgun bir güzdür, bazı coşkun bir bahçe,

Bazan yorgun gönlümü ılık su gibi sarar,

Bazan da bir ufuksuz, engin deniz hatıran.” (Zorlutuna, 1941: 578)

Şair, hayatında yaşadığı çalkantılar ve zorluklara rağmen dostuyla olan hatıralarını unutmaz. Bu hatıra şairin gönlünde bir heykel kadar kıpırtısız ve sağlamdır.

“Dem olur dört yanımda fırtınalar kudurur,

Taş anlıma her günüm bir dalga gibi vurur;

Ta kalbimin içinde gene ayakta durur,

Mermer bir anıt kadar beyaz sessiz hatıran!..” (Zorlutuna, 1941: 578)

Şairin umutsuzluğa düştüğü, olayları net bir şekilde göremediği anlarda da sarıldığı şey yine dostunun hatırası olur. Burada gerçek bir dostluğun insanı nasıl etkilediğini görürüz. Çünkü dostlar neşeli anlarda olduğu kadar kötü olaylar yaşarken de yanımızdadır. İleride hayat şartları nedeniyle onlardan ayrı düşsek de onları çok özlese de birlikte geçirilen zamanların hatırası bizlere teselli olur ve o olayları referans alarak yeni durumlar karşısında tutum geliştirebiliriz.

“Gönlümün billûrundan siler her türlü isi,

Dağıtır göklerimi saran bulutu, sisi;

Ziyan olmuş ömrümün en güzel tesellisi

Hatıran, aziz dostum, senin aziz hatıran!” (Zorlutuna, 1941: 578)

82. sayıda Ahmet Refik’in “Sensizdim” şiiri sevgiliye duyulan özlemi anlatır. Şiirin sonuna “*Bu şiir, aynı zamanda coşkun bir şair olan merhum Ahmet Refik’in neşredilmemiş bir şarkısıdır. Mecmuamıza üstadın yakın dostlarından arkadaşımız İskender F. Sertelli tarafından hediye edilmiştir.*” notu düşülmüştür. Ahmet Refik Altınay (1880-1937), asker, öğretmen, tarihçi, yazar ve çevirmendir. Romantik üslupla yazdığı şiirleri ile bilinir. Şiirlerini *Gönül* adlı kitapta toplamıştır. (<http://teis.yesevi.edu.tr/>)

Şairin romantik üslubu “Sensizdim” şiirinde de görülür. Şair Büyükkada’nın kızıl ufkuna bakarak sevgilisini düşünür. Sevgilisinin özlemi ve ayrılık acısıyla yüreği yanmaktadır.

“Sensizdim o akşam, Adanın ufku hep aldı,

Hasretle içim yandı, gözüüm ufkuna daldı.

Firkat ateş oldu, o gece sinemi sardı,

Hasretle içim yandı, gözüüm ufkuna daldı.

Mâbudem olan sen mi idin bezmi ezelden,

Nurunla tutuştum da vuruldum sana birden;

Aşkım, emelim varsa bütün dünyada sen.

Hasretle içim yandı, gözüüm ufkuna daldı.” (Ahmet Refik, 1939: 394)

Şair, sevgilisini âdeta tapılacak bir varlık olarak görür. Klasik edebiyatımızda oldukça sık karşımıza çıkan bezm-i ezel, Allah’ın yarattığı tüm kullarına “Ben sizin Rabbiniz değil miyim?” diye sorduğu kulların da “Evet, sen bizim Rabbimizsin.” şeklinde cevap verdiği meclistir. Âşıklar sevgililerine olan aşklarının çok uzun süredir devam ettiğini belirtmek için “bezm-i ezel” ifadesini şiirlerinde kullanırlar. Onların aşkı ruhların yaratılışından beri devam

etmektedir. (Pala, 2011: 72) Âşığın bu dünyaya gelme sebebi sevgilisine olan aşkıdır, bu dünyadaki amacı da sevgilisine kavuşmaktır.

Şair, sabaha kadar sevgilisinin özlemi ve aşkıyla yanar. Gün doğumunda ufukta meydana gelen aydınlığı görür ve o ışığı sevgilisi zanneder. Sevgilisi insanlara, doğaya, dünyaya hayat veren bir güneş gibidir. Uykusuz ve yorgun bir şekilde sevgilisinin hasretini çektiğinden dolayı böyle bir hayal görmesi de doğaldır.

“Mest oldum o akşam, yüreğimden yaralandım;

Tâ fecre kadar sızladı kalbim, seni andım;

Gün doğdu münevver bir ufuktan, seni sandım;

Hasretle içim yandı, gözüüm ufkuna daldı.” (Ahmet Refik, 1939: 394)

Üç dörtlükten oluşan bu şiirde klasik Divan şiirinin anlam dünyasının öğelerinden yararlanılmıştır. Sevgilinin nuruyla âşığın sarhoş olması, o sarhoşlukla hayaller görmesi ve bezm-i ezelden beri âşığın sevgilinin aşkıyla yanması klasik şiirimizde sık sık karşımıza çıkan unsurlardır. Şiirin genelinde “yanmak, tutuşmak, ateş, vurulmak, yaralanmak, sızlamak” gibi kelimeler tekrar eder. Bu kelimelerin çağrışımı okuyucuya şiirin atmosferini, şairin gönlünün yangınını hissettirmektedir. “*Divân edebiyatında ateş, âşığın içinde bulunduğu aşkın ızdırabıdır. Ayrıca sevgilisine duyduğu özlem ve hasret de ateş şeklinde kendini gösterir ve daima âşığı yakar. (...) Ateş cehennemdeki nâr’dır. Ancak onda nur özelliği de vardır. Yani ateş, yakma özelliği yanında aydınlatma özelliğine de sahiptir. Nitekim güneş bir ateştir.*” (Pala, 2011: 41)

Ahmet Refik’in aynı temalı ikinci şiiri ise “Teşneyim” adını taşır. Bu şiirde de klasik şiir etkileri görülür. Şair, elinde içki kadehiyle mehtaba bakarak sevgilisini düşünür:

“Mey elimde, mehtap karşımda, lâkin nerede yâr?

Kalbime bir kimsesizlik çöktü, yok âhım duyar.

Baktım hep şûh kızlara, yoktur ona hiç bir uyar.

Lebleri gül yok bu akşam, câmıma kim mey koyar?

Hep onun yâdiyle içtim mâhitaba karşı ben.” (Ahmet Refik, 1939: 456)

Şair yalnızlık içindedir, sesini ve ettiği ahları duyan kimse yoktur. “*Âhın en önemli sebebi sevgiliye kavuşamamak ve onun özlemini duymaktır. Oysa küçük bir ihtimal ile âşık sevgilisine kavuşacak olsa bu âhlar yine devam eder. Çünkü âşık bu sefer de ayrılık anını düşünerek âh edecektir.*” (Pala, 2011: 10-11) Sevgilisinin hasretini başka kadınlarla ilgilenerak unutmak ister ama hiçbir sevgilisinin yerini tutmaz.

Birinci dörtlüğün son dizesinde “leb, gül ve câm” arasında bir ilgi kurulmuştur. Sevgilinin dudakları bir gül gibi kırmızıdır. Aynı zamanda gül nasıl ki açılıp etrafına güzel kokular saçarsa sevgilinin dudaklarını açıp söylediği sözler de gül kokusu gibi âşığı mest eder. Câm içki kadehidir. Güzel sevgilisi yokken aşığa içkisini verecek kimse de yoktur. Aynı zamanda “*câm, sevgilinin dudağıdır, ağzıdır. Çünkü içi dolu olan bir sırça kadeh tıpkı dudak renginde görünür. Ayrıca bûse, en az bir şarap kadar insanı kendinden geçirir, sarhoş eder. Böylece âşık dertlerini unuttur. Üstelik sevgilinin ağzı acı sözlerle doludur. Nitekim şarap da acıdır.*” (Pala, 2011: 82) Ancak şairin yanında sevgilisi yoktur. Yani şairi öperek dertlerini unutturması mümkün değildir. Şair de mehtaba karşı sevgilisinin hatırasıyla içkisini içer.

Şair, gül güzelliğinde olan ve yaklaşıldığında dudakları yakan sevgilisine karşı kendini susamış hisseder. Özlemi, şairin bütün aklını ve fikirlerini sarmaşık gibi sarmıştır. Bu ruh hâliyle şair sevgilisinin ismine bir şiir yazar. Tüm bu yalnızlık ve özlem içinde şairi üzen bir nokta da sevgilisinin fotoğrafının onda olmayışıdır. Eğer bu fotoğrafa sahip olsa onu koynunda taşıyacak ve özledikçe bakabilecektir.

“Teşneyim, yandım onun lebler yakan gül cismine,

Fikrimi sardıkça sardı, şarkı yazdım ismine.

Bakmak isterdim, eğer, koynumda olsa resmine,

Lâle mi, gül mü, şafak mı? sormayın hiç ismin ne!..

Hep onun yâdiyle içtim mâhitaba karşı ben.” (Ahmet Refik, 1939: 456)

Dörtlüğün son dizesinde sevgilisinin isminin sorulmamasının ister. Lâle yine sevgilinin dudağı için kullanılabilecek bir benzetmedir. Şekil yönünden de kadehe benzemektedir. (Pala, 2011: 284) Aynı zamanda şafak vakti gibi de aydınlıktır.

Derginin 85. sayısında İffet Oruz’un “Gece Sonrası” şiiri özlem temasıyla yazılan bir diğer şiirdir. İffet Halim Oruz (1904-1993) kadın ve çocuk haklarına önem vermiş, ülkenin ekonomik kalkınmasının ancak bir halk hareketiyle mümkün olduğunu, bu halk hareketinin de köyün, halkın ve kadınların aydınlatılmasıyla gerçekleşebileceğini savunmuş bir yazar, şair ve bürokrattır. (Yetimova, 2017: 26-27)

“Gece Sonrası” şiiri gece vakti, ağaçlı bir bölgenin tasviriyle başlar. Ay ışığının parlaklığı beyaz saten bir kumaş gibi yansımaktadır. Bu aydınlığın içinde çam ağaçları vardır. Çamların yaprakları iğne gibi bu aydınlığa saplanır. Bu mekân belki de şairin sevgilisiyle vakit geçirdiği bir mekândır. Ağaçların gövdesine isimler ve kalpler kazımak çiftlerin yaptığı bir eylemdir. İsimleriyle birlikte aşklarının da sonsuza kadar orada kalıcı olacağını düşünürler. Şair ve sevgilisinin de kazıdığı bu izler çam ağaçlarının gölgesi altında bir nakış gibi görünmektedir. Koyu yeşil ve gölgeli çamların olduğu bu mekân sevgililerin buluştuğu, gönüllerin bir olduğu bir yerdir.

“Ay ışığı benziyor, gergin beyaz atlasa,

Bin bir yeşil iğneli çamlar delüp batmasa,

Tabiatın bağırınıdeşmez derdim bu elem.

Oyduğumuz izleri nakşetmiş çam gölgesi,

Nefti çamlık bu anda gizli gönül bölgesi...” (Oruz, 1940: 20)

Şairin gözyaşları güllerin üstündeki çiğ taneleri gibi dökülür. Çiğler gece ve serin havalarda meydana gelir. Buradan vaktin hâlâ gece olduğunu anlarız. Şairin zaten dertli olan gönlü özlem duygusuyla daha da dertlenmiştir. Ancak gönlünün dertli olmasının nedenini söylemez. Sabahın olmasını ve gönlünün biraz da olsa ferahlamasını diler. Gece âşıklar için dert ve matem vaktidir. Gün içinde olmadığı kadar sevgiliyi düşünür ve özlemlerini daha yoğun hissederler. Gecenin karanlığı âşğın umudunu da karartır. Bu çamlık alan sevgiliyle kazılan izleri sakladığı gibi sevgililerin birbirlerine karşı duygularını da saklayan bir sırdaştır.

“Göz yaşımı bıraktım çiğ gibi gül üstüne,

Ne güç hasretlik çekmek, dertli gönül üstüne,

Sabah olsa diyorum, gece yas gece matem.

Duyduğumuz hisleri nakşetmiş çam gölgesi,

Nefti çamlık bu anda gizli gönül bölgesi...” (Oruz, 1940: 20)

Gece vaktinde şair ve diğer her şey duygu doludur ve etraf gecenin sessizliği içindedir. Yağmur yağmak üzeredir. Şairin özlemi de yağmur gibi taşacaktır. İlk iki dörtlükte izleri ve duyguları saklayan çamlar şimdi de âşıkların kendisini saklamaktadır.

“Her şey yalnız duygulu, ne bir ses, ne bir kanat,

Rüzgârı da bağrına çekip dinmiş tabiat.

Gözü dolu gecenin, hava yaşlı, hava nem...

Ve böylece bizleri nakşetmiş çam gölgesi,

Nefti çamlık bu anda gizli gönül bölgesi...” (Oruz, 1940: 20)

Şair ormanı ve tabiat unsurlarını kendisiyle özdeşleştirmiştir. Gece, çamlar, sessizlik, yağmur öncesi durgunluk hâli tıpkı şairin kendisi gibidir. O da yalnız, duyguları içinde boğulmuş, özlem çeken ve ağlamaya hazır bir hâldedir.

İffet Oruz'un aynı temalı diğer şiiri 88. sayıda yer almaktadır. "Hasret" şiirinde bir tren yolculuğu tasvir edilir. Bu yolculuk bir bozkırda geçmektedir. Tren bozkırda esen bir fırtına gibi hızla hareket eder. Şair mübalağa yaparak ufukların kırmızılığının sebebini kendi yürek yangınına bağlar. Özlemi ve sıkıntısı nedeniyle yüreği o kadar yanmıştır ki kalbi artık köz hâlini almıştır.

"Bozkırlar akıyor iki yanımdan,

Ufuklar kızarmış yanan canımdan,

Canevinde yürek bir köz olmuştur." (Oruz, 1940: 170)

Bu yolculukta şairin yalnız olduğunu hissederiz. Her şey geride kalmıştır. Şairin akli karmakarışıktır.

"Düdük seslerle, duman, geride,

Cisminden gayrısı, aman, geride

Akl sıçalanmış tuzbuz olmuştur!" (Oruz, 1940: 170)

85. sayıda Şükrü Enis'in¹ "Nerdesin?" şiirinde yine sevgiliye olan özlem ön plandadır. Şair yıllarca sevgilisini beklemiştir. Özlem yavaş yavaş ruhunu zehirleyen bir duyguya dönüşmüştür. Çünkü bekleyişler başlarda âşığın hoşuna gitse bu durum zaman geçtikte bir eziyete ve âşığı öldürecek bir duyguya evrilir. Şair için günün her vakti aynıdır. Çünkü günün her vaktinde sevgilisini beklemektedir. Onun özlemiyle sabah akşam yolları gözler. Sevgiliyle geçirebileceği güzel günlerin hayalini kurar ve bu hayaller şair için bir avuntudur.

"Yıllarca seni bekledim durdum.

Hasret ruhuma zehir katarken

Bilsen ne güzel hayaller kurdum,

Tan ağrırken, güneş batarken

¹ *Yeni Türk Mecmuası*'nda Şükrü Enis imzalı bir, Şükrü Enis Dodur imzalı iki şiir yer almaktadır. Şükrü Enis Dodur hakkında mevcut kaynaklarda bilgi bulunamamıştır.

Gözlerim yolda bekler, dururdum...” (Şükrü Enis, 1940: 22)

Şair ne kadar sevse ve özlemle beklese de bu aşk karşılığını bulmamıştır. Sevgilinin gösterdiği ilgi çok azdır. Bu durum akla yine klasik şiirimizi akla getirir. Sevgili her zaman eziyet eden âşığı canından bezdiren taraftır. Ancak âşık için sevgilinin eziyeti bile bir lütuftur ki bu eziyetten yani sevgilinin olumsuz da olsa ilgisinden kuvvet alır ve ona olan aşkı artar. Şairin aradığı basit bir sevgili değildir. Ruh eşini aramaktadır. Onun şimdi nerede olduğunu ve ne yaptığını da bilmemektedir.

“Glgınca² sevdim, çok az sevildim,

Ruhumun eşi hangi yerdesin?” (Şükrü Enis, 1940: 22)

Aşk bir ibadet mekânı gibidir. Şair de burada ibadet eden biri konumundadır. İnsanlar nasıl ki ibadet ederken mahcup bir hâlde secdeye eğilirse şair de aşkın karşısında eğilir. Aşkın önünde yapacak bir şeyi yoktur, boynu kıldan incedir. İbadet eden insanlar gibi o da aşkın karşısında kendinden geçer. Âdeta bir Mecnun gibidir. Aşkından deli divanedir. Sevgilisi de onun Leylâ'sıdır. Leyla ile Mecnun hikâyesindeki gibi aşkından çöllere düşmeye ve kendini kaybetmeye hazırdır. Tek isteği sevgilisine, Leyla'sına kavuşmaktır. Onun hasretiyle yanmak çöl sıcağında kalmaktan daha zordur. Özlem onu daha çok yakmaktadır.

“Aşk mabedine geldim, eğildim

Mecnun işte ben, Leylâ nerdesin?” (Şükrü Enis, 1940: 22)

Emin Ülgener'in “İmreniş” şiiri daha sonraki sayılarda da devam etmiştir. 85. sayıdaki bu şiirlerin ilkidir. Emin Ülgener (1920-1988) Bursa doğumlu şair, askerî hâkim ve avukattır. Şiirlerini mistik bir üslupla kaleme almıştır. Şiirleri *Büyük Doğu, Varlık, Hisar, Kopuz* ve Bursa Halkevi dergisi olan *Uludağ*'da yayınlanmıştır. Eserlerinin toplu bir şekilde yer aldığı kitabı yoktur.[\(http://bgc.org.tr/\)](http://bgc.org.tr/) *Yeni Türk Mecmuası*'ndaki “İmreniş” şiirinde çocukluğuna özlemini, çocuklarına imrenişini dile getirir. Yıllar geçip de

² Kelimenin doğrusu “çılgınca” olmalıdır.

çocukluğundan uzaklaştıkça içindeki özlem de artar. Nasıl ki denize varamayan su biraz eksiktir ve sürekli denize ulaşmaya çalışırsa şair de çocukluğuna ulaşmak ister.

Annesinin sesiyle uyuyan ve masallar dinleyen çocuklar gibi olmak ister. İnsan büyüdükçe zihin dünyası kirlenir ve saflığını yavaş yavaş kaybeder. Şair kırılan bir oyuncak ya da düşünce kanayan dizi için ağlayacak kadar masum olduğu, kalbinin hiç kırılmadığı, hiç yara almadığı, henüz günah olan sözleri söylemediği masum zamanların özlemi içindedir.

“Anlatılan masallarla uyumak,

İmreniyorum çocuklara.

Ve yalnız annenin sesini duymak;

İmreniyorum çocuklara.” (Ülgener, 1940: 39)

Çocuklar geçmişte ne yaptıklarını ya da geleceğin onlara ne getireceğini düşünmezler. Bu yalnızca yetişkinlerin dertlendiği bir konudur. Yetişkinler eski günlerin özlemini duyar, geçmişteki hatalarının pişmanlıklarını yaşar veya geleceğin endişelerini içinde hisseder. Ya geçmişe takılı kalmak ya da sürekli gelecek planı yapmak şimdinin güzelliklerini görmeyi engeller. Fakat çocuklar için böyle değildir, önemli olan yalnızca o andır. Çocuk ruhlu insanların da diğer yetişkinlerden farkı tam da bu noktadadır. Onlar çocuklar gibi sadece anın getirdiklerini alır ve kabul ederler, geçmişin üzüntü ve sıkıntılarının onların hayatında yeri yoktur. Çocuklarda zamanın karşılığı oyun oynamaktır. Güzel günleri, güzel havaları dışarıda oyun oynamak için beklerler. Çocukluğun bu dertsiz, pervasız hâlleri şairi cezbetmektedir.

“Arzulanmıyan dün, kıymetsiz yarın,

İmreniyorum çocuklara.

Mevsimleri oyun için beklemek,

İmreniyorum çocuklara.” (Ülgener, 1940: 39)

Bayram günlerini buruk bir sevinçle değil de büyük bir coşkuyla karşılamak da yine çocuklara özgüdür. Çünkü bayram onlar için yeni kıyafetler, harçlıklar, hediyeler demektir. Diğer çocuklarla buluşmak hep birlikte oyunlar oynamak demektir.

“Sevinerek hazırlanmak bayrama,

İmreniyorum çocuklara.” (Ülgener, 1940: 39)

Son dizelerde şair büyüdüğünü kabul eder. Hayatla ilgili her şeyi öğrenmiş ve tecrübe sahibi olmuştur. Evet bu çok kıymetlidir ama yine de çocuk olmak şairin içinde ukde olarak kalmıştır.

“Büyüdüm, her şeyi öğrendim, ama

İmreniyorum çocuklara....” (Ülgener, 1940: 39)

86. sayıda Emin Ülgener’in “İmreniş” isimli şiirinin ikincisi bulunmaktadır. Bu şiirde de çocukluğuna özlem konusu devam eder. Şair, çocukken oynadığı oyunları anar. Bu oyunlardan biri çember çevirmek, diğeri ağaç dallarına kuş yakalamak için kapan kurmaktır.

“Oyun terimi çağdaş toplumlarda eskiye dayalı derin anlamını bir hayli kaybetmekle kalmamış aynı zamanda eski çağlardaki kutsallık taşıyan özünü de yitirmiş ve zamanla oyun olmaktan ziyade çok daha ciddi bir eylem hâline gelmiştir. Gerçi çoğu zaman oyun denilince çok ciddi bir faaliyet akla gelmese de, artık hem bir ülke içinde hem de ülkelerin dışında sergilenen oyunlar, kiran kırana yarışmalar hâline gelmiştir. Oysa oyun kendi içinde aynı zamanda bir saflığı, sadeliği, sevgiyi içermektedir. Çünkü oyunu yetişkinler de oynar ama daha çok da çocuklar oynar. Çocuğun karnı doyduktan sonraki hemen her faaliyetinin sonucunda bir oyun ortaya çıkar. Çocuklar da işte bu saf ve samimi eylemin en iyi temsilcileridir.” (Merdan, 2013: 12-13) Şair de geçen yılları geri alıp bu saf hâle ulaşmanın özlemi içerisinde.

“Terkettiğim çemberimi çevirip,

Yine çocuk olabilsem.

Geçirdiğim seneleri devirip,

Yine çocuk olabilsem.

*

Kızılıcak dalına kurduğum ökse,

Yine çocuk olabilsem.

Gözümü korkutan zaman bir çökse,

Yine çocuk olabilsem.” (Ülgener, 1940: 73)

Şairin ilk şiirde annesinin sesiyle uykuya dalma özlemi bu şiirde yerini annesinin dizinin dibinde uyuma özlemine bırakır.

“Rüya görmek bir annenin dizinde,

Yine çocuk olabilsem.

Kâğıttan kayığım batmaz denizde;

Yine çocuk olabilsem.” (Ülgener, 1940: 73)

“Çeşitli sebeplerle yaşadığı hayattan mutlu olmayan şairler, geçmiş çocukluk günlerine derin özlem duyarlar. Çocukluk günlerinin düşsel dünyaları ve bu günlerde yücelttikleri değerlere geri dönmeyi arzularlar. Bu anlamda çocukluğa dönüş, aynı zamanda alternatif bir dünya arayışıdır. Yalnızlığın ve karamsarlığın beslediği bu duygu, çocukluğun tüm kaygılardan uzak, annenin yanında güvenli bir dünya özleyişidir.” (Tosun, 2009: 132) Koruma altında olma hissi, bütün kötülöklere karşı korunacağını bilmekten emin olmak, yetişkin hayatını zora sokar. Zihin, sürekli geçmiş günlerin dokunulmaz ve değıştirilmez anılarına sığır.

Çocukluk dönemi güvenli olmanın yanında sürekli ümitli bir ruh hâlidir aynı zamanda. Yarın düşünölmez ama küçük şeyler için büyük umutlar taşır. Yaşamın getirdiği zorluklar ve hayal kırıklıkları bu ümitlerin mum gibi yavaş yavaş sönmesine neden olur. Çocukları üzüntüleri ya da hayal kırıklıkları

ardından teselli etmek ne kadar kolaysa yetişkinleri teselli etmek de bir o kadar zordur. Çocuklar için kimi zaman bir söz kimi zaman küçük bir hediye yeterli olur. Şair, zamanın ileriye doğru değil geriye doğru akmasını temenni eder. Zamanın geri akması nasıl imkânsızsa çocukluğa dönmenin de o kadar imkânsız olduğunun farkındadır.

“Büyüdüm de geçen ömrü anladım,

Yine çocuk olabilsem.

Bundan sonra geri gitse her adım

Yine çocuk olabilsem.” (Ülgener, 1940: 73)

“İmreniş” şiirinin üçüncüsü 88. sayıdadır. Tema aynı şekilde devam eder. Ancak burada vurgulanan nokta çocukluğun artık çok uzakta kaldığıdır. Şair, sık sık geçmiş seneleri düşünerek ne kadar büyüdüğünün farkına varır. Çocukluğuna dönemese bile en azından çocukluğunun belirsiz gölgesini bulmak ister. Gölge kelimesinin tercihi akla geçmişin ve çocukluğunun onun peşini hiç bırakmadığını, sürekli arkasından geldiğini de hatırlatır.

Zaman, bir gemi, şair ise o gemideki yolcudur. Bu geminin seferini engelleyemez, o gemiden inmesinin de bir imkânı yoktur. Gemi, onu çocukluk limanından uzaklaştırır. Bilmediği bir limana doğru yol almaktadır. Bu yolculuk, yani hayat fırtınalıdır ve zorluklarla doludur.

“Arıyorum küçük olan gölgemi

Çocuk olmak ne uzak şey.

Gidiyorum, götürüyor bu gemi,

Çocuk olmak ne uzak şey.” (Ülgener, 1940: 185)

Şairin annesine özlemi hâlâ devam eder. Annesinin varlığı onu kötülüklerden koruyan bir nazarlık gibidir. Annesi yanında olmasa da onun koruyuculuğunu hisseder. Annesinin varlığı bir çerçeveye sığamayacak kadar geniştir, kuşatıcıdır.

“Anne eli, omuzumda nazarlık,

Çocuk olmak ne uzak şey.

Ve çevre içine sığmıyan varlık;

Çocuk olmak ne uzak şey.” (Ülgener, 1940: 185)

Şair artık ömrünün sonuna geldiğini hisseder. Çocukluk çok uzakta kalmıştır. Hayatı yetişkin olarak çocukluk zamanlarından çok farklı görmektedir. Mevsimlerin değişmesi, zamanın akışı ona ümit ve mutluluk vermemekte aksine onu üzmektedir. Saçları ağarmış, hayattan yorgun, tecrübeli bir insandır. Geçmiş günleri buruk bir tebessümle hatırlar:

“Gittikçe ömürde kısalan ara,

Çocuk olmak ne uzak şey.

Gözlerimde başkalaşan manzara,

Çocuk olmak ne uzak şey.

Mevsimlerin geçişine üzülme,

Çocuk olmak ne uzak şey.

Ve gülmek, saçlarım bembeyaz gülmek,

Çocuk olmak ne uzak şey.” (Ülgener, 1940: 185)

Çocukluğun ümitli hâlleri yoktur, o ümitler bir sonuç vermemiştir. Hayat karşında yenilmiş hisseder. O günlerin uzaklığı ve dönmenin imkânsızlığı bu isteği bir arzu olarak bırakır. Şair, çocukluğa masum bir imrenme durumundadır.

“Neticesiz ümit; ne kadar geniş,

Çocuk olmak ne uzak şey.

Çocukluk arzusu, sâde imreniş,

Çocuk olmak ne uzak şey... ” (Ülgener, 1940: 185)

“İmreniş” şiirinin sonuncusu 110. sayıda yer almaktadır. Zamanın geçişini hiçbir insanın engelleyemediği gibi şair de engelleyemez. Zaman onu da yaşlandırmıştır. Çocukluk, gençlik yılları âdeta bütün ömrü ondan uzaklaşmış gibidir. Kalan süre ise çok ama çok kısadır.

“Zeman istemedi beni de aldı,

Çocukluğum, yıllar uzak.

Ve bir ömür kısaldıkça, kısaldı.

Çocukluğum, yıllar uzak.” (Ülgener, 1942: 18)

“İmreniş” isimli diğer şiirlerde olduğu gibi bu şiirde de anneye duyulan özleme değinilir. “Nine” kelimesi ağızlarda “anne” anlamında da kullanılmaktadır. Annesini ölümlerin arkasından Kur’an okurken hatırlar. Bu durum okuyucunun aklına beyaz örtülü, sakın, hikmet sahibi yaşlı bir kadın prototipini getirir. Annesi belki de şimdi hayatta değildir. Annesiyle birlikte çocukluğu da uçup gitmiştir. Şair o zamanları hatırlarken gözleri yaşlı ve duygu dolu bir ruh hâli içindedir.

“Bu gün arıyorum, gözlerimde nem,

Çocukluğum, yıllar uzak.

Ölmüslere yâsin okuyan ninem,

Çocukluğum, yıllar uzak.” (Ülgener, 1942: 18)

Ömrünün son demlerindedir, hayatı masal gibi akıp gitmiştir. Ancak bu masalın henüz sonu gelmemiştir. Onu istemsizce götüren hayat gemisi son limana uğramış ve şairi yaşlılık sahilinde bırakmıştır. Bu sahilde yalnız başınadır.

“Hayat, neticesiz, uzun bir masal,

Çocukluğum yıllar uzak.

Artık sahilime uğramıyor sal,

Çocukluğum, yıllar uzak.” (Ülgener, 1942: 18)

Çocuklar için çok küçük hediyeler bile büyük bir mutluluk kaynağıdır. Ancak bu mutluluklar artık kalmamıştır. Çocukluğun o saflığı ve masumluluğu kalmamıştır. Geçen bu ömürden de elinde kalan bir şey yoktur.

“Bir külâh şekere çılgın bir sevinç,

Çocukluğum, yıllar uzak.

Geçen senelerden elde kalan: Hiç,

Çocukluğum, yıllar uzak.” (Ülgener, 1942: 18)

Gençliğin enerjisi yok olmuş, yorgun bir insandır ve her şey uzaktır.

“Artık yüreğinden vuruldu ceylân,

Çocukluğum, yıllar uzak.

Kayboluyor ömür aşan küheylân,

Çocukluğum, yıllar uzak.” (Ülgener, 1942: 18)

“Osmanlı Devleti’nin 1699 Karlofça antlaşmasından itibaren Rumeli coğrafyasında toprak kaybetmeye başlaması dolayısıyla hissedilen üzüntüler, edebî eserlerde özellikle de halk şiirlerinde/türkülerinde işlenir. 93 Harbi sonrasında Osmanlı Devleti’nin bu coğrafyada büyük toprak parçasını kaybetmesi, savaş esnasında pek çok kişinin göçmek zorunda kalması ve o kişilerin büyük acılar yaşamaları Türk şiirinde de işlenir. (...) Osmanlı Devleti, Balkan coğrafyasındaki topraklarının büyük bir kısmını Balkan Savaşları esnasında kaybeder. Bu tarihlerden sonra Osmanlı’nın Balkanlardaki varlığından neredeyse söz edilmez olur. Bu savaşların halk üzerinde yarattığı sarsıntı savaş esnasında ve kısa süre sonrasında yazılan birçok şiirde işlenmektedir.” (Güneş, 2011: 187-188) Türk coğrafyası için her zaman önemli bir yere sahip olan Tuna Nehri de kimi zaman millî boyutta kimi zaman bireysel

boyutta şiirlere konu edilmiştir. Emin Ülgener'in "Tuna Türküsü" şiirinde de Tuna'ya olan özlem anlatılır. Bireysel özleminin sebebi sahip olduğu millî duyarlılıktır. Şiir, kaybedilen Rumeli topraklarının acısıyla kaleme alınmıştır.

İlk dörtlükte Tuna'ya özlemini dile getirir. Şair gurbette yalnız kalmıştır ve içinde Tuna'nın hasretini taşımaktadır. Gençliği gurbette tükenmiştir. Bu hasret içinde büyüdükçe büyümektedir.

"İçimde hasreti çekilmez oldu,

Bitin yollar, bitin varam Tunaya.

Gurbette yüzüme bakılmaz oldu,

Gençliğim kaybettim soram Tunaya." (Ülgener, 1940: 40)

Şairin Tuna'dan ayrı kaldığı her gün onun için cehennem gibidir. Tuna onun için bir sevgili gibidir. Sevgilinin süzgün ve mahmur bakışları vardır. Tuna'nın da suları sevgilinin güzellik unsurlarından olan gözler gibidir. Hasreti dayanılmazdır ve onun için yollara düşecek kadar çok sevmektedir. Yollar bitmez gibi gelir. Her saniye onun için daha da uzundur. Sevgiliden ayrı kalmak aşığı nasıl üzer ve günden güne bitirirse şair için de Tuna'dan ayrı kalmak böyledir.

"Tunanın suları süzgün süzgündür,

Ondan uzak gönlüm her dem üzgündür,

Bu yollara revân oldum kaç gündür;

Bitin yollar, bitin varam Tunaya,

İçlimi kaybettim soram Tunaya." (Ülgener, 1940: 40)

Tuna'dan ayrı kalmak mümkün değildir. Oranın suyu ayrı güzel, toprağında yaşayan kızları ayrı güzeldir. Şair hem Tuna'nın özlemi hem de yârinin özlemiyle kavrulmaktadır. Kaybettiği sevgilisini de Tuna'ya sormak ister.

“Tuna sularında ceylân sulanır,

Güzelleri yosma, yosma salınır,

Kaç yıl ondan ayrı nasıl kalınır;

Bitin yollar, bitin varam Tunaya,

Yâri kaybeyledim soram Tunaya.” (Ülgener, 1940: 40)

Tuna bazen yavaşça, nazlı nazlı akar. Bazen de coşkun akar. Bu hem mevsime hem de geçtiği yere göre değişir. Tıpkı insanlar gibi bazen sakin, bazen öfkeli, bazen neşelidir. Çevresinde yeşil ağaçlar, ormanlar vardır. Nehrin dostu, yoldaşı bu ağaçlardır. Buradan ayrı kalmak gönlü üzüntüye boğar. Şairin unuttuğu bütün güzel duyguları Tuna ona hatırlatacaktır.

“Tuna, nazlı Tuna, Tuna, şen Tuna,

Nârin söğütlerle söyleşen Tuna,

Yeşil ormanlarla boylaşan Tuna.

Bitin yollar, bitin varam Tunaya,

Gülmeyi unuttum, soram Tunaya.” (Ülgener, 1940: 40)

Derginin 86. sayısında Müştak Erenus’un “Yardan Uzak” şiirinde şair sevgilisinden ayrı düşmenin acısını yaşamaktadır. Müştak Erenus (1915-2002) şair, yazar ve avukattır. 1948 yılından itibaren *Yücel* dergisinde şiirler yazmaya başladığı için “Yücel şairi” olarak anılır. Sade dille yazdığı toplumcu gerçekçi şiirleri ile bilinir. Şiir kitapları dışında 1991 yılında çıkardığı “Körbeyazı Sordu” isimli hatıra kitabı vardır. “Yardan Uzak” şiirinde şairin sevgiliyle arasında dağlar, uzun yollar vardır. Şairin gönlü aşkından ve sevgilinin hasretinden yanmaktadır.

“Dağlar, dağlar,

Gözümde uzanan dağlar.

Yârdan uzağım,

Gönlümü acı dağlar.” (Erenus, 1940: 79)

Sevgilisine kavuşmanın özlemi içindedir. Dağlar, şairin etrafını sarmış âdeta gönlünü de sarmıştır. Dağlarla konuşur. Dağlar şairin düşmanı gibi olmuştur. Çünkü onu sevgilisinden ayırmıştır ve aralarında bir engeldir.

Nevzad Sudi'nin “Beklemek” şiirinde şair, sevgiliye kavuşmanın özlemini yaşamaktadır. Nevzad Sudi'nin (1923-2014) asıl adı Ali Nevzad Odyakmaz'dır. Hâkim ve cumhuriyet savcısı olarak görev yapmıştır. Şiirleri ve hikâyeleri *Yurt, Türk Dili, Çağdaş Türk Dili* gibi dergilerde yayınlanmıştır. Şiir ve hikâye dışında hatıra türünde de iki adet eseri vardır. (<http://teis.yesevi.edu.tr/>) “Beklemek” şiirindeki bekleyişte bir muhtaç olma hissi görülür. Yapraklar, ağaçlar ve canlıların güneşe muhtaç olduğu gibi sevgiliye muhtaçtır. Yeniden hayat bulma ümidiyle beklemektedir. Günlerin geçişi onun için anlamsızdır. Zaman, yarım yamalak ilerler. Onu avutan tek şey bir gün sevgiliye kavuşacak olmaktır.

“Güneşe avuç açan yaprak gibi beklemek

Bir havuz aynasında kendini unutarak.

Günleri yama gibi hayatına eklemek

Kavuşmak ümidiyle içini avutarak.” (Nevzad Sudi, 1940: 233)

İçindeki özlem şairi sürekli beklemeye sevk eder. Zamanın geçişine engel olamaz. Bu bekleme süreci aynı zamanda bir arınma süreci gibidir. Şair, üzüntülerinden, yılların ona yüklediği bütün sıkıntılardan kurtulmak ister.

“Beklemek gelişini, gece gibi beklemek.

Avucunun içinde zamanı sıkıvermek

Elemek hayatını, kederlerden elemek

Ağırlığını yılların, sırtından atıvermek.” (Nevzad Sudi, 1940: 233)

Derginin önceki sayılarında “Gençlerin Yazıları” başlığı altında şiirleri yayınlanan Basri Gocul’un özlem temalı “Gine Dağlar Üstüne” şiiri bu başlığın altında çıkmamıştır. Basri Gocul (1910-1976) öğretmen, şair ve yazardır. Millî destan araştırmacısıdır. *Türk Millî Destanı-Oğuzlama* adlı eseriyle millî destan şairi unvanını almıştır. Bunun dışında Mevlâna’nın Farsça şiirlerini çevirmiştir. “Gine Dağlar Üstüne” şiirinde dağlara duyulan özlem bir hayalden yola çıkılarak anlatılmıştır.

“Gine dağ hasretime dair bu yazı!

Bir gece ortası

- Hangi gece, belirsiz orası -

Hastalıktan yari

Kurtulmak haşarı

Bir çocuk gibi ben

Fırlayacağım evimden

Dışarı..

Bineceğim bir azgın ata,

Daha ilk topuklamada

Dizginini boşandıracam.

Caddelerde taşları kıracağım.” (Gocul, 1940: 323)

Şair, bir gece vakti yaramaz çocuklar gibi evden çıkacak ve atına atlayacaktır. Atını kaldırım taşlarını kırarcasına dağlara doğru doludizgin sürecektir. Bu gidişten kimseye söz etmeyecek ve gidişi herkesi şaşırtacaktır. Annesi ve kız kardeşi çok üzülecektir. Herkes kaybolduğunu düşünecek ve gecenin karanlığında, kör kuyular dâhil her yerde mumlarla onu arayacaklardır. Ancak şairin dağ özlemi o kadar büyüktür ki arkasından ağlanmasını, gözyaşı dökülmesini umursamamaktadır. O dağlarda ölmenin hayalini kurmaktadır.

Özlemi o kadar çoktur ki bu özlemi ancak orada yaşayıp orada ölmek geçirecektir. Ölümünden sonra vücuduna neler olacağını da anlatır. Böceklerle yem olacağını, kartalların etini yiyeceğini ve kışın düşecek çığların da kemiklerini tekrar köye getireceklerini söyler.

Aynı sayıda Hikmet Şinasi Önel'un "Pendikteki Bağda" şiiri yine mekâna duyulan özlemin işlendiği bir şiirdir. Hikmet Şinasi Önel (1919-?) kamu personeli ve şairdir. "Boğaziçi şairi" olarak anılır. Aruzla yazdığı şiirleri vardır ve bu şiirlerden bazıları bestelenmiştir. (<http://teis.yesevi.edu.tr/>) "Pendik'teki Bağda" şiirinde İstanbul Pendik'te geçirilen yaz günlerinin anısını aktarır. Yeşiller içinde, sakın, şairin ve arkadaşlarının aşklarını doyasıya yaşadığı bir yerdir. Yaz mevsiminin tüm neşesini ve coşkunluğunu içinde hissederler.

"Dün bağda gezerken yine çılgın yine şendik

Sevdâımıza kaç yaz kucak olmuştu o Pendik.

Yol تنها, sular şen, koru sâkin, ufuk engin,

Kalblerdeki rüya ne ilâhî ve ne zengin." (Önel, 1940: 334)

Bağda herkesin yanında sevdiği insan vardır. Aşk da havanın güzelliği de orada anlamlıdır. Neşeli günler orada geçer. Atılan kahkahalar kulağa bir müzik gibi gelir. O müzik ve neşe mekâna siner. Mekân ve insan âdetâ iç içe geçer.

"Her renk, her ıstık, her yeni gün orda güzeldir...

Her âşığın avcundaki bir yâsemin eldir.

Her kahkaha eşsiz yeni bir bestede çağlar,

Her söylenilen şarkıyı söyler gece dağlar." (Önel, 1940: 334)

Son dizelerde şair tekrar geçmiş günleri hatırlar ve özlemini dile getirir. Pendik'teki bağın yıllarca aşklarına, neşelerine, şarkılarına, hayallerine ev sahipliği yaptığını hatırlatır.

“Dün bağda gezerken yine çılgın yine şendik,

Hülyamıza kaç yıl kucak olmuştu o Pendik.” (Önol, 1940: 334)

Tacettin Demirok'un³ “Aşk Yolu” şiiri “S. Erdem'e” ithafıyla başlar. Şair karşısındaki kişiye özlem duyarak her zaman ve her yerde onu aramaktadır. Ona gösterilen yolda ilerlemektedir. Kendini ormanda yol alan bir ateş böceği gibi görür. Bir ateş böceği gibi kendi yolunu kendi aydınlatır. Ona yardım eden, onu destekleyen hiç kimse yoktur. Bu uzun yolda tek başındır. Onu motive eden tek şey içindeki özlemdir. Ormandakiler de ona yardım etmez aksine gölge olarak yoluna engel çıkarırlar.

“Bir ateş böceği gibi dehlizden

Geçerek; yürüdüm dediğin izden.

İz öyle uzun ki çabuk bitmiyor.

Arkamdan bir kuvvet gelip itmiyor.

Ateşimle her an seni ararken.

Çamlığa çöken o gölge gitmiyor!.” (Demirok, 1941: 788)

Mithat Erden (1921-2018) öğretmen, şair ve yazardır. Çeşitli okullarda müdürlük yapmıştır. Halk eğitimi üzerine araştırma yapmak üzere 1 yıl İsviçre'de görev yapmıştır. (<http://www.sidav.org.tr/>) *Yeni Türk Mecmuası*'nın 109. sayısında “Anam” şiirinde annesinin ölümü ardından duyduğu özlemi anlatır. Çocukluk zamanlarının hatırasıyla annesini anar. Annesini onu beşikte,

³ Tacettin Demirok'un biyografisi hakkında mevcut kaynaklarda bilgi bulunamamıştır. Yalnızca 1942 tarihli *Çam Kokusu* adlı şiir kitabı bulunduğu tespit edilmiştir.

kimi zaman ninni söyleyerek kimi zaman da masal okuyarak uyutmuştur. Masallarla onun dünyasını süslemiş, farklı bir dünyanın kapılarını açmıştır:

“Dolama beşikte uyuttu beni

Ninniler içinde büyüttü beni

Renk, renk masallarla donattı beni

Çini gözlü, kara kuşaklı anam.” (Erden, 1942: 23)

Şairin annesi bir Anadolu kadınıdır ve hayatı sıkıntılar içinde geçmiştir ve bu sıkıntılarla mücadele etmiştir. Sonunda da toprağa karışmış, ömrünün sonuna gelmiştir:

“Rüzgâr omuzuna sataştı gitti,

Binbir meşakkatle kaynaştı gitti

Sonunda toprağa karıştı gitti

Ucu oya oya yaşmaklı anam.” (Erden, 1942: 23)

Üçüncü dördlükte şair altı yaşındaki hâlini hatırlar. Annesi yakasında mavi nazar boncuğu takmıştır. Toprakdan yapılmış bir evde annesi ve iki kardeşi ile birlikte yaşamaktadırlar. Buradan babasının hayatta olmadığını ya da onların yanında olmadığını anlarız. Annesi onlar için hem anne hem de babadır. Annenin hayatının sıkıntı içinde geçmiş olmasının nedeni de bu olabilir. Tek başına bir kadın üç çocuğuyla hayata karşı savaşılmaktadır. Annesinin bu çabası şairin annesini daha önemli bir yere koymasına sebep olmuştur. Ona olan özlemini de arttırmaktadır:

“Göğsümde nazarlık, masmavi boncuk..

Henüz altısında bir masum çocuk,

Saz örtülü, toprak evde uyurduk

Ben, iki kardeşim, yaşmaklı anam.” (Erden, 1942: 23)

İkinci dörtlük ve son dörtlük aynıdır. Annesinin sonunda herkes gibi toprağa karıştığını söyler.

Dergide “Gençlerin Yazıları” başlığı altında yayınlanmış olan “Bahar” şiiri de özlem temalıdır. Şairi Naci Ayrall’dır.⁴ Şiirde sevgiliye duyulan özlem söz konusudur. Bahar vakti doğa canlanıyor ve her şey hayat buluyorken şair sevgilisinin yokluğuyla baş etmeye çalışır:

“Naşe, hayat kaynaşıyor,

Ufuklarda dolaşıyor,

Kuşlar baharı taşıyor,

Sevgilim sen neredesin?” (Ayrall, 1938: 383)

Şair, bahar akşamlarının serinliği hisseder. Bülbüller etrafta tmektedirler. Bülbül aynı zamanda âşığın sembolüdür. Divan şiirinde gl ve bülbül aşkı oldukça sık kullanılır. Bülbül, gln aşkından feryat figan eder. Bu tş bahar dönemlerinde daha da artar. Bu güzel bahar zamanlarında da şairin sevgilisine olan özlemi ve aşkı artmıştır. “Sevgilim sen neredesin?” diyerek sevgilisini arar:

“Rüzgâr eser serin, serin,

Bülbül ter derin, derin,

Kalbimdedir senin yerin,

Sevgilim sen neredesin?” (Ayrall, 1938: 383)

Sevgilisi yokken hayat ona kafesteki bülbül kadar dar gelir. Hele ki bahar zamanı gibi insanların kendini dışarıya, sokaklara attıkları, aşkların filizlendiği zamanlarda bu durum onu daha da zorlar, ruhunu daraltır. Çiçeklerin bile sevgi ve ilgi aradığı bu dönemde şairin de sevgilisini araması çok normaldir:

“Sensiz hayat bana pek dar,

⁴ Şair hakkında bilgi bulunamamıştır.

Gülüyorken şimdi bahar,

Çiçekler de sevgi arar,

Sevgilim sen neredesin?” (Ayrar, 1938: 383)

2. Ölüm Temalı Şiirler

Yeni Türk Mecmuası’ndaki ölüm temalı şiirlerde ölümü kabullenememe ve hayatta kalanlara sitem duyguları baskındır. Şiirlerin genelinde ölüm bir düşman gibi görünür. Yalnızca Müştak Erenus’un “Ben ve Ölüm” adlı şiirinde ölüm sükûnetle karşılanır.

Orhan Seyfi Orhon (1890-1972) öncelikle aruzla şiirler yazmış daha sonra Ziya Gökalp’ın da etkisiyle hece ölçüsüne dönmüştür. Millî kaynakları kullanarak bireysel meseleleri işlemiştir. Halit Fahri Ozansoy, Enis Behiç Koryürek, Yusuf Ziya Ortaç ve Faruk Nafiz Çamlıbel ile birlikte “hecenin beş şairi” olarak anılırlar. Memleket edebiyatını benimsemiş ve hece ölçüsüyle eserler kaleme almışlardır. Ölüm temalı şiirlerin ilki Orhan Seyfi’nin “Vasiyet” adlı şiiridir. “Vasiyet” şiirinde kendi ölümünden sonra neler yapmaları gerektiği ile ilgili dostlarına seslenir. Bu sesleniş biraz sitemlidir. O hayattayken şaire karşı ikiyezlü davrandıklarını ancak o öldükten sonra bunu yapmalarına gerek kalmayacağını söyler:

“Dostlarım, toplanın öldüğüm zaman;

Riyyayı o günlük bir yana atın!

Tutunuz tabutun bir kenarından,

Bir derin çukura beni fırlatın!” (Orhan Seyfi, 1933: 667)

Bu seslenişin ardından seslendiği kişilerin gerçek dostları değil, dostuymuş gibi davranan insanlar olduğunu anlarız. Şair öldükten sonra soğuk, kara toprakta çürürken onların gönül rahatlığıyla sıcak yataklarında uyumalarını ister. Hayatta kalmak onlar için bir zafer olacaktır. Zaferler karşısında hissedilen gururla uyumaya devam etmelerini ister:

“Kalınca sizden büsbütün uzakta,

Vücudum çürürken karatoprakta,

Uzanın rahatça sıcak yatakta,

Yaşamak gururu içinde yatın!” (Orhan Seyfi, 1933: 667)

Şair öldükten sonra asırlar geçse de bu insanlarla yüzleşme fırsatı bulamayacaktır. Bu yüzden sakladıkları sırları ve şairde kusur olarak gördükleri şeyleri söylemelerinde bir sakınca yoktur. Hatta içine yalan katabileceklerine dair onlara izin de verir. Bu insanların aslında şair hayattayken de bunları yaptığını anlarız. Onun hakkında doğru ve yanlış her şeyi karıştırarak anlatırlar:

“Yüzyüze getirmez bizi asırlar;

Meydana vurulsun saklanan sırlar;

Sayılın şahsıma ait kusurlar...

Korkmayın, içine yalan da katın!” (Orhan Seyfi, 1933: 667)

Bunları yaptıkları zaman kimin dost kimin düşman olduğunu anlayacaktır. Şairin sohbetlerine ve muhabbetlerine imrendiği insanlar vardır. Onları gözünde yüceltmıştır. Ancak bu yüceltmenin boş olduğunun da farkına varmıştır. Şair o zaman kadar bir hayal âleminde yaşamıştır. Ölümle birlikte iki anlamda da bir uyanış yaşayacaktır. Bu dünyanın yalan olduğu ve asıl hayatın ölümden sonra başladığı her zaman söylenir. Şair ölünce hem bu gerçek dünyayla karşılaşacaktır hem de bu dünyada inandığı yalanları öğrenerek gerçeklere kavuşacaktır. Gözündeki saflık perdesini kaldırmalarını ister. Aslında bu istek bile şairin artık her şeyi anladığını gösterir. Sadece bunu onlardan da duymak ister:

“Anlayım kimlermiş dost sandıklarım;

Muhabbetlerini kiskandıklarım;

Anlayım ne boşmuş inandıklarım;

Hakikî hayatı bana anlatın!” (Orhan Seyfi, 1933: 667)

Dost sandığı insanların artık adını bile anmamasını hatta gönüllerinden de hatırasını silmelerini diler. Aralarında hiçbir ilişkinin kalmasını istemez. Tüm iplerin kopmasını arzu eder. Hayattayken onu aldattıkları gibi ölünce de bunu yapmalarını ister. Şair şiirin tamamında ölüm temasını kullanarak büyük bir sitem içine girmiş ve bu sitem kimi zaman yerini öfkeye de bırakmıştır:

“Dostlarım, anmayın artık adımı;

Siliniz gönülden köhne yadımı;

Kırınız sonuncu itimadımı;

Ölünce bir daha beni aldatın!” (Orhan Seyfi, 1933: 667)

Orhan Seyfi’nin bir diğer ölüm temalı şiiri de “Mezardan” ismini taşır. İlk şiirde olduğu gibi yine kendi ölümü hakkında yazmıştır.

Bu şiirde ölümü kendisinin bir düşmanı olarak görür. Toprak bir kurt gibi bedenini yiyerek yok edecektir. Kargalar, insanlara nasıl mezar kazılacağını öğretmiştir. Bu olay Kur’an-ı Kerim’de Mâide Suresi’nin 31. ayetinde geçer. *“Derken Allah, kardeşinin cesedini nasıl gömeceğini ona göstermek için yeri eşeleyen bir karga gönderdi. (Katil kardeş) ‘Yazıklar olsun bana! Şu karga kadar da olamadım mı ki, kardeşimin cesedini gömeyim’ dedi ve ettiğine yananlardan oldu.”* Şairin kalan kemiklerini de bir karga bulacaktır.

“Bu toprak, sonunda bu zalim toprak

Yiyecek bir aç kurt gibi etimi.

Bir mezar kargası bir gün bulacak

Koynunda çatılmış iskeletimi.” (Orhan Seyfi, 1933: 1201)

Şair, insanın bu dünyada kalıcı olmadığını ve insan varlığının gelip geçici olduğunu bilir. Fakat yine de bu dünyadan silinme fikri gönlüne sinmemektedir. Kendisinden geriye bir şey kalmayacağı fikri insanın egosunu zedeleyen bir

durumdur. İnsan, ömrü boyunca kalıcı olabilmek, bu dünyadan geçtiğine dair bir iz bırakabilmek için uğraşır. Şair de böyle bir ruh hâli içindedir:

“Şüphesiz bilirken ben de bir hiçim,

Yok olmak fikrine kanmıyor içim.

Öldükten sonra da, başka bir biçim,

Arıyor bugünkü şahsiyetimi.” (Orhan Seyfi, 1933: 1201)

Cenaze töreninden sonra herkes kendi yaşamının akışına geri dönecektir. Törene katılan insanlar ölenin yerine kendini koysalar, bir süre içlerinde hüznün taşısalar da zamanla bu duruma alışırlar ve hayatlarına kaldıkları yerden devam ederler. Şair, buna içerler ve hayatta kalan dostlarına düşmanlık hissedeceğini söyler:

“Dostlarım koyunca beni mezara,

Çekilip duracak bir kenara..

Hiç kimse duyamaz yaşıyanlara

O anda duyduğum husumetimi.” (Orhan Seyfi, 1933: 1201)

Şair, üstüne toprağı dökülüp taşı koyulmadan önce bir anlığına dirilmek ister. İlk şiirde olduğu gibi hayatta kalan dostlarına kalan son gücüyle seslenecek ve sitem edecektir. Yaşama hakkının dostlarında kalıyor olmasına öfkeli. Kendisi toprak altındayken onu yalnız bırakıp gitmeleri şairi öfkeliendiren bir diğer sebeptir:

“İsterim: konmadan üstüme taşım,

Bir lâhza dirilse gömülen naşım,

Mezardan dehşetle dikilse başım,

Bağırsam toplayıp son kuvvetimi:

Desem ki: Örterken beni topraklar,

Bırakıp kaçınız, kaçın alçaklar...

Sizlere geçiyor bendeki haklar,

Çaldınız ölünce hüviyetimi...” (Orhan Seyfi, 1933: 1201)

Şiirin son dörtlüğünde de ilk dörtlükte söylediklerini tekrar eder. Toprak onu içine alacak ve bitirecek bir düşmandır.

Meliha Avni Sözen (1905-1993) şiirlerinin yanı sıra yaptığı coşkulu konuşmalarıyla tanınan iyi bir hatiptir. Öğretmenlik yapmış ve halkevlerinde görevler almıştır. (<http://teis.yesevi.edu.tr/>) *Yeni Türk Mecmuası*’nda Meliha Avni’nin “Düğün Günü” şiiri “Kardeşim Ahmedime” ithafıyla başlar. Genç birinin ölümü üzerine yazılmıştır.

Mevlânâ’nın öldüğü geceye Allah’a, sevgilisine kavuştuğu için “şeb-i arûs” yani “düğün gecesi” denilmektedir. Bu nedenle bir kişinin cenazesinin aynı zamanda o kişinin düğünü olduğu söylemi çok yaygındır. Şiirdeki gencin ölümü üzerine göklerden melekler inmiş ve nurlarıyla etrafı aydınlatmışlardır. Bu ışığın etkisiyle gün bir bahar gününe benzemiştir. Etraf, bir düğün gününün neşesine bürünmüştür:

“Bu ses ne, söyleyin kimin bu düğün

Göklerden toprağa indi melekler,

Bunun zıyasile çiçeklendi gün

Etrafa serpildi baharlar, renkler

Bu ses ne, söyleyin kimin bu düğün?” (Meliha Avni, 1933: 750)

Baykuş, Divan edebiyatında da, halk arasında da ölümün temsilidir. Baykuşların yaşadığı yerler de harap, virane ya da insanların olmadığı mekânlardır. Mezarlıklar baykuşların yuva yaptığı yerler olarak bilinirler.

“Düğün Günü” adlı şiirde de şair baykuşların mezarların üstünde güldüklerini söyler. Aynı zamanda bir söğüt ağacında bülbüller ötmektedir. Şair, bülbül ve gül aşkından hareket eder. Bülbülün susmasını ister. Bülbül gülün aşkından şarkılar söyleyip kendini heder eder. Ancak gül de bülbülün özleminden sararmış ve solmuştur:

“Gülerken mezarlar üstünde baykuş,

Şakrıyor bir söğüt dalında bülbül.

Kes artık şarkını en ilâhî kuş!

Sarardı, döküldü hicranınla gül.” (Meliha Avni, 1933: 750)

Rüzgârın esme sesi bile şaire acı bir ses gibi gelir. Rüzgâr bu sefer serinlik ve ferahlık değil acı getirmektedir. Genç insanların ölümü kişinin kalbine daha çok acı verir. Hayatı doya doya yaşayamamış olması, ömrünün baharında bir çiçekken solup gitmesi insanın gönlündeki acıyı katlar. Şair hayattaki gençlerden, mezarın önünden geçerken genç ölüyü anmasını ister. Onu kendilerine bir ibret kabul etmelerini ister. Yaşanabilecek mutluluklar varken yaşamak, yapılabilecek güzel işler varken bu işleri yapmak gerekir:

“Ah rüzgâr ne acı inliyor sesin!..

Canverdi hayata kanmadan bir genç.

Bu mezar önünden sakın geçmesin!..

Bir lâhzecik onu anmadan bir genç.” (Meliha Avni, 1933: 750)

Baharın tüm neşesi, enerjisi bu ölümle zıtlık içindedir. Şair meleklerle seslenir. Bu gencin tabutu üzerine çiçekler dökmesini ister:

“Baharlar, neşeler, çiçekler, renkler,

Bu ses ne, söyleyin kimi bu düğün?

Ey gökten toprağa inen melekler,

Bu bedbaht tabuta lâleler dökün!” (Meliha Avni, 1933: 750)

Derginin 34. sayısında Celâleddin Tevfik'in "Artık Gelmiyecektir" şiiri yine genç birinin ölümü üzerine yazılmıştır. Ölen kişiyi bir sonbahar dönemine benzetmiştir. Sonbaharda kuruyup solan sarı bir yaprak gibi bu dünyadan geçmiştir. Ömrü, çok narin ve kırılgan olan zambak çiçeği gibi kısa sürmüştür. Zambak çiçeği gibi dış etkilere karşı dirençsizdir. Onun hızlı ölümü şairi şaşırtmıştır:

"Parmaklarımdan uçan bir sarı yaprak gibi,

Rüzgârların selinde birden görünmez oldu.

Bir mevsim yaşamadan solan bir yaprak gibi,

Göğsümde can verişi neden böyle tez oldu?.." (Celâleddin Tevfik, 1935: 2151)

Gencin yüzü rüyalarda beliren belli belirsiz yüzler gibidir, solgundur. Buna rağmen gözlerindeki ışıltı kaybolmuş değildir. Hayatın getirdiği zorluk, hastalık yaşama olan hevesini söndürmüş değildir. Ölen kişinin hastalığının yanında öksüzlüğü de şairi üzmektedir. Şairin hayatında tuttuğu tek yasın sebebidir. Sonbahar mevsimlerin içinde ölümü çağrıştıran mevsimdir. Ancak doğa için bu ölüm kısa sürelidir. İlkbahar geldiğinde hayat da geri gelecektir. Bu genç de yaşamının son demlerindeyken nefes almaya devam eder ama sonbahar gibi yapraklarını dökmeye hazırdır ve sonbahardan farklı olarak tekrar hayat bulması mümkün değildir. Şair onu geri dönüşü olmayacak şekilde kaybetmiştir:

"O neydi, rüyalarda görülen bir yüzdü o!

Gözlerinde bir çiçek rüyası ışıldardı.

Kollarıma can atan hasta bir öksüzdü o!

Soluk dudaklariyle canlı bir sonbahardı.

O şimdi fakat artık ömrümün bir tek yası,

Rüzgârların seline kaptırdığım çiçektir.

O gitti, gözlerinde bir mevsimin rüyası,

O gitti ve bir daha artık gelmeyecektir!” (Celâleddin Tevfik, 1935: 2151)

Hikmet Turhan Dağlıoğlu (1900-1977) genellikle folklor ve tarih alanlarında çalışmalar yapmıştır. *Yeni Türk Mecmuası* dışında diğer önemli halkevi dergilerinde de yazıları yayınlanmıştır. (<https://islamansiklopedisi.org.tr/>) Derginin 61. sayısında Hikmet Turhan Dağlıoğlu’nun “Mezarlar” şiirinde ölüm teması mezarların tasviri ve o mekânların hissettirdikleri üzerinden verilmiştir.

“Uzun ve düzgün boyuyla Tanrı’ya giden yolu ve hiç sararıp solmayan, her dem yeşil yaprakları, dayanıklı odunu ve doğa koşullarına dayanıklılığıyla sonsuzluğu sembolize eden servi ağacının tepesi aşağı doğru sanki başında durduğu kişiye bakmaya çalışıyormuş gibi hafif kıvrık, acı çekiyor, yas tutuyor ve Tanrı’ya teslimiyetini simgeliyormuş gibi boynu büküktür. Servi ağacı rüzgârda sağa sola sallanırken Tanrı’nın adını fısıldar gibi hoş ezgiler çıkarır. Derinlere giden kökleriyle yeraltı, dayanıklı gövdesiyle yerüstü ve bulutlara değecekmişçesine dimdik uzanan dallarıyla gökyüzü arasında, bir başka anlatımla, yaşamla-ölüm, bedenle-ruh, insanla-Tanrı arasında bir köprü, bir bağlantı kuruyormuş duygusu verir.” (Neyişçi, 2013: 28) Aynı zamanda edebiyatımızda servi, sevgilinin güzellik unsurları için kullanılır. Sevgilinin boyu uzunluğu bakımından serviye benzer ve sevgilinin yürürken salınışı yine servi ağacının rüzgârda salınışına benzetilir. *“Bu ülkede mezarlıklara servi ağacı dikmek toplumsal bir kültürdür. Çünkü servi ağacının kötü kokuları giderici bir özelliği vardır. Servi ağacının rüzgarda salınırken ‘hu’ diye ses çıkararak Allah’ın adını zikrettiğine ve her zikredişte kabirdekinin günahlarının affedildiğine inanılır.” (Neyişçi, 2013: 29)* Şiirimizde de servi ağaçlarının görünüşleriyle insanların kalpleri ürperir, insanlar ölüm ve hayat hakkında düşünmeye başlarlar. Mezar taşları, mezarları korumakla görevli bir bekçi gibidir. Ancak bekçilik yaptıkları şey aslında bir hiçliktir. Ölümün ardından mezarda kalan yalnızca bedendir, ruh ise çoktan uzun bir yolculuğa çıkmıştır:

“Yokluğun bekçisi mezar taşları

İnsana ne sonsuz bir yol gösterir.

Kalpleri ürpertir, düşünce verir,

Göklere yükselen servi başları.” (Dağlıoğlu, 1938: 2151)

Bu dünya geçicidir, insanoğlunun yaratılışından beri kimse bu dünyada sabit kalamamıştır ve ölüm herkese eşit gelir. Öldükten sonra insanın zengin ya da fakir oluşu, hangi milliyetten olduğu, hangi mesleği yaptığı ya da hangi mevkide olduğu önemli değildir. Ölüm, insanların arasında buz gibi bir eşitlik sağlar. Orada artık insanî hırsların, arzuların da bir hükmü kalmaz. Varılacak son noktadır ve kaçış yoktur:

“Her gelen gidiyor hilkatten beri

Mezarda birleşir açlarla toklar,

Burayı ne sevgi ihtiras yoklar

Mezardır, hayatın son durak yeri.” (Dağlıoğlu, 1938: 2151)

Tüm bu bahsettiğimiz noktaların yanında mezarlar bizlere önemli tarihî kaynaklıklar da yapabilirler. Mezar taşlarında ölen kişi hakkında bilgiler bulunur. Doğum ve ölüm tarihi, nereli olduğu en temel bilgilerdir. Bunlar dışında ölen kişinin mesleğinin yazdığı hatta taraftarı olduğu takımın ambleminin çizilmiş olduğu mezar taşları da mevcuttur. Ayrıca eski dönemlere ait mezar taşları onları yapan kişilerin sanat eserine dönüşmüştür. Taş işçiliği yapılarak çeşitli çiçek, ağaç motifleri mezar taşlarını süslemiştir:

“Mezarlar kitabe, tarih kaynağı,

Her ölen bırakır burada bir iz.

Mezarlar karanlık, engin bir deniz

Ölümlle başladı hayatın çağı” (Dağlıoğlu, 1938: 2151)

Her zaman ziyaret edilen mezarların yanı sıra artık hiç ziyaretçisi olmayan, viraneye dönmüş mezarlıklar da vardır. Şimdi kimsesiz gibi görünseler

de hayattayken onların da etrafı insanlarla doluydu, hayattan bekledikleri şeyler, hayalleri vardı:

“Şu yıkık mezarlar kim bilir kimin?

Bunlar da vaktile gülüb ağladı,

Kim bilir nelere gönül bağladı?

Önüden geçerken biraz iğilin....” (Dağlıoğlu, 1938: 2151)

Her insan ömründe bir kez de olsa sevdiklerinden ayrı kalmanın acısını yaşamıştır. Bu ayrılığın sebebi kimi zaman ölüm olmuştur. Ölüm karşısındaki acizlik ve çaresizlik bazı insanları isyana sürüklemişken bazı insanları ise kaderi kabullenmeye sevk etmiştir. Psikiyatristler sağlıklı bireyler için yas sürecinin 3 ay olduğunu söyler. Bu süreç ölen kişiyle olan yakınlığa ve ölüm biçimine göre değişebilmektedir. Mezarlıklarda hayatın coşkunu bulmak çok zordur. Tüm kalabalığa rağmen sessizlik hâkimdir. Ziyarete giden kişiler de bu sessizliği bozmaz. Her servi ağacının altında yani her mezarın başında orada yatan ölü için ağlayan birileri vardır. Mezarın yanında olmasalar da gönüllerinde o özlemi her zaman taşırlar:

“Rüzgârlar geçerken neler fısıldar:

Tadmayan var mıdır ayrılık yası?

Nerede o coşan hayat dalgası?

Her servi dibinde bir ağlayan var.” (Dağlıoğlu, 1938: 2151)

Hamdi Gökâlp Akalın (1907-1962(?)) şair, yazar ve öğretmendir. Çeşitli takma adlarla dergi ve gazetelerde yazılar yazmıştır. Beş Hececiler ile aynı nesle mensuptur, onların etkisinde kalmıştır. Şiirlerinde hem toplumsal konuları hem de bireysel konuları işlemiştir. (<http://teis.yesevi.edu.tr/>)

89. sayıda Hamdi Gökâlp'ın “Serviler Arasında” şiiri ölüm temasının işlendiği bir başka şiirdir. Mezarlık ağacı olarak da bilinen “servi” ağaçlarının altında olduğunu söylemesiyle bir mezarlıkta geçirdiği vakti anlattığını anlarız.

Mezarlıkta derin bir sessizlik vardır. Yaşama dair hiçbir belirti görülmez. Etrafta aslında birçok insan olmasına rağmen hiç kimse yoktur. Bu his şaire çok çarpıcı gelmiştir:

“İssiz servilerin arasındayım:

Ne bir ayak sesi, ne bir nefes var!

Karışık bir hisle sarsıldı içim:

Sanki hiç kimse yok, sanki herkes var!” (Hamdi Gökâlp, 1940: 212)

Şair nefes alıyor oluşu nedeniyle kendini orada bir fazlalık gibi hisseder. Çıkardığı en ufak bir ses bile kendisini rahatsız eder:

“Her şeyin susduğu bu yerde, şimdi,

Bir derin sessizlik sürüyor hüküm.

Havasında uçan bir hafiflik var:

Sanki varlığımla ağır bir yüküm.” (Hamdi Gökâlp, 1940: 212)

Hikmet Turhan Dağlıoğlu’nun şiirinde olduğu gibi bu şiirin son dördlüğünde de ölümün adaletinden ve herkesin ölüm karşısında eşit oluşundan bahsedilir. Yedi iklime baş eğdiren hükümdarlar da onların tebaası da ahiret yurdunda eşittir. Mezarlıkta her şey durmuştur. Her insanın son varış yeri burasıdır:

“Burada hayatın kalbi durmuştur;

En son yuvamızdır bu sakın diyar.

Serviler altında müsavî herkes;

En âciz kimse ile bir dir hükümdar.” (Hamdi Gökâlp, 1940: 212)

Edebiyatımızda ölüm temini en çarpıcı işleyen isim Abdülhak Hâmid Tarhan’dır. Hâmid’in metafizik yaklaşımı vardır. *“İlk eşi Fatma Hanım’ın ölümünden sonra, Hâmit’de daha önceden görülen metafizik sorular artar. Bu*

durum onun eserlerinde bir coşkunluk, isyan ve teslimiyet arasında gidiş gelişlere yol açar.” (Enginün, 2013: 499) Ölümü hayatın güzelliğinin kayboluşuna sebep olduğu için kabullenmek istemez. *Yeni Türk Mecmuası*’ndaki ölüm temalı şiirlerde Hâmid’in şiirlerindeki metafizik derinlik yoktur. Ancak ölümü kabul etmeme noktasında dikkat çekici şiirler vardır. İhsan Hınçer’in “Gülsem” adlı şiiri böyle bir örnektir.

İhsan Hınçer (1916-1979) yaptığı halkbilimi çalışmaları ile tanınır. Folklor çalışmalarına halkevlerinde başlamıştır ve bu alanda dergiler çıkarmıştır. Şiirlerinde daha çok millî konular üzerinde durmuştur. (<http://teis.yesevi.edu.tr/>) İhsan Hınçer’in “Gülsem!” şiiri ecel geldiği vakit şairin hissedeceğini düşündüğü ve yapmayı planladığı şeyleri anlatır. Hayatını keyif içinde sürdükten sonra ecelin gelmesini diler. O zaman geldiğinde de kahkahalarla gülmek ister:

“Gitsem gündüzlü, geceli.

Yüreğim hoş ola ola

Sonra bulunca eceli,

Gülsem, katıla katıla.” (Hınçer, 1940: 378)

Eceli bir insan gibi hayal eder. Onu yakasından tutup dövmek ister. Ecel karşısında ağlarken kendisi yine tüm keyfiyle gülmek ister. Aslında ölüm karşısındaki acizliğinin bilincinde olan şair böyle bir hayalle kendini teselli etmeye çalışır:

“Yakasından yakalasam,

Tektire, köteğe başlasam.

O ağlarken. neş’e, keyf tam

Gülsem, katıla katıla” (Hınçer, 1940: 378)

Üçüncü dörtlükte hayallerini daha ileri taşır. Ecele saldırmak ister. Şair bir kriz anındadır. Cinnet ve akıl kaybı yaşar. Bunları yaparken kahkahalarla gülmeye devam etmek ister.

“El ve yüzüne tükürsem,

Bir tokatla yere sersem.

Deyip: Hey budala, sersem.

Gülsem katıla katıla” (Hınçer, 1940: 378)

Dördüncü dörtlükte bu kriz biraz sakinleşir. Şairin karşısında dayak yemiş hâlde olan ecel vardır. Oturup yaptığı eseri izlemek ister. Şair, ecelin yenildiği yanılgısına kapılır. Bu durum ona keyif vermeye devam eder:

“Sonra otursam yerime,

Şükrederek kaderime,

Bakıp esir eserime,

Gülsem, katıla katıla” (Hınçer, 1940: 378)

Şair, ecelin kendisinden özür dilemesini hatta hâlini, hatrını sormasını ister. Son dörtlükte içini bir anda korku sarar. Ecelin bu durum karşısında isyan edebileceği aklına gelir. Kendisini de alarak bu dünyadan gidebileceğini hatırlar. Böyle bir durum olursa kaderine razı gelecektir:

“Önünde titreyip dursa,

Böyle olmalı, olursa;

Af dilese, gönül sorsa,

Gülsem, katıla katıla.

... ya birden isyan ederse,

Beni de alıp giderse?

Giderim, eh, mukadderse,

Yere çalına, atıla!” (Hınçer, 1940: 378)

Şiirin genelinde histerik bir ruh durumu vardır. Çaresizlik hissi ve isyan etme isteği aynı anda kendini gösterir. Şiirde ölüm karşısında son çırpınışlarını yaşayan, ölüm gerçeğini kabul etmekte direnen, kendisiyle ölümü bağdaştırmayan bir insanın ruh hâli vardır.

Ölüm temalı son şiir Müştak Erenus'un 98. Sayıdaki “Ben ve Ölüm” adlı şiiridir. Şiir “Anamın ruhuna” ithafıyla başlar.

Ölüm, şaire yabancı bir duygu gibi gelmez. Çünkü ölürse arkasından ağlayan, üzülen birilerinin olduğunu bilir. Bu da yalnızlık duygusunu alır, götürür. Arkasından ağlayan insanların dışında da ahirette onu bekleyen biri vardır. O kişi de şairin annesidir. Kendini orada da yalnız hissetmeyecektir. Hatta bu ölüm şair için aslında bir kavuşma olacaktır. Bu dünyadan bir isteği de yoktur. Bu nedenle gözü arkada kalmayacaktır. “Dişlek mezar” ifadesiyle ölümün korkunçluğu, kararlılığı, yakaladığını bırakmayışı vurgulanır. “Dişlek” kelimesinin mecazi anlamı “tuttuğunu koparan”, “sözünü geçiren”, “dişli”dir. Buna göre ecel saati geldiğinde kaçışın imkânsızlığı vurgulanır. Ölümden kaçış yoktur, sadece bir ihtimal sevdiği kişiyi özleyecektir. Ancak özlemi de “belki” diyerek müphem bırakır:

“Ağlıyan var diye arkamdan

Ölüm gelmez bana yabandan

Dişlek mezarların dize geldiği yerde

Gözlere bir gün inerse kara perde

Gelen değildir yabandan

Son selâmdır.. anamdan.

Açık gitmez gözlerim

Belki sevdiğimi.. özlerim.

Ölüm gelmez bana yabandan

Ağlıyan var

Arkamdan” (Erenus, 1941: 468)

3. Aşk Temalı Şiirler

Yeni Türk Mecmuası’nda yer alan aşk temalı şiirlerde ağırlıklı olarak Divan şiirinin hayal dünyası kullanılmıştır. Bazı şiirler, içerik ve şekil açısından Halk şiiri özelliği gösterir.

Celâleddin Tevfik, “Dönüş” şiirinde bir zamanlar uzaklara giden sevgilisinin dönüşü üzerine ona aşkını anlatır. Mevsim sonbahardır, şair ellerinde kuru yapraklar ve çiçeklerle eve döndüğünde evdeki fidanlar ona sevgilisinin döndüğünü söylemiştir. Şairde bitkilere karşı bir duyarlılık vardır. Sevgilisinin yokluğunda onun arkadaşı gibi olmuşlardır ve şairin yaşadıklarının şahididirler:

“Elimde bir kuru dal ve birkaç sarı yaprak,

O akşam dönüşümde seni “geldi!..” dediler.

Fidanlar bükülerek ve dalları kırılarak

“Geri dönmüş o kadın!..” diye inildediler.” (Celâleddin Tevfik, 1935: 2247)

Uzun süredir beklediği bu haberle şairin heyecandan rengi atmıştır. Gönlündeki kırgınlık heyecanlanmasına engel olmamıştır. Çünkü kadına hâlâ âşıktır. Aşkđ diğer tüm duyguları bastırır, koşarak hızla odasına ulaşmaya çalışır ve sonunda âşık olduğu kadını odasında bulur:

“Elimde bir kuru dal, benzim uçuk ve sarı,

Mevsimin üzüntüsü içimde yudum yudum.

Bir nefeste geçerek karanlık sofaları,

Düşen bir yaprak gibi seni odamda buldum.” (Celâleddin Tevfik, 1935: 2247)

Şairin odasında hâlâ sevgilisinin kendi elleriyle saksılara diktiği çiçekler bulunmaktadır. Odadaki hiçbir şeyi değiştirmemiştir, her şey yerli yerinde aynen

onun dönüşünü beklemektedir. Sevgilisi dalgın görünür, uzakları izler. Şair, onun böyle olmasından hoşnut değildir. Eski hâline dönmesini ister. Çünkü kendisi içinde aşkını saklamıştır:

“Dalmasın bakışların o kadar ileri ki

Her şey yerli yerinde, gene aynı manzara!

Sev, okşa deste deste sarı çiçekleri ki

Sen kendi ellerinle dikmiştin saksılara.” (Celâleddin Tevfik, 1935: 2247)

Sevgilisinin ona geri dönüşü çok uzun sürmüştür. Panjurların rengi solacak ve etrafını sarmaşık saracak kadar uzun bir süre gelmemiştir. O gittiğinde ektiği leylak fidanları tutmuş, büyümeye başlamıştır. Sevdği kadının sevdiği çiçekler olan kasımpatılar⁵ da büyümüştür. Şair, sevgilisinin yokluğunda tıpkı çiçeklerle ilgilenip onları büyüttüğü gibi içindeki sevgiyi, aşkı da korumuş ve büyümesi için beslemiştir. Kendini onun dönüşüne hazırlamış ve arzusuna kavuşmuştur:

“Rengini biraz atmış şu yeşil pancurlara

Gittiğin gündenberi sarmaşıklar yetişti.

Tuttu fidanlıktaki leylâklar sıra sıra;

Sevdiğin şu kasımlar bu sonbahar yetişti.” (Celâleddin Tevfik, 1935: 2247)

73. sayıdaki Cahit Kıvaner’in⁶ “Zeynep” adlı şiiri şairin Zeynep isimli sevgilisine duyduğu aşkı ve tutkuyu anlatır. Zeynep’in gülüşü şairin gönlünü coşturur. Bu gülüş çok cilvelidir. Sadece gülüşü değil, tüm vücudu güzelliğinin bir parçasıdır. Zeynep’in bütün hareketleri şairin ona hayran olmasına yeterlidir:

“Gönüller çıldırtan fettan gülüşün,

Ruhlara ne güzel akıyor Zeynep.

⁵ Şiirde “kasım” olarak geçer. İsimlerin benzerliğinden dolayı ve kasımpatıların çıkış zamanı sonbahar olduğundan dolayı buradaki çiçeğin “kasımpatı” olduğu düşünülerek yorumlanmıştır.

⁶ Şair hakkında bilgi bulunamamıştır.

Hele o vücûdün, o bükülüşün,

İnsanı kudurtup yakıyor Zeynep.” (Kıvaner, 1939: 43)

Zeynep, klasik sevgili prototipinin tüm özelliklerini taşımaktadır. Bedensel güzelliğin yanında, tavırları da âşıklarına çile çektirir. Onlara naz yapar. Onu seven erkekler kapısında ağlarlar. Âşık ve rakipleri sevgili için her türlü eziyeti çekmeye hazırdırlar. Fiziksel güzelliğin en önemli unsurlarından olan gözler âşıklara acı verir. İyi ya da kötü bir bakış onlar için yeterlidir. Onun bakışına denk gelebilmek bir ödül gibidir. Zeynep’in de bakışları şairin kalbine işler:

“Naz sana ruh olmuş, cilveden tenin,

Bak nasıl ağlıyor hep sevdiklerin,

Ah hele gözlerin, hele gözlerin,

Kalbime ne de hoş bakıyor Zeynep.” (Kıvaner, 1939: 43)

“Divan şairleri hayatlarında, şiirin çizdiği sevgili fiziği dışında ondan farklı hiçbir güzelle karşılaşmamış, başka başka çehreler görmemiş gibidirler. Hangi asrın, hangi değişik coğrafya ve bölgenin şairi olursa olsun, her birinin hayatına, gerçekte hangi yaş, hangi seviyede bulunursa bulunsun fizik yapıca ne kadar birbirine benzemez sevgililer girmiş de olsa hepsinde bütün bu sevgililer aynı hususiyetleri alarak tek bir güzel imajına dökülürler. Gelenek bu ideal sevgili ve güzel tipinin boyundan, saçlarından, gözünden kaşına ve dudaklarına kadar fizikçe bahsedilebilecek her tarafını, her bir hususiyetiyle ayrı ayrı tesbit etmiştir. Geleneğin boyu servi gibi uzun, ince belli, uzun ve siyah saçlı, yanakları gül kırmızısında, bakışları kılıç gibi keskin, ok gibi yaralayıcı, daima sıhhatli, yaşı civanlıktan öteye gitmez, ıstırap ve hüznü bilmez güzeli yerine minyon yapıda, saçları sarı, yüzü soluk, mahzun görünümlü, haline bir hastalığın gölgesi vurmuş, içli ve hassas bir sevgili tipini görebilmek için Türk edebiyatı asırlarca bekleyecek, XIX. asrın ikinci yarısında ve şiirden de önce roman ve tiyatrodan onunla tanışacaktır.” (Akün, 2015: 133) Bu dönem itibarıyla tamamen yeni temalarda ve özelliklerde şiirlerin olmasının yanında, eski şiirin izlerini

taşıyan şiirler de yazılmıştır. Ele aldığımız bu şiirde sevgili bakışları, dudakları, güzelliği ve çektiği eziyetle klasik şiir tipine uysa da saçlarının sarı oluşuyla yeniliğin de izlerini taşımaktadır. Zeynep'in saçları bir altın gibi parıldar. Bir hale gibi sarıdır. Bu ona bir melek görüntüsü verir. Dudakları ise şekli ve rengi itibarıyla kırmızı bir laleye benzer. Şair, onun aşkıyla deliye dönmüştür:

“O sarı saçların altın bir hâle,

Dudakların kızıl, kıpkızıl lâle,

Bir bak şu aşkından döndüğüm hale,

Kalbimde şimşekler çakıyor Zeynep.” (Kıvaner, 1939: 43)

İshak Refet Işıtman (1891-1946) şair, yazar, öğretmen ve milletvekilidir. Antep'in kurtuluş mücadelesi sırasında görev almıştır ve bu mücadeleyi şiirine aktarmıştır. Kuvayimillîye hareketine destek vermiştir. Ankara'da *Halk Bilgisi Derneği*'ni kurmuş ve başkanlığını yapmıştır. Derleme ve dil alanında çalışmaları vardır. (<http://teis.yesevi.edu.tr/>) İshak Refet Işıtman'ın “Bilmiyordum” şiirinde aşkını Cahit Kıvaner'in “Zeynep” şiirinde olduğu gibi sevgilisinin güzellik unsurları üzerinden anlatmıştır. Sevgilisini kırmızı kıyafetler içinde görür ve kına gecesinde kırmızı giyen gelinlere benzetir. Kadın, kırmızı kıyafetlerle bir gül gibi olmuştur. Güzelliği insanı sarhoş edecek cinstendir:

“Yine gelin gibi allar giymişsin;

Bilmiyordum, sen ne güzel şeymişsin?

Bir demet gül, bir içimlik meymişsin;

Bilmiyordum, sen ne güzel şeymişsin?” (Işıtman, 1939: 323)

Sevgilisinin sesi efsunlu gibidir. Sevgilisinin söylediği sözlerle şair elinde olmadan etki altına girer, iradesi kaybolur. Aşkından gözlerine bakamayacak hâldedir. Gözlerinin kavuşma ihtimali bile onu utandırmaya yeter. Her âşık gibi o da sevgilisini kıskanır. Bu kıskançlık yalnız dışarıdaki insanlara

karşı değildir. Onu kendi gözünden bile kıskanır. Bu kıskançlık da sevgiliye bakmasını engeller:

“Sesinde bir gizli sihir var sandım;

Gözlerine bakamadım, utandım...

Belki seni gözümünden de kıskandım

Bilmiyordum, sen ne güzel şeymişsin?..” (Işıtman, 1939: 323)

Önce sevgilinin sözleri daha sonra sevgilinin kendisi şairi büyülemiştir. Şair her gece rüyasında sevgilisini görür. Bu rüyaların etkisinden çıkmak zordur. Sevgilinin her şeyi âşıkta bilmece gibi merak uyandırır. Merak giderilmedikçe âşığın bağlılığı artar:

“Büyü gibi sardın beni gizlice;

Düşlerime giriyorsun her gece...

Sözün, gözüün, özün, tüzün bilmece,

Bilmiyordum, sen ne güzel şeymişsin?” (Işıtman, 1939: 323)

Süheylâ Muhterem Kunt’un⁷ “Terennümler” şiirinde şair, bahar vaktiyle birlikte içindeki aşkın yükseldiğini hisseder. Çiçekler bahar vakti nasıl tomurcuklarını açıyor ve hayata dönüyorsa şair de aşkıyla güller gibi hayata dönmüştür. Etrafta gördüğü dağlar ve denizler ona aşkını hatırlatır. Sevgiliyle birlikte geçirdiği vakitler aklına gelir:

“Duyduk baharın zevkini, güller gibi bizde,

Nur var o güzel aşkımızın çizdiği izde.

Bin hatıramız gizli şu dağlarda, denizde.

Nur var o büyük aşkımızın çizdiği izde.” (Kunt, 1939: 482)

⁷ Şair hakkında bilgi bulunamamıştır.

Sevgilisiyle kavuşma anlarını tekrar yaşamak ister. Sevgilisinin sıcak nefesini yüzünde hissetmek ister. Sevgili bu şiirde de nazlıdır ve yine büyüdür. Âşığı bir büyücü gibi etkisi altına alır. İkisi de çok mutludur, aşklarında bir problem yaşamazlar, ayrılık acısı ve sıkıntının onların aşklarında yeri yoktur. Aşklarının çok büyük ve sonsuz olduğuna inanır:

“Sarsın yine genç alnımı alnındaki saçlar,

Yaksın nefesin çehremi ey nazlı füsunkâr.

Şen kalplerimiz şimdi, ne hicran, ne de dert var,

Nur var ebedî aşkımızın çizdiği izde.” (Kunt, 1939: 482)

Süheylâ Muhterem’in aşk konulu ikinci şiiri “Meçhul Kadın” adını taşır. Şair bu şiirde soyadını kullanmamıştır. Tanımadığı ancak sürekli olarak uzaktan izlediği bir kadına aşkını anlatır. Yaz mevsiminde bir sahil kenarındadır. Kadın, bir yamaçtan inerek sahile ulaşır ve oradan karanlıklara karışır. Uzaktan çok yorgun ve üzüntülü görünmektedir. Şair kadın hakkında bir bilgiye sahip değildir ama sesini biliyordur. Konuşmasının yankılarını duyar:

“Bir dağ yamacından süzülüp sahile indin,

Akşam gibi hicran dolu, yorgun ve hazindin,

Enginlere akdın yine, zulmetlere sindin,

Eşsiz sesin aksetti o ıssız kayalardan..” (Süheylâ Muhterem, 1939: 508)

Akşamın kızılığı etrafı sarmıştır. Mevsim yaz olsa da akşamları hava serindir. Bu serinliğin etkisiyle ağaç dalları sallanır. Ufukta iki sandalın geçtiğini görür. Şair uzakta olduğu için ve artık akşam olduğu için kadını net bir şekilde ayırt edemez. Sadece kızılığın tenine yansıdığını görür. Şiirin genelinde bir sahil kasabasında, yaz ikindisinden akşamına uzanan sakin bir anın tasviri yapılıyor gibidir. Bu sakinliği bozan tek şey kadının coşkun ve güzel sesinin yansımalarıdır:

“Artık uçuyor her ağacın gölgesi dal dal,

Sessizce kayıp geçti uzaktan iki sandal.

Mehtap ile şeklin ve tenin aldı bütün al,

Coşkun sesin aksetti o ıssız kayalardan..” (Süheylâ Muhterem, 1939: 508)

Derginin aynı sayısında Süheylâ Muhterem’in “Denizde Mehtap” adlı bir şiiri daha vardır. Sevdığı kişiye, mehtaplı bir gece vakti, sandalla denize açılmayı teklif eder. Sahiller karanlıktır ama denizde ay ışığının etkisiyle ışıklar dans eder:

“Ne kadar hoş gece mehtapta deniz,

Sularda bin ı ışık, bin dalga, bin iz.

Sahiller karanlık... Açılalım gel,

Enginlere küçük bir sandalla biz...” (Süheylâ Muhterem, 1939: 515)

Yaz akşamları sokaklar, özellikle sahili olan yerlerde kalabalık olur. Ancak saatler ilerledikçe etraftaki insanlar karanlığa karışarak kaybolur. Geriye sessiz bir hava kalır. İki insan birbirine âşık olduğu zaman artık onlar iki ayrı bedende tek bir insan gibi olurlar. Hisleri, dünyayı algılayış biçimleri zamanla birbirinden ayırt edilemez olur. Tüm dünyaya kulaklarını kapatırlar ve duydukları tek ses birbirlerinin sesi olur. Dışarıdan gelecek sıkıntılar onları etkilemez. Esen rüzgârlar âşıklara soğuğu değil, yalnızca tatlı bir melodiyi getirir:

“Gölgeler çekiyor kumsala perde,

Gezenler sırroldu bak gölgelerde.

Ebedî neş’eli kalırmış rüzgâr,

İki kalbin bir kalp olduğu yerde..” (Süheylâ Muhterem, 1939: 515)

Akşam olur her yer sessizliğe kavuşurken şair sevgilisinin sesinden bir şarkı dinlemek ister. O sırada sevgilisinin saçlarının kendi alına dökülmesinin

hayalini kurar. Sevgilisinin saçları çiçekler gibidir, mis kokuludur. Eğer o saçlar alına düşerse bir çelenk gibi görünecektir:

“Karanlık başladı artık uzakta,

Şarkılar bir sükût oldu dudakta...

Sen söyle bir şarkı ürpersin kıyı,

Alnıma saçından bir çelenk tak da...” (Süheylâ Muhterem, 1939: 515)

Sevgilisinin yanındayken tüm dertlerden uzak olmak ister. İki âşığa birbirlerinden daha yakın kimse yoktur. Denizde mehtabı izlerken hayaller kurmak, uykuya dalmak ister. Geri kalan ömrünü o huzur anında devam ettirmek, o anın mutluluğuyla süzölmek en büyük dileğidir. Hayatın gerçek ve katı hâline dönmek istemez:

“Dertler gönlümüze etmesin akın,

Kim var sana böyle bak benden yakın.

Rüyaya dalalım denizde biz de,

Dönmiyelim katı hayata sakın...” (Süheylâ Muhterem, 1939: 515)

Süheylâ Muhterem’in aşk temalı son şiiri “Çoban Türküsü” adını taşır. Şair, Fatma adında bir sevdiği olan çobanın ağzından konuşur. Fatma simsiyah, gece gibi gözlere sahiptir. Boyu, söğüt ağacının fidanı gibi uzundur. Saçları ise kumraldır ve çoban o saçları elleriyle örmek ister. Çobanlar için kavalları yol arkadaşı gibidir. Kaval çalmak, kavalıyla dertleşmek demektir. Ancak burada sevdiği rahatça uyusun diye çoban kavalını çalmaz:

“Fatmanın gözleri geceden koyu,

Söğüt fidanına benziyor boyu.

Susuyor kavalım, yavuklum uyu,

Öreyim elimle kumral saçını...” (Süheylâ Muhterem, 1939: 538)

Çoban, sürüsünü beklerken kavalıyla birlikte bir ağaç gölgesine oturur. Sevgilisinin de yanına gelmesini ister. Günün her vaktini onunla geçirmek ister:

“Ağaç altı nehoş, yorulunca gel,

Ufukta gün aya vurulunca gel,

Sularda akisler durulunca gel,

Öreyim elimle kumral saçını...” (Süheylâ Muhterem, 1939: 538)

Sevgilisinin yolunu gözler. Fatma geldiğinde dünyalar onun olacaktır. Fatma’nın boynuna sarıldığı anların hatırasıyla yaşamaktadır:

“Bekliyorum şimdi yine yolunu,

Gel, Fatmam sevindir şu yavuklunu,

Yaklaşda boynuma dola kolunu,

Öreyim elimle kumral saçını...” (Süheylâ Muhterem, 1939: 538)

Derginin 87. sayısında “Emre”⁸ müstear ismiyle “Zeynep” adlı bir şiir yayınlanmıştır. Cumhuriyet dönemi Türk şiirinde Anadolu kadını anlatılırken en çok “Ayşe, Emine, Kezban, Fatma, Zeynep” isimleri kullanılmıştır. “Zeynep” ismi özellikle Anadolu kadınının güzelliğini temsil eder. Zeynep’in fiziksel güzelliği ön plandadır ve âşık olunan kadındır. (Saltık, 2010: 436) “Zeynep” adlı şiirde de bu özellik görülmektedir. Şiirde halk edebiyatı söyleyişi dikkat çeker. Koşma nazım şekli kullanılmıştır. Şair, Zeynep isimli genç bir kızın büyüüp serpilmesi ve güzelleşmesi karşısında hissettiklerini anlatır. Saçları uzamış ve artık örtüsünden taşmaktadır. Boyu uzamıştır. Çocukluktan çıkmıştır ve genç kızlığın taze güzelliği üzerindedir:

“Saçlarının büklümü mor yaşmağını aşmış,

Gayrı bu yıl güzellik yeldirmenden de taşmış,

O selvi endamınla sana kızlık yaraşmış,

⁸ Şair hakkında bilgi bulunamamıştır.

İşte gönlünü ezen bu serpiliştir Zeynep.” (Emre, 1940: 122)

Zeynep, gözlerine siyah sürme sürmüş ve yeni gelin gibi hazırlanmıştır. Şair eğer kendisiyle evlenecekse Zeynep’e altın bilezik takma vaadinde bulunur:

“Zeynep, gözlerin ne hoş sürme mi çaldın ona,

Yarın düğünün mü var sanki acelen nola,

İstersen harman sonu bir bilezik tak kola,

Takıveririm inan sen benim ol da Zeynep.” (Emre, 1940: 122)

Şairin bu vaadi karşısında Zeynep utanır. Dudakları titrer, yanakları kızarır. Her ne kadar genç kızlığa adım atmış olsa da üzerinde hâlâ çocuk masumiyeti vardır. Şair istemiyorsa bile Zeynep’in bunu yakınına gelerek söylemesini ister:

“Dudakların titriyor ne o çekinme böyle,

Kızardı yanakların sana ne oldu öyle,

Yoksa inanmadın mı yakına gel de söyle,

“Olmaz” deme çalarım son sözüm budur Zeynep.” (Emre, 1940: 122)

87. sayıda aşk temalı bir diğer şiir “S.G.”⁹ müstear ismiyle yayınlanan “O Ağlarken” şiiridir. Şiir, 8’li hece ölçüsüyle ve semai nazım biçimiyle yazılmıştır. Kafiye düzeni “aaba” şeklindedir. Şair, edebiyatımızda âşığın sembolü olan bülbülün yerine kendini koyar ve bülbüle hak verir:

“Ben bir gülü ağlar gördüm

Yürekleri dağlar gördüm

Gönülleri bağlar gördüm

Ne haklıymış meğer bülbül” (S.G., 1940: 136)

⁹ Şair hakkında bilgi bulunamamıştır.

Gül de ağlamaktadır ve gözyaşları inci tanesi gibidir. Klasik şiirimizde inci âşığın gözyaşlarıdır. Gülün yani sevgilinin gözyaşı dökmesi bu şiirde bir yenilik olarak karşımıza çıkar. Karşılıklı bir aşk mevcuttur. Şaire göre ilk aşk değil, insanın son aşkı daha önemlidir. İlk aşk, yıllar içinde uzak bir hayale dönüşür. O zaman hissedilen duygular belirsiz bir hâl alır. Ancak son aşkı tüm gerçekliği ve yakınlığıyla hissedersiniz. Her an ve her duygu çok tazedir:

“Göz yaşları da inciden

Yürekleri hep inciten

Son aşk mutlak birinciden

Kuvvetliymiş meğer bülbül” (S.G., 1940: 136)

Bülbülün ötüşleri aşkı içindir. Gece gündüz demeden beklemektedir. Aşk derdine düşmüş olan şair de bülbül gibidir:

“Çiğ tanesi bir zerinde

Sarı rengin üzerinde

Bir pırlanta benzerinde

Ne güzelmiş meğer bülbül

Sevgi için inlemekte

Bir âşık benzemekte¹⁰

Bütün gece beklemekte

Çok haklıymış meğer bülbül” (S.G., 1940: 136)

87. sayıdaki aşk temalı son şiir Nevzat Sudi Odyakmaz’ın “İstek” adlı şiiridir. Aşk hakkında gönlünde yatan isteklerini dile getirmiştir. Sevgilisinin gözlerini çöle benzetir. Şair bu çöle düşmüş bir âşıktır. Bir damla suya muhtaç

¹⁰ Basım hatası vardır: “benzemekte”

Çöl insanları gibi o da sevgilisinden gelecek bir damla ümide muhtaçtır. Hayatı karanlıklar içindedir. Bundan kaçıp mavi, ferah göklere sığınmak ister:

“Serap peşinde koşmak gözünün çöllerinde

Bir damla ümit için kirpiklerde çırpınmak

Halka halka yaşamak tabiat göllerinde;

Bu karanlık gündüzden mavi göğē sığınmak.” (Odyakmaz, 1940: 136)

Aşkın heyecanı ve huzurunu yaşamak ve hayatındaki tüm ıstırabın yok olmasını ister. Aşkla birlikte umutları da geri gelecektir:

“Heyecandan süzölüp, huzurda tortulanmak;

Uçurmak, rüzgârlarla izdirabın sesini.

Gözünün isteğinde güzelle arzulanmak

Neticeye bağlamak ümitlerin ipini.” (Odyakmaz, 1940: 136)

1940 sonrası Türk edebiyatında özellikle roman türünde ağaların halkı sömürmesi işlenmiş ve ağalık sistemi tenkit edilmiştir. Türk edebiyatında ağalık sisteminin tenkidi aslında 1926 yılında yayınlanan Faruk Nafiz’e ait *Canavar* adlı oyun ile başlar. *Canavar* ve sonrasında yazılan eserlerde özellikle köy ağasının nüfuzunu, gücünü kullanarak birbirini seven gençlerin kavuşmalarına engel olduğu görülür. Türk edebiyatında bunun en çarpıcı örneğ i Yaş ar Kemal’in *İnce Memet*’idir. Basri Gocul ise meseleye 1926 itibarıyla yazarların ağalık sistemine bakışının aksine yaklaşmıştır. Halk ifadelerini kullanarak yazdığı şiirinde zorba, hak hukuk tanımayan ağ a tipinin tam tersi bir ağ a tipi çizmiştir. Bu ılımlı, insana, sevgiye saygılı, Allah korkusu taşıyan ağ a şairin Anadolu insanına bakışıyla alakalıdır. Anadolu insanı samimi, inançlı ve sağ lamsa ağ a da aynı toprakta yetiştiğ i için benzer özelliklere sahiptir düşüncesiyle bu mısraları kaleme aldığı anlaşılan Basri Gocul’un 1923-1940 arası Türk edebiyatında etkili olan memleket edebiyatını 1940 itibarıyla devam ettirdiğ i görölmektedir. Şiir, 7’li hece ölçüsüy le, “aaba” kafiye düzeniyle ve

mani nazım şekliyle yazılmıştır. Şiirde genç bir kız ile bir delikanlının birlikte kaçma hikâyesini anlatılır. Kız ve oğlan birbirlerine söz verir ve bir sabah atlarına binerek kaçarlar. Köyün ağasının korkusuyla hızlıca dağları geçmişlerdir. Birinci dördlükte kullanılan “artlanmak” fiili “arkasında gelmek” anlamındadır. (Karakurt, 2017: 26) “Antlanmak, atlanmak, artlanmak” kelimeleri eski Türkçe ve halk ağızlarında kullanılan kelimelerdir. Şairin bu kelimeleri edebî metne taşıması dikkat çekicidir:

“Kız-oğlan antlandılar,

Bir sabah atlandılar,

Ağamın korkusundan

Dağları artlandılar.” (Gocul, 1940: 178)

Ağa, gençlerin peşinden gitmek istemiştir. Ancak delikanlının ona bir şey yapabileceğini söyleyerek ona engel olmuşlardır:

“Ağam, sardı kuşağı,

İstedi aşsın dağı,

Ağama atlandılar:

Kıyar ha eluşağı..” (Gocul, 1940: 178)

Bu uyarının üzerine ağa kısa bir süre düşünmüş ve eğer bu kaderi Allah yazdıysa müdahale edemeyeceğini düşünmüştür. Gençlerin ardına düşmekten vazgeçmiştir. Onları kendi kaderlerini tayin etmek üzere rahat bırakmıştır:

“Ağam, düşündü kısa:

Bir er gerek ya kısa,

Tanrı yazıladıysa...

Ve oturdu aşağı..” (Gocul, 1940: 178)

Necibe Kızılay'ın¹¹ “Mevsim Yine Bensiz” şiiri “Halide Nusret Zorlutunaya aruzla bir deneyiş” ithafıyla başlar. Şairin hayalinde güllerle dolu bir bahçe vardır ve sevgilinin ellerine bu güllerden güzel kokular siner. Mevsimler şair olmadan da geçer ancak bu önemli değildir. Sevgili mehtap kadar güzeldir. Bu bahçede bülbüller aşk şarkılarını okur:

“Hülyamdaki güller açıyor bahçelerimde.

Ellerine ıtırılar saçıyor bahçelerimde.

Mevsim yine benşizsede¹², mehtabları sen-

sin.

Bülbülleri kalb ağrısı destanını söyler

Ufkundaki siyah, mütehayyir.. bu mu

köyler?

Mevsim yine bensizsede, akşamları sen

sin.” (Kızılay, 1940: 282)

Şairin kalbi aşkının kederinden âdeta dile gelmiş, konuşmaya başlamıştır. Güller aşkıdan ve kederinden solacak hâle gelmiştir. Şair aşkıdan bir gölge gibi silikleşmiştir. Boşluklara aşkını anlatır. Bu anlatı, bir inleme gibidir. Genelde hasta insanların çıkardığı sesler inlemeye benzer. Bu aşk, artık hastalık derecesine gelmiştir:

“Kalbim dile gelmiş, duyacaksın eleminden.

Bahçelerimdeki güller solacakmış kederin-

den.

Mevsim yine bensizsede, mehtabları sen

¹¹ Şair hakkında bilgi bulunamamıştır.

¹² Basım hatası vardır: “bensizse de”

sin.

Bir gölge, boşluklara sevdasını inler.

Sor rüzgâra, canan beni mehtabda mı

dinler?

Mevsim yine bensizede, akşamları sensin.” (Kızılay, 1940: 282)

Lütfü Gökırmak’ın¹³ “Nevbahar” adlı şiirinde gül-bülbül hikâyesinin yansımaları vardır. Şair, yani âşık bir bülbül gibidir. Bahçelere baharın geldiğinin müjdecisidir. Sevgilisi gül kokuludur ve asıl bahar sevgilinin koynundadır. Baharı, aşkı ve bunların getirdiği tüm güzellikleri sevgilisinin kollarında bulmaktadır:

“Ben de garip bülbül oldum,

Bahçelere bahar saldım,

Baharı aradım buldum,

Yarin gül kokan koynunda.” (Gökırmak, 1942: 15)

İnsanlar tarafından cennette olduğuna inanılan bir Kevser havuzu (havz-ı Kevser) vardır. Bu havuzun suyu tatlı ve şifalıdır. Kevser havuzu, cennet nimetlerinin en güzellerindendir. Şair sevgilisinin koynunu bir cennet olarak tanımlar. Cennette insanlar nasıl Kevser suyuyla ödüllendiriliyorsa o da sevgilinin gül kokulu, gül tadında dudaklarıyla ödüllendirilmiştir. O gül kokusuyla kendinden geçmiştir:

“Dün gece cennete göçtim,

Güllü şerbetlelerden içtim;

Sardım da kendimden geçtim;

Yarin gül kokan koynunda.” (Gökırmak, 1942: 15)

¹³ Şair hakkında bilgi bulunamamıştır.

Sevgilinin kolları cennet olduğu kadar âşık için aynı zamanda onu ateşlere düşüren bir cehennemdir. Âşık sevgilinin kollarında olsa da gönlü aşkından küle döner:

“Gökırmak dağlarından aşar,

Âşık dertlerini deşer,

Gönül düzehlere düşer;

Yarin gül kokan koynunda.” (Gökırmak, 1942: 15)

Dergide “Gençlerin Yazıları” başlığı altında iki adet aşk temalı şiir bulunur. Birincisi İstiklâl Lisesi öğrencilerinden Behçet Derman’ın “Buhurdan” adlı şiiridir. Genç şairin gönlü aşkıdan bir buhurdan gibi yanmaktadır. Şair bu yangını söndürmek için gözyaşı döker. Aşk o kadar büyüktür ki birike birike bir yığın oluşturmuştur:

“Gönlümde bir buhurdan yanıyor için, için

Duyanlar sarhoş oldu bu kokuyu derinden.

Bu tutuşan yığını söndürebilmek için

Gözümde akan yaşla ıslattım her yerinden..” (Derman, 1938: 46)

Aşk, şair için bir mutluluk nedeni değil, sıkıntı sebebi olmuştur. Güneş doğarken her yer kızıl renge bürünür. Şair, içinin ateşini karşısında görür gibi olur.

“İçimi bir ince dert kemiriyor kurt gibi.

Şafaklar gurup gibi kızılışıyor, neden?

Güzelliği görmeden asıl işin garibi

Bir musiki duyuyor. kulağım derinlerden.” (Derman, 1938: 46)

“Gençlerin Yazıları” başlığı altındaki bir diğer aşk temalı şiir İstanbul Erkek Lisesi öğrencilerinden Refik Salahor’un “Birini Bekliyorum” adlı şiiridir.

Şair, sevgilisini özlemle bekler. Ancak hissettiği özlem onu umutsuzluğa sürüklememektedir. Sabahın erken saatlerinde aşkının ateşiyle uyanır. Günün her vakti bu özlemini hissetmektedir:

“Çırpınarak uyandım

Şafak sökerken henüz.

Bir alev gibi yandım,

Hasretle gece gündüz;

Birini bekliyorum.” (Salahor, 1938: 191)

Âşığın bekleyişi özlemin yanında heyecan ve mutluluk doludur. Bu heyecan duygusu sabırsızlığı da beraberinde getirir. Zıt duyguları aynı anda taşımaktadır. Her hayali sevgilisi zanneder. Aşkını onu uykusundan mahrum bırakır. Aşk, mutluluk, ümit, heyecan, ıstırap duyguları iç içe geçmiştir:

“İçimde bir sevinç var,

Kalbim hızla atarken.

Gözüm yaşlı gönlüm dar;

Gün sulara batarken,

Birini bekliyorum.

“Mutlak odur” diyorum

Tek bir hayal seçtikçe.

Ağlamak isteyorum

Dakikalar geçtikçe;

Birini bekliyorum.

Kalbim ıztırabından,

Bıkıp ta unutmıyor;

Gönlümün azabından,

Gözüm uyku tutmıyor;

Birini bekliyorum.” (Salahor, 1938: 191)

Refik Salahor’un “Birini Bekliyorum” adlı şiiri Ahmet Kutsi Tecer’in 1932 tarihli *Şiirler* kitabında yer alan “Nerdesin” adlı şiirinden etkilenilerek yazılmıştır. Her iki şiirde de hayalî bir sevgiliye duyulan özlem ve bekleyiş vardır. “*Ahmet Kutsi Tecer’in “Nerdesin” şiirinin başlıca özelliği, dış âleme ait objelerin hemen hemen hepsini ilga ederek, âdetâ “spiritüel” bir varlık olan “ses”i bırakmasıdır. Nerede ve kimden geldiği bilinmeyen bir ses, şairin hayatına hâkim oluyor. Onu gece yarıları uyandırıyor, beklenmedik zamanda peşinden geliyor ve tam yakalanacağı esnada rüzgârlara karışıyor.*” (Kaplan, 2013: 62) Refik Salahor’un “Birini Bekliyorum” şiirinde de bekleyiş sebebiyle uykuların kaçması söz konusudur.

4. Yalnızlık Temalı Şiirler

Yalnızlık teması dergideki şiirlerde son derece geniş bir şekilde işlenmiştir. Yusuf Ziya Ortaç (1895-1967) hecenin beş şairi içerisindedir. İlk şiirlerinde aruz veznini kullanır, Ziya Gökalp’la tanışmasının ardından hece veznini kullanmaya başlar. Sade bir Türkçeyi tercih etmiştir. 1923 yılında çıkarmaya başladığı *Akbaba* isimli mizah dergisinin etkisi uzun yıllar devam etmiştir. Yusuf Ziya’nın “Genç Ölü” şiiri saf şiirin başarılı bir örneğidir. Şiirde şair, kalbinin ölümü üzerine yaşadığı yalnızlığı anlatır. Genç ölü, kendi kalbidir. Göğüs kafesi ise bu kalbin mezarıdır. Kalbi yıllardır bir ölü yalnızlığında göğsünün içinde durmaktadır:

“Göğsüm eski bir mezar, kalbim taze bir ölü,

Bu genç ölü yıllardır, bu çukurda gömülü..” (Yusuf Ziya, 1933: 303)

Henüz yirmilerinde olmasına rağmen yirmi asır yaşamış kadar yorgundur. Ölüme yakın insanın beyazlığında ve sakinliğinde dinlenmektedir. Bu kadar yorgunluğun nedeni genç yaşına rağmen girebileceği her türlü bataklığa girmiş olması ve tüm günahları tatmış olmasıdır. Genç yaşta ruhu bu şekilde kirletmek ve doygunluğa ulaştırmak bir süre sonra memnuniyetsizliği beraberinde getirmektedir. Yapılan hiçbir eylem insana keyif vermez olur. Yaşayacak heyecanlar tükenmiş ve geride sadece geçmişte yaşanmış anılar kalmıştır. “Memnu meyvelerinin birer birer dışından” geçmesi bizlere Âdem ile Havva hikâyesini hatırlatır. Yasak elmayı yedikleri için cennetten kovulan Âdem ve Havva dünyaya gönderilmiş, dünyada da ayrı ayrı yerlerde uzun süre yalnız kalmışlardır. Şair de tıpkı Âdem ve Havva’da olduğu gibi bu dünyanın yasaklarını çiğneyerek yine bu dünyada yalnızlığa mahkûm olmuştur:

“Yatıyor boynu bükük, yatıyor benzi uçuk,

Yirmi asır yaşadı, yirmi yılda bu çocuk..

Dünya bahçelerinin tattı her yemişinden,

Geçti memnu meyvalar birer birer dışından!” (Yusuf Ziya, 1933: 303)

Bu kadar heyecanı yaşamış olmasına rağmen yine de kalbinin tanınmadığından yani yalnızlıktan şikâyet eder. Biraz ilgilenilse, bakılsa kalbi tekrar dirilecek gibidir. Çünkü henüz ömrünün baharındadır:

“Bu ölü, sağlığında tanınmamış biridir,

O kadar genç öldü ki, sanırsınız diridir!” (Yusuf Ziya, 1933: 303)

Tekrar kısa sürede çok olay yaşadığını vurgular. Bir alev gibi yakıcı, hızlı ve etkiliyken bir anda toprak kadar soğuk ve durgun hâle gelmiştir. Vefat eden insanlar için kullandığımız “toprak oldu” tabirini şair kendi kalbi için kullanmıştır:

“Yaşadı her seneyi bir güne sığdırarak,

Alevden bir demetken, oldu bir avuç toprak!” (Yusuf Ziya, 1933: 303)

Girdiği günahların ortağı olarak ardında birçok kişi bırakmıştır. Ancak bu kadınların hiçbiri onun için gözyaşı döküp üzülmaz. Çünkü zamanında şair onları yalnız bırakarak hayatına devam etmiştir. Şimdi yalnız kalma sırası şairdedir. Kalbinin mezar taşı da zamanında çok akmış olan ama şimdi onun için akmayan kuru gözyaşlarıdır:

“Ardında bırakmışken bir dullar kafilesi,

Ne ağlayan bir göz var, ne bir hıçkırık sesi!

Yalnız başım üstünde eski bir mezar taşı,

Kitabesi, kurumuş birkaç damla gözyaşı!” (Yusuf Ziya, 1933: 303)

Yaşar Nabi Nayır’ın saf şiir anlayışıyla kaleme aldığı şiirlerinden “Bu Gece” şiirinde yalnızlık ve özlem duyguları iç içedir. Şairin ruhu normal vakitlerde ıdıklı ve güzel anları özlemektedir. Güneşli bir gün, yeşil bir bahçe, serin sular gibi insana mutluluğu, huzuru son damlasına kadar hissettiren şeylerin parıltısı içindedir. Ancak şairin bahsettiği gecede tüm bunların aksine ruhu karanlıklara çekilmektedir. Bunun sebebini önce anlamlandıramaz. Yaşar Nabi, 1908 yılında Üsküp’te doğmuştur. 16 yaşında ailesiyle birlikte İstanbul’a taşınmıştır. Şiirde geçen “üzleyen” ifadesi de bir Rumeli ağzı özelliğidir:

“Ucu denize varan güesli bir bahçeden

İlk yeşil sulara kendini verir gibi

Işık, sonsuz ışıklar üzleyen¹⁴ ruhum neden

Bu gece karanlıya bağlıdır esir gibi?” (Yaşar Nabi, 1933: 304)

¹⁴ Kelimenin doğrusu “özleyen” olmalıdır.

Ruhu hem karanlık hem de sessizliğe gömülüdür. Bu sessizlik anları şairi ürpertir. Normal şartlarda ruhu ışığı sevdiği gibi gürültüyü, hayatın içine karışmayı da sever:

“Ve geniş meydanlara bakan bir pencereden

Gürültüler içinde usulca erir gibi

Haykırarak boşalmak isteyen ruhum neden

Şimdi sükûnla dolu hazdan ürperir gibi?” (Yaşar Nabi, 1933: 304)

Şair gece odasında yalnız başınadır. Sevgilisinin hayali odayı hıncahınç doldurur. Karanlığın ve sessizliğin içinde bu hayal bir ışık, bir ses oluyor. Bu hayali ancak kalp gözüyle görebilmektedir. Yalnızlığıyla başa çıkmasının tek yolu bu hayale sığınmaktır:

“Çünkü hasretlerini büsbütün silmiş için,

Çünkü seni dinliyor kulak kesilmiş için.

Kalbimin gözlerini körletiyor ışığın.

Binlerce ses adını haykırıyor birden,

Ve bir mahşer yerine benziyor şimdi odam.

Bu gece boş odama bir dünya sığdırdın sen,

Sen benim aydınlığım, benim çılgın fırtınam...” (Yaşar Nabi, 1933: 304)

Cahit Sıtkı Tarancı'nın hayatında yalnızlık duygusu 1924 yılında, doğduğu şehir olan Diyarbakır'dan İstanbul'daki Saint-Joseph Lisesi'ne gönderilmesiyle başlar. Büyük şehirde tek başına kalmasıyla birlikte fitratında var olan çekingenlik perçinlenmiştir. Şiir kitaplarına yönelmesi ve ilk şiir denemeleri de bu yıllara denk gelir. (Korkmaz, 2002: 5)

Cahit Sıtkı'nın “Uzak Bir İklimde” şiirinde hissettiği yalnızlığı ancak şiirin son dizesinde anlarız. Şiir ahenk içinde görünen bir bahar tasviri ile başlar. Bu mekân denizin olduğu sıcak bir yerdir. Doğanın tüm unsurları bir uyumla hareket eder. Güneş, deniz, sesler, kokular, yeryüzü ve gökyüzü bir orkestranın birbirine karışması gibi karışmıştır. Bu karışma durumunda kulağı ya da gözü rahatsız eden bir nokta yoktur. İnsana sükûnet verir. Gündelik hayatın sıradanlığına hayranlık Cahit Sıtkı neslinin yoğun olarak işlediği bir temdir:

*“Uzak bir iklimin ılık havasında,
Güneş, yer, gök, deniz içiçe kaynaşır;
Olgun meyvalarla kuşlar fısıldaşır,
Bahar manzarası dallar arasında.*

*Uzak bir iklimin ılık havasında,
Seslerle kokular elele dolaşır;
Renklerle şekiller sevişip anlaşıyor,
Bir mükemmeliyet orkestrasında.”* (Cahit Sıtkı, 1933: 496)

Bu ılık ve rahatlatıcı havada insan ve doğa birbiri ile uyumlu hâle gelir. İnsan doğaya zarar veren konumunda değildir, onun bir parçasıdır:

*“Uzak bir iklimin ılık havasında,
İnsan kâinatla her an kucaklaşır,
Sonsuz bir sevginin gamsız dünyasında.”* (Cahit Sıtkı, 1933: 496)

Tüm dünyanın bu akışkanlığının içine şair katılamaz, dışarıda kalır. Yalnızlığının içinde hayatın ilerleyişini izler. Bir hapisteymiş duygusuyla yalnızlığını vurgular:

“Uzak bir iklimin ılık havasında,

Bütün sevdiklerim hülyamı paylaşır;

Bense camlar, camlar, camlar arkasında!” (Cahit Sıtkı, 1933: 496)

Hecenin beş şairi içinde sayılan Halit Fahri Ozansoy’un eserleri yaşanan dönemin yaygın psikolojik durumuna göre yıllar içinde değişkenlik göstermiştir. Şiirlerinde sürekli olarak kullandığı, belirli temler mevcuttur. Bu temalardan biri de yalnızlıktır. (Özgül, 1986: 20-42) Halit Fahri, “Gecem” adlı şiirinde bir gece vakti evin içinde hissettiği yalnızlığı anlatmıştır. Önceki gecelerde evin sessizliğini yaptığı tıkırtılarla bozan kedisi bu gece hiç ses çıkarmamaktadır. Gecenin içinde yanan ateşin sesi ve saatin tik takları yalnızlığının ortağıdır. Şair, evin içinde ses çıkarsa bile bu seslenmeye bir karşılık gelmez. Gece bile bir insan gibi bu yalnızlık ve sessizlikten ürpermektedir:

“Kedimin sofada yok pıtırdsı;

Sesime gölgeler ses vermededir.

Saat tıkırdısı, kor çıtırdısı:

Gecem bu seslerle ürpermededir.” (Halit Fahri, 1934: 1670)

Gece, masal dinlerken uyuyakalmış çocuklar gibi rafların arasına, kitapların içine sızarak sessizliği devam ettirir. Gece, şairin yalnızlığına ortak bir arkadaş gibidir. Ancak bu arkadaş, yalnızlığı gidermez; aksine derinleştirir:

“Gecem, kitap dolu etajerlerde

Esatir gecesi gibi uyumuş!

Gecem, hayallerin sindiği yerde

Boyun kanatları altında bir kuş!” (Halit Fahri, 1934: 1670)

Anka kuşu, sürekli yüksekte olması ve yakalanmasının mümkün olmamasıyla bilinen hayalî bir kuştur. Şair gece vaktini bu efsanevi kuşa benzeter. Gecenin varlığı bilinir ancak sessizlik içinde kaybolmuş gibidir. Kapıyı bu vakitte kimse çalmaz. Evdeki eşyalar dahi bu yalnızlığı bozmadan gecenin

sessizliğinde erirler. Şair yalnızlığın etkisiyle içindeki seslere kulak verir. Dış dünya ne kadar sakinse iç dünyası bir o kadar gürültülüdür. Yalnız bir ölü olduğu hissine kapılır. Ardından ağlayanı ise sadece yalnızlığının ortağı olan gecedir.

“Gecem bir ankadır, duyulmaz sesi,

Kapı vurulmadan, saat çalmadan.

Masamın, lâmbamın solgun gölgesi

Gecemi dinlerler nefes almadan.

Duvar da tablolar içinde yüzler

Gecemin rengini alır karşımda.

İçimden bir çığlık kopar, oku der,

İsmimi okurum mezar taşımda,

Gecem bir ruh gibi ağlar başımda!” (Halit Fahri, 1934: 1670)

Derginin 65. sayısında “Gençlerin Yazıları” başlığı altında şiiri yayınlanmış olan İstanbul Erkek Lisesi öğrencilerinden Refik Salahor’un¹⁵ bir diğer şiiri olan “Geceden Beklediğim” bu sütunda değil, müstakil olarak yayınlanmıştır. Refik Salahor bu şiirde gece vakti yalnızlıkla hissettiği duyguları aktarır. Şair, pencere kenarında durur, akşam olmaktadır, yüzüne dışarıdaki sarmaşığın gölgesi düşer. Gecenin yaklaşmasıyla kalbine özlem duygusu hücum eder:

“Geceler bir tül gibi örtmeden penceremi,

¹⁵ 13 Haziran 1948 tarihli *Akşam* gazetesinde Aziz Salahor’un ölüm ilanı mevcuttur. Aziz Salahor’un babası Mehmet Sadık Salahor, annesi Seniye Salahor’dur. Dedesi ise 1899-1901 yılları arasında Selanik valiliği yapmış olan Hacı Hasan Refik Paşa’dır. Refik Salim Salahor’un da bu aileye mensup olduğu ve Hacı Hasan Refik Paşa’nın torunlarından olduğu düşünülmektedir.

Alnıma gölgeleri düşer bir sarmaşığın.

Gözlerim damlalaşır benzinde bir ışığın;

Başlar şimdi içimde yılların hicran demi..” (Salahor, 1939: 210)

Özlem içinde hayallere dalar. Geceyi bir pusuya benzetir. Gece, şairin yalnızlığını fırsat bilerek onu yoran tüm duygularla saldırır. Şairin geceleri, bir rüya tatlılığında değil, kâbus korkunçluğundadır:

“Geceler hislerimin düştüğü bir pusudur.

Bir pusudur, içimde bir kara sevda değil.

Geceler gözlerimin gördüğü rüya değil:

Geceler bir bitmeyen rüyanın kâbusudur.” (Salahor, 1939: 210)

Şair kendini yalnızlık, mutsuzluk, özlem içinde hisseder. Bu duygular birbirine geçmiş hâldedir. İlerideki mutlu, huzurlu günlerin gelmesini bekler. Güzel günler için beslediği umutlar da yok değildir. Bu süre zarfında geceden beklediği yalnızca biraz tesellidir:

“Gelmez neden o günler ve neden beklediğim?

Ümitler bir sır gibi içimde düğümlenir.

Her akşam göz yaşile yollar içimde erir,

Bir doğmaz tesellidir geceden beklediğim!” (Salahor, 1939: 210)

Derginin 81. sayısında Âşık Bahtıyok imzasıyla “Yalnızlık” isimli bir şiir mevcuttur. Şairin Âşık Bahtıyok mahlasını kullanması halk şiiri geleneğini sürdüren biri, bir saz şairi olduğunu gösterir.

Bu şiirde, Faruk Nafiz’in koşma nazım şekliyle yazılmış “Han Duvarları” şiiri örnek alınmıştır. Bu durum 1922 yılında yazılan bir şiirin 1940’lı yıllara gelirken hâlâ etkisini sürdürdüğünü gösterir. Faruk Nafiz, modern bir şiirin içine yerleştirdiği koşma nazım şekli ile halk-aydın birleşmesinin lüzumunu duyurmak ister. On yedi yıl sonra yayınlanan bir halkevi dergisinde 11’li hece

ölçüsü ve koşma nazım şekliyle, aynı imajlar kullanılarak, Maraşlı Şeyhoğlu'nun ruh hâliyle âdeta Faruk Nafiz'e cevap verilmiştir.

Şiirde şair, bu dünyada kimsesizlik içindedir, ailesi de sevgilisi de yoktur. Göçebe gibi yaşar, evi yurdu belli değildir. Bu ruh hâli “Han Duvarları” şiirindeki Maraşlı Şeyhoğlu Satılmış'ın ruh hâline benzer:

“Ne anam var, ne kardeşim, ne yârim,

Bu dünyada tek başıma gezerim;” (Âşık Bahtıyok, 1939: 354)

“On yıl var ayrım Kınadağı'ndan

Baba ocağından, yâr kucağından

Bir çiçek dermeden sevgi bağından

Huduttan hududa atılmışım ben” (Çamlıbel, 2019: 17)

Onu bağlayan hiçbir mekân ve insan olmadığı için rüzgârın önünde savrulan bir yaprak gibidir.

“Belli değil evim, barkım, diyarım,

Bir rüzgârın her mevsiminde eserim” (Âşık Bahtıyok, 1939: 354)

“Yolcuyum bir kuru yaprak misali

Rüzgârın önüne katılmışım ben” (Çamlıbel, 2019: 18)

Yalnızlığı hayatını da bir anlamsızlık içine hapsedmiştir. Bağlanacağı, uğruna mücadele edeceği bir amacı yoktur. Dışarıdan bakıldığında sarhoş insanlar gibi savrulduğu görülür. Kimsesizliği her an içini kemirir. Bu yalnızlığın içinde kalbinde iyi ya da kötü duyguların olması önemli değildir.

“Önüüm boşluk, ardım boşluk, her şey boş,

Beni gören zannediyor bir serhoş,

Zavallı kalp, ister durul, ister coş,

Her lâhzada öksüzlüğün sezerim.” (Âşık Bahtıyok, 1939: 354)

Âşık edebiyatının son dörtlükte mahlas kullanma geleneği bu şiirde sürdürülmüştür. Şairin hayattan bir ümidi kalmamıştır. Zamanında çok ağlayıp üzülmüştür ama şimdi gözyaşları akmaz. Kendini avutmuş ve kendi kendinin kimsesi olmuştur. Buna rağmen hayattan sıkılacağı bir günün geleceğini de bilir.

“Bahtıyok’um her ümidi unuttum,

Bir sel iken göz yaşımı kuruttum,

Ben kendimi kendim ile avuttum,

Gün olur ki yaşamaktan bezerim.” (Âşık Bahtıyok, 1939: 354)

“Yalnızlık” şiirinde Faruk Nafiz’in sesi duyulur ama Anadolu imanının hüznü ruh hâli devam eder.

Müşak Erenus “Hasret” adlı şiirinde geçmişte kendini bekleyen, özleyen ve seven insanların olduğunu söyler. Şair, bu insanlardan uzak kalmıştır, onlardan haber alamamıştır. Kendisini bekleyip beklemediklerini bilmemektedir. Zamanla bu sevgi ateşin yavaşça sönüp gitmesi gibi yok olmuştur. Şair, yalnızlığı içinde bu anılara tutunur:

“Vardı.

Beni de bekliyen gözler

Vardı.

Kim bilir belki onlar,

Irak diyarlarda,

Bekledi, bekledi,

Karardı kaldı.

Vardı.

Ucsuz, bucaksız

Bir sevgi

Vardı.

Zamanın nasırlı eli içinde,

Evrildi,

Çevrildi.

Bir sönen kor gibi

Karardı

Kaldı.” (Erenus, 1940: 32)

Ceyhun Atuf Kansu (1919-1978) şair, yazar ve tıp doktorudur. Çocuk hastalıkları üzerine çalışmalar yapmıştır. Doktorluk görevinin yanında Türk Dil Kurumu’nda da görevler almıştır. Tıp terimlerinin Türkçe karşılıklarını bulmaya çalışmıştır. İlk şiirini lise yıllarında yazan şairin şiirlerinde çocuk, Atatürk, vatanperverlik, Türk tarihi gibi temalar geniş yer tutar. (<http://teis.yesevi.edu.tr/>) *Yeni Türk Mecmuası*’nda yer alan “Sitemler” adlı şiirinde ise şair sevgisinin karşılığını göremeyişini ve yalnız kalışını anlatır. Şiirin ismiyle müsemma olarak sevgilisine, dostlarına, tanıdıklarına bolca sitem eder. Şiirde halk edebiyatı söyleyişi vardır, koşma nazım biçimi kullanılmıştır.

Eski zamanlardan itibaren süs, gözyaşı silme, hatırlatma, selamlaşma, vedalaşma gibi çeşitli işlevlerde kullanmış olan mendil kimi zaman çiftler arasında bir haberleşme aracı olarak da kullanılmıştır.¹⁶ Mendilin renginin, nakşının değişmesi taşıdığı anlamı da değiştirmektedir. (Tanrıbuyurdu, 2010: 196-203) Şair, sevgilisine mavi bir mendil göndermiştir. Ancak sevgilisinden bir cevap alamamıştır. Yani şairin sevgisi karşılık bulmamıştır ve mendilini geri

¹⁶ Musahipzade Celal’in 1936 tarihli *İstanbul Efendisi* adlı tiyatro oyunu mendilin çiftler için ne kadar anlamlı olduğunu göstermesi bakımından dikkat çekicidir.

istemektedir. Mavi mendil “vefasızsın, kederdeyim” anlamı taşır. (Ekinci, 2016)
Sevgilisinden cevap alamaması sevgilisinin vefasızlığını gösterir:

*“Sevgimden mavi bir mendil dokudum,
Rüzgârlara verdim yâre gönderdim,
Göklere yazılmış: Cevab, okudum,
Mavi mendilimi geri isterdim.”* (Kansu, 1941: 506)

Giden sevgililerin hepsi geri dönmüştür. Fakat şairin sevgilisi geri dönmemiş ve şairi yalnız bırakmıştır:

*“Uzak kıyılarda altın gemiler,
Yakın kıyılara doğru döndüler,
Bütün sevgililer işte indiler,
Mavi mendilimi veren olmadı.”* (Kansu, 1941: 506)

Şair yalnız kaldığında kimse derdini sormamıştır, dostları da sevgilisi gibi vefasızdır. Bu durumda yalnızlığı daha da perçinlenmiştir:

*“Serin seher yeli esti başımda,
Uyudum bir bahçe gördüm düşümde,
Uyandım, bu bahçe kayıp dışımda,
Ağladım, derdimi soran olmadı.*

*Atladım dağları, rüzgârlarla eş,
Işık vadederek batardı güneş,
Uyurdum, toprak yaş, gözlerim de yaş,
Üstüme bir yorgan seren olmadı.”* (Kansu, 1941: 506)

Şairin bir vakitler çok mutlu bir hayatı olmuştur. Mutluluktan âdeta göklerde uçmuştur. Fakat artık bu duyguların yerini yalnızlık ve sitem almıştır. Dostlarına, sevgilisine dargındır:

“Uçarken göklerde niçin vuruldum,

Yollar koşuyordu, ben, ben yoruldum,

Yârede, dostada artık darıldım,

Altın tokmağımı vuran olmadı.” (Kansu, 1941: 506)

Her ne kadar sitem etmiş olsa da son dörtlükte bu sitemler yerini kaderini kabullenmeye bırakır. Sevgilisinin onsuz da olsa mutlu olmasını ister. Bu dünyada kimsenin sevgiliden vefa görmediğini düşünür. Bu döngüyü kendisi de kıramamıştır. Zaten yalnız olduğu bu yerlerden izinin tamamen silinmesini ve sevgilisinin hep mutlu olmasını ister:

“Göklere yazdım ben, içli yazımı

Tanrı mes’ut etsin nazlı kuzumu,

Rüzgâr silsin her bir yoldan izimi.

Sevip, yârdan vefa gören olmadı.” (Kansu, 1941: 506)

Samiye Yalçın’ın¹⁷ “Yalnızlık” adlı şiirinde şair, karşıt duyguları birlikte yaşar. Yalnızlık, içinde bir ateşe dönüşmüştür. Bu ateşi içinden ağlayarak atmaya çalışır. Yalnızlık hissettiği olumsuz duygudur. Bunun karşıtı olarak bazen içini bir ümit de kaplar. Kaderin işleri kolaylaştırdığı anlar da olur. Karşılaştığı bu nimet, içindeki iyi duyguları ortaya çıkarır. Ancak bu, kısa sürer. İçinde bulunduğu durumu sadece kendisiyle aynı durumu yaşayanlar anlar. Kendisi için en iyisi kimseyi tanımadan yalnızlık içinde ölmektir. Hızlıca akan ve müdahale edemediği hayatın durmasını arzu eder. İçindeki kimsesizlik de böylece sona erebilir:

“Kırpiklerimden yaşlar sızarken ılık ılık

¹⁷ Şair hakkında bilgi bulunamamıştır.

İçerimde Korlaşan bir ateştir yalnızlık..

Bahtımın sarp dağları bazan bana yol verir,

Donmuş olan hislerim bu sıcaklıkla erir..

Karanlık yollarıma yıldız mı serpilecek?

Yalnızlık ne demektir? - Onu duyan bilecek..

Bu ıssız ülkelerde hiç bilinmeden ölsem

Ben de batan gün gibi şu dağlara gömülsem

Belki o gün duraklar bahtımın sonsuz hızı

Belki o gün dinerdi içimdeki bu sızıl...” (Yalçın, 1942: 24)

Hamdi Gökarp’ın şiirleri önce “Gençlerin Yazıları” başlığı altında çıkmıştır. Daha sonra derginin diğer sütunlarında yayınlanmaya başlamıştır. “Gençlerin Yazıları” başlığı altında çıkan şiirlerinden biri “Pınardan Akan Sular” adını taşır. Şair gönlünü yavaş da olsa akan bir pınara benzetir. Bu pınar şu an için aksa da elbet bir gün kuruyacaktır. Şimdiden başlayan yalnızlığı bir gün onu tamamen saracaktır:

“Bilirim, birgün gelip kuruyacak bu kaynak,

Bir ayak sesi bile artık duyulmayacak

Yeşeremez ne filiz, ne de küçük bir yaprak

Bu zavallı pınarın solunda ve sağında.” (Gökarp, 1938: 1320)

H.G. kendi varlığını belirsiz olarak görür. Gürültünün bir anda durması gibi sesler kesilecek ve hayat sona erecektir. Yalnızlık zalimdir, hayatı da bu zalim yalnızlığın kollarında geçer. Şair kendini bu duruma alıştırmıştır. Karşı koyacak kuvveti yok gibidir.

Hayat sona erdiğinde de elinde bir şey kalmayacaktır. Şöhretin, unvanın ve beyliğin hiçbir anlamı olmayacaktır. Geriye, uyanınca net olarak hatırlanmayan rüyalar gibi belirsiz anılar kalacaktır:

“Bir gün dinecek elbet yaşamak, bir ses gibi

Şimdiden bir hayale benzedim herkes gibi,

Varlığım duman gibi, ılık bir nefes gibi,

Geçiyor, yalnızlığın o zalim kucığında.

En sonunda ne şöhret, ne uşak, ne bey kalır,

Ne elde kadeh kalır, ne bir damla mey kalır,

Unutulmuş rüyaya benzeyen bir şey kalır

Pınardan bir yudum su içenin dudağında.” (Gökalp, 1938: 1320)

Refik Salahor’un “Çeşme” adlı şiirinde şair bir gezi sırasında gördüğü çeşmeden bahseder. Bu şiir, Faruk Nafiz Çamlıbel’in 1926 tarihli “Çoban Çeşmesi” şiirinden mülhemdir. Bu çeşme bir vadide karşısına çıkmıştır. Şair, susuzluk çekmektedir. Su içmek için yaklaşır ve çeşmenin üzerinde silinmeye yüz tutmuş bir dua görür. Bu dua kalbinde bir yerlere dokunur ve canını acıtır. Şair, çeşme hakkında düşünmeye başlar. Çeşme susuzluk çeken nice yolcuların susuzluklarını gidermiştir, yolcuların derdine derman olmuştur ama yine yalnız kalmıştır. Şiirin bu ilk dördlüğü “Çoban Çeşmesi” şiirinin üçüncü dördlüğü ile benzerlik gösterir:

“O zaman başından aşkındı derdi,

Mermeri oyardı, taşı delerdi.

Kaç yanık yolcuya soğuk su verdi,

Değdi kaç dudağa çoban çeşmesi!” (Çamlıbel, 2019: 217)

“Çatlamış duvarlarda bir matemin yası var

Bir içli kalp sızısı bürümüş her yerini:

Mermerinde kaç yanık yolcu hatırası var,

Bir garip köylü yazmış taşa son sözlerini.” (Salahor, 1938: 137)

Çeşmenin yanında otururken karşıki dağlara akşamın indiğini görür. Akşamın karanlığı bir yalnızlığın habercisi gibi çeşmenin taşlarına da siner. Ancak çeşmeyi teselli edecek ve yalnızlığını giderecek kimse yoktur:

“Gün battı ayrılır, karşımdaki dağlarda,

İndi bir matem olup karanlık, taşlarına.

Bu çeşme bütün gece yapa yalnız ağlar da,

Bir sıcak avuç değmez akan göz yaşlarına” (Salahor, 1938: 137)

Şair, son dörtlükte çeşmenin yalnızlığı ile kendi yalnızlığı arasında bağlantı kurar. Çeşme nasıl yolcuların bekliyorsa şair de öyle sevgilisinin yolunu gözler ve sevgilisi yokken gönlü eskimiş çeşme taşına benzemektedir:

“Uyuturken geceler gündüzü kucaklarda

Bir çölün ortasında yeşilliksiz çimensiz

Gözlerim bir yolcuyu beklerken uzaklarda

Bu çeşme taşı kadar gönlüm haraptı sensiz.” (Salahor, 1938: 137)

Yine Refik Salahor’un “Kimsesiz” adlı şiirinde şairin karşısında dağ ve dere manzarası vardır. Akşam olurken suların üzerine ve şairin üzerine üzüntü ve ümitsizlik çöker. Rüzgâr sesi bu duyguları besleyen üzüntülü bir şarkı gibi kulaklara gelir. Akşam şaire yalnızlık getirdiği kadar doğaya da yalnızlık getirir. Rüzgâr söğüt ağaçlarının yapraklarını savurur ve suya değdirir. Bu görüntü saçlarını dereye yıkayan bir genç kız gibidir:

“Serviler şimdi sakın, serviler şimdi uyur,

Bazı bir iç çekiş duyurur derin derin,

Zamanla uzaklardan iniltisi duyulur,

Sularda saçlarını yıkayan söğüdlerin.” (Salahor, 1938: 238)

Sessizlik sokaklara siner. Bir insan gölgesi gecede tek harekettir. Sükûnet o kadar derindir ki çığlıklar bile bundan ürker. Tüm bu doğa ve sokakların yalnızlığı ile şairin yalnızlığı birbirine benzer. Yalnızlık şaire bir azap gibi acı verir. Geceler kadar kimsesiz ve yalnızdır. Yalnızlık paydasında birleşmek şairde doğanın, dış dünyanın bir parçası olma isteğini ortaya çıkarır:

“İçerimde uzletin bitmeyen azabı var,

Sular uyur kimsesiz, dağlar yatar kimsesiz.

Kimsesizim tükenmek bilmek geceler kadar,

Kıvrılan yollar kadar, sükûn kadar kimsesiz...” (Salahor, 1938: 238)

5. Zaman Temalı Şiirler

Doğu ve Batı medeniyetlerinde zamanı algılayış biçimleri farklıdır. Türk kültür ve edebiyat dünyasında zaman kavramı İslam’a bağlı olarak gelişme göstermiştir. Türk kültüründe zamanın kutsallığının yani soyut boyutunun yanında ibadetlerle ilgili olan somut boyutu da dikkate değerdir. Bunun dışında şahsi ve millî zamanın tema olarak ele alınışı dönem dönem değişiklik göstermiştir. (Yuva, 2009: 1659-1660) “*Memleketçi şiir dolayısıyla zaman teminin ele alınışında önemli bir değişimin meydana geldiği söylenemez. Esasen bu şairlerin hemen hepsi üzerinde Haşim ve Yahya Kemal’in etkisi olduğu bilinen bir şeydir. Dolayısıyla, bu iki şairin zaman temini kullanış biçiminin Memleketçi şiirde de sürdüğünü söyleyebiliriz.*” (Yuva, 2009: 1691)

Derginin 2. sayısında Şükûfe Nihal’in “Sen de Geç!” adlı şiiri zaman teminin görüldüğü ilk şiirdir. Şükûfe Nihal (1896-1973) yazar, şair ve öğretmendir. Kadınların eğitimi, kadınların sosyal ve siyasal hakları hakkında çalışmalar yapmıştır. Şiir, roman, hikâye ve gezi yazısı türlerinde eserler

vermiştir. Yazı hayatına bireysel romantizm ile başlamış, bu dönemde aruz ölçüsü kullanmıştır. Savaş yıllarında Anadolu'yu ve savaşın uyandırdığı hisleri konu edinmiştir. Millî edebiyatın etkisiyle hece ölçüsünü kullandığı şiirler kaleme almıştır. Tüm eserlerinde ferdî duyuş ve düşüncesün izleri görülür. Şükûfe Nihal'in "Sen de Geç!" şiirinde de zamanı bireysel açıdan ele alır. İnsan ömrünü mevsimlere benzetir ve gençlik çağı da bu mevsimlerden ilkbahara denk gelir. Şiirde birey, ömründeki zorlukları da tek başına aşarken gösterilir.

Baharla birlikte doğa, tüm hediyelerini insana sunar. Güzel kokulu rengârenk çiçekler, meyveler, ılık hava baharın bir hediyesi gibidir. Fakat ömrünün baharı olan gençlik şaire güzellik sunmaktan ziyade sıkıntı getirmiştir. Sıkıntılar onu yavaş yavaş yormuş, geçen zamanla birlikte saçları da beyazlamış ve yaşlanmıştır. Gençliğinin tadını çıkaramamış, hiç genç olamamış gibi hüznü bir ruh hâline bürünmüştür:

“ *Sen ey bahar, ey gençlik;*

Bana ilk, son hediye ruhumu didik didik

Parçalıyan dikenler, bereliyen taşlardı...

Çiçeği esirgedin,

Güneşi esirgedin,

Bana bir çarpmıyan kalp vermeyi esirgedin;

Gün görmiyen saçlarım sessiz sessiz ağardı...” (Şükûfe Nihal, 1932: 119)

Zamanın acımasızlığı karşısında o, içindeki ümidi korumaya çalışır. Vakur bir tavır sergiler ve durumundan şikâyet etmez. Beklentisi samimi bir dostunun hâinden anlaması ve yarasına merhem olmasıdır. Dost tesellisi sayesinde kaderin önüne çıkardığı zorlukları önemsemeyecektir:

“ *Yine başım göklerde,*

Yine sesimde gurur,

Ruhumu perde perde

Kaplıyan sisleri nur

Gibi görmek istedim, şikâyet etmedimdi...

Gönlümde bir arzu ki, benim son ümidimdi;

Ben onu bekliyordum yüksek başım göklerde,

Diyordum, bir gün gelir, elbet anlar bu yerde

Beni bir dost kalbi de, unuturum yaramı

Ve düşünmem ki bahtım o kadar kapkara mı...” (Şükûfe Nihal, 1932: 119)

Şaire bir yardım eli uzansa hayata tutunabilecek, zaman geriye dönmüşçesine yaşama arzusu hissedecektir. Ancak gelen dost eli ona yardım sunmamış, aksine ona daha çok dert ve keder getirmiştir. Bunun dost diye bildiklerinden gelmesi şairi daha çok yaralamıştır. Zamanı bir zindan olarak görse de bu zindan kendi içinde şaire bir yuvadır ve uzanacak dost elinin hayali o yuvayı aydınlatmaktadır. Yakın bildiği insanlardan bunu görmektense zindanında bir hayalle yaşamayı tercih eder:

“Sen ey dost eli, sen, ah,

Ötekilerden siyah, ötekilerden iğrenç!

Geç!..

Geç, sen de geç, kirletme yaşadığım zindanı,

Çek elini, ordaki temiz hayali tanı!..” (Şükûfe Nihal, 1932: 119)

Orhan Seyfî Orhon’un “Yeis” şiirinde zamanın hızlı akışı ve bu zamanı iyi değerlendirememenin üzüntüsü aktarılmıştır. Şükûfe Nihal’de olduğu gibi bu şiirde de hayat ile mevsimler arasında bağ kurulur. Orhan Seyfî’nin konu ettiği dönem ise sonbahar mevsimine denk gelmektedir. Kendini dalında kopmak

üzere olan yani ölüme yakın bir yaprağa benzetir. Bahar zamanı hızla ve avarelikle geçmiş, canlı dünyadan göçmenin vakti gelmiştir:

“Yazıklar olsun ki geçti boş yere

Kırk yılı sürüyen şu gençlik çağım.

Şimdi ben dalından kopmak üzere

Kıvrılan bir küçük sarı yaprağım.” (Orhan Seyfi, 1933: 396)

Gençlik zamanlarının hissettirdiği tatlı heyecan kalmamıştır. Sonbaharda etrafı kaplayan sessizlik ve hüznün gibi şairin etrafını da hüznün kaplamıştır. Ay ve yıldızlar geceleri yolunu kaybedenlere yol gösterir, ışığı olmayanlar için etrafı aydınlatırlar. Yıldızsız ve ayın görünmediği bir gecede, karanlıkta yol bulmak oldukça zordur. İnsan ömründe gençlik zamanları ay ve yıldızlarla aydınlatılmış bir yol gibidir. Karanlıklar içinde de olsa genç bir insan için her zaman yolu gösterecek bir ışık ve yeniden yola düşmesine yardım edecek bir umut vardır. Şair, gençliğinin geride kalmasıyla birlikte bu umuttan, ışıktan da mahrum kalmıştır:

“Çırpınan gönlümün eksildi hızı;

İçimde kalmadı o tatlı sızı.

Karardı ömrümün ayı, yıldızı!

Işıksız bir gece hep solum sağım.” (Orhan Seyfi, 1933: 396)

Gönlünde coşkun duyguların kalmayışı sonsuza dek sürecek bir karanlıktaymış hissini de beraberinde getirmiştir. Zaman ona kendi hiçliğini hatırlatmakta oldukça ustaca davranmıştır. Ölmeden öldüğünü kabul etmiş ve gerçek ölümü beklemektedir:

“Ruhumu kaplayan sonsuz yasımda

Söndü ümidim de, ihtirasım da...

Çınlıyor hiçliğim kafa tasımda;

Ben artık şimdiden yarı toprağım.” (Orhan Seyfi, 1933: 396)

Yusuf Ziya’nın “Merdiven” şiirinde ömür ve mevsim benzetmesi devam eder. Yaşanan yıllar merdiven basamakları gibi düşünülmüştür. Şair, doğumundan itibaren bu merdivenleri tırmanmaya başlamıştır. Bu tırmanış onu önce gençlik dönemine yani bahara götürür. Gençlik onu tüm canlılığıyla beklemektedir. Tüm sevdikleri ve ona mutluluk veren her şey bu dönemdedir:

“Daha dün çıktığım bu merdivenler

Bir sonsuz bahara yükseliyordu.

Bütün sevilenler, bütün sevenler

O bahar içinden görünüyordu...” (Yusuf Ziya, 1933: 496)

Şair, nihayet ömrünün bahar vaktine eriştiğinde yaşaması gerektiğini hissettiği her duyguyu yaşamıştır. Kimi zaman esmer güzellerle kimi zaman sarışın güzellerle zamanını geçirmiştir. Bu mısralar Faruk Nafiz’in “Gençlik” adlı şiirindeki mısralar ile benzeşir:

“Bazı, esmerler taktım koluma,

İçtim akşamları ben yudum yudum..

Bazı, sarışınlar düştü yoluma,

Yaz güneşlerini sarıp uyudum...” (Yusuf Ziya, 1933: 496)

“Gönlümde kovalar eskiden beri

Sarışın kumralı, kumral esmeri.

Dolmadan boşalmaz birinin yeri.

Gönlümde, anladım, her dem baharmış.” (Çamlıbel, 2019: 248)

Ömrün her mevsimini doyasıya yaşadığını söyler. Her mevsimin tadını almış ve hepsini birbirinden daha dolu geçirmiştir. Suların önünde engel

olmadan coşkuyla akması gibi o da hayatını böyle coşkuyla yaşamıştır. Karşısına çıkan sıkıntılar da bu coşku nedeniyle gözünde büyümemiştir ve böyle durumları kolayca atlatmıştır:

“Dört mevsim geçirdim her basamakta,

Kışı yazdan güzel, güzü bahardan.

Sularla eş oldum ben çağlamakta,

Gecem gündüz oldu kahkahalardan!” (Yusuf Ziya, 1933: 496)

Hızlıca çıktığı ve zirvesine ulaştığı hayat merdiveninden inme zamanı gelmiştir. Ancak inerken içinde bir coşku yoktur. Şair “titreyerek” geri döndüğünü söyler. Bu titremenin sebebi yaşın ilerlemesinin bir göstergesi olabileceği gibi önündeki bilinmezliğin verdiği korku da olabilir. Ömrünün son mevsimine yaklaştığını hissettikçe bir mumun sönmesi gibi yavaş yavaş sönmektedir. Şair, tekrar eden kelimelerle içine düştüğü korkuyu ve isyanı okuyucuya hissettirir:

“Koşarak çıktığım her basamağı

Bugün titriyerek dönüyorum ben.

Yakından gördükçe kara toprağı

Sönüyor, sönüyor, sönüyorum ben!” (Yusuf Ziya, 1933: 496)

Meliha Avni’nin zamanı konu edindiği “Eğer Buğday Tanesi Ölmezse!..” şiirinin öncelikle adı dikkat çekicidir.

André Gide’in *Tohum Ölmezse* adlı otobiyografisinde, Fyodor Dostoyevski’nin *Karamazov Kardeşler* romanında, Maksim Gorki’nin *Ana* romanında ortak olarak Yuhanna İncili’nin 12. bölümünün 24. ayeti olan “Size doğrusunu söyleyeyim, buğday tanesi toprağa düşüp ölmedikçe yalnız kalır. Ama ölürse çok ürün verir.” alıntısı kullanılmıştır. Bu alıntı Batı edebiyatında birçok eserde geçmektedir. Meliha Avni’nin şiirinin ismi de aynı şekilde bu ayete bir göndermedir. İnsan sonsuz zamana sahip olmak, adını yaşatmak ve çoğalmak

istiyorsa bu dünyada yalnız kalmamalıdır. Gerekirse canından olarak kendinden sonraki zamanlara tesir edecek eserler bırakması gerekir.

Şairin yaşı genç olsa da ruhunu yaşlı hisseder. Genç bedeninde yaşlı bir kadın yaşıyor gibidir. Gençliğini öldürmüş ve kefenlemeye bile gerek görmeden gömmüştür. Ruhu bu gençliğin türbesidir. Etraftaki ağıtlar ve iniltilerin sebebi bu ölümdür. Suçlu olduğunu bilse de pişmanlık hissetmemektedir:

“Bu sesler mücrimdir, bir mücrim sesi,

En genç yaşlarında bir kız öldürdüm,

Kefene sarmadan kaldırdım gömdüm

Yaşlı ruhum bugün onun türbesi.” (Meliha Avni, 1933: 497)

Hayatın gençlik dönemiyle ilkbahar arasında benzerlik kurulur. Şair baharın, gençliğin neşesinden, canlılığından, taşkın hâllerinden rahatsızdır. Bu dönemi yaşamak istemiyor gibidir. Saçlarında beyazların artmasıyla da bu dönemin artık geçtiğini belirtir:

“Gülme etrafımda git artık bahar,

Çoğaldı saçımda beliren aklar

Hasta gönüller bak hasta yapraklar,

Ağlıyor başımda sabaha kadar” (Meliha Avni, 1933: 497)

Halide Nusret Zorlutuna’nın “Uzaklaşan Seneler” şiirinde zaman insandan hızla kaçan bir canlı gibidir. Şair ömründen geçen yılları hem çok yakın bir zamanmış gibi hatırlar hem de kendisine çok uzak gelir. Yaşadığı yıllar her an ondan daha da uzaklaşır.

Bu yıllara iyi ve kötü her duyguyu sığdırmıştır. Şair, ikinci dörtlükte zamanın insanın içinde bulunduğu psikolojiye göre göreceli oluşunu vurgular. Bazı yıllar hızla geçmişken bazıları asırlarca sürmüş gibidir. Geçmişte kalmış

olan gençlik zamanları bahara benzetilir. Ömür bir fırtına gibidir, gençlik ise o fırtınanın arkasında saklanmış bir tazeliştir:

“Acı, tatlı, korkulu... neler, ne hatıralar...

Bir fırtına ardından güler pembe bir bahar.

Her gününüzde saklı bin arzu, bin emel var

Kimi asırdan uzun, kimi bir an seneler!” (Zorlutuna, 1935: 1945)

Şair geçen yılların ardından hüznle bakmaktadır. Ancak bu hüzn içinde pişmanlık barındırmaz. Yılların şairin kalbinde hoş birer hatıraya dönüşmesi söz konusudur.

Ömrünün son deminde umutsuzluğa düşmüş hâlinin bir tesellisi olarak geçmiş güzel hatıralara sarılma söz konusudur. Zaman ilerledikçe o hatıralar daha da güzel görünür:

“Umudsuz gönüllerde biricik emelsiniz;

Bugün dünden daha çok, daha çok güzelsiniz.

Cennetlerden toprağa uzanmış bir elsiniz,

Uzaklaşan seneler... Ah ey yalan seneler!...” (Zorlutuna, 1935: 1945)

Halide Nusret’in bir diğer zaman temalı şiiri ise “Katar” adını taşır. Şair zamanı ve hayatı sürekli hareket eden bir trene benzetir. Ömür mevsimler gibidir. Kimi zaman neşeli, kimi zaman durağan, kimi zaman fırtınalıdır. Hayat treninin yükü insanın yaşadığı döneme ve içinde olduğu yaşa göre değişmektedir:

“Ve durmadan koşan bu katar,

İlkin mevsimleri önüne katar,

Sonra da yüklenir onları birer

Birer:

Taze bahar günlerinde renk renk

Çiçek

Ve ışık: pırıl pırıl..

Yazın

Hazzın

Olgun yemişlerini taşır;

Güzün altın renkli yapraklar,

Kışın kar...” (Halide Nusret, 1940: 109)

Şair, “Uzaklaşan Seneler” şiirinde olduğu gibi bu şiirde de zamanın göreceliğinden söz eder. İslam inancına göre insan dünyaya günahsız ve masum olarak gelir. İnsan ancak dünyada yaşadığı yıllar boyunca işlediği günahlar ya da yaptığı yanlışlar nedeniyle kirlenir. Yaşanan kötü tecrübeler ve geçen yıllar insanın dayanma kuvvetini azaltır ve insanı yıpratır:

“Dem olur yıllar andır,

Dem olur her an bir yıl!

Ve yola pırıl pırıl

Girmiş olan bu katar,

Hergün bir parça daha yıpranarak

İlerler.” (Halide Nusret, 1940: 109)

İnsan ne kadar çok şeye sahip olursa olsun bunların bir kalıcılığı yoktur. Çünkü zaman bir nehir gibi akar ve geri dönüşü yoktur. Bu nehrin varacağı deniz sonsuz bir yokluk denizidir:

“ Geç yiğitim, geç!...

Ergeç

Gökte güneşler söner,

Bahar da güze döner;

Döner kış olur yazlar..

Ve pırıl pırıl, yola

Girmiş dolan bu katar

Ak

Dumanlarını savurarak

Sağa sola

İlerler “son” a doğru,

Rüzgârlar ona doğru;

O rüzgârlardan kaçır...” (Halide Nusret, 1940: 109)

Şair geçip giden bu ömrün sonunun bir bilinmezlik olmasından rahatsızlık duyar. Ölümden sonra neler olacağını merak eder.

“Ne var orada ne var?..

Belki yakıp kavuran bir kum,

Denizi; belki buzlu bir uçurum,

Belki de ezelî, ebedî bahar?...

Cevap verin bana dostlar:

Bu son durakta ne var?..” (Halide Nusret, 1940: 109)

Halide Nusret’in “Eski Bahar” şiirinde zaman-mevsim, zaman-ömür bağlantısı devam ettirilmektedir. Hayatın ilkbaharı olan gençliğini hatırlar. Gençlik döneminde insan biraz daha vurdumduymaz ve rahat tavırlar sergileyebilmektedir. Başına acı verici olaylar gelse de buna alışmak daha kolaydır ve daha kısa süre alır:

“Bahardı mevsimler, aydıncı her yer,

Bak yine o demler yadıma geldi!

Akıl havadaydı gönül kalender

Acılar değmeden geçen bir seldi.” (Zorlutuna, 1940: 160)

Yaşamdan zevk almak gençlikte daha kolaydır. Her hadise insana olduğundan daha yüksek duygular hissettirir. Hayat, insana mutluluk veren bir şarkı gibidir. Eşya ve mekân bu şarkıyı ahenkli hâle getirebilmek için birbiriyle uyumlu görünür:

“Yollara dökülür menekşe, sümbül,

Her adım başında gülerdi bir gül,

Şimdikinden daha coşkundu bülbül

Tabiat bir keman, ufuk bir teldi.” (Zorlutuna, 1940: 160)

Şairin gençliğinde karşısına çıkan her şey hayatını iyi bir noktaya getirmek için anlaşılmış gibidir. Doğa dostudur. Engelleri kolaylıkla aşar, hayatı fonda bir melodi varmış gibi yaşar:

“Akar sular şarkı söylerdi bana,

Deniz kucak açar “gel” derdi bana

Kayalar eğildi, yol verdi bana,

Ay beni okşayan müşfik bir eldi” (Zorlutuna, 1940: 160)

Son dörtlükte bu zamanların hayatının en güzel dönemi olduğunu söyler. Ancak içinde bir sorgulama da yaşamaktadır: Geçmiş zamanlar şimdiden daha mı güzeldi? Yoksa yaşının etkisiyle mi dünya gözüne güzel görünüyordu?

“Rüzgâr mı, ışıkmı, esirmi, neydim¹⁸

¹⁸ Mısranın yazılışı hatalıdır. Doğru yazılışı “Rüzgâr mı, ışıkmı, esir mi, neydim” şeklindedir.

Göklere yükseldim, güneşe deydim!

Ömrün mü en güzel mevsimindeydim

Dünya mı o zaman daha güzeldi?” (Zorlutuna, 1940: 160)

85. sayıda Emin Ülgener’in birer dördlükten oluşan iki şiiri zaman temalıdır. “Kasad”¹⁹ şiirinde ömür çiftçinin ekip biçtiği, tohumlarını ektiği bir tarla gibi değerlendirilir. Yıllar geçince ve insanlar yaşlanınca ömür boyu ettiklerinin hasadını alırlar. Gençlik çalışma ve ekim zamanı, yaşlılık ise hasat zamanıdır.

“Göz Yaşı” şiirinde geçmiş zamanları bir hatırlayış söz konusudur. Tatlı hatıralar insanın ağlamasına sebebiyet verebilmektedir. Bir anlık hatırlayış insanın iç dünyasını sarsabilecek kuvvettir. Zaten kopmak üzere olan bir yaprağa yağmur nasıl etki ederse şaire de geçmişin hatırlanışı öyle etki eder:

“Geçmiş günler.. Hülyaların emdiği zaman,

Gözler âni bir gülüşle yaşarabilir.

Ömrün sarsılışı için az mıdır bir an?

Bir damla su, bir yaprağı düşürebilir...” (Ülgener, 1940: 29)

Emin Ülgener’in 86. sayıdaki “Ne Kaldı” şiirinde zaman ve ömrün geçişi sonucunda insanın elinde bir şey kalmayacağı vurgulanmaktadır. Şimdi yaş almış olan her insan bir zamanlar gençtir, saçlarında beyazlar yoktur ve gençliğin heyecanı ile hareket eder. Ancak mevsimler geçer, zaman akar ve insanlar bir zamanlar elinde olan fırsatlardan ayrılmak zorunda kalır.

Şair karşısında biri varmış ve ona anlatıyormuş gibi yazmaya devam eder. Karşısındakini sorgular. Geçen seneleri düşünüp düşünmediğini sorar. Tüm o gençlikten geriye bir şey kalmadığını ve kalmayacağını söyler:

“Bir ses mi işittin uzak bir yerden,

¹⁹ Şiirin adı dergide “Kasad” olarak geçer. Ancak “kasad” kelimesinin anlamı yoktur. Şiirin içeriğine bakılarak şiirin isminin “Hasat” olduğu düşünülmektedir.

Ne o, senelere gözlerin daldı.

Ve o bahçelerden, o çiçeklerden,

Hülâsa elinde dünden ne kaldı?” (Ülgener, 1940: 78)

İsmet Kür (1916-2013) şiir, hikâye, roman ve oyunlar yazmıştır. Çocuk edebiyatı alanında çalışmalar yapmış bir öğretmendir. Halide Nusret Zorlutuna’nın kız kardeşi ve yazar Pınar Kür’ün annesidir.²⁰ İsmet Kür’ün “Unutulmak” şiirinde zaman bir örümceğe benzetilmiştir. Bu örümceğin bacakları ince sesler, gözleri ise kızgın ateşlerde dövülmüş demirler gibidir. Zaman, insanın içinde çıkamadığı, kaçışının mümkün olmadığı bir kavramdır. İnsanları, eşyayı ve mekânı kapsayıcı özelliktedir. Bu kapsayıcılık bir örümceğin ağına benzer. Mükemmel bir planla ilerler. Örümcek ağına düşen kurbanların kurtulmasının zorluğu gibi insanın da zamanın çemberinin dışına çıkması olanaksızdır.

İnsanın gerçek ölümü kendisini hatırlayan biri kalmadığında gerçekleşir. Zaman, kendisiyle birlikte unutulmayı da getirir:

“Bacakları en

İnce seslerden

Örülmüş:

Gözleri en

Kızgın ocaklarda dövülmüş

Kocaman

Bir örümcek gibi “Zaman”

Ağlarını dokuyacak.

Bize de okuyacak

²⁰ Ayrıntılı bilgi için bkz. Gülsün Koçer, *İsmet Kür’ün Hayatı, Eğitimciliği ve Türk Çocuk Edebiyatına Katkısı*, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2011.

“Nisyan” türküsünü.” (Kür, 1940: 120)

İffet Oruz’un “Zaman” şiirinde şair, karşısında ikinci bir kişiyle konuşuyormuş gibidir. Şair ömrünün son demlerinde olduğunu hisseder. Kendisini büyük bir fırtınadan geriye kalan bir harabe olarak tasvir eder:

“Bırak o sesler varsın, savrulsun ak saçımdan

Ne boralar görmüş o başımın harabesi!..” (Oruz, 1940: 265)

Karşısındaki insanın şaire karşı duyguları sönmüştür. Zamanında canlı bir çiçek demeti gibi olan hisler şimdi kurumuştur. İki tarafı da bu duruma yıllar sokmuştur. Bir aslanın pençesini savuruşu gibi yıllar da tüm sertliğiyle insanlara saldırmaktadır. Ancak şair, bundan kaçışın olmadığını farkındadır:

“Hislerin sanki soluk ve kuru gül demeti

Seneler seni yedi, seneler beni yedi...

Kim zamanın pençesinden kim korumuş bağrını?

Boşluklar mavi gözlü ve yırtıcı bir kedi....” (Oruz, 1940: 265)

Karşı tarafın hisleri hayatın her alanına karşı donuk değildir, sadece şaire karşı hisleri ölmüştür. Karşılıklı durmalarına rağmen bir değişme olmamıştır. Zamanın içinde bir masalın kahramanı gibi şair kaybolmuştur:

“Gerçi kalbin vuruyor, ben donmuşum içinde;

Hemde bak karşıdayım, ne hintdeyin, ne çinde!

Beni göstermez olan zamanın ak perdesi

Bir varmış, yokmuş demek evvel zaman içinde” (Oruz, 1940: 265)

Derginin aynı sayısında Suavi Koçer’in “İnsan” şiirinde zaman teması dünyanın geçiciliği ile birlikte ele alınmıştır. Suavi Koçer (1909-1987) şair, gazeteci, bankacıdır. Yaşadığı bohem hayatla dikkat çekmiştir. Çeşitli dergilerde şiirleri yayınlanmıştır. “İnsan” şiirinde gençlerin hatta tüm insanlar bu dünyanın

renkli ama sahte vaatlerine kandığından söz edilmektedir. Bir çocuk masumiyetindedirler, bir rüyanın içinde gibi sürüklenerek yaşamaktadırlar:

“İnanmada halâ vaadlerine eski dünyanın

Nur kablı beşiğinde ebedî sallanan çocuk..

Sanmada halâ kendini son uykusunda

rüyanın” (Koçer, 1940: 281)

Nevzad Sudi Odyakmaz’ın “Şimdi Ne Kadar Büyüğüm” adlı şiirinde zaman temalı diğer şiirlerin aksine gençlik değil, çocukluk dönemini hatırlayış söz konusudur. Şair, zamanın hızlı geçişini idrak etmektedir. Çocukluğunda tüm şiddetiyle yaşadığı duygular şimdi yüreğinde aynı heyecan ve coşkuyu yaratmamaktadır. Tüm duygularını tek tek inceler. Büyümek kendisine bir sakinlik getirmiştir. Zaman, doğayla ve hayatla kurduğu taze bağı kurutmuştur:

“Arzularım

Bir tomurcukta gülmüyor artık

Nedense şimdi

Son baharda bizi saklamayan ağaca

kızmiyorum

Sükûtu

Ökse dalına bağlamıyor gözlerim

Ve sevinç

Boşanmıyor dudaklarımdan çırılçıplak

Heyecan

Sabırsızlanmıyor çaylak yuvalarında

Gurur

İnce dallara kuşlar gibi konmuyor

mahalle kızlarının çığlıklarına gülmiyor artık

Ve ben

Şimdi ne kadar büyüğüm.” (Odyakmaz, 1940: 364)

Hamdi Kestelli'nin “Ağlayan Bir Yolcu Var” şiirinde mevsimler şaire geçmişi hatırlatır. Mevsim kıştır, etraf sessizdir. Bu sakinlik şaire üzüntü verir. Her tarafın çiçeklerle kaplı olduğu baharı hatırlar. Bahar zamanı birlikte dolaşan çiftlerin görüntüsü aklına gelir. Şimdi ise bunun tam tersi yaşanmaktadır. Artık bahar gelse bile onun için değişen bir şey olmayacaktır. Zaman hüznünü besleyen bir kaynak olacaktır:

“Bu kimsesiz, bu ıssız, تنها karlı yollarda

Beni geçen günlerin, ıstırapları sardı;

Her taraf çiçekliyken daha geçen baharda,

Bu yollarda dolaşan bir çift sevgili vardı.

Şimdi ne o sevgili, ne onu saran kollar,

Bu kışmı sebep nedir? Yoksa yağıyorda kar

Hayır artık gelse de çiçekleriyle bahar,

Bu yollarda ağlıyan daimi bir yolcu var.” (Kestelli, 1941: 781)

6. Gurbet Temalı Şiirler

Erken dönem cumhuriyet şiirinde “gurbet” teması çok yoğun olarak kullanılır. “*Madde ve manadan oluşan insanoğlu gurbeti de madde ve mana âleminde yaşamıştır. Bu nedenledir ki gurbet kavramı maddî gurbet ve manevî gurbet olmak üzere iki ana ekseninde değerlendirilmelidir. Maddî gurbet, bireyin bir süreliğine ya da süresiz olarak bulunduğu sosyal çevresinden ayrılması, gurbete gitmesi ve bunun sonucunda yaşadığı duygulardan meydana gelirken; manevî gurbet metafiziğin içinde yer almaktadır. Gerçek dünyada ruhun kendini*

mahkûm hissetmesi sonucu bazen ruhun fizik ötesinde bilinmeyen alanlara kaçışını; bazen de ruhun ilk kaynağına dönme arzusunu ortaya çıkarmıştır.” (Gürman Şahin, 2015: 26-27)

“Maddî gurbeti oluşturan belli başlı bazı sebepler bulunmaktadır. Günümüz ölçeğinde düşünüldüğünde, birçok gurbete çıkma sebebi sayılabilir. Ancak bunun çerçevesi Atatürk dönemi Türk şiirleriyle sınırlandırılacak olunursa, başta savaş olmak üzere, mübadele-muhaceret, esaret, sürgün, mahkûmiyet, seyahat ve eğitim gibi zorunlu olarak, bir süreliğine ya da tamamen bireyin sosyal çevresinden uzaklaşma sebepleri sıralanabilir. Savaş, uzun yıllar süren başlı başına bir gurbettir.” (Gürman Şahin, 2015: 27)

Yeni Türk Mecmuası’nda yer alan “gurbet” temalı şiirlerde “maddî gurbet”in konu edildiği görülür.

Süheyla Muhterem’in “Yar Olmaz” şiirinde şair gurbette tek başınadır. Akşamın oluşu kederini arttırmıştır. Kimsesizliği içinde akşamın ona yoldaş olmasını ister:

“Akşam çekti güne bir perde dedim,

Kalbim gibi her şey kederde dedim,

Yoldaşım ol yarı siyah gözlüm eyyyy..

Kimseiz olduğum bu yerde dedim.” (Süheyla Muhterem, 1940: 94)

Şairin kalbine neşe getirecek hiçbir şey yoktur. Neşeli olan hiçbir şey de gönlünü coşturmaz. Kimi zaman hayatımızda bizi mutlu eden şeylerle motivasyonumuzu sağlarız ve kendimizde yeni işlere başlama gücünü buluruz. Ancak şair bundan mahrumdur. Gurbeti ömrünü zehirleyen bir madde gibi görür. Bu zehir ona sıkıntı, keder verir ve yavaş yavaş ölmesine bile sebep olabilir. Gurbetin yanında yalnızlık da şairin derdine dert eklemektedir:

“Ah bilsen ne kadar ışıksız gönlüm,

Almıyor neş’eden artık hız gönlüm

Ömrümü zehirleyen bu gurbette eyyyy

Nasıl gamsız olsun şu ıssız gönlüm..” (Süheyla Muhterem, 1940: 94)

Baharın çiçeksiz düşünölemeyeceğı gibi insan da vatansız ve yurtsuz düşünölemez. Yurdundan ayrı kalmak kişinin bir yanını hep eksik bırakır. Şairin gurbette tutunduğı tek dalı kızıdır. Onun kalbinde olmak şairin aidiyet duygusunu besleyen tek kaynaktır:

“Nağmesiz, çiçeksiz bir bahar olmaz,

Yurdundan ayrılan bahtiyar olmaz,

Cihanda hiç bir kalp kızımından başka

Bana yâr olmaz eyyy, Bana yâr olmaz...” (Süheyla Muhterem, 1940: 94)

Kadri Çamlıbelde’nin²¹ “Bir Yanıştır Bu” şiirinde şair küçük bir beldede gurbettedir. Geceler duygularının daha baskın bir şekilde ortaya çıkmasına sebep olur. Acılı şiirler yazmasının sebebi de gurbettir:

“Bu talihsiz beldenin karanlık geceleri,

Her gün mü söyletecek bu yanık heceleri?” (Çamlıbelde, 1940: 187)

Şair gurbette her şeyden habersizdir. Gurbeti kaderi olarak görür ve bu kaderi yaşarken günden güne solmaktadır:

“Hislerimden bihaber güzellerden bihaber;

Yaşıyorum burada solmuş gibi mükadder.” (Çamlıbelde, 1940: 187)

Gurbetteyken bahar bile renksiz gelir, etraftaki hiçbir olay şairi heyecanlandırmaz. Kuşların ötmediğini söyler. Kuşlar ölse bile şair bunu duyacak ve bundan mutlu olacak psikolojide değildir. Gurbet kendisini derin bir melankoliye sürüklemektedir:

“Baharları çiçeksiz, ufukları hep renksiz,

²¹ Şair hakkında bilgi bulunamamıştır.

Kuşlar bile ötmüyor her tarafım ahenksiz....” (Çamlıbelde, 1940: 187)

Şairin çevresinde kendisine haber getirecek kimse de yoktur. Yaşadığı yerdeki dağlar onu tutsak etmiş gibidir. Bu yalnızca fizikî bir tutsaklık değil, aynı zamanda ruhî bir tutsaklıktır:

“Etrafımı çevirmiş gibi korkulu dağlar,

Yüreğimi devirmiş gibi korkulu dağlar;” (Çamlıbelde, 1940: 187)

Gelmeyecek birileri için yolları gözler ama yollarda bir gölge, bir iz bile yoktur. Her şey ayrılığı anımsatır:

“Ne gölgeler düşüyor iğri büğrü yollara,

Ne sevdalı sarılır sevgi dolu kollara....

Her şey gizli bir emel gibi hicran doludur,

Göründüğüm bu yerler ayrılığın yoludur.” (Çamlıbelde, 1940: 187)

Hamdi Akalın’ın şiirlerinde gurbet temasını “gurbet acısı, sıla hasreti ve aşk” başlıkları altında incelemek mümkündür. Bu temayı genellikle olumsuz duygular ile birlikte kullanır. Gurbet, yalnızlığı, kederi, umutsuzluğu beraberinde getirir. *Gurbet Akşamı* adlı ilk şiir kitabındaki şiirlerinde de gurbet temasını iç sıkıntısı ve hasret duygularıyla birlikte kullanmıştır. Gurbetin acısını ele aldığı şiirlerinde ortak olarak vakit “akşam ya da “akşamüstü” dür. Akşam, insanların evlerine döndüğü, sokakların ıssızlaştığı bir vakittir. Gurbette akşam vaktini yaşamak içinde bulunulan yalnızlığı perçinler. (Gürman Şahin, 2015: 158-159) Hamdi Akalın’ın “İzdirap İçinde” adlı şiirinde şair, ailesinden uzakta bir köyde gurbeti yaşamaktadır. Akşam köye indiğinde hüznün de şairin gönlüne iner. “akşam” ve “melal” sözcüklerinin birlikte kullanımı akla Ahmet Haşim’i getirir. Şair akşam vakti melal içinde uzaktaki evini düşünmekte ve hayal âlemine dalmaktadır:

“Münzevi bir köyde, yine akşamın

Gönlüme sınıyor bütün melâli.

Benden uzaklarda kalan yuvamın

Yorğun gözlerimde titrer hayali.” (Akalın, 1940: 282)

Gurbette özlemin dışında çektiği sıkıntılar da vardır. Gurbetteki yalnızlık ona öksüz hissettirir. Annesiz bir çocuk hassasiyetine bürünmüştür. Hayattan zevk alamaz, eski günlerini anar:

“Bugün: çekmediğim mihnet kalmadı,

Bağrıma dolmadık zulmet kalmadı,

Öksüz hayatımda lezzet kalmadı:

Nerde günlerimin o eski hali?..” (Akalın, 1940: 282)

Sevdiklerinden ayrı kalmak şairi tahammülünün son sınırına getirmiştir. Şaire göre mutlu olmanın artık ihtimali bile söz konusu değildir:

“Ne mümkün hicrane tahammül artık!

Bana uzak bülbül artık, gel artık!

Buderdler içinde, ey gönül, artık

Bahtiyar olmanın yok ihtimali!..” (Akalın, 1940: 282)

Hamdi Akalın’ın şiirlerinde sadece gurbet acısından değil, sıra hasretinden de söz edilir. Hamdi Akalın’ın yine “İzdırap İçinde” adını taşıyan bir diğer şiiri gurbet duygusu ile birlikte özlemi de işlediği şiirlerdendir. Gecenin gelmesi ile birlikte herkes evlerine çekilir ve uykuya dalar. Ancak gurbette olan şair için gece, uyku vakti değil, özlem vaktidir. Aylardır evinden ve ailesinden uzaktadır. Yalnızlığına onların hatırası eşlik etmektedir. Bu hatıralar silik ve belirsiz hatıralar değil, canlı ve net hatıralardır. Geçmişi düşünmek onun bir nebze de olsa teskin olmasına yardımcı olur:

“Aylar var ki uzağım ocağımdan, eşimden;

Bütün hatırasile geldi mazi peşimden,

Evvet, bütün rüyası, hulyasile dipdiri...

Hasretle anıyorum ben o eski günleri...” (Akalın, 1940: 311)

Gurbette şairi en çok zorlayan şey çocuğundan ayrı kalmaktır. Çocuğunun güldüğü kadar ağladığı zamanları ve onu teselli edişini de özlemiştir:

“Şimdi hicran içinde talisiz başım yorgun;

Hasretini çekerim mini mini yavrumun:

Ağlasa avuturdum, gülse açardı güller;

Birleşirdi en derin şefkatle gönülller...” (Akalın, 1940: 311)

Gurbetin biteceği ve sevdiklerine kavuşacağı günü bekler. Ayrılık ona tahammül edilemez gelir. Süheyla Muhterem’in şiirinde olduğu gibi bu şiirde de gurbet şairi zehirlemektedir. Mutluluğu gerçekleşmesi imkânsız bir hayal gibi görür:

“Yaşıyorum gençliğim her ân zehirlenerek:

Saadet rüyalarla beklenen bir “hiç” demek!” (Akalın, 1940: 311)

Şiirin son kısımlarında gurbetin kendisini düşürdüğü durum için Allah’a sitem edip, bu durumdan kurtulmak için dua eder:

“Hayatta her emelim varılmayan bir serap;

Artık yeter, Allahım, bu işkence, bu azap!

Derde tahammül için ya bana bir kudret ver;

Yahut benim kudretim nisbetinde mihnet ver!..” (Akalın, 1940: 311)

“Hayatı hakkında yeterince bilgi sahibi olunmayan şairin şiirlerinde gurbet teminin sayıca fazla olmasının nedenini bilmek güçtür. Şairin asıl mesleği öğretmenliktir. Mesleği gereği gerçekten gurbeti yaşamış olabilir. Belki şair,

gurbeti bizzat yaşayan biri olarak gurbet duygusuna şiirlerinde yer vermiştir. Bir başka ihtimal ise bu dönemde yoğun olarak işlenen bu temanın şairin dikkatini de çekmesi ve Beş Hececilerin tesiri altında kalmış olmasıdır.” (Gürman Şahin, 2015: 171)

Halit Tanyeli, ressam Yavuz Tanyeli’nin babasıdır. Yavuz Tanyeli’nin bir röportajda verdiği bilgilere göre babası Trabzon, Denizli, Ankara ve İstanbul’daki liselerde görev yapmış bir edebiyat öğretmenidir. Edebiyat ve şiirin yanı sıra tiyatroya da ilgi duyar. Çalıştığı okullarda çeşitli tiyatro etkinlikleri düzenlemiştir.²² Halit Tanyeli’nin 98. sayıda yer alan “Gurbet” şiirinde gurbet teması ayrılık ile birlikte ele alınır.

Kurşun dökme işlemi nazarın sebep olduğu kötü ruh hâllerinin ve hastalıkların iyileşmesi için yapılır. Bu işlemi de genelde mahallelerdeki yaşlı, görmüş geçirmiş kadınların yaptığı bilinir. Şiirimizde şair bu yaşlı kadınların yaptığı gibi geçmişi sonsuzluğun yoluna dökmek, geçmişi sonsuzluğu katmak ve böylece iyileşmek ister. Bu sonsuzluk yolunun ise nereye varacağı meçhuldür:

“Kurşun dökken âcuze kadınlar gibi döksem

Mâziyi zamanın ebedî yollarına.

Yollar ki, gider bilmediğim ülkelere;

Yollar ki, varır belki onun kollarına.” (Tanyeli, 1941: 468)

Gurbetin hissettirdiklerini ancak şair gibi gurbette olan biri anlayabilir. Gecenin getirdiği yalnızlık gurbeti bile insana yoldaş eder, gurbeti tutunacak bir dal yapar:

“Bir serseri gurbet mi bilir, gam mı bilir?

Yıldızları seyretmiyen akşam mı bilir?

Gurbet bile yollarda gider, yolda gelir;

Solgun geceler gurbeti yâr etti bana.” (Tanyeli, 1941: 468)

²² Ayrıntılı bilgi için bkz. www.lebriz.com

Hamdi Kestelli'nin²³ “Gurbet”inde diğer şiirlerde olduğu gibi akşamın oluşu şairin duygularının ortaya çıkmasına sebep olmuştur. Şair ufka bakarak geçmiş günlerini hatırlar. Bu günler kendisinde iz bırakmış olan, kalbinde yeri olan günlerdir. Şair, içine düşen karamsarlığın sebebini önce anlayamaz. Daha sonra sebebini gurbet olduğunu fark eder. Gurbet, bir ateş olmuş kalbini yakmış, parçalara ayırmıştır:

“Geçen akşam doğarken, baktım baktımda aya

Gurbetin ateşini ben içtim doya doya

Uzaklarda bir tülle örtülen ufka daldım,

Mazi yapraklarından ufak bir demet aldım.

Birkaç ufak hatıra, birkaç yıkılmış duvar,

Bunların her yerinde kalbimden parçalar var,

Düşünüyordum şimdi bunları için için

Bir bedbinlik çökmüştü bana da fakat niçin

Sonradan anladım ki içten yanmıştı,

Gurbetin ateşinden kalbim parçalanmıştı.” (Kestelli, 1941: 707)

7. Ayrılık Temalı Şiirler

Dergide altı adet ayrılık temalı şiir bulunmaktadır. Bu şiirlerin birincisi 58. sayıdaki “Dağ” isimli şiirdir. Şiir, H.B. imzasını taşır.²⁴ Şiirde sevgilisinden ayrılan şairin çektiği acı anlatılır.

Türk kültüründe ve edebiyatında “dağ” en sık kullanılan motiflerdendir. Yükseklikleri nedeniyle insanların gözünde kutsallık kazanmıştır. Büyüklüğünün yanında bilinmezliği sebebiyle de insanlar için ilahi bir kisveye sahip olmuştur. Şiirlerde, türkülerde ve halk anlatılarında dağlar kimi zaman sığınılacak bir

²³ Hamdi Kestelli hakkında detaylı bilgi bulunamamıştır. DP Aydın İl Başkanı olarak görev yaptığı ve *Dönüş* isimli bir şiir kitabı olduğu tespit edilmiştir.

²⁴ Şair hakkında bilgi bulunamamıştır.

mekân, yoldaş olunan bir dost kimi zaman ise sevgiliyle aradaki engeldir. (Artun, 2015: 45-47) H.B. imzasını taşıyan şiirde de dağ, şair ile sevgilisi arasında bir engeldir. Şair, ilk dörtlükte dağa seslenir ve yüreğindeki acıyı bir nebze de olsa dindirmesini ister:

“Dumanlı başına çıksam haykırsam

Ey dağ, ey ulu dağ eğilmez misin?

Kalbimi koparıp taşında kırsam

Derde derman olup yaş silmez misin?” (H.B., 1937: 1158)

Şair, ikinci dörtlükte dağ ile konuşmaya devam eder. Sevgilisinin nerede olduğunu dağa sorar. Kendisi gibi sevgilinin de ayrılık acısından üzgün olduğunu bilir. Kavuşma arzusu ile dağa yalvarır. Dağ, canlı bir varlık olarak görülür. Şair, karşısında bir insanlar konuşur gibidir. Dağın onun hâlinden anlayacağına inanır:

“Göğsümden ayrılan o güzel nerde,

Boynu bükük ağlar uzak bir yerde,

Gideyim yanına sen kanat ver de,

Ayrılık acısın hiç bilmez misin?” (H.B., 1937: 1158)

Akşamın oluşu şairin acısını arttırır, onu zehirler, nabızı yavaşlar. Hasta ve ölüme yakın bir insana benzer. Tekrar dağa sevgilisiyle arasından çekilip çekilmeyeceğini sorar:

“Gün bitti, ardımda güneş batıyor,

Bu akşam, kanıma zehir katıyor,

Nabzım hasta nabzı gibi atıyor

Yâr yolundan bir dem çekilmez misin?” (H.B., 1937: 1158)

H.B. imzalı ikinci ayrılık şiiri “Serpintiler” adını taşır. 7’li hece ölçüsüyle, mani nazım şekliyle yazılmıştır. Halk edebiyatı etkileri görülür. Şair, sevgilisinden ayrı kalmanın kendisini sevk ettiği düşünceleri aktarır. Bu dünyada mutlu olmasının mümkün olup olmadığını merak etmektedir:

“Asası kırık derviş

Bu yol uzayacak mı?

Murada kimler ermiş

Murat bizden uzak mı?” (H.B., 1937: 1268)

Sevgilisinden yalnızlığını unutturacak bir haber bekler. Bu haberin taşıyıcısı da rüzgâr olacaktır. Rüzgâr edebiyatımızda sevgilinin kokusunu taşıyan, sevgilinin varlığını hissettiren bir haberci görevindedir. Rüzgârın iki sevgili arasında haber getirip götürmesi Türk şiirinde en çarpıcı olarak Cenap Şahabettin’in Riyâh-ı Leyâl şiirinde yer alır:

“Ey bâd-ı peyem-res,

Ol dem getir ondan bana sen gizlice bir ses;

Ol dem götür ey bâd-ı şebângâh,

Benden ona bir âh!...” (Cenap Şahabettin, 1896: 204)

Bu mısralar şiir boyunca tekrar edilir. “bâd-ı peyem-res” haber getiren rüzgâr anlamını taşır. Şiirde “s” harfinin tekrar edilmesi rüzgâr sesini okuyucuya hissettirir. “Serpintiler” adlı şiirin ikinci dördlüğünde Cenap Şahabettin’in Riyah-ı Leyâl’inin izleri vardır. Rüzgâr görevini yerine getirmemektedir, sessizliğe bürünmüştür:

“Ben yalnızım nerede yâr?

Haber getir ey rüzgâr.

Böyle susma, gel, söyle,

Sende gizli bir şey var.” (H.B., 1937: 1268)

Sevdanın, aşkın bir sır oluşuna ve anlaşılmaz oluşuna vurgu vardır. Şair hayat yolculuğunun sonlarına yaklaşmıştır. Dünya bir hayal âlemi gibidir ve eğer ölürse gerçekliği o zaman fark edecektir:

“Gözlerimi bağladım

Öyle geldim dünyaya,

Ölürsem açılacak

Onlar eski rüyaya.” (H.B., 1937: 1268)

Süheylâ Muhterem Kunt’un “Şüphe” şiirinde sevgiliden ayrılığın sebebi şairin içine düştüğü şüphelerdir. Ruhu bu şüphelerle tamamen sarılmıştır ve kurtulmaya çalışmanın bir faydası yoktur:

“Kalbimin içine sokuldu şeytan,

Bürüdü ruhumu karanlık bir sis.

Çekil artık beni hicrana atan,

İztıraba atan riyakâr iblis!...” (Kunt, 1939: 482)

Şairin aşkı, sevgilisinden ayrı olsa da bitmiş değildir. Şair, affedilme ihtiyacı içindedir. Ruhu ayrılık acısını çok yoğun yaşamaktadır. Ancak bu kadar acıya rağmen içinden şüpheyi atamamaktadır:

“Bugün belki kalbin yabancı bana,

Ey ruhu ay kadar güzel sevgilim,

Azap içindeyim sen acı bana

Allahım, şüpheler her şeyden elim.” (Kunt, 1939: 482)

Ş. Enis Dodur’un “Ayrılık” adlı şiirinde sevgiliden ayrılma korkusu çeken bir ruhun acısı dile getirilir:

“Seni bir gün kaybetmek korkusu öyle derin

Öyle dinmek bilmeyen bir ağrı ki içimde,

Bu ağrıyı içimden silemedi ellerin...” (Dodur, 1940: 87)

Gelecekte gerçekleşeceğine inandığı ayrılık için şair sevgilisinden şimdi daha fazla sevgi ister. Ayrılık gerçekleştiği zaman geçmiş güzel günlerin hatırasına sıkı sarılacaktır. O günler için şimdiden hazırlık yapmaktadır. Şairin içindeki kaybetme korkusu gözlerinden okunur:

“Beni sensiz geçecek günler için şimdi sev,

Gülüştüme kanmadan gözlerine eğilsen,

Görürsün nasıl korkum, yanıyor alev alev” (Dodur, 1940: 87)

Şairin hayatını güzelleştiren, hayata uyum göstermesini sağlayan sevgilisidir. Hayatı kolaylaştıran her şey sevgilisinde vardır. Fakat şair günlerini doyasya yaşayamaz. Geçen günler onu yalnızca ayrılığa yaklaştıran birer adımdır. Bu nedenle de gelmemiş ayrılığı her gün baştan yaşamaktadır:

“Yazlarım senle serin, kışlarım senle ılık...

Bizi bir ayrılığa götüren bu günlerin

Her biri benim için bitmeyen bir ayrılık.” (Dodur, 1940: 87)

H. İlhan²⁵ imzalı “Ayrılık” adlı şiirde sevgilisinden ayrı kalan bir insanın özlemi anlatılmaktadır. Şair hayattan zevk alamaz. Ayrılığın acısını başka biriyle de dindiremez. Çünkü sevgilisini hâlâ çok sevmekte ve özlemektedir. Bu sevgi ve özlem yüreğini yakan bir ateşe dönüşmüştür:

“Ne gözümden güneş var,

Ne gönlüme bir eş var,

İçimde bir ateş var,

Özlemin cana yetti,

²⁵ Şair hakkında bilgi bulunamamıştır.

Ayrılık neler etti.” (H. İlhan, 1940: 193)

Ayrılık acısından her yer karanlıktır. Geceleri yıldızlar bile görünmemektedir. Bu şiirde şair, sevgiliden gelecek haberi sık kullanılan rüzgâr motifine değil, ender rastlanan ay motifine yüklemiştir:

“Yıldızlar görülmüyor,

Ay ışığı gülmüyor,

Sordum seni bilmiyor,

Özlemin cana yetti,

Ayrılık neler etti.” (H.İlhan, 1940: 193)

Dergideki ayrılık temalı son şiir, Necmeddin Arbatlı’nın “Çeşme Başından” adlı şiiridir. Necmettin Arbatlı, 1950’li yıllarda İstanbul Belediyesi’nde emlak ve kamulaştırma müdürlüğü, levazım müdürlüğü gibi görevlerde bulunmuştur. Türk Lionsu’nun kurucuları arasındandır.

“Çeşme Başından” adlı şiirde halk söyleyişleri görülmektedir. Şairin sevdiği kız, şairin amcasının oğluna verilmiştir. Şiir, bu ayrılık ve vefasızlık hakkındadır:

“Emmim oğlu yarım aldı

Yarsız kaldım neyleyeyim

Derdim pek çok pay eden yok

Eşsiz kaldım neyleyeyim” (Arbatlı, 1941: 551)

Aşkının karşılığı olarak yalnızca vefasızlık görmüştür. Ancak buna rağmen sevdiği için her şeyi yapmaya razıdır:

“Dost elinden çektim cefa

Görmedim hiç yardım vefa

Yoluna ben kurban olam

Söyle daha neyleyeyim” (Arbatlı, 1941: 551)

Ayrılık acısı şairin öfkelenmesine de sebep olur ve sevdiği kadına hakaret eder. “kahpe” sözcüğü aynı zamanda “dönek” anlamına gelmektedir. Sevgilisinin verdiği sözden cayıp gitmesi nedeniyle de bu kelimeyi kullanmıştır. Kendisini bırakıp amcasının oğluna gitmesine kimin yardımcı olduğunu merak eder:

“Hangi şeytan akıl verdi

Hangi melek kanat gerdi

Yar elimden uçup gittin

Kahpe çıktın neyleyeyim.” (Arbatlı, 1941: 551)

Sevgilisinin arkasında bıraktığı izleri görür ve son dörtlükte öfkesini bastırıp kaderine razı olur:

“Bu çeşmeden su içmişsin

Tasta kına lekesi var

Emmim oğlu beni arar

Varup gidem neyleyeyim” (Arbatlı, 1941: 551)

Necmettin Arbatlı, bu şiirde kendi şahsi acısını dillendirmiştir.

8. Ruhi Bunalım Temalı Şiirler

Yeni Türk Mecmuası’nda bireyin iç sıkıntısını konu edinen şiirlerden ilki Yusuf Ziya’nın “Saz Şairi” şiiridir. Şairin günleri tekdüze devam etmektedir. Sabah, akşam ve gece arasında bir fark yoktur. Gördüğü manzaralar hep aynıdır:

“Hep aynı pencereden görüyorum dünyayı,

Tekrarlıyor geceler bana aynı rüyayı...

Her sabah ayni dağın ardından gün doğuyor,

Her akşam, ayni deniz üzerinde soğuyor,

Sabah açtığım, akşam kapadığım kapı bir,

Baştanbaşa günlerim hep malûmlu bir cebir!”(Yusuf Ziya, 1932: 199)

Şair hayattan tamamen umutsuz değildir. İçinde hem mutluluk hem de bıkkınlık vardır. Bu duygular ne azalır ne de artar. Şairi asıl bunaltan da budur. Hayata ne tam adapte olabilir ne de tam kopabilir. Bu ikircikli hâl onu ezer. İçindeki bir kıvılcım olsa da bu kıvılcımı alevlendiremez. Kendisini yaşayan bir ölü olarak görür:

“İçimde yaşamamın sevgisile usancı:

Ne büsbütün azalan, ne çoğalan bir sancı!

Bıktım bu yarı diri, bu yarı ölülükten

Beni ne azat eden, ne de ezen bu yükten!

Yansa da ısıtmıyor içimdeki ateşim,

Ben toprağın üstünde sürüklenen bir leşim!” (Yusuf Ziya, 1932: 199)

Söylediklerini ve yazdıklarını beğenmemektedir, kendisinden sıkılmıştır. Yazdığı şeylerin kendi aleyhine olduğunu düşünür:

“Bir böcek vızıltısı ağzımda her kelime,

Kalemim çalışıyor ben sağken ecelime!” (Yusuf Ziya, 1932: 199)

Kendini, fikirlerini kapana kısılmış hisseder. Böylelikle sıkıntılı olan ruh durumu daha da kötüye gider. Kendisini teskin edecek bir oyalanma aracı bulamaz:

“Beynim, kalbim, cendere içinde iki esir,

Gülüşler, ağlayışlar artık etmiyor tesir!

Ben isterken içimde dizgin koparan atlar,

Duygularım uçarken dönüp düşen kanatlar!” (Yusuf Ziya, 1932: 199)

Salih Zeki (Aktay) (1896-1971), şair, yazar, öğretmen ve kütüphanecidir. Edebiyatın kaynağını Eski Yunan medeniyeti olarak gören “Nev-Yunanîlik” hareketinin temsilcilerindendir. Şiirlerinde mitolojiyi esas alır. Edebiyat hayatı, sadece Yunan mitlerinden yararlandığı birinci evre (1917-1930), bireysel temalarda şiirler yazdığı ikinci evre (1930-1936) ve olgunluk evresi (1936-1971) olmak üzere üçe ayrılır. Salih Zeki’nin *Yeni Türk Mecmuası*’nda yer alan “XXI” adlı şiiri, şairin bireysel temalarda eserler verdiği döneme denk gelmektedir. Şiirde bu dünyada olmaktan dolayı duyulan sıkıntı anlatılır. Şair, kendini yırtıcı bir kuş olan kartala benzetir. Kartalın gökyüzüne doğru hızlıca uçuşu gibi o da uçmak ister. Dünyadan kaçışını bir hayale sığınarak gerçekleştirmeye çalışır:

“Açılın ey havalar, bir kartal açılacak;

Çılgınları tufanla yerlere saçılacak.” (Salih Zeki, 1933: 1284)

Şiirin genelinde bu hayalin etrafta yaratacağı etkiden de söz edilir. Şairin göğsü bunalımlı durumdan artık dayanamayacak hâle gelecek ve lav gibi patlayacaktır. Çılgınları sebebiyle dünya bir an sessizleşecektir. İsyanının büyüklüğüyle dağları bile dize getirmeyi ister:

“Açılın en fezalar, dumanlar! Bir yar gibi;

Uzansın kalbim göğe bunalmış lâvlar gibi.

Dünya feryatlarımdan bir an ürperip sinsin,

Bir an ulu dağların başları yere insin.” (Salih Zeki, 1933: 1284)

Bu dünyada geçici olmak şairin canını sıkmaktadır. Evlerden, kapana kısılmış olmaktan bunalmıştır. Özgürlüğü arzu eder:

“Bunaldım insanların topraktan evlerinde,

Faniliğin imkânsız, ışıksız yerlerinde.” (Salih Zeki, 1933: 1284)

Yaşamak istediği yer, sınırsız ve sonsuz bir mekândır. Sozsuzlupun içinde kaybolma hissi vardır.

“Bana bir cihan açın hudutsuz, mesafesiz;

Bana ummanlar serin rengi, şekli belirsiz...” (Salih Zeki, 1933: 1284)

Halide Nusret Zorlutuna’nın *Yayla Türküsü* kitabında da yer alan “Yaylâ Şarkısı” isimli şiirinde artık gözünü Anadolu’ya çevirmiş olan şairin doğa unsurlarından hareketle insana özgü duyguları yansıttığı görülür. Halide Nusret, *“Yaylada bir fırtınanın etkisiyle duyduğu ürpertiye dile getirdiği şiirde, kelimelerle adeta rüzgâr seslerini duyurur.” (Coşkun, 2011: 143)* Geceyi eski, ahşap bir yayla evinde geçirirken yalnızlık ve korkuyu birlikte hisseder. Fırtınadan dolayı pencere kepenkleri kapanıp açılır. Tekinsiz sesler yüreğindeki korkuyu yükseltir. İçinde yer edinen başka başka korkular birbirine karışır. Korkular bir yarış hâlinde gibi yükselmeye devam ederler. Bu dizelerde korku duygusunu kalın seslileri (o,u) ve sert ünsüzleri (k, ç, ş, t) kullanarak verir ve kalın seslileri yerleştirmesi ile sert bir rüzgârın sesini duyurmayı başarır:

“Buuuuuu! Buuuuuu! Buuuuuu!

Neydi bu?... Bu neydi bu?...

Ne korkunç bir geceydi bu!

Buuuuuu!.....

Yer yer

Penceremi örten eski tahta kepenkler

Çatırdıyor, çatırdıyor...

İçimde bir kor.....

Kor..kunç bir korku alevlendi içimde!

Korkular karıştı,

Korkular yarıştı,

Korkular korkuları yendi içimde!” (Zorlutuna, 1935: 1877)

Fırtına can bulmuş ve şairin peşine düşmüş ifritler gibidir. Öfke doludur. Fırtına sesleri bir haykırışa benzer. Fırtına ve korku bir arada yine kalın sesli ve sert sessizlerle verilir:

“Yaralı, büyük kuşlar

Birer birer

Düştüler

Pencereme çarparak kanadlarını.

Ve bir ifrit ordusu

Kamçıladı şahlanan atlarını!

Fırtına var:

Buuuuuu! Buuuuuu! Buuuuuu!

Haykırıyor fırtına canlı gibi,

Gözleri kanlı gibi,

Başı dumanlı gibi.

Haykırıyor fırtına, canlı gibi!” (Zorlutuna, 1935: 1877)

“Yayla Türküsü” adlı şiirde tabiat taklidi seslerin varlığı dikkati çeker. Bu yalnızca sesle değil, noktalama işaretlerinin kullanımıyla da yansıtılır. Tüm yalnızlık ve korku okuyucuya aktarılır. (Coşkun, 2011: 150-152)

O.R.Denizcioğlu²⁶ imzasını taşıyan “Noldu?” şiirinde içsel bir sıkıntı yaşayan şair bunun nedenini anlayamaz. İç dünyasında başlayan bu hâl şairin dışına da yansır. Gözleri yaşlı, rengi solgundur:

“Noldu bana dostlar noldu

Gözlerim yaş ile doldu

Gör benzimi nasıl soldu

Noldu bana dostlar noldu?” (Denizcioğlu, 1939: 279)

Dünya kendisine dar gelmektedir. İçindeki sıkışma dışında da devam ediyor gibidir. Kendini yara almış görür. Ancak sebebini kendi de bilmez:

“Yaralıdır içim, dışım

Ne yazım var, ne de kışım

Ben kendimi şaşırmışım

Noldu bana dostlar noldu?” (Denizcioğlu, 1939: 279)

İnsanlar duygu dünyalarında neler yaşıyorlarsa hayatı ve çevreyi algılayışları da o yönde olur. Kendi içinde mutlu olan bir insanın başına kötü olaylar gelse de bunlardan ders almasını ve o kuyudan çıkmasını bilir. Fakat mutsuz ve kötümser insanlar için gidişat böyle olmayacaktır. Yaşamın olumsuz yanlarını gördükçe kendilerine olumsuzlukları çekeceklerdir. Şair için de aynı

²⁶ Şair hakkında bilgi bulunamamıştır.

şey söz konusudur. İç dünyasında yaşadığı sıkıntılar nedeniyle bahar vakti parlayan güneşi bile siyah görmektedir. Esen rüzgârlar ona serinlik, ferahlık getirmez. Çınar ağacı kadar sağlam olduğunu düşünmesine rağmen çökmüştür:

“Bahar imiş güneş siyah

Sanki rüzgâr esen bir ah

Bir çınardım, çöktüm eyvah

Noldu bana dostlar noldu?” (Denizcioğlu, 1939: 279)

Meliha Avni Sözen “İçimdeki Ses” şiirinde ikiyüzlü insanlara karşı duyduğu hisleri dile getirir. Böyle insanların var olması şairi bunaltır.

Şaire yaşadığı günler gündüz ve gecenin art arda gelmesiyle oluşmamış da tek bir uzun geceymiş gibi gelir. Bundan bir çıkış yolu bulamaz. İnsan içinde iyiyi de kötüyü de barındırır. Fakat bir yanını besleyerek iyi bir insan mı yoksa kötü bir insan mı olacağının tercihini yapar. Şairi rahatsız eden insan modeli ise iyi gibi görünmesine rağmen aslında kalbinde kötülük taşıyanlardır:

“Diyorum toplandıkça nefret, kin, hicran, elem

Bu karanlık gecenin nerde gündüzü bilmem.

Hangisinde hakikat şu riyakâr beşerin,

İnsan ruhları iğrenç, insan ruhları derin.” (Sözen, 1939: 410)

İnsanlara tanıdıkça onlara olan saygısı ve güveni de azalır. Şairin üzüntüsünü ve sıkıntısını gideren ise kalbinde duyduğu Allah sesidir. Allah’ın varlığı ona güven verir ve yalnız olmadığını hissettirir:

“Ne hürmet var kalbimde, ne temiz bir hatıra;

Kalmadı itimadım riyakâr insanlara.

Bir ses var ki içimde siliyor bin bir ye’si,

Bir ses vardır içimde, yalnız Allahın sesi.” (Sözen, 1939: 410)

Necibe Kızılay imzalı “Dört Yanımda” şiirinde şair, çektiği ızdırabın kendisine etkilerinden bahseder. Derdi onu yalnız bırakmamaktadır. Gündüzünde de gecesinde de onunla birliktedir:

“İstirabım içimde,

Başı duman içinde.

Hergün benimle uyur,

Benden evvel uyanır.

Ufuklardaki yağmur,

Gözlerimde toplanır.” (Kızılay, 1940: 136)

Sıkıntılar peşini bırakmaz. Ömrü geçer ama sıkıntı geçmez. Özellikle en mutlu olduğu anlarda içine düşer. Bu nedenle de artık hayattan zevk alması çok zordur. Sürekli bir tedirginlikle hareket eder. Ona ailesinden, akrabalarından daha yakındır:

“Ömür zamanı biçer,

Aylar ve günler geçer;

O, dört yanımda durur.

Elinde var bir hançer,

En mesut anı seçer

Gelir kalbimden vurur.

Güldürmeden yaşatır,

Ne akrabası vardır;

Ne arar bir tanıdık,

Kardeşlerimden sadık;

Anamdan daha yakın,

Bütün dünyaya dargın;” (Sözen, 1940: 136)

Süheylâ Aksüyek²⁷ imzasını taşıyan “İmrendim” adlı şiirde hayatında zorluklarla karşılaşan bir insanın duyguları ifade edilir. Şiirde sıkıntı içinde olan insan kendisinden daha özgür olan canlı ve cansız şeylere karşı imrenir. İmrendiği ilk şey deniz, ikinci şey ise martılardır:

“Korkunç hışırtilarla

Kabaran dalgalara

Elemsiz martılara

İmrendim bugün.” (Aksüyek, 1940: 174)

Martıların gamsız, kedersiz hâli ve hareketlerini kendi isteklerine göre belirliyor olmaları şairi cezbeder. Şairin, bu anlamda bir sıkıntıda olduğunu anlarız. Eylemlerinin kısıtlanıyor oluşu ruhsal bir bunalımın sebebi olmaktadır. Kısıtlanmalar sosyal boyutta olduğunda da bireysel boyutta olduğunda da bir noktada isyanı ortaya çıkarır. Eğer baskılar bu isyanı da engelleyecek yoğunluktaysa bireyde şairde olduğu gibi ruhi problemlerin baş göstermesi normaldir:

“İstediği zaman

Dalgalara karışan

İstemediği an

Seyirci kalan

Martılara imrendim bugün.” (Aksüyek, 1940: 174)

Şair, bu baskıdan ve her an karşısında çıkan sorunlardan kurtulmanın yolu olarak kaçıp gitmeyi görür. Bir martı gibi ufuklara doğru uçup arkasına bakmamak ister:

²⁷ Şair hakkında bilgi bulunamamıştır.

“Hayat denen yolda ben

Her lahza sendelerken

Engini delip geçen

Ufuklarda yükselen

Martılara imrendim bugün.” (Aksüyek, 1940: 174)

Halide Nusret Zorlutuna “Yaşamak” adlı şiirini kardeşi İsmet Kür’e ithafen yazmıştır. Şair, şiirde yaşamaktan yorulduğunu ve hayatın güzel yönlerini göremediğini ifade eder. Hayat, engellerle dolu zorlu bir yolculuktur. Bu yolculuk, insanı yorar, üzer ve yıpratır:

“Bu, çetin bir yol:

Sağ, sol

Çamur, diken, taş...

Gönül dolusu acı ve gözler dolusu

yaş!...” (Zorlutuna, 1940: 226)

Şairin dayanma gücü tükenmiştir. Gücünü arttıracak, ona motivasyon sağlayacak bir olay da gerçekleşmemektedir:

“Dayanamıyorum, dostum, dayana-

mıyorum

Kendi ateşimle kendim yanamıyo-

rum:

Ne müşkül iş yaşamak,

Sarmıyor artık beni...” (Zorlutuna, 1940: 226)

İsmet Kür’ün “Sıkıntı” adlı şiirinde hayata karşı bir kayıtsızlık söz konusudur. Sıkıntı hâli hem fiziksel hem de ruhsaldır. Şairin hayattan bir

beklentisi kalmamıştır. Ne geçmişe bir özlemi vardır ne de geleceğe dair umutları. Bir hiçliğin içinde salınıyor gibidir. Hayatını kendi kararları doğrultusunda yönlendirmez, sadece akışın içinde hayatına seyirci kalır:

“Boğazda bir tıkanış ve kesiliş kol-

larda...

Hiçbir şey özlememek,

Beklememek yollarda...

Boşluk... uçsuz, bucaksız...

Boşluk dışta ve içte:

Bütün ömrü seyretmek ve hallet-

mek bir “Hiç”te!..” (Kür, 1940: 228)

İffet Oruz’un “Boşluk” şiirinde hayat şaire koca bir boşluk ve anlamsızlık olarak görünür. Bu boşluğun içinde şair sarhoş olmuş gibidir, dünyayı ve var olma sebebini çözemez:

“Kubbe boş, kâinat boş: boşluk ezelî boşluk...

İzan gibi görünen bir acaip sarhoşluk...” (Oruz, 1940: 237)

İnsanın içsel sıkıntılarını çözmesi için birinden yardım beklemesi boşunadır. İyileşmek, insanın içinde başlar. Kendine yardım etmek istemeyen, kendini iyi etmek istemeyen insana hiç kimsenin bir yardımı dokunamaz.

9. Yaşama Sevinci Temalı Şiirler

Küçük ya da büyük mutluluklar şiirlere konu olmuştur. İnsanın hayatla olan bağına sağlamlaştıran bu duygular, içinde bolca umut ve heyecanı da taşır.

Yusuf Ziya’nın “Bahara Girerken” şiirinde bahar, doğanın uyanışı, aşk, umut ve neşe iç içedir. Şair karşısındaki kişiden ricalarda bulunur. Saçlarına

düşen beyazları, kırıksıklıklarını görmemesini ister. Yaz mevsimini çocuksu bir neşeyle karşılama niyetindedir:

“Bakma şu saçlarımda her gün artan beyaza,

Görme şu yüzümdeki ince kırıksıklıkları,

Bir çocuk sevincile bu yıl girelim yaza,

Bürüsün kalbimizi mevsimin ışıkları...” (Yusuf Ziya, 1933: 668)

Yaşını unutmak, geçmişte tattığı ve hâlâ tazeliğini koruyan duyguları yeniden hissetmek isteğiyle doludur. İlk aşkın insanın içine düşürdüğü heyecanı ve toyluğu hâlen hatırlamaktadır. Bu aşkın henüz masum ve çocuksu olduğu, şehvetin karışmadığı kısmını özlemektedir:

“Yeniden hissedelim ilk elele gelişi,

İlk gözgöze gelişin o sıcak lezzetini...

Bir kurt gibi yemesin şehvetin keskin dişi,

Bir yavru kuzu olan aşkın körpe etini...” (Yusuf Ziya, 1933: 668)

Doğanın hareketliliği şairin mutlu olma sebeplerindendir. Çok sağlam ve uzun ömürlü olmasıyla bilinen çınar ağaçlarını örnek gösterir. Çınar ağacı ne kadar yaşlı bir ağaç olsa da bahar geldiğinde taze yapraklar açar, hayat bulur. Şair, bunu yaşlı insanların genç gibi giyinip süslenmesine benzetir. Kendisi de tıpkı çınar ağacı gibi tazelenmek ister.

Edebiyatımızda bülbül ile gül, âşığın ve sevgilinin temsilidir. Âşık olan bülbül şarkılarını gül için söyler, onun aşkından ağlar ve bağırır. Klasik bir anlatıda bu hüznü bir sahnedir. Çünkü bülbül dertlidir. Ancak bu şiirde, şair bülbülün ağlayışında bile bir neşe duymaktadır:

“Bak, sular da ne canlı, ne şen bir çağlayış var.

Bak ihtiyar çınara: bir genç gibi giyindi.

Bülbül sesinde bile gülen bir ağlayış var.

Yamaca sürülerin beyaz bulutu indi... ” (Yusuf Ziya, 1933: 668)

Şair son dörtlükte sevgilisinden yine ricalarda bulunur. Ormandaki kuşların sesini dinlemesini ister. Bahar vaktinin insana verdiği sevinci karşısındaki insanın da anlamasını ister. Kendisi hayattan ne kadar zevk alıyorsa sevgilisi de hayattan o kadar zevk alsın diye çabalar. Okullu gençlerin aşklarına imrenir:

“Dinle, kuşlar ormanda nasıl şakıyor, dinle...

Dinle, sihirli bir ses nasıl sarıyor kalbi...

Aşk henüz hissedenden iki mektepli gibi,

Kuşlardan, çiçeklerden konuşalım seninle!...” (Yusuf Ziya, 1933: 668)

Hikmet Turhan Dağlıoğlu’nun “İçimin Ateşi” adlı şiirinde bitmeyen ve kendi kendini besleyen bir yaşam enerjisinden söz edilir. Bu enerjiyi şair, ateş olarak tanımlar. Bu ateş sayesinde karşısına zorluklar çıksa bile kolaylıkla aşar. İçsel mutluluğu yakalamış olmanın getirdiği bir rahatlıkla hareket eder:

“İçimde sönmiyen bir ateş vardır,

Bu ateş her zaman bana hız verir.

Yollarım açılır, derslerim erir,

Dört yanım kar dolu, gönlüm bahardır.” (Dağlıoğlu, 1938: 284)

Her insanın yaşamında olduğu gibi onun da yaşamında bazen sevinç, bazen mutsuzluk vardır. Gönlündeki huzur, en karanlık anlarında bile doğru yolu bulmasına yardımcı olan bir rehber olur:

“Hayatım sevinç, derd, ümidle dolu,

Günleri durmadan hep böyle geçer.

Karanlık içinde kendine seçer

Işığa götüren en doğru yolu.” (Dağlıoğlu, 1938: 284)

Hayatta herkes farklı amaçlar doğrultusunda hareket eder. Amaçlar kişinin fitratına ve meşrebine göre değişmektedir. Bu amaç kimi zaman para olur kimi zaman makam, unvan kimi zamansa sadece zevk. Amaçların değişkenliğine rağmen kişilerin yürüdüğü yolun sonu aynı yere varır.

“Herkesin yolu bir, ülküsü başka

Kimisi zevk için koşar ileri

Kiminin bir saray bir izbe yeri,

Kimisi kaptırır kendini aşka” (Dağlıoğlu, 1938: 284)

Şiirin son kısmında şair, şahsı için iyi dileklerde bulunur. Yüreğindeki mutluluğu kaybetmemek, bilginin ışığında hareket etmek dileğidir. Her zorluğun yanında bir kolaylık, her gecenin sonunda da mutlaka aydınlık vardır. Şair, bu ümidi kalbinde olanca kuvvetiyle duyumsar:

“İçimde sönmesin yanan ateşler

Gönlümde yer etsin bilginin izi

Ümiddir bağlayan hayata bizi

Mümkün mü doğmasın batan güneşler....” (Dağlıoğlu, 1938: 284)

Küçük şeylerle yaşam sevincini bulmanın örneğini O.R. Denizcioğlu imzalı “Perde” adlı şiirde de görmekteyiz. Pencerede asılı duran perde, şairin içindeki neşeyi ortaya çıkarmıştır. Şair, bu perdeyi özene bezene kimin yaptığını merak eder.

Perdenin rengi çiçeklerle dolu bir bahçeyi andırır. Gölgesi odanın zeminine yansımaktadır. Tüm güzelliğiyle dışarıdaki baharı içeri taşımıştır:

“Bir penbe bahçeyi andıran perde,

Halıya serpilir sanki ürker de,

Bir şey mi arayor acaba yerde,

Gizli bir baharı odaya serdi.” (Denizcioğlu, 1939: 102)

Bu güzellikle birlikte şairin içine de huzur dolar. Burnuna hoş çiçek kokuları gelir. Sevgilisinin de bu güzel kokuları sürmesini ister:

“İçime bir beyaz gölge dökülür,

Her yeri bir şebnem kokusu bürür,

Saçlarına sen de bu kokuyu sür,

Gönül muradına bu gece erdi.” (Denizcioğlu, 1939: 102)

Yaşama sevincini tabiata yönelerek bulmayı İsmet Kür’ün “Yaşamak” adlı şiirinde gözlemleriz. Çevre renkli ve ahenklidir. Dünya, aksamayan bir uyum içinde hareket eder. Şair bu doğanın bir parçası hâline gelme isteğindedir:

“Bu yolun sağı solu,

Renk,

Ufukları ahenk,

Dolu,

Ne cazip şey yaşamak;

Güneşle güneş olmak, suyla su olup akmak;

Maddeyi silküp atmak, karışmak tabiata!...” (Kür, 1940: 157)

Müştak Erenus’un “Göz Yaşları” şiirinde hayatın amacı ve huzurun kaynağı Allah inancıdır. Allah’a ulaşmak için çöl fırtınasında gözlere giren kumların gözden yaş akıtması gibi zorluklar çekmek ve gözyaşı dökmek normaldir. Hatta bu gözyaşları Allah’a varmak için birer merdiven basamağı gibidir. Dökülen yaşın fazlalığı bu mutluluğa erişmeyi kolaylaştırır. Şair, şiirdeki anlamı, “yudum yudum, nefes nefes” kelimelerini bir merdiven gibi yazarak biçimce de desteklemiştir:

“Sonsuz bir çöl yolculuğunun

Çılgın samlarında

Gözlerden kıvrılan yaş

Ulûhiyete basamak

Yudum

Yudum

Nefes

Nefes

Bu billûr merdivenlerden

Varmak ALLAHA...” (Erenus, 1940: 239)

Necibe Kızılay’ın “Bu Kuş Susarsa” şiirinde şair, tüm duyguları içinde barındıran gönlünü bir kuşa benzetir. Yaşam enerjisini ve heyecanını bu kuşun kanat çırpışlarıyla sağlamaktadır. Yalnızca iyi duygular değil, insanı üzen duygular da kalbinde yer bulur. Bu zıtlıkların harmonisi şairin hareket etmesine yardımcı olmaktadır. Ancak şairi endişelendiren nokta eğer bir gün yaşama sevincini kaybederse ne olacağıdır:

“Görünmeyen bahçemde

Bir kuş var;

Ümidi ve neşeyi,

Yıllarca beklemeyi,

Ebedîlik aşkını,

Dökülen göz yaşını,

Kederi ve hasreti,

Ölümü ve cinneti,

Duyulmayan şiirler

Ve hayaller besteler.

Sesler ki, hiç silinmez.

Bir gün bu kuş susarsa

Ne olduğum bilinmez.” (Kızılay, 1940: 364)

Hamdi Kestelli’nin “Postacı” şiirinde ağırlıklı olarak umut duygusu işlenmiştir. Postacı, şairin hayatına heyecan katan, onu mutlu eden bir sembole dönüşmüştür. Getirdiği mektuplarla aslında özlemleri, ümitleri, anıları taşımaktadır:

“Kapının zili çalar, durmadan acı acı,

Ümitler gönüllerde bir an titreşir; durur.

Sonradan bir tereddüt, kalın bir ses – Postacı.

Bu ses bir heyecandır, içte çırpınıp durur.” (Kestelli, 1941: 655)

Gelen haberler bazen mutluluğa mutluluk katar, bazen var olan mutluluğu söndürür. Ancak bu bilinmezlik hissi bile şairi heyecanlandırmaya yeterlidir:

“Bazan bir tek satırı, kanatlarını geren,

Ruhları gıcıklayan sanki sevinç kırbacı,

Bazan da uzaklardan kara haberler veren,

Gönülleri karartan meş’um bir el postacı.” (Kestelli, 1941: 655)

B. Bireysel Meseleleri Konu Edinen Yazılar

Yeni Türk Mecmuası'nda bireysel meseleleri konu edinen nesirlerde “yalnızlık, aşk ve evlilik” temaları işlenmiştir. Dergideki şiirlerde, bireysel temalar yoğun bir şekilde konu edilmiştir. Ancak bireysel temalı düzyazıların sayısı oldukça azdır.

1. Yalnızlık Temalı Yazılar

Ruşen Eşref (Ünaydın) (1892-1959), yazar, diplomat, gazeteci ve öğretmendir. Millî mücadele yıllarında muhabir olarak görev yapmış ve millî mücadeleye bizzat destek vermiştir. Gezi yazısı, röportaj, anı, şiir türlerinde eserleri vardır. Röportajları *Türk Yurdu* ve *Servet-i Fünûn* dergilerinde yayınlanmıştır. Şiir, roman, hikâye çevirileri mevcuttur. Anı türünde kaleme aldığı eserlerde savaş yıllarına ve Mustafa Kemal'e ait birçok ayrıntıyı bulmak mümkündür. (<http://teis.yesevi.edu.tr/>) Ruşen Eşref'in *Yeni Türk Mecmuası*'nın ikinci sayısında yer alan “Damla Damla” adlı denemesinde daha bireysel bir tema olarak yalnızlığı ele alır. Bu yalnızlık içinde kendine arkadaş olarak gönlünü seçer, kendi gönlüyle konuşur. İçinde bulunduğu ruh hâlini şu cümlelerle ifade eder:

“Seni düşünürken başımı koyacak hiçbir diz bulamadım, kendi dizimden başka.. Hiçbir ses duymadım, kendi hıçkırıklarımın başka...” (Ruşen Eşref, 1932: 86)

Aşkın bir hâli olarak insanlar sevdiklerini herkesten ve her şeyden kıskanırlar. Yazarda da bu hâl görülür. Sevdigi insana yakın olabilen eşyaya bile özenmektedir:

“Niçin şu tarak değilim ki saçlarının dalgası ile çekinmeden oynar? Niçin şu su değilim ki sana imrenerek sarılır?” (Ruşen Eşref, 1932: 87)

Kendi yalnızlığını dile getirdikten sonra gönlünü kişileştirir. Böyle hassas bir gönlü taşımaktan yorgun düşmüştür. Çöl sıcaklarında taş taşısa daha az yorulacağını düşünür. Yine de kendi varlığı ile gönlünü birleştirir:

“Olmasan olur muydum? Duymasan duyar mıydım? Sana böyle uyar mıydım? Bilsem nesin sen ah gönül!” (Ruşen Eşref, 1932: 87)

2. Aşk ve Evlilik Temalı Yazılar

Yeni Türk Mecmuası’nda genellikle şiirlere konu olan aşk, bazı hikâyelerde de tema olarak işlenmiştir.

Sadri Ertem (1898/1899?-1943) , yazar, gazeteci ve milletvekilidir. Roman, hikâye, deneme, gezi yazısı türlerinde eserler vermiştir. Hikâyelerinde genellikle sanayileşme, köy yaşamı, sınıf ayrımı gibi toplumsal meseleleri işler. Eserlerinde sanat ve üslup kaygısı taşımaz. Ancak eserleri toplumsal gerçekçiliğin Cumhuriyet dönemindeki ilk örnekleri olması açısından dikkate değerdir. (<http://teis.yesevi.edu.tr/>)

Sadri Ertem Ertem’in “Bir Talakın Kuş Bakışı Görünüşü” adlı hikâyesinde çok mutlu bir çiftin boşanmaya giden hikâyesi anlatılır. Bu hikâye daha sonra 1934 yılında “Bir Boşanmanın Kuş Bakışı Görünüşü” adıyla *Korku* adlı kitabında yayınlanmıştır.

Hikâye, erkeğin bakış açısından ve erkeğin dilinden anlatılır. Evliliklerinin uzun bir süresini balayı tadında geçiren çift, bahar zamanı kiraz ağaçlarının bol olduğu bir yere giderler. Birbirlerine kiraz ikram ederek vakit geçirirken bir oyun oynamaya başlarlar. Bu oyun papatya falı gibidir. Kadın eline iki kiraz alır, bir kiraz seviyor, bir kiraz sevmiyor anlamına gelmektedir. Önceleri gayet eğlenceli bir oyunken daha sonra bu oyun aralarında problem olmaya başlar. Çünkü kadın bir kirazı kendisi diğer kirazı komşuları olan sarışın kadın olarak düşünür ve kocası her seferinde farkında olmadan komşu kadını seçmektedir. Bu durum kadının kıskançlık krizine girmesine sebep olur, kocası ne yaparsa yapsın onu ikna edemez. Kıskançlık gittikçe büyür, kadın kocasını huzursuz etmeye başlar, saldırgan bir ruh hâli kadını teslim alır. Bu değişim erkeği de etkiler. Çok sevdiği, gözünden bile sakındığı tatlı karısı ona çirkin görünmeye başlar. Karısı onu sevmediğini o kadar çok dile getirmiştir ki erkek gerçekten karısını sevmediğini düşünür. Zamanla erkeğin aklı diğer kadına yönelir, o kadını hayal eder. Bir gün erkek trende komşu kadınla karşılaşır ve

gerçekten de karısının dediği gibi ondan hoşlandığını anlar. Karısıyla boşanırlar. Erkek bu boşanmanın suçlusu olarak ne kendisini ne karısını görür. Ona göre suçlu kiraz ağaçlarıdır.

“Sadri Ertem Ahmet Midhat Efendi’den gelen bir alışkanlıkla okurla hasbihal eden, gelecekte haber veren, yorum yapan anlatıcı kimliğinden kurtulamaz.” (Kolcu, 2014: 37) Söz konusu olan hikâyede de bu üslup özelliği görülmektedir:

“Fakat, dostlar, bilirsiniz ki bahar demek erguvan dalların arasından kıpkırmızı kor gibi dudakların uzanması demektir. Kısaca kendinizi kirazdan saklayınız kiraz sevdiklerinizle aranızda giren müthiş bir kıskançtır.” (Sadri Ertem, 1933: 342)

Anlatıcı, okuyucuya öğüt verir ve samimi bir tondan konuşur.

Sadri Ertem’in aşk temalı bir diğer hikâyesi ise “Kör” ismini taşır. Bu hikâye aynı isimle 1934 tarihinde yayınlanan *Korku* adlı kitabında yer alır. Umutsuz bir aşk hikâyesidir. Savaş zamanı Filistin’de çarpışan bir asker esir düşer. Esir düştüğü kampta kendisine bakan hasta bakıcı kadına âşık olur. Ancak kampta kadına âşık olan bir kişi daha vardır. Bu kişi kampın doktorudur. Esirin kadına âşık olduğunu anlayınca onu oradan uzaklaştırır. Yolda esirin gözleri kör olur. İstanbul’a döndüğünde iş bulamaz ve dilenmeye başlar. Gözleri görmese de kendisine para veren kadını sesinden tanır. Ancak kadın onu hatırlamamaktadır. Bir gün kendisinde kadınla konuşma cesaretini bulmuşken kadın, arabanın altında kalma tehlikesi geçirir. Kör dilenci sesinden tanıdığı için kendini yola atar ve kadını kurtarır. Ancak kadın bundan hoşlanmaz ve ona sert davranır. Çevredeki insanlar da adamın kör olmadığını düşünerek onu dilendiği yerden uzaklaştırırlar.

Hikâye, dilenciler hakkında gözlemlerle başlar. Kör dilencinin “Alınız.” cümlesini duymasıyla anılar zihnine hücum eder. Hikâye bu noktada geriye dönerek olayların başlangıcını anlatır. Asker susuzluk çekerken de kadın ona aynı tonla “Alınız.” diyerek su vermiştir. Bu ses bir zamanlar ona hayat ve umut vaadinde bulunmuşken hikâyenin sonunda içindeki umudu alıp götürmüştür.

Aşk temalı üçüncü hikâye yine Sadri Ertem'in "Bir Korkunun Hikâyesi" adını taşır. Bu hikâye daha sonra yalnızca "Korku" adıyla basılmıştır. Hikâyede genç bir delikanlının sevdiği kadını kaybetme korkusu işlenir.

Genç delikanlı, uykusuzdur ve iç sıkıntısıyla düşüncelere dalmış hâldedir. Ne kadar düşünmemeye çalışsa da bu durumdan kurtulamaz, aksine daha çok düşüncelere batar. Bu düşüncelerin sebebi sevdiği kadına olan güveninin sarsılması ve onu çok sevdiği hâlde kendini ayrılmak zorunda hissetmesidir. Düşüncelerle geçirdiği bir gecenin ardından kadına hesap sormaya gideceği sırada içinde bir korku hisseder. Kadını kaybetme korkusu her yanını sarar.

"Adım attıkça acayip değişmeler hissediyordu. Bu değişmenin en göze görüneni onu saran korku idi." (Sadri Ertem, 1933: 1210)

Delikanlının kadına duyduğu tutku, onu korkularından uzaklaştırmıştır. Kaybetme korkusunun esiri olmaktansa bir bakışa tutunarak her şeye devam etmeye karar verir.

Doğru insana ya da yanlış insana âşık olmanın insan hayatında neleri değiştirebileceği Yaşar Nabi Nayır'ın "Yıllardan Sonra" hikâyesinde 8 yıldır evli ve çok mutlu olan genç bir kadının gözünden anlatılır. Eşiyle birbirlerine ilk günkü gibi âşıktırlar, kocasını çok beğenir ve özellikle diğer insanlar içindeyken mutlu olduğunu hisseder. Sabiha ve eşi üç ay süren bir Avrupa seyahatinin ardından akşam yemeği için arkadaşlarıyla buluşurlar. Çiftin yanında yabancı bir adam da vardır. Adam bir ilçenin kaymakamı ve arkadaşının dayısıdır. Kaymakam Celâl Bey ilk görüşte Sabiha'yı hatırlar, Sabiha'nın onu hatırlaması birkaç dakika sürer. Bu sırada anılar gözlerinin önünden geçmeye başlar. Yıllar önce yaşadığı küçük yerde Celâl Bey komşularıdır. Çevresinde gördüğü ve ailesinin görüştüğü tek erkek odur. Sabiha henüz 16-17 yaşındayken Celâl Bey kırklarında olgun bir erkektir. Günler geçtikçe Sabiha ona âşık olur, tek isteği onunla evlenmektir. Duygularını itiraf ettiği gün Celâl Bey Sabiha'yı sevmesine rağmen kendine hâkim olarak bu ilişkinin doğru olmayacağını ona açıklar.

Ancak Sabiha'nın ailesiyle görüşerek onu İstanbul'a gönderir ve bu hayattan kurtulmasına yardımcı olur.

Hikâyede aşk iki cepheli olarak ele alınmıştır: Çok genç ve tecrübesiz bir kızın gözüyle ve evli, olgun genç bir kadının gözüyle. Genç kız, aşk var olduğu sürece her şeyin mümkün olduğuna, her zorluğun aşılabileceğine inanır. Ancak yıllar geçtikçe yanlış insana âşık olmanın başına neler getirebileceğini anlar. Celâl Bey, ona gerçek sevgi ve mutluluğa giden yolu açan kişi olmuştur. Hikâyenin sonunda Sabiha bir farkındalık yaşar:

“O zaman anladı ki hakikî aşk yalnız kalabalık içinde, birçok rakipler arasından seçilen erkeğe karşı duyulan histir. Ve dört duvar içinde büyürken karşısına çıkan ilk erkeği delice sevdiğini sanan genç kız kendini aldatmaktan başa bir şey yapmamıştır.” (Nayır, 1935: 2154)

Dergide yalnızca şehirli insanların arasındaki aşk değil, köylerde yaşanan aşk hikâyeleri de mevcuttur. Bu hikâyeler diğerlerine göre daha masumanedir. Naki Tezel'in “Garip Ayşe” hikâyesinde öksüz ve yetim kalan bir genç kızın çobanla yaşadığı aşk anlatılır.

Naki Tezel (1915-1980), folklor araştırmacısı ve yazardır. Çeşitli devlet kurumlarında memur olarak görev yapmıştır. Masallar ile ilgili yaptığı derleme ve araştırmalarla bilinir. Masalları İngilizce ve Fransızca gibi yabancı dillere çevrilmiştir. Bu çeviri çalışmaları Türk halk masallarının yurt dışında tanıtılmasına fayda sağlamıştır.

Kaleme aldığı “Garip Ayşe” hikâyesinde de halk edebiyatı etkileri görülür. Ayşe isimli kız annesi ve babası öldükten sonra çocukluğundan beri tanıdığı arkadaşı çoban Memetle daha çok vakit geçirir. Zamanla birbirlerine âşık olurlar. Ancak bir kış günü Memet odun kesmeye gittiğinde kurtların saldırısına uğrar ve eşeğiyle dağda ölür.

Ayşe ile Memet'in aşkı mevsimlerle paralel olarak ilerler. Bahar zamanı başlayan aşk, yazın tüm coşkusuyla devam eder. Sonbaharın gelmesiyle birlikte

Çift dağlara gidemedikleri için daha az görüşür. Kış geldiğinde ise uzun geceler sadece birbirlerini düşünmekle geçer ve soğuk, karlı bir kış günü Memet lr.

Memet'in ölümünden sonra Ayşe'nin hayatta tutunacağı bir dal kalmaz. En soğuk kışını geçiren köyün yollarını her gün Memet'in mezarını ziyaret etmek için aşındırır. Hikâyenin sonunda Ayşe de mezarın başında donarak ölür:

“Bugün her ikisinin mezarı yan yanadır. Başlarında siyaha boyanmış, yarısı kesik, taş yerine kaim tahtalar dikilidir. Aradan çok geçmesine rağmen Kuzyakalı ihtiyarların kırışık yüzlerinde hâlâ bu facianın matemini görür gibi olursunuz.” (Tezel, 1936: 460)

II. SOSYAL MESELELERİ KONU EDİNER METİNLER

“Atatürk Dönemi Türk Edebiyatı, kaynağı 19.yy’da başlayan Türkçülük hareketi olan Anadoluçuluk ideolojisinin edebî ürünlerine sahne olmuştur. Bu dönemde roman, hikâye ve şiir Anadolu etrafında işlenen konularla dönemin karakteristik özelliğini belirlemiştir. Millî Edebiyat döneminde Türk ve Türklüğe ait unsurların ön plana çıktığı edebî eserlere bu dönemde Anadolu da eklenmiştir. Çünkü bu coğrafya, Türk milletinin kendine özgü edebiyatını oluşturmada en gerekli ve önemli kaynaklardan biridir.” (Saltık, 2010: 27) Yeni *Türk Mecmuası*’nın yayınlandığı yıllar itibariyle (1932-1943) dergide sosyal meseleler gerek şiirlerde gerek nesirlerde sıkça konu edilir.

A. Sosyal Meseleleri Konu Edinen Şiirler

Dergide “Türk tarihi, Atatürk, vatan, halkevi, köy, doğa, yeni insan tipi, Türk kadını, cumhuriyet ve inkılap” temalı şiirler yer alır. “Atatürk, cumhuriyet, inkılap” temalı şiirlerde umut ve coşku hissedilir. Eski düzenden kurtulup yeni bir düzene, aydınlık bir geleceğe kavuşmanın heyecanı okuyuculara hissettirilir.

1. Türk Tarihi Temalı Şiirler

Türk Tarih Kurumu, Türk tarihini araştırmak, tarih içinde Türk milletinin yerini göstermek amacıyla 15 Nisan 1931’de kurulur. Bu doğrultuda çeşitli bilimsel araştırmalar yapılır, kongreler düzenlenir, eserler yazılır. Türk Tarih Kurumu yayınladığı resmî bir bildiride yazılacak eserlerin özelliklerini belirler. Bildiriye göre yazarın düşünceleri konuşmalarla okuyucuya iletilmeli, oyunlardaki kişiler yazarın sözcüsü olmalı, olaylar inandırıcı olmasa bile etkileyici olmalı ve eserler halkı devrimler doğrultusunda eğitmek amacıyla yazılmalıdır. (Dinç, 2003: 140)

Bu dönemin tiyatro oyunlarını üç grupta incelemek mümkündür:

- 1- Millî mücadeleyi konu edinenler.
- 2- İnkılapları konu edinenler.
- 3- Türklük tarihini konu edinenler. (Dinç, 2003: 140)

“Kaleme aldığı oyunlarda Cihan Harbi'nin trajik boyutlarını, Milli Mücadele'yi sahneye getiren Faruk Nafiz Çamlıbel; Cumhuriyet dönemiyle birlikte Anadolu'dan yükselen ve Atatürk'ün kurduğu Türk Tarih Kurumu'nun çalışmaları doğrultusunda, Türklük şuurunu, milli romantik duyuş tarzıyla Akın ve Özyurt isimli oyunlarında çağdaş bir Oğuz Kağan Destanı yaratmak gayreti içinde olmuştur. Konularını tarihin karanlık dönemlerinden; ilhamını Atatürk'ten ve onun kurduğu Cumhuriyet'ten almıştır.” (Dinç, 2003: 144)

Yeni Türk Mecmuası'nın birinci sayısında Faruk Nafiz'in *Özyurt* isimli manzum piyesinden bir parçaya yer verilmiştir. Öncesinde kısa bir açıklamayla piyesin konusuna değinilmiştir. Türklerin Orta Asya'dan göç edişlerini konu edinen piyesin dergide yayınlanan bu bölümünde, göçün başında yer alan Demir Han'ın yerli halkın yabaniliği üzerine duyduğu üzüntü dile getirilmektedir.

Akın başlayalı yirmi yıl olmuştur. Göçün amacı, denizlere varmak ve deniz kıyısında yaşayan düşünce ufku geniş insanları bulmaktır. Fakat Demir Han hedefe ulaştıklarında büyük bir hayal kırıklığı yaşar. Çünkü denizin kıyısında yaşayan insanlar son derece yabani ve cahildirler:

“Denizin hasretiydi bizleri yurttan eden,

Sesine koştuk onun ta yirmi yıl öteden,

En coşkun bir gününde kavuşunca engine,

Gördük, o ses vermiyor yanı başındakine!” (Faruk Nafiz, 1932: 20)

Bu hayal kırıklığı yanında umutsuzluğu da getirir. Çünkü denizin dilinden anlamayan ve kendini geliştiremeyen bir topluluk Demir Han'ın ve halkının dilinden de anlamayacaktır:

“Bir şey öğrenmeyenler fırtınadan, denizden,

Ne anlıyabilirler, söyleyin, şimdi bizden?

Biz ancak anlıyanın anladığı bir diliz,

Fırtınadan, denizden daha coşkun değiliz!” (Faruk Nafiz, 1932: 20)

İkinci sayıda *Özyurt*'tan bir parça daha yayınlanmıştır. Bu parçada akıncıların denize varmak amacıyla nasıl yurtlarından ayrıldıklarını anlatılır. Akıncıların içleri üzüntü ve hasret ile doludur. Fakat yollarından vazgeçmeye niyetleri yoktur. Şair, “kırk bin” sözünü tekrarlayarak anlatımındaki coşkuyu arttırmıştır:

“Denizin kokusunu almış gibi uzaktan

Kırk bin at haykırırdı kökleri yırtaraktan

Kırk bin atın kırk bini kışner, şaha kalkardı,

Kırk bin atın başında kırk bin akıncı vardı,

Kırk bin akıncının da güzleri kan, bağı kan,

Nefes değil, alevdi tunç göküslerden çıkan” (Faruk Nafiz, 1932: 88)

Yurtsuz kalmak, yurdundan ayrılmak Türkler için en büyük üzüntü sebebi olmuştur:

“Benzemez başka derde yurttan ayrılma derdi,

Göğüsler ilerlerken gönüller gerilerdi.” (Faruk Nafiz, 1932: 88)

Bir daha dönmek üzere yola çıkılmıştır. Yolculuğa çıkarken büyük kalabalıklar akıncıları yolcu etmiştir. Geride kalanlar hayatlarının kalanını bekleyerek geçireceklerdir. Ancak bazen yüce hedefler için kendini ve hayatını ileri atması gereken kahramanlara ihtiyaç duyulur:

“Ah o ak saçlılar ki bizlere yol verince

Bekliyecekler artık bütün ömürlerince!

Nasıl yürek dayanır buna insan olur da?

Gidiyorduk, bir daha dönmek üzere yurda.

Ölümün çaresi var, çaresi yok bu yasın:

Tanrı hiçbir kulunu böyle yurtsuz komasın!” (Faruk Nafiz, 1932: 89)

Tarihten övgüyle bahsedilen şiirlerin yanında eleştirel gözle bakılan şiirler de mevcuttur. Esat Demiray²⁸, “Soyum” şiirini “dedem, babam, ben, oğluma” olmak üzere dört başlık altında yazmıştır. “Dedem” kısmında atalarının batıya yaptığı akınlarla gurur duyarken “babam” bölümünde böyle bir babanın oğlu olduğu için kendini “nasipsiz” olarak niteler. Çünkü babası “hayatı feraceli bir kadında” (Esat Demiray, 1933: 838) bulmuştur. Babası ve onun gibiler yüzünden Türk milleti küçücük bir toprak parçasına sığmak zorunda kalmıştır.

“Ben” kısmında babadan kalan küçük vatani savaşarak geri kazandığını anlatır. Topraklar tüm düşmanlardan temizlenmiştir. Bunu yapmaktaki amacı da kendi oğluna özgür bir yuva bırakmak içindir. “Oğluma” başlığında çocuğuna ve aslında Türk gencine seslenir. Gelecek bu gençlerindir, gençlerin ilerleme yolunda artık önlerinde engel yoktur.

Münir Müeyyet’in²⁹ “İnkılâp Tabloları”nda yedi bölüm hâlinde Mondros’tan Cumhuriyet’e kadar olan süreç anlatılmıştır.

Mondros tablosunda sarayın eleştirisi yapılır. Köklerinin 600 yıllık Osmanlı Devleti’ne değil, daha eskilere dayandığını ifade eder. Vatan toprağını teslim etmesi mümkün değildir. Çünkü o “Öz Türk kanı” taşımaktadır. Samsun’a çıkışın anlatıldığı ikinci tabloda karanlıklardan aydınlığa, esaretten özgürlüğe, ümitsizlikten ümide ilerleyen bir açılma söz konusudur. “Ben ve Onlar” adlı üçüncü tabloda ise kendisinin isyancı değil, yurdun asıl sahibi olduğunu söyler. Samsun’a çıkışla başlayan mücadele İnönü ve Sakarya’yla devam etmiştir. Ülkenin birliğine göz dikenler içinde yalnızca yabancı düşmanlar değil, saray da vardır:

“Savaşım başladığı zaman,

Düşmanla beraber akın etti üstüme saray,

Tüten son bacamı da söndürmek için.

²⁸ Şair hakkında bilgi bulunamamıştır.

²⁹ Münir Müeyyet (Bekman) hakkında mevcut kaynaklarda detaylı bilgi bulunamamıştır. Ancak 1939 tarihli *Yürüyüş*, 1958 tarihli *Kâtibim* adlı iki kitabı olduğu ve Ankara Radyosu’nda müdürlük yaptığı tespit edilmiştir.

Fakat, benim sönmez ve tükenmez alevlerim vardı.

Mustafa Kemal varlığından almıştım ateşimi.” (Münir Müeyyet, 1933: 922)

Beşinci tabloda ise 30 Ağustos zaferi konu edilir. Düşmandan temizlenen yurt için şimdi hürriyetin tadını çıkarma vaktidir. Bu zaferle kolay kazanılmamıştır. Kimi zaman kıyafetsiz ve azıksız kalmıştır ama hiçbir zaman umutsuz kalmamıştır. Bu gücü içindeki Türk ruhundan bulmuştur.

“Cumhuriyet” adlı son tabloda ise annesinin cumhuriyet babasının ise Mustafa Kemal olduğunu tekrarlar. Ataları Asya’dan gelip batıya uzanmıştır. Taşıdığı yiğitlik onlardan gelmektedir. Osmanlı Devlet’ini bu hâle getiren şeyin gücün getirdiği rehavet ve rahatlık olduğunu düşünmektedir. Osmanlıların’nın hüküm sürdüğü yıllar bir masal olarak kalacaktır.

Kâzım Sevinç’in³⁰ “Bugünün Gencinden Yarının Gencine” şiirinde Türk tarihi genç nesle örnek olarak gösterilir. Geçmişimiz çağ açıp çağ kapatan ulu bir soydur:

“Dinlersen beş kıt’ada ufku, dağı toprağı

Duyacaksın ırkının nabzının attığını,

Tarih sınırlarını: İlk çağı orta çağı,

Son çağı yarasile Türkün yarattığını!..” (Kâzım Sevinç, 1933: 1197)

Kahramanları görmek için çok eskiye gitmeye gerek yoktur. Gençler son on yıla bakarak bir milleti yeniden diriltten kahramanları görecekler:

“İlâhlar, kahramanlar nasıl doğmuşlar? diye

Ta esatire kadar uzanman lâzım değil!.

Bir tarihi bir ömre, bin yılı on seneye

Sığdıran bir varlığın yalçın önünde iğil!.” (Kâzım Sevinç, 1933: 1197)

³⁰ Şair hakkında bilgi bulunamamıştır.

Tarihin şanlı günlerini hatırlamak için konu edinilen olaylardan biri de Haçlı Seferleri'dir. Hikmet Turhan Dağlıoğlu “Haçlı Akınları” şiirinde Türklerden ve tarihimizden övgüyle bahsetmiştir. Haçlılar, Kudüs'ü hedef alarak ilerlemeye çalışmışlardır. Ancak İznik'te karşısına Türkler çıkmıştır. Kılıç Arslan, Haçlılara korku salmıştır. Kanlarının son damlasına kadar vatan toprağı için savaşımaya devam etmişlerdir:

“Dört yandan yetişen Selçuk erleri,

Haçlıya verir mi hiç bu yerleri?

Saldırdı yurduna gelen illere,

Göz yaşı karıştı kanlı sellere.

Kudüse girenler yalvarıp kaçtı,

Bu savaş kapanmaz bir yara açtı.” (Dağlıoğlu, 1936: 116)

Sabri Esat Ander (Siyavuşgil) (1906-1968), şair, yazar, psikolog, ansiklopedist ve akademisyendir. Türk edebiyatında saf şiir anlayışını devam ettiren “Yedi Meşaleciler” topluluğunun şairlerindendir. Şiirlerini bu topluluğun yayın organı olan *Meş'ale* dergisinde yayınlar. *Meş'ale* dergisinin kapanmasını ardından şiirlerini *Varlık* ve *Muhit* gibi dergilerde yayınlamaya devam eder. Edmond Rostand'ın *Cyrano de Bergerac* adlı oyunun manzum tercümesiyle ünlüdür. Şiirleri dışında psikoloji, eğitim, folklor alanlarında yazıları mevcuttur. Sabri Esat'ın Orta Asya'dan Anadolu'ya yapılan göçü anlatan “İlk Akıncı” şiirinde yalnızca akının tarihsel yönlerine değil, bu akınlarla birlikte yapılan, yaşanan değişimlere de değinmiştir.

Türkler akın düzenledikleri yerlere medeniyet de götürmüştür:

“Demiri işledim, oydum taşları

Her yere bir belde yapıp oturdum.” (Ander, 1936: 497)

Kendi kültürünü de gittiğı yerlere taşımıştır.

“Başım eğilmedi, öpmedim etek,

Yazıyı cihana ben verdim örnek;

Ta Orta Asyadan Okyanusa dek

Dilimi bir tohum gibi savurdum.” (Ander, 1936: 497)

2. Mustafa Kemal Atatürk Temalı Şiirler

“Harf devriminden sonra süreli yayınlarda bir duraklama görülmüştür. 1932 yılında kurulan Halk Evleri, başta Ülkü Mecmuası olmak üzere, birçok yayın organı ile buna hız vermeye çalışmıştır. Atatürk tarafından gerçekleştirilen devrimlerin ve tek parti döneminin, devrim ideolojisini halka yaymakla görevlendirilen Halk Evleri’nin genel merkezince çıkarılan Ülkü Mecmuası, büyük devrimlerin, değişimlerin yaşandığı bir dönemde yayın hayatına başlamış ve uzun yıllar dönemin resmi ideolojisi tarafından desteklenmiştir.” (Timur, 2005: 177) *Ülkü* dergisi merkezî yayın organı olduğundan dolayı diğer halkevi dergilerine yol gösteren bir konumdadır. *Ülkü*’de olduğu gibi diğer halkevi dergilerinde de Atatürk temalı şiirler mevcuttur. *Yeni Türk Mecmuası*’nda yer alan şiirlerde Mustafa Kemal “kahraman” ve “kurtarıcı” olması yönüyle ele alınmıştır.

Atatürk’ü konu alan ilk şiir derginin üçüncü sayısındadır. Faruk Nafiz’in *Kahraman* adlı manzum piyesinden bir parça yayınlanmıştır. Cumhuriyetin 10. yılı olan 1933’te yayınlanan *Kahraman* tarihsel gerçekliğin metne yansımaları açısından erken cumhuriyet dönemi tiyatrosunun tipik ve çarpıcı bir örneğidir. (Firidinoğlu, 2010: 87) *“Oyunda tarihsel arka plan Kurtuluş Savaşı ve Kongreler dönemidir. Savaş Anadolu’da etkisini göstermektedir. Anadolu’nun ücra köylerinde savaşın yarattığı gerilimin yanı sıra “yerel” sorunlar, bireysel çelişkiler de söz konusudur. Sevdiği kız uğruna askerden kaçan Hüseyin başta kızın babası olmak üzerine bu tavrı nedeniyle tüm köy halkı tarafından eleştirilir. Ancak ağabeyi Hasan da ondan farklı değildir, O da bu kaotik ortamın yarattığı fırsatlardan yararlanarak dağlarda eşkıyalık yapmakta ve elbette asker kaçağı durumuna düşmektir. Köylü bir yandan yurttan yaşanan*

huzursuzluklar ve bir yandan da kendi kapalı, fakir hayatlarının çaresizliği içinde devinirken, oyunun mekânını oluşturan hana İstanbul Hükümeti'nin bir subayı Aziz uğrar. Subay mücadelenin ve vatanın altında bulunduğu tehdidin boyutlarını köylülerle paylaşır. Ancak bu mücadeleden ziyade mücadelenin lideri, savaşın kahramanı üzerine yoğunlaşılır. Sürekli olarak üçüncü tekil şahıs zamiri ya da bir takım yüce sıfatlarla Mustafa Kemal'den bahsedilir. Subay'ın yanında taşıdığı ve muhtemelen askeri bilgiler içeren kâğıtların Kaçakçı/Eşkiya Hasan için değeri büyüktür, bu kâğıtları çalması için kardeşine konuyu açar, Hüseyin payına düşecek para ile sevdiği kıza kavuşabileceği düşüncesiyle ağabeyinin teklifini kabul eder ve kâğıtları gizlice alır. Bu sırada hanın beklenmedik bir yolcusu olmuştur. Mücadelenin kahramanı Mustafa Kemal hana uğradığında, Hasan dışında, han sakinleri ile birlikte Hüseyin de onu görme şerefine ulaşır. Ve kaçınılmaz olarak bir aydınlanma yaşar Hüseyin. Hem asker kaçağı olma fikrinden uzaklaşır hem de âşık olduğu kızdan. Vatan aşkı aniden her şeyin üzerine çıkarak ağabeyinin çaldığı kâğıtları geri vermesini ister. Ancak Kahraman'ı görmemiş olan Hasan için bu ani durum değişikliği bir anlam ifade etmez. Girdikleri kavga sonucunda Hüseyin ağabeyini öldürür, ancak durum açıklığa kavuştuğunda Hüseyin bu trajik eylemin faili değil vatan uğrunda karşılaştığı ilk düşmanı öldüren bir kahraman olarak subay ve dolayısıyla köylüler nezdinde kahramanlaşır.” (Firidinoğlu, 2010: 87-88)

Dergide yayınlanan parçada ise eserin kahramanlarının Atatürk hakkındaki duygu ve düşüncelerini anlatılır. Kurtuluş Savaşı döneminde Mustafa Kemal'in halk üstündeki tesirini anlamak açısından oldukça önemli bir eserdir.

Türk halkı bu savaşa yeni topraklar kazanmak için girmemiştir. Kendi toprağında özgürce yaşamak niyetindedir. Bunun için de halk elinden geleni ardına koymayacaktır. Ancak halkı bu yola inandıracak bir isme ihtiyaç duyulmuştur. Bu isim de Mustafa Kemal'dir.

Mustafa Kemal'den “kahraman” olarak bahsedilir. Yurdun her köşesini dolaşmakta ve halkı bu mücadeleye inandırmak için gece gündüz çalışmaktadır. O, âdeta bir güneş, engin bir deniz, düşman için pençe, dost içinse okşayan bir eldir. “*Milli mücadele döneminde ve sonrasında öğretmenlik mesleği dolayısıyla*

Anadolu'nun çeşitli yerlerinde çaresizliğe ve yıkıma tanıklık etmiş olan Faruk Nafiz'in ulusun başı ve mücadelenin önderi olarak Mustafa Kemal'i bu tarzda kutsallaştırmasını anlamamak olanaksızdır.” (Firidinoğlu, 2010: 91-92)

“Hiçbir ilâh olamaz ondan güzel!

Ok derim; bakışdır, yay derim kaşıdır o,

Tutuşmuş yelesile, bir aslan başıdır o;

Onu öğmüş öğmüş te yaratmıştır yaratan,

Yıldırım der sesine yabancılar uzaktan,

Gök diye gözlerine dalar yanındakiler.

Güneşi yıldızların haddesinden çektiler,

Ona altın saç oldu ışıklar hüzme hüzme.

Aksini görmek için bir bak yanık yüzüme!” (Faruk Nafiz, 1932: 192)

İlhami Bekir, Mustafa Kemal'i anlattığı şiirini onun adını “ülküleştirmek” amacıyla yazmıştır ve “Hâmit”e ithaf etmiştir. Şiirin başlığı olarak Atatürk'ün imzası seçilmiştir. Şairin kanı bir mercek altında incelenecek olsa bu imzanın çizgileri görülecektir. Yıllar sonra genç nesil yeni bilgilerle donanmış olarak bu dönemi incelerken yine ona rastlayacaktır. Biyolojik olarak da bir incelemeye alınsa beynin tüm girinti çıkıntılarında bu imzanın çizgileri görülecektir.

Mustafa Kemal nesli olarak hayatın her alanında ve zihinlerin her köşesinde onun anısını yaşatmak bir görev gibidir.

Mithat Cemal (Kuntay) (1885-1956), yazar, şair, noter ve hukukçudur. Sanatında Mehmed Âkif, Abdülhak Hâmid ve Nâmık Kemal'in etkileri görülür. Aruzun son temsilcileri arasındadır. Eserlerinde vatan sevgisi, kahramanlık ve tarih gibi temaları işlemiştir. 1938 tarihli *Üç İstanbul* romanı ile tanınır.

Mustafa Kemal'in halkın zihninde ve gönlünde yer edişı Mithat Cemal'in "Gaziye" şiirinde şöyle geçer:

"Gözlerde, gönüllerde kurulmuş, oturursun;

Bir memleketin his gibi nabzında vurursun" (Mithat Cemal, 1934: 1341)

Atatürk, halkın içinde halkla beraber var olur. Halkı halktan iyi tanır. Onların gönlündeki duyguları dile getiren Mustafa Kemal'dir. Yaşar Nabi'nin "Onun Sesi" şiirinde bu noktaya dikkat çekilir.

"Yirmi milyon bakışla ışıldıyor gözleri,

Yirmi milyon insanın sesi var bu ağızda." (Yaşar Nabi, 1934: 1342)

Gelecek, onun sesi ve emriyle inşa edilecektir.

"Yanacak ocağında yarın her fabrikanın

Ve bu sesle dönecek yarının motorları." (Yaşar Nabi, 1934: 1342)

Derginin Aralık 1938 tarihli 72. sayısı "Atatürk Sayısı"dır. Bu sayıda yer alan Atatürk temalı şiirlerde Mustafa Kemal'in ölümü üzerine hissedilen derin üzüntü dile getirilir. Bütün Türk milleti bu acıda birleşir:

"Ey 30 cephenin üstünden aşan şanlı bulut!

İhtiyar, taze, çocuk ağlayorum, işte yine...

Ey hilâlimle bürünmüş yürüyen allı tabut!

İnkılâp ordusu arkanda yanar matemle..." (Ozanoğlu, 1938: 519)

"Ne büyüün ki huzurunda çocuktur matem,

On sekiz milyon adam tek kişidir ağlarken." (Mithat Cemal, 1938: 524)

Mustafa Kemal'in olmadığı bir dünyada yaşamamanın tadı yoktur:

"Ta göğsüme bir el hançer sapladı,

Vatanımı koyu bir sis kapladı,

Yaşamamın duyulmıyor hiç tadı,

Gözlerimden yaş yerine kan akar.” (Bayrı, 1938: 516)

Bu sayıdaki Atatürk temalı şiirlerde ortak olarak Mustafa Kemal “kartal”a benzetilir. Kartal, yüksek yerlerde yuva yapan, çok güçlü, görme duyusu gelişmiş, yırtıcı bir kuştur. Mustafa Kemal de ileri görüşlülüğü ve gücüyle bir kartal gibidir, yuvası ise vatan topraklarıdır.

“Ey zafer kartalı! bomboş duruyor şimdi yuvan.

Şimdi her sinede binbir yare var kanayan..

İstemem fecr ile, mehtab ile sensiz yaşamak..” (Ozanoğlu, 1938: 519)

“Sen ulusun başında kartal gibi yaşarken,

Ben başka diyarlarda beyaz güller dererdim!” (Benderli, 1938: 519)

“Karşımda servilik ve gurubun vuran alı,

Göklerde şimdi Çankaya’nın şanlı kartalı..” (Gövs, 1938: 521)

3. Vatan Temalı Şiirler

“Vatan” özellikle de “ana vatan” kavramı edebiyatımıza Tanzimat sonrasında, Nâmık Kemal ile girmiştir. Nâmık Kemal’in “*Vatan yahut Silistre piyesi, Türk edebiyatında “vatan” ve “vatan uğruna fedâkârlık” fikrini billurlaştırarak, devrindeki insanlara ve daha sonra gelen nesillere tesir eden en mühim eserlerden biridir.*” (Kaplan, 2019: 183) Cumhuriyet yıllarında ise çok zor şartlar altında geri kazanılan vatan ve bağımsızlık hakkında birçok şiir kaleme alınmıştır. Erken dönem cumhuriyet yazarları için vatan denilince akla gelen Anadolu coğrafyasıdır.

İstanbul içine sıkışmış olan edebiyat çevresi gözünü Anadolu'ya çevirmiştir. Anadolu'nun zenginliği, Anadolu insanın yüceliği vatan teması ile birlikte işlenmeye başlamıştır. Yıllar içinde giderek artan halk-aydın arasındaki mesafe kapatılmaya çalışılmıştır. Yalnızca edebiyatta değil, sosyal hayatta da Anadolu'yu kalkındırmak için seferberlik başlamıştır.

Şükûfe Nihal, “İndik” şiirinde vatani ulaşılacak bir hedef olarak değerlendirir. Özgürlük ve vatan aşkı, milletin gönlüne düşmüştür ve bu saatten sonra onlara ulaşmak için gidilen yolda çıkacak engellerin bir önemi yoktur:

“Hışırdayan sesine kapılınca bir kerre

Çelikten zencirleri dişimizle kopardık” (Şükûfe Nihal, 1933: 304)

Bu öyle bir aşktır ki gerçek sevgilileri bile gönül tahtından indirir. Kalpte yalnızca kendi varlığına izin vardır:

“Sana ulaşmak için boşalttık ruhumuzu,

Orda yatan sevgililer şimdi efsane bize...

Sıcaklığın eritir kutüplerdeki buzu,

İnandık, taptık sana, önünde geldik dize...” (Şükûfe Nihal, 1933: 304)

Vatan, Şükûfe Nihal için asla vazgeçilmeyecek olan yuvadır ve ebediyete kadar bizim kalacaktır. Bunu “Ayşe Kız, Sen Hoşça Kal!” şiirinde şöyle ifade eder:

“Öz yurduma kancıkça el atan bagî kimdir?

Tanık olsun gök tanrı, tanık olsun kara yer,

Tek can kalana kadar bu topraklar bizimdir...” (Nihal, 1934: 1488)

Yaşar Nabi'nin “İnkılâp Çocukları” adlı manzum piyesinden alınan bir parçada vatan teması özlem teması ile iç içe işlenmiştir. Bir Avrupa ülkesinde olan kahramanların odasının duvarında Türk bayrağı vardır. Turgut, deniz manzarasını izlemektedir ve gönlüne memleket hasreti düşer.

“Marmaraya benzettim karşımdaki engini

Bak bugün gök ne kadar andırdı bizimkini,

Düşündüm... Hatırladım... İçim sızladı yine.” (Yaşar Nabi, 1933: 665)

Duvardaki ay yıldızlı bayrak vatan hasretine tahammülü kolaylaştırır. Şükûfe Nihal’in şiirinde olduğu gibi bu parçada da dünyadaki tüm sevgilerin yerini memleket sevgisinin alması söz konusudur. Konu vatan olunca tüm üzüntüler, sevinçler ve hevesler bir kenara bırakılmaktadır. Kişilerin hayatının merkezi kendileri değil, vatan olmaktadır. Bir ideal uğruna milyonlarca insan tek bir yürek olup atmaktadır. Bu ideali halka gösteren de Mustafa Kemal ve onun Nutuk’udur. Aynı rehberle yola çıkmış olan Türk milleti uykusundan uyanmış ve gözlerini yeni bir ufka dikmiştir.

“Balkanları fetheden Türkler, bu coğrafyayı kısa sürede mamur hâle getirip bu topraklara Türk kimliğini kazandırmışlardır. Böylece uzun yıllar Balkan halkları ve buraya yerleştirilen “evlâd-ı fâtihan” huzur ve barış içerisinde yaşamıştır. Ancak Osmanlı Devleti 1699 Karlofça Antlaşmasından itibaren Rumeli’deki topraklarını kaybedince iki taraflı bir özlem oluşur. Kısa süre sonra kaybedilen topraklarda kalan halklar Osmanlı yönetimini, buradan göçenler ise öz yurtlarını özlerler. Karşılıklı özleyiş o günden bugüne devam etmekte; birçok şiirde de bu husus dile getirilmektedir.” (Güneş, 2011: 197)

Halide Nusret Zorlutuna’nın “Tuna” isimli şiirinde bir zamanlar vatan toprağı olan Tuna’ya özlem vardır. Tuna Nehri, gök gibi mavi, bahar gibi yeşil ve kan gibi kırmızıdır. Şair, Tuna’yı kişileştirir. Şairin geçmişi ve o günleri özlediği gibi Tuna da özlem içindedir.

“Anıyor Tuna

Eski güzel günleri hıçkırarak

Tuna ak, Tuna berrak

Benim göz yaşım gibi

Tuna dertli bugün hummalı başım gibi” (Zorlutuna, 1935: 2007)

Halide Nusret Zorlutuna'nın "Tuna" şiiri *Yeni Türk Mecmuası*'nın 35. sayısında yer alan "Tuna'da Gece" şiiri ile benzerlik gösterir. İki şiirde de şairin yaşadığı özlem vatan sevgisini içerir. Tuna, Halide Nusret'in şiirlerinde ve hayatında önemli bir yer tutar. Halide Nusret, 1924-1926 yıllarında arasında Edirne'de öğretmenlik yaparken yirmi beş kişilik bir heyet ile birlikte bir aylığına Bulgaristan'a gider. Bu yıllarda eşi ile tanışıp evlenir ve soyadı kanununun ilânından sonra "Zorlutuna" soyadını alırlar. (Gürel, 2004: 18-19)

"Zorlutuna" soyadının nereden geldiği hususunda Hâlîde Nusret'in eşi Aziz Vecih Paşa şöyle demektedir: "Ecdadım Tuna boyunda şehit oldu. Bizim hanımın da dedesi Zorlu Ali Bey'di. Benim 'Tuna' ile onun 'Zorlu'su birleşince 'ZORLUTUNA' meydana geldi." Hâlîde Nusret'in dedesi Erzurumlu olup Zorlu-Han lakabıyla tanınmış olan Ali Bey'dir. Annesinin babası ise, Moskof harbinde şehit düşen yüzbaşı Ragıp Bey'dir."(Gürel, 2004: 19)

4. Halkevi Temalı Şiirler

Halkevi dergilerinin genelinde, halkevlerinin kuruluş amaçlarını açıklama ve bu amaçları gerçekleştirme yolunda çeşitli yazılar yazılmıştır. Bunlar içinde şiirler de vardır.

Yeni Türk Mecmuası'nın 1933 tarihli altıncı sayısında Yaşar Nabi'nin "Halkevi" adlı şiiri yer almaktadır. Şiir, derginin 1. yıldönümü nedeniyle kaleme alınmıştır.

"Arkadaşlar, girerken bir yaşına evimiz,

Bu yılın manasını düşünelim geliniz." (Yaşar Nabi, 1933: 30)

Yaşar Nabi, şiire geçmişi hatırlatarak başlar. Yabancı ülkelere olan özentiyi eleştirir. Türklerin kendi topraklarında yabancı gibi yaşadığını söyler. Aydın kesimin de eleştirisini yapar. Ülkenin bilgili, okumuş insanları da Türk kültürü ve diline sahip çıkmamıştır. Eleştirdiği kesimden kendini ayrı tutmamıştır. Bunca ilgisizliğe rağmen Anadolu bir anne gibi onları bağrında yaşatmış, şefkatiyle kucaklamıştır:

"Sorarım ne verdik ki ona karşılık diye?"

Verdiğimiz bataklık, hastalığı hediye.

Bir çöl gibi üstünden uçurmadık kuşları.

Bir başka dil konuştu ona okumuşları.

Kendi öz evlâdının pusu kurdu yoluna,

Türk bir yabancı gibi baktı Anadoluna

Biz daima günahkâr, o daima temizdi...

Bu asırlık günahı silmek vazifemizdi.” (Yaşar Nabi, 1933: 30)

Bu vazifeyi gerçekleştirmek için halkevleri kurulmuştur. Henüz yolun başındadırlar. Ancak zamanla her şey yoluna girecek ve vefa borcu ödenecektir. Halkevinin halkın öz evi olduğu vurgulanır. Burada sınıf ayrımı, halk-aydın çatışmasına yer yoktur. Herkes canla başla üzerindeki ölü toprağı silkelemek için çabalamaktadır. Herkesin üzerine düşen görevler vardır. Şiirin bu kısımlarında gözle görülür bir coşku dikkat çeker:

“Halk kendi yapısını burda yapıyor kendi.

Burda imanlarımız bir daha alevlendi.” (Yaşar Nabi, 1933: 31)

Gelecek için büyük bir heyecan duyulmaktadır. Bu köz olmuş ateşi körükleyen kişi de Mustafa Kemal olmuştur:

“Ve sesim kısılarak duyduğum heyecandan,

Adını anıyorum, GAZİ, bir daha candan.

Bir daha düşünerek bütün yaptıklarını,

İçim imanla dolu, bekliyorum yarını.” (Yaşar Nabi, 1933: 31)

Şiirde halkevlerinin amaçları hatırlatılmış ve şiiri okuyan kişilerin de aynı heyecanı hissetmeleri sağlanmıştır.

Halkevi konulu şiirlerin ikincisi Behçet Kemal’in aynı sayıda yer alan “Gençlik ve San’at” şiiridir. Behçet Kemal (Çağlar) (1908-1969), şair, yazar, mühendis, müfettiş ve milletvekilidir. 1934’te millî edebiyat ve millî şiir konularında eğitim almak için Londra’ya gönderilir. İngiltere’den dönüşünde halkevlerinde görev alır. Sanatı için gerekli olan ilhamı her zaman Atatürk’ten aldığını belirtir. Faruk Nafiz Çamlıbel ile birlikte “10. Yıl Marşı”nı kaleme almıştır. Behçet Kemal, “Gençlik ve San’at” adlı şiirinde halkevlerinin neler yapmak istediği ve neler yapması gerektiğine değinmiştir. Halkevleri halkın toplanma ve birlikte çalışma yeridir. Halkevleri, ülkenin üzerinde çiçekler açtıracak bir umuttur.

“Bir büyük atelyedir bu nur ve ateş yeri:

Körleşmiş azimleri, donmuş teşebbüsleri,

Kırılmış ümitleri, paslanmış imanları

İlkbaharın güneşi eritir gibi karı” (Behçet Kemal, 1933: 32)

Tüm halkevleri gibi bu halkevi de yapılan inkılapları halka anlatmalı, halkla bu yolda bir olmalıdır. Genç nesil burada eğitilip, ülkenin aydınlık yüzü olacaklardır. Sayısı 54 olan halkevleri günler geçtikçe artacaktır.

“Bunlar yarın çıkacak elbet bin elli dörde...

Ey gençliğe yok diyen! Halkevlerini gör de

Anla ki: İnkılâbın bağına bastığı biz,

Ona lâayık olmıya bu yerde and içmişiz!” (Behçet Kemal, 1933: 33)

Gidilecek yolun zorluğu bilinir ama bu önemli değildir. Geleceğin parlaklığı tüm sıkıntıları silip götürmektedir:

“Biliyoruz yolumuz ne kadar zorlu, çetin

Sarsılmaz temeliyiz her gün Cumhuriyetin!

Türk genci! Övün, sevin, haklı heyecanların,

Göğsünü açmış seni bekliyor büyük yarın...” (Behçet Kemal, 1933: 33)

Halkevlerini ve amaçlarını işleyen bir diğer şiir Yusuf Ziya’nın “Halkevleri” şiiridir. Halkevi, tüm halka açıktır. Özellikle gençlerin heyecanlı çalışmaları ile halkevleri varlığını sürdürecektir:

“İşte bu ev.. Halkevi.. milletin öz evidir,

Bu evi ısıtacak gençliğin alevidir!” (Yusuf Ziya, 1934: 1340)

Yapılan devrimleri halka anlatma amacı bu şiirde hatırlatılır:

“Bu evler, inkılâbı her kalbe işliyecek,

Dokuz penceresinden nuru genişliyecek!” (Yusuf Ziya, 1934: 1340)

Bu evlerde sınıfsızlık vardır. Halkın her kesimi burada birleşecek ve birlikte çalışarak ilim, sanat üreteceklerdir:

“Çekiç, saban, el, ayak, kalem, kılıç, gönül, baş.

Bu çatının altında olacaklar arkadaş!” (Yusuf Ziya, 1934: 1340)

Yusuf Ziya, Türk adı var olduğu sürece halkevlerinin de var olacağını ve gelecek için umut aşılayacağını ifade eder.

5. Köy ve Doğa Temalı Şiirler

Yeni Türk Mecmuası’nda köy, ekonomik sıkıntıların insan hayatı üzerindeki etkisiyle değil, pastoral havası ile şiirlerde işlenmiş, bir tablo

güzelliği ile şiire yansımıştır. Köy konusunu en çok işleyen isim Meliha Avni'dir. Köylerin genel havası, köylerde vakitlerin nasıl geçtiği şiirinin konularıdır.

Meliha Avni'nin "Çeşme Başında" şiirinde köy çeşmesinin başında testilerine su dolduran köylü kızları anlatılır. Bu kızların yaşı on beş, yirmidir. Köyde var olan doğal güzellikler kızların çehrelerine de yansır. Saçları uzun ve gürdür. Oradaki her kızın bir sevdiği vardır. Çeşme başına su almaya gitmek aynı zamanda sevdiklerini görme ihtimali de demektir. Köyde yaşayan insanlar hayattaki gerçek mutluluğu bulmuş gibidirler. Tüm o güzellikler içine mutsuz olmaları mümkün değildir.

Köyün ve köylünün güzelliği Meliha Avni'nin bir diğer şiiri olan "Köy Sabahları" nda doğa tasvirleriyle verilmiştir. Sabah vakti tabiat ve köy erkenden uyanır. Hayvanlar mekâna canlılık verir:

"Gözükür ağullardan gene birer küçük baş;

Kuş sesleri akseder köye hep yavaş yavaş;

Alaca karanlıkta her ağacın dalından..." (Meliha Avni, 1933: 841)

Köyün vazgeçilmez unsuru olan çobanlar ve sürüleri de şiirde unutulmamıştır:

"Bulup dağın en kuytu, en gölgeli yerini,

Otlatırken çobanlar güzel sürülerini

Aşkına nağme yapar bir çoban kavalından..." (Meliha Avni, 1933: 841)

Meliha Avni'nin bir diğer köy temalı şiiri "Köyde Akşamlar" adını taşır. Köyde vakitlerin nasıl olduğunu anlattığı ikinci şiirdir. İlk şiirde hayvanların yuvalarından çıkıp çobanların sürülerini dağlara götürmesiyle başlayan gün, sürülerin köye dönmesiyle biter. Serin bir akşam inerken insan sesleri kesilir, sadece kuş sesleri yankılanır.

Bu şiirlerde görüldüğü üzere doğa insana göre değil, insan doğaya göre hareket etmektedir. Zaman algısı doğayla uyumlanmıştır.

Bu şiirlerdeki mısralar Abdülhak Hâmid Tarhan'ın "Sahra" adlı uzun manzumesindeki pastoral tasvirleri andırır. Mısralarda bahar mevsiminin doğaya nasıl yansıdığını, köylerdeki insanların huzur ve mutluluk içinde nasıl yaşadığını görmek mümkündür:

"Nağme: 8

Kurb-ı vâdide menba-ı cûşân

Aks ile dağlara verir hareket

Çemen-i yâbisi eder reyyân

Yine bir cûybâr-ı pür bereket.

Bir şecer üzre meyve mâlâmâl

Biri üşkûfelerle reng-âmîz;

Tâir-i mevsim eyleyip tehzîz

Düşürür zîr-i payına; derhal

Anı taksim ederler ehl ü ıyâl;

Dest-mâl ü simât olur lebrîz.

Koyulurlar muhabbete giderek,

Râzık-ı âlem-i sena ederek.

Nağme: 9

Bir koyun yavrusuyla dağda meler;

Karaca yardan eder pertâb.

Bir bayırdan dahi iner sürüler,

Gâh gâh akseder sadâ-yı kilâb.

Bir kadın destisiyle suya gider,

Erkeği baltasıyla ormana,

Yayı omzunda oğlu bir yana,

Ötede süt sağar fakat duhter,

Gösterip sonra pîr-i âile yer,

Toplanırlar simât-ı büryâna.

Kayd-ı mâzi vü derd-i istikbâl

Olmayınca gelir saadet-i hâl.” (Tarhan, 2019: 24)

Ömer Bedrettin’in “Kış Pınarları” şiirinde ise kış mevsiminde sonsuz bir sessizliğe gömülen doğa anlatılır. “Onun şiirlerinde üzerinde durulmaya değer taraf, çok temiz bir dil ile memleket coğrafyasını ve insanını işlemesidir.” (Enginün, 2018: 6)

Bahar mevsiminde güröl güröl akan pınarlar, kışın donmuş ve bir ölü gibidir. Bu mevsimde hayvanlar da kendi hâlinedir. Dağlarda kuş sesleri yoktur.

“Ne bülbül ne de bir kuş,

Karlar, dağların süsü;

Donmuş dudaklarında,

Pınarların türküsü..” (Ömer Bedrettin, 1933: 749)

Şiirin genelinde anlatılan konuya uygun olarak bir durgunluk söz konusudur. Doğanın her unsurunda bir bekleme durumu vardır. Ağaçlar, hayvanlar hatta pınarın kendisi bile tekrar hayat bulacağı zamanı bekler. Pınarın

yanından geçecek olan yolcular da yollara düşmek için onun akmasını beklemektedir.

“Buzdan zincirinizi

Çözecek güneş yakın.

Çobanlar içip sizi,

Diyecek “haydi akın..”

Şimdi etrafınızda

İşte kurt izleri var.

Ey yolcu dudağına

Hasret kalan pınarlar!.” (Ömer Bedrettin, 1933: 749)

Köy yaşamının olmazsa olmazı çobandır. Köy temalı şiirlerin genelinde “çoban” sabit bir unsur olarak karşımıza çıkar. Şükûfe Nihal’in “Çoban” şiirinde çoban korkusuzdur ve dağların hâkimidir. Yaylalar bir devletse onu yöneten hükümdar da çobanlardır.

“Tepelerden inen bir kartal gibi,

O, karlı dağların benkütaşıdır...

Ürkütmez gözünü kurt, bora, tipi;

Sürdüğü üç davar can yoldaşıdır..” (Şükûfe Nihal, 1935: 1830)

6. Yeni İnsan Tipi Temalı Şiirler

Tanzimat döneminde edebiyatımıza Şinasi ile giren “yeni aydın tipi” Cumhuriyet döneminde yapılan inkılaplarla birlikte şiir, roman, hikâye gibi türlerde sıkça karşımıza çıkmaktadır. “Yeni aydın tipi”nin özellikleri şöyle sıralanabilir:

“a. Tanzimat’la beraber yeni aydın tipi düşüncelerinde batıyı örnek alır.

b. Batılı gibi o da akla, tabiata ve insan iradesine inanır, batıl inançlara yer vermez.

c. Toplum düzeninin zora değil, kanuna dayanmasını ister.

ç. Halkın vazifeleri olduğu kadar, bazı hakları, bilhassa memleket konuları üzerinde fikirlerini serbestçe ifade etme hakkına sahip olduğuna inanır.

d. Çalışmayı, birleşmeyi, yardımı yüksek bir değer olarak tanır.

e. Memleketinin dünya içinde tuttuğu yeri ve misyonu bilir. Dış âleme açık olmakla beraber, vatanına sımsıkı bağlıdır.” (Kaplan, 2019: 173)

“II. Meşrutiyet’ten sonra “yeni hayat”, “yeni lisan”, “yeni toplum”, “yeni devlet”, “yeni okul”, “yeni fikir”, gibi kavramlar sıklıkla kullanılmaya başlanmıştır. Eminönü Halkevi’nin yayın organına “Yeni Türk” adını vermesi Cumhuriyet sonrasında da söz konusu söylemin etkin biçimde sürdürüldüğünün göstergelerindendir. YTM, en baştan Cumhuriyet’in ideal ve isteklerini ön plana çıkararak, yaygın bir halk eğitimi faaliyeti yürütmüştür. Bunun yanında dönemin sosyal, kültürel ve siyasal ortamına ilişkin net fotoğraflar da sunmuştur.” (Gündüz, 2017: 191) Yeni Türk Mecmuası’nda yer alan kimi şiirlerde de bu yeni toplumu oluşturacak yeni insanın nasıl meydana geleceği, ne özellikler taşıdığı işlenmiştir. Yeni Türk Mecmuası’nın çizdiği yeni insan vatan sevgisini en üstün değer olarak bilen, cumhuriyet öncesi ile tüm bağlarını kesmiş, batıl inançlardan sıyrılmış, bilimi yolunu aydınlatacak tek yol olarak gören, öz kaynaklardan beslenen, geleceğe şekil vermek için uğraşan insandır. Bu özellikler Şinasi aracılığıyla edebiyatımıza giren “yeni aydın tipi” ile paralellik gösterir.

İlhami Bekir’in şiirinde yeni insanın nasıl ortaya çıkacağı ve neler yapılması gerektiği anlatılır. Bunun için eski ve batıl olan hiçbir şeyin kabul edilmemesi gerekir. Allah’a inanç arka planda bırakılmalı ve vatan toprağına tapılmalıdır:

“Allahı

Âdemle Havvanın

yapraklarile çıplaklığını sardığı

büyük incir ağacına bağladık;

beklesin diye

bir çoban köpeği gibi,

altın ışıklı dört nehirle sulanan

Aden bahçesini.

Bir her zaman gebe

her zaman verimli olan

yurt isimli annemizin

putuna tapıyoruz...” (İlhami Bekir, 1933: 834-835)

Şeriat ile yönetilen bir sistemden modern hukuk devletine geçiş sürecinde böylesine keskin söylemler görülebilmektedir. Bu mısraları dine tepki çağrısı olarak yorumlamamak gerekir. Dergi, şeriat karşıtı bir tutum sergilemek amacıyla bu tarz metinlere yer vermiştir.

İlhami Bekir’e göre yeni nesil eskiye dair hiçbir şeyden haberdar olmamalı, eski, masallarda dahi karşısına çıkmamalıdır.

Münir Müeyyet’in “Yeni Yıl Yeni Adım Yeni Adam” şiirinde yeni insanın temellerinin ne zaman atıldığından bahseder. Osmanlı zamanında ekilmeye çalışılan tohumlar toprağa tutunamamıştır. Ancak 19 Mayıs 1919’da atılan tohum toprağa tutunabilmiştir ve 23 Nisan 1920’de de ilk filizini vermiştir. İdealler uğruna çalışacak nesil ortaya çıkmaya başlamıştır. Cumhuriyetin ilanı ile iyice sağlamlaşan ekinler 10 yıl sonra, 29 Ekim 1933 yılında meyvelerini vermiştir:

“Genç mühendis, genç mimar, genç amele hep genç kafasıyle;

Kaynaştı şekillerim

29 Teşrinievel 1933.” (Münir Müeyyet, 1933: 1252)

Vatandaşların yüzü, ülkeyi daha iyi bir seviyeye çıkarmak için de hep ileriye hep geleceğe yönelmiştir. Bu yeni insan geçmişten değil, gelecek umudundan beslenmektedir.

Yeni insanın özelliklerinin verildiği şiirlerden biri de Münir Müeyyet’in “Yeni Adamın Kitabı” adını taşır. Bu şiire göre yeni insanın özellikleri şöyledir:

- 1- Kurtuluşu ancak bilimsel yollarla bulacağını bilir.
- 2- Batıl düşüncelere ve hurafelere inanmaz.
- 3- Öz dili ve öz kültüründen başka bir kaynağı kabul etmez.
- 4- Bir ülkü uğruna çalışır.

Bu şiir Tefik Fikret’in “Halûk’un Âmentüsü” adlı şiiri ile benzerlik gösterir. “‘Halûk’un Âmentüsü’nde şairin bilhassa eski din anlayışına karşı yeni bir iman ortaya koymak istediği çok bellidir.” (Kaplan, 2013: 180) “ ‘Halûk’un Âmentüsü’, esas itibarıyla ‘dinî’ değil, ‘dünyevî’ inançları ifade eder. Fikret ona ‘Âmentü’ adını vermekle, iki şey yapmak istemiştir: 1) Bütün müslümanların ezbere bildikleri ‘Âmentü’yü değiştirmek 2) Yeni fıkirlere dinî bir kutsallık kazandırmak” (Kaplan, 2010: 169) Tefik Fikret, İslam Âmentüsü’nü ve ondaki esasları kabul etmez. Ona göre yeryüzünün tanrısı insandır. İlerleme insan eliyle gerçekleşecektir. Bunun için de insanlar arasında kardeşliğin ve dünya birliğinin olması, aklın bâtıla üstün gelmesi ve hakkın kuvvete üstün gelmesi gerekir. (Kaplan, 2013: 181-183)

Münir Müeyyet’in “Yeni Adamın Kitabı” adlı şiirinde tespit edilen özelliklere ek olarak “Yeni Adamın Kâbesi” şiirinde bir özellik daha dile getirilir. Yeni insan geçmişe bakmaz ve yönü her zaman gelecektir. Bu şiirin başlığı çok dikkat çekicidir. “Kâbe” Müslümanların kiblesi ve hac sırasında tavaf edilen kutsal mekândır. “Yeni Adamın Kâbesi” ise binlerce şehidin verildiği vatan toprağıdır:

“Kâbemin,

Binlerce kolun, binlerce bacağın,

Binlerce gövdenin ve kafanın

Yuğruldu mayasından

Hamuru.

Ve hendeseleşti çamuru

Gazi ülküsünü kaynatan Ankara havasından.” (Münir Müeyyet, 1934: 1591)

7. Türk Kadını Temalı Şiirler

“II. Meşrutiyet Döneminde Osmanlı toplumunun geri kalmışlığının nedenlerinden biri olarak kadınların toplumsal statüsünün düşüklüğünü vurgulayan batıcıların önderliğinde kadın ve aile sorunları tekrar önem kazanmıştır.” (Baskın, 2007: 64)

Cumhuriyet döneminde seçme ve seçilme hakkı kazanmasıyla Türk kadını özgürleşme yolunda çok önemli bir adım atmıştır. Millî Mücadele döneminde yalnızca erkekler değil kadınlarımız da sonsuz bir çaba ve emekle yeni Türkiye’nin inşasında rol oynamışlardır. Sosyal hayatta aktifleşen kadın edebiyat eserlerimizde de konu edilmiştir.

Yeni Türk Mecmuası’nda Türk kadınından övgüyle bahsedilmiştir. Ali Rıza Seyfi ve Sami Cemal’in birlikte kaleme aldıkları “Türk Kızı” şiirinde bir cennet olan vatan toprağının hurileri ve gönüllerin yıldızı Türk kızlarıdır. Gençlik ve güzellikleriyle ülkenin neşesi ve umududurlar.

Hayatı boyunca “kadın” hareketinin içinde olan Şükûfe Nihal’in şiirlerinde kadın önemli bir rol oynar. *“Şükûfe Nihal, övgüyü hak eden kadınları övmekten geri durmadığı gibi, aksi harekette bulunanları da yermekten çekinmez.” (Arslan, 1995: 49)* “Şile Kadını” isimli şiirinde de bu durum söz konusudur. Çalışan ve bileğinin hakkıyla geçimini halı ve kumaş dokuyarak

sağlayan Şileli kadınlardan övgüyle bahseder. Ancak başkalarının sırtından geçinen kadınları eleştirir:

“El emeğin yüklüdür sırtındaki kamburda;

İstanbul yollarında her zaman görünürsün!

Çalışanlar sırtından geçinen kadın, burda

Sedirler çürütürken, sen böyle sürünürsün!...” (Şükûfe Nihal, 1934:1711)

Şükûfe Nihal, emeğiyle geçimini sağlayan kadınları destekler ve onlara moral verir. Bu kadınların gönül dertleriyle uğraşacak zamanları yoktur:

“Erkeğin ya hudutta can vermiştir veyahut

Bir soysuzun peşinde bırakmış yuvasını...

Gözünün yaşını sil; gel, sen bu derdi unut,

Vaktin yoktur çekecek zira gönül yasını...” (Şükûfe Nihal, 1934: 1711)

8. Cumhuriyet ve İnkılap Temalı Şiirler

29 Ekim 1923'teki rejim değişikliği ile birlikte siyasî, sosyal ve ekonomik hayatta pek çok değişim yaşanmıştır. Cumhuriyetin ilanı ile yüzyıllardır süregelen ve alışılmış yaşamda köklü değişiklikler yapılmıştır. Yapılan devrimler, halkın kılık kıyafetinden eğitimine kadar her alanı kapsayıcı nitelik göstermiştir. Bilimsellik ve akılcılığın tüm topluma egemen hâle gelmesi için yıllar süren bir çaba ile uğraşılmıştır.

Yeni rejimin 10. yıldönümü sebebiyle *Yeni Türk Mecmuası*'nda farklı disiplinler çerçevesinde geçen on yıl değerlendirilmiştir.

Fuat Edip (Baksı) (1912-1974), şair, yazar ve öğretmendir. İzmir'de çeşitli liselerde öğretmenlik yapmıştır. Şiir, roman, hikâye, gezi yazısı, inceleme yazısı gibi türlerde eserler vermiştir. Atatürk, Anadolu, Anadolu insanı ve

kahramanlık konularını işlemiştir. (<http://teis.yesevi.edu.tr/>) Fuat Edip “On Yılımız!...” adlı şiirinde son on yılın on asırdan daha kıymetli olduğunu vurgular. Çünkü yüzyıllardır ilerleyememiş olan toplum Cumhuriyet sayesinde öncü bir konuma geçme yolunda adımlar atar:

“On yılın değeri çok bu yurttan on asırdan,

Yeni bir ülkü çizdik, biz, ünlü ülkümüze,

On yılımız uludur tarihte on asırdan,

En önlerde yol almak en mutlu miras bize...” (Fuat Edip, 1933: 960)

Cumhuriyetin ilanıyla birlikte ülkenin ekonomik kalkınması için de çalışmalar başlamıştır. Bunun için teknolojinin ve makinelerin arttırılması gerekmektedir. Bu anlamda yapılan çalışmaların yansımasını Münir Müeyyet’in “Kağnı ve Tekniğin Türküsü” şiirinde gözlemleriz. Trenle birlikte hayata hız ve ilerleme gelmiştir. Tarlalarda makine ve traktör kullanımı toprağın verimini arttırmıştır:

“Tarlalar dile geldi;

Dile geldi, söyliyerek verimin türküsünü.

Makine, traktör,

İçi paslı ve gözü kör

Erdini bile getirdi aylaşa.

Ve,

Bire, bin özünü aşılarken,

Dile geldi tarlalar, söyliyerek verimin türküsünü.” (Münir Müeyyet, 1934: 1669)

9. Şehirler ve Şahıslar Hakkında Şiirler

Yeni Türk Mecmuası'nda ÷lkedeki bazı şehirlerin ve mekânların anlatıldığı şiirler mevcuttur. Bu şiirlerde genellikle mekânların doğal g÷zelliklerinden övg÷yle söz edilir.

Şükûfe Nihal'in 41. sayıda yer alan “Kuşadası” adlı şiiri Aydın'ın bir ilçesi olan Kuşadası'nı anlatır. Şiirde gökyüzünün ve denizin maviliğinden bahsedilir, Kuşadası efsunlu bir mekân gibi anlatılır.

“Kuşadası... O, bir füsunlu toprak...

Ruhumda bir sabah rüyasıdır, o...

Ufukda açılmış bir yeşil bayrak;

Belki sonsuz bir yurt sevdasıdır, o...” (Şükûfe Nihal, 1936: 258)

61. sayıda “Hatay” adlı bir şiir yer alır. 1921 yılında Fransa ile imzalanan Ankara Antlaşması sonucunda Hatay'da özel bir yönetim kurulur ve Türkiye'nin Hatay dışında bugün geçerli olan Suriye sınırı çizilir. “Hatay” şiirinin yayınlandığı 1938 yılında Hatay henüz ana vatana katılmamıştır. Şiirde Hatay'ın Türk yurdu olduğu vurgulanır, Hatay'ın sınırlara katılacağına duyulan inanç dile getirilir:

“Dilimiz Türk dili kuşlar gibi yer yer ötecek;

Bu kuşu hangi yaban dil yuvadan ürkütecek,

Atatürk ÷lküsü yükselmeğe elbet yetecek.

Medeniyet yolunun yıldızı Türk yurdu Hatay,

Görünür everene tunç yüzlü, çelik baş altay.” (Aksel, 1938: 1312)

63. sayıda İstiklâl Lisesi öğrencilerinde Behçet Derman'ın “İlgaza Hasret” adlı şiirinde İlgaz'ın bahar zamanı ne kadar güzel olduğu anlatılır. Bu g÷zellik Tanrı'nın armağanıdır. “Tanrıdan armağansın, sen bizimsin İlgaz” dizesi her dörtlüğün sonunda tekrarlanır.

“Dört mevsimi toplamış dört renkli çiçekler gibi,

Dumanlı tepeleri göğe erecek gibi,

İnsan, kaynaklarına gönül verecek gibi,

Tanrıdan armağansın, sen bizimsin ey Ilgaz...” (Derman, 1938: 94)

81. sayıda Meliha Avni Sözen’in “Karadenizde İnci” adlı şiirinde Ordu şehrinden bahsedilir. Şehrin doğal güzellikleri sıralanır. Şehir, yaylaları, dağları, yeşillikleri, bol bol çiçek ve findığıyla rengârenk bir cennete benzetilir.

“Dağıtır, siler gamı çağlayan rüzgârları,

Söndürür hümmaları yaylasının karları,

İsterseniz bir lâhza bir cennette dinlenmek,

Konaklayın Orduda görün cennet ne demek?” (Sözen, 1939: 355)

İffet Oruz’un 61. sayıda Rize hakkında bir şiiri bulunur. 61. sayıdaki “Rize” adlı şiirinde şair Rize’ye hayran oluşunu anlatır. Şair, kendini şehirle âdeta bir bütün olarak görür. Dokuz mısralık bu şiirde “yeşil” sözcüğü sekiz defa tekrarlanır. Şehrin ne kadar yeşil olduğunu ifade etmek için mübalağaya başvurularak bu şehirde gökyüzünün hatta “Allah’ın bile yeşil olduğu” söylenir:

“Gönlüm sanki önünde eğildi geldi dize,

Yemyeşil dağlariyle beni kapladı Rize;

Çağlar oldum sularla, coşkun, Karadenize!

Şimdi bu derelerin, ben de binbir koluyum,

İçi dışı yemyeşil bir sevgiyle doluyum;

Sanki Rize aşkının yeşillenmiş yoluyum.

Bir yeşil buğu gibi, ot kokuyor havada,

Binmiş gibi oluyor insan yeşil kanada...

Yerler yeşil, gök yeşil, Allah yeşil burada!” (Oruz, 1938: 1312)

Dergide tanınmış şahısları konu alan 4 şiir bulunur. Bu şiirlerin ikisi Şükûfe Nihal’e, biri Meliha Avni’ye, biri Yahya Kemal’e aittir. Şiirlerde, konu edilen şahıslardan övgüyle bahsedilir.

41. sayıda Meliha Avni’nin “Sinan” adlı şiirinde Mimar Sinan konu edilir. Şiirde Mimar Sinan, büyük Türk olarak anılır, bıraktığı 367 eserle her zaman yaşayacaktır.

Derginin 48. sayısında Şükûfe Nihal’in “Kahraman Eribe’ye” ve “Sabiha Gökçen’e” adlı iki şiiri mevcuttur. Şiirlerin yan tarafına Eribe Kartal Hürkuş’un ve Sabiha Gökçen’in fotoğrafları yer alır. Şükûfe Nihal’in haklarında şiir kaleme aldığı bu iki isim Türk havacılık tarihi için önemli isimlerdir. Eribe, Türkiye’nin ilk yerli uçağını üreten pilot Vecihi Hürkuş’un yeğenidir. Eribe Kartal Hürkuş, kendisini büyüten, baba olarak bildiği dayısı Vecihi Hürkuş’tan paraşüt dersleri alır ve 29 Ekim 1936’da Cumhuriyet Bayramı kutlamaları sırasında bir gösteri yapar. Ancak gösteri için uçaktan atladıktan sonra paraşütünü açmayı başaramaz. Henüz 18 yaşındayken ilk Türk kadın hava şehidi olarak tarihe geçer. (<https://www.aa.com.tr/>) Şükûfe Nihal, şiirinde Eribe’yle gurur duyar ve onu bir kahraman olarak tanımlar.

“Bir bahar gömdükse ilk kurban, diye;

Bir tarih canlandı Türk toprağında...

Yazan Türk kızını “kahraman!” diye;

Adınla başlasın ilk yaprağında...

Ozanlar şarkını söyleyip yansın;

Siyah güller açsın düştüğü yerde...

Uçan kuşlar gökde adını ansın;

Destanın okunsun uzak ellerde...” (Şükûfe Nihâl, 1936: 672)

Sabiha Gökçen, dünyanın ilk kadın savaş pilotudur. Şiirde, Sabiha Gökçen’in Türk kızı olarak başardığı işlerden gurur duyulur.

“Lazım değil ona pırlanta, inci;

Yıldızlar şimdi taç korken başına...

Türk kızı sırada olmaz ikinci;

Hazırdır her lâhza ün savaşına...” (Şükûfe Nihâl, 1936: 673)

Bu iki şiir Şükûfe Nihal’in şiir kitaplarında yer almamaktadır, kitapları dışında kalan şiirlerdendir. (Arslan, 1995: 45)

116.-117. sayıda Yahya Kemal’in “İtrî Mustafa Çelebi” adlı şiiri yer alır. Yahya Kemal ve ailesi Yahya Kemal’in doğduğu topraklar olan Üsküp’ten Selanik’e taşınır. Annesinin ölümünden sonra tekrar Üsküp’e gelirler. Üsküp’ten tekrar Selanik’ dönerler ve Yahya Kemal 1902 yılında liseyi okumak için İstanbul’a gider, İstanbul’da bir baba dostunun yanında kalır. Lise yıllarını geçirdiği bu evde sık sık klasik Türk musikisi icra edilir. Yahya Kemal, şiirlerinde önemli yer tutan klasik Türk müziğini burada öğrenir ve bu müziğe karşı hayranlık kazanır. Yahya Kemal, akrabalarının yalılarında, konaklarında musikiye aşına olur. (Yetiş, 2008: 7) Şair, *Kendi Gök Kubbemiz* adlı kitabında “İtrî” adıyla yer alan şiirinde klasik Türk müziği bestekârı Buhûrîzâde Mustafa İtrî’den büyük bir övgü ve hayranlıkla söz eder. İtrî, “şafak vaktinin cihângiri”dir, onun müziğinde “bir taraftan dîn, bir taraftan bütün hayât” akar.

İtrî’nin eserlerinin birçoğu günümüze ulaşmamıştır. Bu noktayı Yahya Kemal şiirde şöyle dile getirir:

“O ki bir ihtişamlı dünyâya

Ses ve tel kudretiyle hâkimdi;

Âdetâ benziyor muammaya;

Ulemâmız da bilmiyor kimdi?

O sesle bugün define midir?

Ebediyette bir hazîne midir?

Bir bilen var mı? Neredeler şimdi?” (Yahya Kemal, 1942: 15)

B. Sosyal Meseleleri Konu Edinen Yazılar

Yeni Türk Mecmuası’nda sosyal meseleleri konu edinen yazıları “bozulan toplum düzeni, Türk imanı, cumhuriyet ve inkılap, kadın ve çocuk” temaları olmak üzere dört başlık altında incelemek mümkündür. Bu yazıların genelinde toplumsal yaşamın, devlet kurumlarının aksayan yönleri eleştirilir.

1. Bozulan Toplum Düzeni Temalı Yazılar

1839 yılında ilan edilen Tanzimat Fermanı ile Türk toplumunda yenileşme hareketleri başlar. Yenileşme hareketleri ile birlikte ülkede Batılı milletleri örnek alan ancak geleneklerinden de kopamayan, eski ile yeni arasında sıkışmış toplumsal kesimler görülür. Bu dönemden itibaren “yanlış batılılaşma, eski-yeni” temaları edebî eserlere konu edilir. Tanzimat döneminde ve sonrasında oldukça sık işlenen bu konular 1932 tarihli bir halkevi dergisi olan *Yeni Türk Mecmuası*’nda da okuyucunun karşısına çıkar.

Derginin ilk sayısında Falih Rıfkı’nın “Roman” adını taşıyan romanından bir bölüm yayınlanmıştır. “*Roman’ın içeriği devrinin toplumsal eleştirisini yapar ve henüz yeni rejimin getirdiklerine uyum sağlayamamış toplumsal kesimlerin bir panoramasını verir.*” (Bolat, 2019: 322) Tüm bu toplum eleştirileri, roman yazmaya çalışan bir yazarın gözünden aktarılır. Yanlış batılılaşma, alafranga yaşam tarzı hicvedilir.

Toplumun ahlâk anlayışının değişimine kadınların giyimi üzerinden dikkat çekilir. “*Şurası var ki şimdi iki cins te birbirine objektif kadar kayıtsız ve*

hissiz bakıyor. Kadının üstünden yalnız yaşamak, peçe, tül değil, merak ta beraber kalktı. Eskiden âzaları bile ikiye ayırırdık: Göz, burun, el, ayak gibi nüfus kağıdı âzaları, bir de kalça, göğüs, bacak gibi kulaktan kulağa söylenen âzalar...” (Falih Rıfkı, 1932: 18)

Toplumda ahlâk anlayışı ile birlikte evlilikler ve kadın-erkek ilişkilerinde de yozlaşmalar gerçekleşmiştir. Yazar, bir sahilde şimdiye kadar alışık olmadığı ve yadırgadığı sahnelerle karşılaşmaktadır. *“Hiçbir şey değil, kocası karısının fotoğrafını almaktadır. Ve böyle yasak bir resim satın alabilmek için, daha idadide iken, yüksek kaldırım sokaklarında, çırak kapıdan polis gözetliyerek, usta kitap yapraklarının arasından gizli gizli göstererek ve biz iç yeleşimizin cebini hazırlıyarak, neler çektiğimizi hatırlıyorum.”* (Falih Rıfkı, 1932: 18)

Yazar, aşk anlayışının değişimini hicivli bir dille anlatır. Eskinin yüce duyguları şimdi çok basit görülmektedir. Aşk, çok daha yüzeysel yaşanmaktadır. *“Şimdi Romeo, mayosunun yünü içinde terliyerek ve Jüliyet saçlarını kırmızı kauçuk deniz başlığına hapsedmiş, işte belki şu sivri sinek öldüren “Fayda” ilacı ilânının önündedirler. İkisi de birbirine ufak isimler takmıştır:*

“Romeo — Jüjü, tırnaklarının boyasını sevmiyorum. Kirpiklerin fena yapıyor.

Jüliyet — Hep senin acelenden, Mimi... Yarınki suvare için ne düşünüyorsun? Kimin kaşını çizeyim? Lilyan’ın son kaşı bana pek hoş geldi.

R — [Köseleşmiş derisini okşıyarak] güneş etime kadar geçti.

J — Mimi, beni köprüye ne zaman çalıştıracaksın? Dün akşamki Macar kızı Granderbar’ı ne şık oturdu.

R — Sen evvelâ Krol’ünü düzelt! Kolların çok gevşek.. [Kulağına eğilip bir şey söyler.]

İkisinde de kahkaha.

Bu sırada Jüliyet denizde bir arkadaşını gördü ve bir Amerikan çılgılığı kopardı:

— *Hüh ho... Hih hâ... Alis, yarın kampta tenise gelecek misin?*” (Falih Rıfkı, 1932: 18)

Toplum içinde var olan tiplerin eleştirildiği bir diğer metin Sadri Etem’in “Nedir, Ne Sanılır?” adlı hikâyesidir. 1934 tarihli 25. sayıda yer alan hikâyeye Sadri Etem Ertem’in kitaplarında rastlanmamıştır. Hikâyede bir milletvekilinin ağırlandığı ortamdaki bozukluklar alaycı bir dille anlatılır. Mekânın bahçesinde “jaketataylı, siyah ceketli, çizgili pantolonlu, melon şapkalı” adamlar toplanmış, vekili beklemektedirler. Vekil ortama girince hepsi aşırı ve göstermelik bir hürmet sergiler. Ortamda böyle davranmayan yalnızca bir kişi vardır. Bu kişinin kılık kıyafeti de ortama uygun değildir. Bu şahıs, vekilin dikkatini çeker. Vekil, o kişinin yanına giderek kendisini toparlamasını söyler ve elini sıkarak ortamdan uzaklaşır. Bu olayı yalnızca dışarıdan gören kişiler uyumsuz kişiyi vekilin arkadaşı sanırlar. Bunu kendilerinden neden gizlediğini merak ederler. Aslında vekilin arkadaşı olmayan isimsiz kahraman durumu açığa kavuşturamaz.

Anlatıcı ortamdaki kıyafetlerin gösterişli oluşunu ve kişilerin içlerinde hissetmedikleri hâlde yalnızca iltimas sağlayabilmek için saygılı bir tavır takınmalarını eleştirir.

Bozulan toplum düzeni yalnızca Türk halkı üzerinden işlenmemiştir. Kırgız edebiyatından tercüme edilen bir hikâyede de bu tema kullanılır. Geçmişten gelen ve aile yapısını sarsan sağlıksız uygulamalar eserlerde eleştirilmiştir.

Yeni Türk Mecmuası’nın 7. sayısında yer alan, Kâzım Nâmi tarafından Türkiye Türkçesine çevrilen “Hacer “ isimli hikâyenin başında “*Aşağıki hikâye, çarlık zamanında son derece zulüm altında sıkıştırılan Kırgızların Çine doğru hicretlerinde hazır bulunan Kasım Baialin in kaleminden çıkmıştır.*” (Kâzım Nâmi, 1933: 583) notu yer alır. Bu hikâyenin Kırgız yazar Kasımalı Bayalınov’un (1902-1979), 1927 yılında basılan “Acar” isimli uzun hikâyesi olduğu tespit edilmiştir.

Hikâye, tarihe “Ürkün” adıyla geçen Kırgız millî isyanını anlatır. İsyanda Kırgızlar başarısız olurlar ve Çarlık Rusyası’ndan Çin’e göç ederler. “Acar” adlı

hikâyede de bu göç, göçün arka planı ve Kırgız halkının Çin’de yaşadıkları gerçek hayattan kesitlerle anlatılır. (Karkınlı, 2017: 1029)

Orijinal hikâyede başkahramanın adı “Acar” olarak geçer, Kâzım Nâmi bu ismi “Hacer” olarak çevirmiştir. “Acar” ve “Hacer” taş, kaya anlamını taşır. Bu anlamı sebebiyle güçlü ve sert çağrışımı yapar. Hacer genç ve güzeldir. Annesi ve babası vefat edince bir akrabasına emanet edilmiştir. Ancak akrabası onu zengin bir adama satmıştır. Kendisinden çok yaşlı olan adamın üçüncü karısı olarak evlendirilecektir. Bunu asla istememesine rağmen gidecek bir yeri de yoktur. Evlendikten bir süre sonra yaşlı adam Hacer’in yanına daha az gelir olmuştur. Hacer’den önceki iki karısı da Hacer’i köle olarak kullanmaya başlamışlardır. Bu hayat kendisine zindan gibi gelirken Hacer bir mayıs gecesi evden kaçır. Gündüzleri dinlenerek, geceleri serin havada yürüyerek çöle ulaşmıştır. Ancak Hacer’in daha fazla dayanacak gücü yoktur. Gücünün tamamen bitme noktasına geldiği bir gece etrafını kurtlar sarar. Yanında kalan son kibritlerle kurtları kendinden uzaklaştırmaya çalışır. Ateşi gören kurtlar bir süre yaklaşmasalar da kibritler tükenince Hacer’e saldırırlar ve Hacer çılgınlık içinde kurtlara yem olur.

Hikâyenin başkahramanı Hacer, hikâyenin başında annesinin mezarı başında ağlayarak isyan eder. Annesine söylediklerinden onun başına gelecek felâketi okuyucu hisseder. Evlilikten önce içinde isyan duygusu olsa da bu duygu henüz Hacer’i eyleme geçirecek noktaya ulaşmamıştır. Kaderine razı geliş söz konusudur. Hacer’in eyleme geçmesi aylarını alır. Bunda annesiz ve babasız olmasının, yani sahipsizlik duygusunun ve koruyucusuz olmanın da etkili olduğunu söyleyebiliriz. Emanet edildiği akrabası dışında kimsesinin olmaması onu hareketsizliğe mahkûm etmiştir. Fakat içinde küllenmiş mücadele duygusu alevlenmeyi bilmiş ve onu kaçmaya teşvik etmiştir. Nitekim aç ve susuz gecelerce yol alırken onun ne kadar güçlü bir ruh olduğunu fark ederiz. İnsanın zulmünden kaçmayı başarmış, ölümü göze almış ve umduğıyla karşılaşmıştır.

Anlatıcı hikâyenin sonunda Hacer’e seslenerek ona şehadet mertebesini verir.

“Tanrıya ısmarladım seni, yurdumun kızı. Çarın ve hizmetçilerinin zulmü altında, hürriyet ve müsavata susıyan on binlerce erkek ve kız kardeşlerin de senin gibi acı çektiler, serseri serseri dolaşmak için ana yurtlarının bırakıp gittiler. İçlerinden çoğu kurtulamadı, yolda öldü. Alınlarının kara yazısı birçok öksüzleri ağlattı. Sen de bu kurbanlardan biri idin. Sen de hürriyet yolu üzerinde şehit düştün. Tanrıya ısmarladım seni, yurdumun kızı.” (Kâzım Nâmi, 1933: 586)

Naci Yüngül tarafından çevrilen “Haram Ekmek” isimli hikâyede de toplum içindeki sınıf ayrımının gözlemi vardır. Hikâyenin yazarının kim olduğu hakkında bir not bulunmamaktadır.

İşçi sınıfına ve alt gelir grubuna sahip ailelerin kızları refahını arttırmak için yaşlı ve zengin adamlarla evlenmesi durumu edebiyatımızda ve sinemamızda oldukça fazla işlenmiştir. Fakat bu, yalnızca Türk toplumuna özgü değildir.

Hikâyede Tay, üç kız babası ve fabrikada çalışan bir adamdır. İşçi sınıfına mensuptur. Kızların en büyüğü olan Anna, evden kaçarak zengin biriyle evlenir ve deyim yerindeyse “sınıf atlar.” Babası önceleri onu affetmese de evlendiği kişinin zengin olması onu yumuşatmıştır. Anna kız kardeşinin düğün masraflarını üstlenir ve eşinin geliri sayesinde ailesi tarafından tekrar kabul edilir.

2. Türk İnsanı Temalı Yazılar

Cumhuriyetin ilanı ile birlikte şiirde olduğu kadar hikâye ve romanlarda da olayların geçtiği mekân olarak Anadolu ön plana çıkar. Erken dönem edebî eserlerinde Anadolu insanı, Anadolu insanının yüceliği, köy gibi temalar işlenir.

Yeni Türk Mecmuası’nda bu temayla yazılan ilk nesir “Öz Türkçe ile Örnekler” başlığı altındadır. Beşinci sayıda halk bilimi araştırmacısı Yusuf Ziya Demircioğlu’nun “Yılan Sulayan Kız” adlı kısa hikâyesi Anadolu insanının cömertliğini konu edinir.

Anlatıcı, Anadolu’da bir köye yolu düşmüş bir erkektir. Kahraman, sıcak havada susuzluk çekerken uzakta, hayvanların içinde çalışan bir kızı görür. Hem yol sormak hem de susuzluğunu gidermek için kızın yanına yaklaşır. Etrafta çok sayıda hayvan vardır. Genç kız çamurların içinde kuyudan su çekerek hayvanları sular. Erkek su istemek üzereyken bir yılanın kıza yaklaştığını görür ve korkar. Kız ise korkusuz bir şekilde yılanı su verir. Suyu içen yılan çimenlere doğru gider ve oradan uzaklaşır. Yörük kızı, korkusunun geçmesi için erkeğe su verir. Aralarında kısa bir sohbet geçer. Anlatıcı kahraman oradaki hayvanlardan sadece iki tanesinin kızın ailesine ait olduğunu öğrenir. Bu noktada kızın ne kadar yüce gönüllü olduğunu fark eder:

“Ötekilere sahipleri baksa, sulasa diye söylemek dilimin ucuna kadar geldi. Fakat düşündüm. Dağın yılanını sulayan, kuşun, kurdun ateşini söndüren kıza köyünün sürülerini sulamak bir borç gibi oluyordu.” (Demircioğlu, 1933: 446)

Oradan köye doğru gitmeden önce kıza para vermeye çalışır ama kız kabul etmez ve sinirlenir. Köye doğru yürürken de erkeğe şöyle seslenir:

“Orada para geçmez, çarşı pazar yok, aç, açık kalacaksın.” (Demircioğlu, 1933: 446)

Bu kısa hikâyede Anadolu insanının yardımseverliği ve iyiliği karşılıksız yapması vurgulanır. Bu yardımseverlik sadece insanlara karşı değil, doğa ve hayvanlara karşı da geçerlidir ve bu durum hikâyede yalnızca kızın kişiliği ile ilgili değildir. Erkek köye gittiğinde de aynı tavırla karşılaşacaktır. Şehir hayatında unutulmuş hassasiyetler ve davranış biçimleri köylerde, Anadolu’da hâlâ geçerliliğini korumaktadır.

“Yılan Sulayan Kız” adlı hikâyede başkahraman ve anlatıcı aynı kişidir. *“Bir anlatıcı “heterodiyetetik” olabilir, yani kendi anlatısında görünmeyebilir; “homodiyetetik” olabilir, yani birinci tekil kişi ağzından anlatılan hikâyelerde olduğu gibi kendi anlatısı içinde bulunabilir; veya “otodiyetetik” yani anlatının içinde olmakla kalmayıp aynı zamanda hikâyenin başkarakteri de olabilir.”*

(Eagleton, 2018: 129) Bu sınıflandırmaya göre hikâyedeki anlatıcı “otodiyejetik” anlatıcıdır.

Mahmud Yesari’nin “Son Dileği” hikâyesinde Anadolu insanının vatan sevgisi işlenir. Millî Mücadelede görev almış olan Ali Çavuş ve arkadaşı Durmuş savaştan sonra köylerine dönmektedirler. Ancak Ali Çavuş çok hastadır. Durmuş, onu teselli edip dayanma gücü vermeye çalışsa da Ali Çavuş köyüne varamadan öleceğini bilmektedir. Bir takayla yol alırlarken Ali Çavuş son dileğini, vasiyetini arkadaşına söyler. Her ne olursa olsun köyünün toprağında gömülmek ister. Bunu dediği günün sabahında vefat eder. Fakat takacılar onları en yakın kıyıya bıraktıktan sonra tabutla geri alamayacaklarını söylerler. Bunun üzerine Durmuş, arkadaşını indikleri yere defneder. Dostunun vasiyetini yerine getiremediği için çok üzgün olan Durmuş, kendini teselli etmeyi başarır. Arkadaşını gömdüğü toprak da vatan toprağıdır.

“...yurd bölünmez ki topraklarında ayrılık, gayrılık olsun... Bu toprakları örten gökyüzü, bir; esen hava, birdi; hepsi birbirinden bölünmiyen bir bütündü.”
(Mahmut Yesari, 1935: 1879)

Meliha Avni Sözen’in “Küçük Ahmet” isimli hikâyesinde 7 yaşında bir çocuğun vatani ve bayrağı için 18 yaşında yabancı bir delikanlıyı öldürüşünü anlatır. Ahmet’in ay yıldızlı bir uçurtması ve yakasına taktığı ay yıldızlı bir iğnesi vardır. Kendinden yaşça büyük Yunan çocukları onun uçurtmasını elinden alırlar ve Ahmet’i döverler. İçlerinden biri Ahmet’i dövmekle kalmaz yakasındaki iğneyi de almaya çalışır. İzmir’den sonra burayı da alacaklarını söyleyerek Ahmet’i tahriki eder. Ahmet’in değnek soymak için cebinde taşıdığı bıçak diğer gencin göğsüne saplanır ve genç orada vefat eder. Ahmet için onun sebebi başkadır.

“ — Ne oldu şimdi o mavi gözlü?

— Öldü.

— Öldü mü, neden?

— Senin bıçağından.

Durdu, düşündü. Sonra yaşından hiç beklenilmeyen bir eda ile başını salladı.

— *Hayır dedi, hayır, benim bıçağımdan değil, bu bayrağa el uzattı da ondan.*” (Sözen, 1936: 143)

Derginin 32. sayısında Nezihe Muhittin Oral imzasıyla “Olca Nine” adlı hikâye yayınlanmıştır. Hikâye, yazara “eski mülâzim Bay Yener” tarafından anlatılmıştır. Nezihe Muhittin yazar, çevirmen ve müfettiştir. Farsça, Arapça, Fransızca ve Almanca bilir. Kadınların siyasal haklarını kazanması ve sosyal hayata eşit olarak katılması amacıyla açılan Türk Kadınlar Birliği’nin kurucularındandır, kuruluş tarihi olan 1924 yılından 1927 yılına kadar bu kurumun başkanlığını yapmıştır. (<http://teis.yesevi.edu.tr/>)

“Olca Nine” adlı hikâyenin anlatıcısı okulunu yarıda bırakarak Anadolu’ya savaşa giden genç bir asteğmen mülâzim gönüllüsüdür. Türk askeri, Eskişehir düşman eline düştüğü akşam geri çekilir ve dinlemek için köylere dağılır. Genç mülâzim gittikleri köyde 70 yaşındaki Olca Nine’nin evine misafir olur, Olca Nine ona biraz bayat ekmek, sıcak süt ve yoğurt getirir. Olca Nine, 7 şehit annesidir, 8. oğlu Tosun da askerdir ama henüz evine dönmemiştir. Olca Nine yaşadığı kayıpları büyük bir vakarla karşılar ve bu tavrı genç asker tarafından takdir edilir.

“Karşımdaki yüce kadının, cennette şefaatçilik etsinler diye evlât yetiştiren yufka yürekli, cahil hatunlardan olmadığını onun kahraman gözlerinde parlayan zeki bakışlarından anlıyarak önüne eğiliyordum: Karşımda, yedi şehit yiğitin hasretile hakka ermiş bir evliya hatun değil, yurt aşkını duymuş fedakâr ve yüce bir Türk anası vardı!” (Oral, 1935: 2010)

Sabah olduğunda askeri Olca Nine uyandırır. Asker, evin önünden kadın sesleri geldiğini duyar. Olca Nine yola çıkmak için hazırlık yapmaktadır. Oğullarından kalan silahları arabasına yükleyerek cepheye götürecektir. Köyün diğer kadınları da Olca Nineye cepheye götürmesi için erzak getirirler. Asker, köyden ayrılmak üzere evden çıkar ve tepeden Olca Nineyi arabasıyla yavaş yavaş giderken görür.

Asker, köyde geçirdiği akşamdan 26 gün sonra Olcay nineyi ziyaret etmek için geri döner. Evde Olcay nine dışında genç bir kız vardır. Olcay nine o genç kızın Tosun'un sevdiği kız olduğunu söyler. Olcay nine bu 26 gün içinde çökmüş, yaşlanmış gibidir. Tosun savaştan dönmemiştir.

“- Benim yiğitlerimin geri dönmek nasipleri yok diye mırıldandı.

Başımı kaldırıp onun yüzüne bakamıyordum. Küçük bir çocuk gibi boğuk seslerle hıçkıran arkamda onun esmer ve nasırlı mübarek elinin dolaştığını duydum.. Yirmi altı günde, birdenbire bir asır çöken bu sabırlı ve vekarlı kahraman Türk anasının dizlerine başımı sürdüm. O, gene arkamı sıvazlayarak beni kaldırdı:

-Tosun geri dönmedi amma yurdumuz bize kaldı! - dedi - sonra dışarıdaki pıtırdayı işaret ederek:

-Tanrım kimseyi yalnız komaz.. - diye devam etti - Tosunun yavuklusu şimdi beni unarıyor.

Yazmasının ucile titrek göz kapaklarını silerek içeri giren genç kızın yüzüne güleç bir yüzle baktı....” (Oral, 1935: 2013-2014)

Nusret Safa Coşkun'un Türk insanı temasını işlediği “Dönüş” adlı hikâyesi şekil itibariyle diğer hikâyelerden ayrılır. Hikâyenin her bölümü mekân, vakit, şahıslar, dekor olarak ayrı ayrı anlatılır. Mekânlar ve dekorlar sırayla Anadolu köyü, köy meydanı, cephe ve hastanedir. Şahıslar sırayla Anadolu kızı Ayşe, Anadolu çocuğu Mehmet, köylüler, cephedeki askerler ve hastanedeki doktorlardır. Mehmet sevdiği kız Ayşe'yle ve tüm köylülerle vedalaşarak köyün 3 genciyle birlikte cepheye gider. Savaşta ayağını kaybederek köyüne geri döner.

Türk insanı temalı hikâyelerde Anadolu insanının sahip olduğu bazı ortak özellikler göze çarpar:

- 1- Anadolu insanı cesurdur, asla ölümden korkmaz.
- 2- Görünüşü heybetlidir.
- 3- Vatan uğruna ölmekten ya da vatan uğruna evlatlarını toprağa vermekten gurur duyarlar.

“Vatan için düşmanla boğuşurken yavrularımı kurban verdim. Oğullarım öldüğü için müteessirim. Fakat onları bu vatan Anadolu için

harcadığıma memnunum.. Keşki ben de o vakit öleydim.. Şimdi gam yemezdim..”(Tezel, 1937: 805)

4- Anadolu köylerinde yaşanan zor zamanlarda kadın, erkek ve çocuk fark etmeksizin dayanışma içinde hareket eder.

“...Çalışmaya kadınlar da yardım ediyorlardı. Herkes evinde kazma, kürek, fener namına ne varsa koşup getiriyordu.” (Tezel, 1939: 185)

5- Anadolu kadınları çalışkandır, güçlüdür. Hayatta yalnız kalsa da mücadeleden vazgeçmez.

3. Cumhuriyet ve İnkılâp Temalı Yazılar

Cumhuriyetin ilanı ve peş peşe yapılan devrimler şiir türünde olduğu kadar nesirde de konu edilmiştir.

Meliha Avni Sözen’in “Devrimden Evvel ve Devrimden Sonra Köy” isimli tiyatrosu iki perdeden oluşmaktadır. Birinci perde devrimden önce, ikinci perde devrimden sonra aynı köyde geçmektedir.

Devrimden önce köyde tüm düzen bozuktur. Köy bekçileri köylüyü sömürmekte ve haksız kazanç sağlamaktadır. Köy fakir hâldedir. Devlet görevlileri mahsulleri almaya vaktinde gelmez, geldiklerinde de çok ucuz fiyata satın alırlar. Köyün hastanesi, doktoru yoktur. Çocuklar çiçek hastalığından ölmektedir. Tedavi için başvuru alan tek kişi köyün imamıdır. İmam da onları tedavi edecek bilinçte ve eğitimde değildir, üfürükçülük yapar. Yaşanan bu durumlardan şikâyetçi olan köylüler padişaha hakaret etmekle suçlanırlar:

“Bu mültezimlerden çok çok çektik...Çok.. Yandık evlât! Allah hakkı için söylüyorum, on para kazancım yok. Gün doğmadan tarlaya koştum. Dinlenmeden toprağı sürdüm. Güneşlerde meşin kesildim, ektiğimi biçtim, onlara verdim.(Kalkar, torbasından kurumuş çam kabukları çıkarır, bekçilere gösterir.) İşte ben de bu çam kabuklarını güneşte kurutup yerim... Tam altı çocuk babasıydım. Dört tane arslanım son muharebeden geri dönmediler. İki kızımı da toprağa geçen yıl verdim.

Öteki ihtiyar — Padişah bizim halimizi hiç düşünmüyor...

Birinci bekçi — (İhtiyarın üstüne yürür) Sus be herif!. Padişahın kimin postunda oturduğunu bilmiyor musun? O hiç aptessiz ağıza alınır mı?

Heybeli köylü — (Bekçinin önüne geçer) Onun kusuruna bakma evlât!

İkinci bekçi — Nankör bunak... Padişahın sayesinde nefes aldığını unutuyor.” (Sözen, 1935: 2053)

Devlet düzeninin bozuluşu, hizmet aksaklıkları eleştirilir. Savaş bittikten sonra askerler köylerine gönderilmemiş ve tezkereleri verilmemiştir. Olayların yaşandığı aynı gün 18 yıl aradan sonra bir asker köye döner. Annesi, babası ve yuvasına yeni kavuşmuşken köye gelen ve imamla birlik olup köylüyü kandırmaya çalışan görevliyi vurur ve kelepçelenerek götürülür.

Oyunun ikinci perdesinde köy tertemiz ve dirlik, düzen içinde bir yer olarak tasvir edilir. Köy halkı neşeli, mutludur. Askerden dönen bir genç için kutlama yapılmaktadır. Bu genç ile köylüler arasındaki konuşmayla geçmiş ve şimdi arasında bir kıyaslama yapılır. Eskiden askere gidenler ya sakat olarak çok uzun yıllar sonra döner ya da hiç dönmezlerken şimdi bir buçuk yıl içinde sağlam bir şekilde dönmektedirler. Padişah İstanbul’da olduğu için İstanbul’dan asker alınmazken İstanbul dâhil memleketin her yanından askerler alınmaktadır. Askerde yalnızca silah eğitimi değil, okuma-yazma eğitimleri de verilmektedir.

Köylere götürülen hizmetler de gelişmiştir. Köyün öğretmeni aracılığıyla köydeki sıtma salgını halkevlerine haber verilmiş ve halkevlerinin köy kolu yanlarında doktorla tedavi için gelmiştir. Kadınların tedavisi için uzman da yanlarındadır. Ayrıca fakir çocuklara dağıtılmak üzere kıyafetler getirilmiştir. Bu kıyafetleri de halkevlerinde görev alan genç kızlar dikip yollamıştır. Yine köy kolunun çıkardığı gazeteler de getirilmiştir. Köylüler haberleri buradan düzenli olarak takip etmektedirler.

Birinci perdede halkı kandırmaya çalışan imam artık yaşlanmıştır. Yapılan devrimlerden, padişahın “kovulması”ndan ve ezanın Türkçe okunmasından rahatsızdır. Köylüyü uyarmak ister ve onları meydanda toplar. Bu sırada o köyde doğup büyümüş ve üniversite okuduktan sonra tekrar köyüne

dönmüş olan öğretmen köylülere çocukken şahit olduğu bir olayı anlatır. Bu olay birinci perdede yaşanan devlet görevlisinin vurulması olayıdır. Öğretmen olayı görmüş ve bugüne kadar kimseye anlatmamıştır. O, imamın gerçek yüzünü bilir. Bunu öğrenen köylüler, imama saldırırlar. Öğretmen, yapılan devrimlerin gerekçelerini açıklar. Padişahın da tıpkı bu imam gibi halkı kandırdığından bahseder. Bu sırada ezan okunmaya başlar. Türkçe okunan ezanın ne dediğini anlayabildikleri için köylüler çok mutlu olur.

Cumhuriyetle birlikte gelen yenilikler köylülerin ağzından şöyle aktarılır:

“Köylülerden biri — Daha ne olsun? Eskiden ne ekip biçersek olduğu yerde çürürdü, yolsuzluktan şehre indiremezdik; halbuki şimdi ta ayağımıza kadar otomobil geliyor, aşılmaz yollarımız dümdüz oldu.

İhtiyar bir köylü — Beyi görsem tekne zannederdim, okumak günahdır diye bir şey öğrenememiştik, hoş öğrenmeğe kalksak ta sökemezdik. Şimdi su gibi okuyoruz..

Bir köylü — Eskiden duvardan düşen çocuğumuzun çıkan bacağını ya yerine getirir, ya getiremezdik, çocuk bağıra bağıra ölür giderdi. Kader derdik, kaderin filân ne demek olduğunu şimdi anlıyoruz.

Başka bir köylü — Bu imam, frengiden çürüyenlere temriye veya nasır ilâcı yapardı; halbuki şimdi dispanserimiz, doktorumuz var.” (Sözen, 1935: 2132)

Yazılan bu tiyatro oyununda estetik ve sanatlı bir dil yoktur. Gayet sade bir anlatımla propaganda aracı olarak bu türden yararlanılmıştır. Devrimlerin anlaşılması ve halkevlerinin hizmetlerinin tanıtılması amaçlanmıştır. Erken dönem cumhuriyet edebiyatında, özellikle de tiyatro türünde eski ile yeni karşılaştıran ve eski karşısında yeni dönemin millet hayatında yaptığı değişiklikleri anlatan ve bu yeni hayatı benimsetmeye çalışan pek çok eser vardır.

4. Kadın ve Çocuk Temalı Yazılar

“Kadınların sosyal hayata katılımları, milletin 20. yüzyıl başında verdiği varlık mücadelesiyle ciddi bir ivme kazanmıştır. Aldıkları eğitimle kendi kimliklerine yönelik bir uyanışı gerçekleştiren kadınlar, 1908 Meşrutiyetinin verdiği haklarla biraz daha güven kazanırlar. Artık onlar için eksik olan, hayatın katacağı tecrübelerdir. Bu tecrübeyi uzun ve zorlu savaş yıllarında edinirler. Bu yıllarında hayatta kalma mücadelesi veren ve erkeklerden boşalan yerleri doldurarak cephe gerisinde hayatın devamını üstlenen kadınlar, kendilerini birden bire sosyal dünyanın tam ortasında ve etkin bir katılımcı olarak bulurlar. Millet yararına faaliyet gösteren derneklerin kurucusu ve çalışanı olarak üstlendikleri görevler onlara, sadece sosyal değil fikrî ve siyasi deneyimler de katar. Bütün bu bilgi ve deneyim birikimini, istek, teklif ve önerileriyle birleştirerek yazan kadınlar, edebî cesaretlerini de yükseltirler. Cumhuriyet yıllarına gelindiğinde artık Türk edebiyatının kadınlar tarafından yazılmış hatırı sayılır bir külliyatı vardır.” (www.humed.org.tr)

“YTM’nin üzerinde durduğu önemli konulardan biri de kadın, aile, çocuk ve bunların eğitimidir. Cumhuriyet’in ilk kadın ve moda dergisi olan Süs dergisi yazarlarından Şükûfe Nihal, Meliha Avni, Halide Nusret, Süheylâ Muhterem sıklıkla bu dergide de görülür. Kadın ve aile konulu yazılarda genelde geçmişle karşılaştırmalar yapılır. Bu mukayese sadece Osmanlı dönemiyle değil, eski Türkler Anadolu medeniyetleri ve Avrupa ile de yapılır. Bu tür yazılarda hiçbir kaynağa referans verilmemesi bir inşa sürecinin gerçeklikleriyle açıklanabilir.” (Gündüz, 2017: 195)

Meliha Avni Sözen, öğrencilik yıllarında yaptığı konuşmalarla dikkat çeker. Atatürk, Meliha Avni’yi Florya Köşküne çağırarak şahsen dinler ve onu ideal, çağdaş Türk kadını olarak örnek gösterir. (Salman Bolat, 2014: 153) Atatürk tarafından böyle bir övgüye layık olan yazarın kadın meselesi hakkındaki fikirleri dikkate ve incelenmeye değerdir. Meliha Avni Sözen’in 1935 tarihli 29. sayıda yer alan “Kadın ve Vazifesi” adlı yazısında ulusal ve uluslararası alanda kadınların görevleri konu edilir, kadın değerinin ulus değeri olduğu vurgulanır.

“Ulusların birbirleriyle ölçülüşlerinde kadın baş rolü oynar. Kadını en çok değerlenmiş bir ulus diğerlerine göre daha zengin, daha ungan, daha medenidir.” (Sözen, 1935: 1826)

Yazıda kadın-erkek eşitliği tartışmalarına yer verilir. Toplumun farklı kesimlerinden insanlara kadın ve erkeğin eşit olup olmadığı sorulduğunda üç farklı cevap alınır:

“1- Evet, kadın erkekle müsavidir.

2- Kadın ile erkek arasındaki fark erkeğin kadından üstün oluşudur.

3- Kadın erkekle hiçbir zaman müsavi olamaz, kadın kadındır.” (Sözen, 1935: 1826)

Yazar ise bu konuda kendi görüşünü şu cümlelerle açıklar:

“Erkek kadından, kadın erkekten üstündür gibi sözler boş iddialardır. Ben böyle bir mıkyaş tanımıyorum. Yer yüzünde böyle bir ölçü yoktur. Üstünlük kişilerin yetişme biçimlerinden, zekâlarının yücelmesinden, verimlerinin genişlemesinden meydana gelir. Yer yüzünde birbirinden üstün insan vardır. Üstünlük cins ayrılığında aranamaz.” (Sözen, 1935: 1828)

Yazar, Eski Türklerin devlet yönetiminde ve sosyal hayatta kadınlara söz hakkı verdiğine ancak Osmanlı Devleti zamanında kadınların evlere kapatıldığına değinir. Kadına biçilen rol çocuklara bakmak ve ev işleriyle ilgilenmekle sınırlıdır. Cumhuriyet döneminde ise Türk kadınları özgürleşmiş, siyasi haklar elde etmişlerdir, askerî okullar dışında tüm okullarda eğitim alma hakkına sahiptirler. (Sözen, 1935: 1828)

Yazının son kısmında Türk kadının hedefleri dile getirilir:

“Bugünkü Türk kadını süs kadını değil iş kadını olacak, lala olmaktan çıkarak hakikî bir ana kalacaktır. Onda bayıltan kokular yerine yaşatan sesler duyacağız. Artık o, saatlerce ayna karşısında gözlerini, dudaklarını, yüzünü boyuyacağına elindeki fırçasile bir tabloyu renklendirecek, bir san’at eserini tamamlayacaktır.” (Sözen, 1935: 1829)

Meliha Avni Sözen'in kadın konusunda kaleme aldığı bir diğer yazısı 1940 tarihli 90. sayıda yer alır. “Anası Toprak Kızlar” adlı yazıda yazar, ilk Türk kadın pilotlardan olan Naciye Toros, Sahavet Yılmaztürk ve Eribe Sayın ile Ankara’da tanışmasını anlatır, onlara hayranlık duyar.

“Göklerde korkusuz yükselmenin, göklerde imrendirerek dolaşmanın, yerlerden göklere olduğu gibi, göklerden yere akmanın kudretine sahip bu zeki, kahraman Türk kızlarında bulduğum en büyük meziyetlerden biri de kendi asıl şahsiyetlerinden, kadınlıklarından uzak kalmış, erkekleşmiş olmamalarıdır, havalara hâkim bu müstesna kızlar kadınlık genç kızlık zarafet ve inceliklerine de âşîkar bir surette sahip bulunuyorlar.” (Meliha Avni, 1940: 255)

Meliha Avni’nin bu üç kadın pilota hayranlığını daha da arttıran ise onlara sorduğu bir soruya verdikleri ortak cevaptır:

“- Anamız mı? elbette var.

- Neredeler?

- Türk bayrağının dalgalandığı her yerde

Birden anlıyamadım, susdum onlar bu sükûtun ifade ettiği manayı pek çabuk kavradılar, gene onlar konuştular:

- Bizim anamız Türk toprağıdır, Türk bayrağının dalgalandığı her toprak.” (Meliha Avni, 1940: 255)

Hayatı boyunca kadın cemiyetlerinde aktif olarak görev alan Şükûfe Nihal’in ilk yazısı 1909 yılda 13 yaşındayken *İttihat Gazetesi*’nde yayınlanır. İlk yazısının konusu kadın eğitimidir. Daha sonraki yıllarda kaleme aldığı yazılarında da kadınların eğitim ve çalışma hakkından, kadınların toplumsal yaşamdaki yerinden sıklıkla söz eder. Şükûfe Nihal yazılarında kadınları “iyi anne, iyi eş ve topluma faydası olan iyi bir yurttaş” olarak tasvir eder, toplumsal mevzulara ilgisiz kalan kadınları eleştirerek çalışkan Anadolu kadınına yüceltir. (Burus, 2017: 46-55)

Şükûfe Nihal, *Yeni Türk Mecmuası*’nın 29. sayısındaki “Erkmen Kadınları” adlı yazısında Anadolu gezileri sırasında uğradığı Afyonkarahisar’ın

Erkmen köyünde yaşadıklarını anlatır. Erkmen’e karlı bir bayram sabahı gider. Köydeki insanlar Şükûfe Nihal’i ve arkadaşlarını çok güzel karşılar ve ağırlar. Kadınların tüm gün pancar tarlalarında çalışmalarına rağmen evlerinin temiz oluşu ve köy halkının misafirperverliği Şükûfe Nihal’in dikkatini çeker. Yazar, köydeki genç kadınlarla konuşma fırsatı bulur ve onlardan birine çocuğu olup olmadığını sorar. Kadın dört çocuğu olduğunu ancak dördünün de öldüğünü söyler. Çocukların ölüm sebepleri kızamık, kızıl ve çiçek hastalıklarıdır. Şükûfe Nihal neden yarım saat uzaklıktaki Afyon’dan doktor getirtmediklerini sorduğunda *“Eh, ne bileyim, işte, doktor aklımıza gelmedi. Doktor ne yapacak ki, ecel geldi, öldüler...”* (Şükûfe Nihal, 1934: 1832) cevabını alır. Böyle yetenekli, terbiyeli Türk kadınlarının bilgisiz kalmaları yazarı üzer.

Şükûfe Nihal, yazısını halkevlerinin köycülük kollarına bir çağrı ve Türk kadınları için bir temenni ile bitirir.

“Halkevlerinin köycülük şubeleri en çok gayretlerini harcamalı, köyleri ışıklandırmalı; çocuklarımızı ölümden kurtarmaya çalışmalıdır.

Köylerin geriliği yurdumuzun en büyük derdidir. Onların kurtuluşu, yurdun kurtuluşu demektir. Birçok köylerimiz de vardır ki yolları yoktur. Kara kış günlerinde hiçbir suretle onların bir felâketine yardım etmiye gidilemez.

Yurdumuzda hal ve vakti yerinde, işsizlikten canı sıkılan birçok bayan vardır; bu bayanların halkevlerinde çalışmaları, yurdun yardıma muhtaç köşelerini dolaşarak biraz oraları ışıklandırmaları ne kadar yararlı olurdu...” (Şükûfe Nihal, 1934: 1832)

“Cumhuriyetin ilânı sonrasında, yeni rejimin ideologlarının temel siyasi projesi, cumhuriyet değerlerine ve inkılâplarına bağlı, ‘kurucu/koruyucu Gazi imgesine’ sahip çıkan yeni kuşaklar yetiştirmektir. “Şarklı” olmaktan kurtularak Batının medeniyet seviyesine ulaşmaya ant içmiş; aynı zamanda da kendi ulusal sınırlarının içerisinde ‘cennet’ olarak kabul etmiş bir ‘cumhuriyet nesli’, geleceğin yegâne teminatıdır. Eğitim ve öğretim alanında girilen tüm inkılâplar, ‘cumhuriyetçi kuşaklar’ yaratarak yeni rejimin vaat ettiği modernleşme ve kalkınma idealine ulaşmak üzere tasarlanmıştır. Bu amaca

uygun olarak, çocukluk bağlamında da Osmanlı geçmişinin izleri silinmeyi çalışılmış; saltanat ve hilafet makamları yerilmiş ve daha çok İslam öncesi döneme (Orta Asya'ya) atıf yapılmıştır.” (Öztan, 2009: 44)

Yeni Türk Mecmuası'nda “çocuk” konusu genellikle “eğitim” ve “psikoloji” alanında yazılan yazılarda işlenir. Çocuk, dünyaya geldiği andan itibaren hem fiziksel hem de ruhsal olarak gelişmeye başlar. Çocuğun gelişiminde genetik faktörler etkili olduğu kadar içinde bulunduğu “muhit” de etkili olur. Bu anlamda dergideki yazılarda ortak olarak dikkat çekilen nokta çocuğun çevresiyle olan etkileşimidir. Anne ve babaların görevi, çocuğun bireyselliğine müdahale etmeden onun “tekâmül”üne yardımcı olmaktır. Bahçıvanın bir ağacın büyümesi için yapabileceği şey onu büyüyebileceği bir toprağa dikmek, çevresini temizlemek ve gerektiği zamanlarda ağacı sulamaktır. Bahçıvan bunları yaptıktan sonra ağaç kendi türüne uygun olarak gelişecek, yapraklarını açacaktır. Anne ve babalar da bir bahçıvan gibi çocuklarının gelişmesine ancak yardım edebilirler. Çocuklar ana dili taklit yoluyla öğrenirler. Bu nedenle okul öncesi dönemde ebeveynlerin çocuklarının dil ve davranış gelişimi için çocuğun muhatap olduğu çevreyi, şartları iyileştirmeleri gerekir. Yazılarda bahsedilen bu görüşler dönem şartları içinde oldukça yeni ve önemli söylemlerdir.

“... Şimdiye kadar bütün bu suallere mücerret ve nazari olarak cevap vermiye çalıştım. Verdiğim cevaplar, ben de biliyorum ki henüz amelî düsturlar olarak kullanılabilecek gibi değildir. Fakat yine biliyorum ki nazari de olsalar bu düşüncelerim alelâde ve harcîâlem pedagog fikirlerinden değildir. Doğru bir nazariye tatbikatı zengin lâkin sakat bir ameliyeden, yine fiil ve emel için daha hayırlı bir kuvvettir.” (İsmail Hakkı, 1933: 326-327)

Dergideki edebî metinlerde “çocuk” temasını Halide Nusret Zorlutuna işler. Halide Nusret, öğretmenliği ve çocukları çok seven bir yazardır. *“Öğrencilerine önem veren ve onlara zaman ayıran Halide Nusret'e göre, başarılı bir öğretmen olmanın şartlarından biri, öğrencilerini yakından tanımaktır.” (Erdal, 2006: 108)* Derginin 86. sayısındaki yazısında çocuk sevgisinden şöyle bahseder:

“Çocukları çok severim. Bir yaşından yirmi yaşına kadar her çocuk, benim için tetkike değer bir âlem, söyleyip işlenmeğe lâyık bir mev:zudur.

Muallimlik mesleğine aşkla iptilâ ile bağlı oluşumun sebebi de belki beni her zaman bu mevzu ile karşı karşıya bulundurmasıdır.” (Zorlutuna, 1940: 59)

Halide Nusret, *Yeni Türk Mecmuası*’nda bir kısmını yayınladığı hatıraları 1948 yılında *Benim Küçük Dostlarım* adıyla kitaplaştırmıştır. *“Halide Nusret’in öğretmenlik mesleğindeki tecrübelerini aktardığı hatıra kitabı olan Benim Küçük Dostlarım, adeta öğretmenlere kılavuz niteliğindedir. Halide Nusret, bu kitabında öğretmenlik mesleğinin ilkeleri konusunda tespitlerde bulunmuş, otuz üç yıl öğretmenlik mesleğiyle uğraşmış biri olarak, öğrenciler ve eğitim teşkilatı ile ilgili görüşlerine yer vermiştir.” (Erdal, 2006: 106)* Dergide Halide Nusret’in otuzuncu, otuz ikinci, otuz yedinci, seksen altıncı ve seksen yedinci sayılarda olmak üzere toplam 5 yazısı mevcuttur. Bu yazılardan biri “Ön Söz” başlığını taşır. *Yeni Türk Mecmuası*’nda yazmaya başladığı hatıralarını bu dergide yazmaya devam edeceğini açıklar. Ancak bu ilandan sonra dergide yalnızca bir hatıra daha kaleme almıştır. “Küçük Ali” isimli bu yazısı *Benim Küçük Dostlarım* kitabında yer almamaktadır.

“Küçük Ali” yazısında Halide Nusret, bir bahar günü öğrencilerini Bademlik’e gezmeye götürür. Orada birlikte oynarlar, ders yaparlar ve sohbet ederler. Bir süre sonra öğrencileri kendi aralarında tartıştıkları bir konuyu Halide Nusret’e sormak için yanına gelirler ve ona bir insanın hayvana benzeyip benzeyemeyeceğini sorarlar. Halide Nusret, insanın hayvana benzeyebileceğini söyler ve bu konuşma bir oyuna dönüşür. Öğrencileri sırayla onun karşısına gelirler ve Halide Nusret onları bir hayvana benzetir. Sıra Ali’ye gelince Halide Nusret onu kelebeğe benzetir. Ancak Ali bu benzetmeden memnun olmaz:

“- Kelebeğe benzemek neden hoşuna gitmiyor Ali?

- Çünkü kelebek vefasız, kararsız bir mahlûk olarak meşhurdur.

- Sen?

- Ben vefalı, karakterli bir çocuğum, hocam. Benim sevdiğim, bağlandığım kimseler vardır ve onları asla unutmam. Meselâ... Bazı hocalarımı ve bazı arkadaşlarımı, meselâ sizi, hocam, bütün ömrümde unutamıyacağım!

- Görürüz. diye güldüm.” (Zorlutuna, 1940: 148)

Gerçekten de Ali, vefalı bir çocuktur. Ali, lise için gittiği İstanbul’dan ve üniversite için gittiği Fransa’dan Halide Nusret’e mektup yazmaya devam eder.

Halide Nusret, “Benim Küçük Dostlarım” başlığı altında öğretmenlik yıllarında karşılaştığı ve unutamadığı, onda derin izler bırakan öğrencilerinden bahseder. “Halide Nusret, eserinde öğrencilerine yönelik anılarını anlatırken aynı zamanda onların kişiliğinde çocuklara örnekler sunmuştur. Yazar, vatan sevgisi, aile sevgisi, dürüstlük ve çalışkanlık gibi birçok temayı işlediği bu eserinde çocukları doğru davranışlara yönlendirerek edebiyatın eğitici yönünü de ön plâna çıkarmıştır.” (Ay, 2009: 120)

Halide Nusret’in dergide yer alan yazılarından yalnızca başarılı, iyi huylu öğrencilerini değil, dezavantajlı sayılabilecek öğrencilerini de çok sevdiği, onlarla ilgilendiği anlaşılır. O, öğrencilerinin ruh hâllerini çözmeye, onları anlamaya çalışır ve Halide Nusret’e göre bu bir öğretmenin görevidir:

“Onların, yalnız zeki, güzel, sevimli, terbiyeli olanlarını değil; çirkinlerini, sakatlarını, hoyratlarını, hatta abdallarını, serkeşlerini, fenalarını da ben severim. Sınırsız bir âlem olan çocuk ruhunda söyleyecek bir köşe mutlaka vardır ve ben o köşeyi mutlaka arar, bulurum. Bana “öğretmenim!” diyen ses, beni “anneciğim!” diye çağıran ses kadar sevgilidir.

“Fenalarını da” demişim... Yanlış bir tabir!

Filhakika “Psychanalyse”ci bir öğretmen için “fena çocuk” yoktur; ancak “fenalığa sürüklenen çocuk” vardır ve öğretmenin birinci gayesi, onun bileğini “sürükleyen el”den kurtarmak olmalıdır; bu “sürükleyen el” onu en çok sevenin eli bile olsa!” (Zorlutuna, 1940: 59)

Halide Nusret, dergideki yazılarında yoksul bir ailenin çocuğu olan Selim, arkadaşları tarafından dışlanan Zeyno ve hasta olduğu için okula hiç gidemeyen Nadide'den bahseder. Selim, Zeyno ve Nadide'nin ortak özellikleri içinde bulundukları şartlara rağmen çok terbiyeli, akıllı ve çalışkan olmalarıdır. Bu yazılar, yazıları okuyan çocuklar ve öğretmenler için eğitici özellikler gösterir.

5. Gezi Yazıları

“Geziliş görülen yerlerle ilgili izlenimlerin, gözlemlerin anlatıldığı yazılara gezi yazısı denir. Eş anlamlısı seyahatnâme olan bu türün tarihsel geçmişini V. yüzyıla kadar çıkarmak mümkündür. Gezi yazıları, yurtiçi ve yurtdışında yapılmış gezilerden oluşur. Bu tür metinler, gezilen yerin coğrafi özelliklerini, insanların gelenek göreneklerini, yaşayış biçimlerini, kültürlerini ve ekonomilerini ele alarak okuyan kişiyi bilgilendirir.” (Girgin, 2012: 51)

Cumhuriyet dönemi gezi yazılarında Anadolu'nun güzellikleri ve çeşitli Avrupa ülkelerine yapılan seyahatler konu edinilir. Cumhuriyet döneminde gezi yazısı türünde birçok yazı kaleme alan Şükûfe Nihal, *Yeni Türk Mecmuası*'nda da bu yazıların birkaçını yayınlamıştır.

Şükûfe Nihal, 3. sayıda yer alan “Celâliye'de İki gün” adlı yazısında Celaliye'nin yoksulluklarını anlatırken “Finlândiya” ve “Finlândiyaya dair...” adlı yazılarında Türkiye-Finlandiya karşılaştırması yapar.

Celâliye, Şükûfe Nihal'in İstanbul Halkevi'nin köycülük şubesi ile gidip gördüğü bir İstanbul köyüdür. Köy, harabe, hastalık dolu bir yerdir ve orada doktor bulmak zordur. Şükûfe Nihal ve şubenin diğer üyeleri köyde evleri ziyaret eder, köylülerin ihtiyaçlarını tespit eder. Bu ihtiyaçlar arasından en acili neredeyse herkesin sıtma olduğu köye doktor getirmektir. Köycülük şubesi aracılığıyla Celaliye'ye doktor ve ilaç getirilir, hastaların tedavisi yapılır.

Şükûfe Nihal, bu gezide karşılaştığı bir çocukla sohbet eder ve çocuğun okumak için İstanbul'a gidip bir daha dönmek istemediğini öğrenir, ona okulnu bitirdikten sonra köyüne dönüp faydalı olmasını tembihler. Bu satırlarda yazar,

İstanbul’da okuduktan sonra vatana hizmet için Anadolu’ya gitmeyen kişileri eleştirir.

“Ah, bu İstanbul derdi!.. İstanbullu İstanbuldan çıkmak istemez. Taşralı, köylü, ne yapıp yapıp İstanbulun bir köşesinde bir yer tutmak ister... Muallim mektebinde okuyan küçük hanımları tanırım; onların birçoğu mektebi bitirince İstanbulda yerleşmek için kıvranıp dururlar. Kafalarında Anadolu, köy, yurt zevkini yaşatanlar; bu harap toprağın bir parçasını olsun kurtarabilmek ateşile candan yananlar sayılacak kadar azdır.” (Şükûfe Nihal, 1932: 202)

Şükûfe Nihal’in Finlandiya hakkındaki yazıları daha sonra Finlandiya adlı kitabında yayınlanır. *“Finlandiya, Şükûfe Nihal’in Finlandiya ülkesine yaptığı bir seyahat esnasındaki bilgi ve tecrübelerini aktarmış olduğu gezi kitabıdır. Yazar bu eserinde idealist bir aydının yurdunu imar etme, daha iyiye ve daha ileriye götürme çabasını farklı bir ülkede ve örneklerle dile getirmiştir. Şükûfe Nihal, yurt dışı ziyaret için Finlandiya’yı seçmesinin birkaç nedeni vardır. Öncelikle, bu yolculuğa çıkmadan yaklaşık 10 yıl kadar önce Grigory Petrov’un ‘Beyaz Zambaklar Memleketinde’ adlı ünlü eseri okuyup, bundan oldukça etkilendiğini ifade etmektedir. Diğer yandan “..ancak iki üç ay ılık bahar gören; buzlar, ormanlar arasına sıkışmış bu bir avuç yoksul toprağın üzerinde kurulan medeniyeti” incelemek istemiş; “yüksek bir insan elinin nelere gücü yeter?” sorusuna yanıt aramıştır. Bir başka ilginç nokta ise “Türklerle aynı ırktan sayılan bu yüksek ulusu” Türkiye’ye tanıtmak istemesidir. Şurası çok açıktır ki Şükûfe Nihal’in zihni, sürekli olarak yeni kurulan Türkiye Cumhuriyetinin imkânsızlıklar ve yokluklar içinde nasıl kalkınacağı? ve nasıl modern bir yaşam kuracağı? sorularıyla meşguldür. Bu sorunun yanıtlarını bulabileceği düşüncesiyle tarihsel özellikler, coğrafi sınırlılıklar ve kültürel verilerin benzerliği düşüncesiyle Finlandiya yolculuğunu planladığını düşündürten ipuçları söz konusudur.” (Çalışkan, Özey, 2016: 63-64)*

Şükûfe Nihal’in Finlandiya hakkında *Yeni Türk Mecmuası*’nda yayınlanan yazılarında yazar, özellikle ülkenin düzen ve temizliğine dikkat çeker:

“Yollarda, yerine konulmamış bir tek taş, bir avuç toprak yok! Ekinler, bahçeler, parklar, köyler, güller; tavuk kümeslerine kadar boyanmışlar ve henüz boyanmış gibi pırıl pırıl evler... Yaşanan, yaşandıkça yıpratılan eskitilen bir yer değil de, birisine gösterilmek, beğendirilmek için hazırlanmış canlı bir tabloya benziyor...” (Şükûfe Nihal, 1934: 1554)

“Vapur temiz, temiz, temiz... Yolcular tabî çok temiz...” (Şükûfe Nihal, 1934: 1742)

Finlandiya’da düzen ve temizlik dışında yazarın dikkatini çeken ve sık sık dile getirdiği bir diğer konu her iş alanında çalışan düzgün, derli toplu kıyafetli kadınların, genç kızların olmasıdır. İstasyon memuru, hamal, pazar satıcısı, gazino garsonu, dondurmacı, tren biletçisi, kontrolör ve kuaför kadındır. Kuaförde kadınların kırmızı oje kullanmadığını gözlemler ve bu ülkenin kadınlarının süsten uzak, doğallıktan yana kadınlar olduğunu tespit eder.

Yazıların yayınlandığı 1934 yılına göre Finlandiya her anlamda gelişmiş, refah seviyesi yüksek bir ülkedir. Savaş sonrası harap hâlde olan ve yeni yeni ayağa kalkmaya çalışan Türkiye için Finlandiya örnek alınması gereken bir ülke olarak gösterilmiştir.

Dergide gezi yazıları kaleme alan diğer isim Nahit Sırrı Örik’tir. Nahit Sırrı (1895-1960) 1915-1928 yılları arasında Avrupa’yı dolaşır ve bir süre yurtdışında yaşar. Anadolu’yu gezer ve bu sırada yazdığı makaleleri dergilerde yayımlar. 1933 yılında Yaşar Nabi Nayır ile birlikte *Varlık* dergisini çıkarır. Çevirmenliğin yanı sıra roman, hikâye, anı gibi türlerde eserler vermiştir. (<http://teis.yesevi.edu.tr/>) *“Behçet Necatigil, Nahit Sırrı Örik’in hatıralarına dayanan anlatımını eski bulduğunu, gezi yazılarında da tarihî ayrıntılar üzerinde durduğunu belirtmektedir.”* (Kocabıyık, 2006: 13)

Nahit Sırrı “Ankara Vilâyetinde Küçük Bir Gezi” adlı yazısında Ankara’nın tren, araba gitmeyen köşelerine yaptığı geziyi anlatır. Gezi kafilesinin içinde Şevket Süreyya Aydemir de vardır. Yazıda, Behçet Necatigil’in de dikkat çektiği gibi tarihsel ayrıntılara ve başka eserlerden

alıntılara yer verilir. Nahit Sırrı'nın dikkatini çeken noktalar gezdiği yerlerde “postane, eczane, hamam” gibi yerlerin, kitap ve gazetelerin bulunmamasıdır.

III. DİL VE DEBİYAT İLE İLGİLİ YAZILAR

Yeni Türk Mecmuası'nda halk edebiyatı ile ilgili, dil meseleleri ile ilgili, edebiyat tarihi ile ilgili yazılar da bulunmaktadır. Ayrıca bazı sayılarda kitap tahlilleri ve kitap tanıtım yazıları da yer almaktadır.

A. Edebiyat ve Edebiyat Tarihi Hakkında Yazılar

1. Türk Edebiyatı ve Türk Yazarları Hakkında Yazılar

Türk Edebiyatı ve Türk yazarları hakkında yazılan yazılarda genellikle edebî türlerden, bu türlerin örneklerinden ve yazarların sanat görüşlerinden bahsedilir.

Nurullah Ataç (1898-1957) Türk edebiyatında deneme ve eleştiri türünde eserler kaleme almıştır. Bu alanda “otorite” kabul edilir. Eleştiri yazılarında öznel bir tutum sergiler. Birçok farklı alanda yazılar kaleme alır. Ancak ağırlıklı olarak dil ve edebiyat konularını işlemiştir. Deneme ve eleştiri dışında şiir, hikâye, günlük ve sohbet türlerinde eserler yazmıştır. (<http://teis.yesevi.edu.tr/>) “Ataç, yazı hayatına başladığı yıllardan 1940'lı yıllara gelene kadar edebiyat ve sanatı yalnızca bir “güzellik” olarak değerlendirebilir. Bu sebeple de bu dönem içerisinde söz konusu iki kavrama yüklediği anlam bu bakış açısından yansıyanlardır.” (Kiraz, 2001: 329) Nurullah Ataç, *Yeni Türk Mecmuası*'nın 1932 tarihli ilk sayısında yayınladığı “Edebiyat” başlıklı yazısında da edebiyat ve sanat hakkında görüşlerini kısa paragraflar hâlinde paylaşmıştır. Bu görüşleri edebiyatın ve sanatın farklı alanları hakkındadır. Okuyucuyla sohbet eder gibi samimi bir üslupla kaleme almıştır.

Nurullah Ata, hatıra defterlerinden hoşlanmadığını ve hatıra defterlerinin sadece bazılarının güzel olduğunu belirtir. Çünkü yazılanlar ideal bir hatıra defteri formunda yazılmamaktadır, er ya da geç bir gün birilerinin okuyacağı düşüncesi yazılanları etkiler. Nurullah Ata'ya göre ideal hatıra defteri “hiçbir kâideye tâbi olmaz, anlaşılacak, kimseyi rencide etmemek endişeleri ile bağlı değildir.” (Nurullah Ata, 1932: 22)

Nurullah Ata'nın görüşünü belirttiği bir diğer konu sanatın hitap ettiği kesimle ilgilidir. Sanatın kim için yapıldığı yıllardır farklı disiplinler çerçevesinde sorgulanan bir problematiktir. “Sanat, sanat içindir.” ve “Sanat, toplum içindir.” görüşleri birer slogana dönüşmüş hâldedir ve hâlâ tartışılmaktadır. Nurullah Ata, sanatın herkese hitap ettiği noktasında durmaktadır. *“San’atin herkese hitap etmesi, dinlerin herkese açık olması gibidir. Her dinde Allah’ın huzuruna çıkmak için birtakım şartlar vardır; bir şiir okumak, resme bakmak, yani san’atin huzuruna çıkmak için de birtakım kayıtlara boyun eğmek lâzımdır. Bunu unuttukları içindir ki birçok kimseler san’ati bir eğlence addediyor; bazıları da san’atin herkese değil, bir küçük zümreye hitap ettiğini söylüyor.”* (Nurullah Ata, 1932: 22) Fakat sanat dalları kendi içinde bazı kurallar taşımasının yanında herkese açıktır.

Nurullah Ata'nın eleştirdiği bir konu da toplumu edebiyat ve sanata alıştırmak için niteliksiz eserlerin ortaya çıkmasıdır. Böyle eserlerin ancak daha kötü eserlerin yolunu açacağını düşünür. Yalnızca yetişkinlere değil, çocuklara da kaliteli içerikleri olan kitaplar okutulmalıdır. *“Çocukların eline bile, ya kendileri için büyük muharrirler tarafından yazılmış kitaplar, böylesi bulunamazsa doğrudan doğruya büyük eserler verilmelidir.”* (Nurullah Ata, 1932: 22)

Seri hâlinde yayınlanan bu yazıların ikincisi derginin üçüncü sayısında yer almıştır. Nurullah Ata, sanatta tam anlamıyla yeni olan bir şeyin mümkün olmayacağı görüşündedir. Ne kadar yeni söyleyişler içerse de eserler mutlaka ortak bir duygu ve düşüncenin izlerini taşıyacaktır. Bu bağlamda sanatın amacını şu şekilde ifade eder:

“O hâlde san’atin gayesi yeniyi de yeni olmıyanın içinde kaybetmek, onun içinde “boğmaktır.”” (Nurullah Ata, 1932: 188)

Değindiği bir nokta da yabancı yazar ve şairler hakkında yazılan yazılardan o kişileri tanımanın mümkün olmayışdır. Bu bir tembelliğin göstergesidir. Bir mesele hakkında gerçek bir görüşe sahip olmak için eserleri bizzat okumak gereklidir.

“Hele ecnebî muharrirler hakkında yazılan makaleler... Zannediyorlar ki meselâ Shakespeare hakkında yazılan bir kitap Hamlet’i, Othello’yu, the Tempest’i okumamış olanlara da İngiliz şairini öğretiverir.

Büyük muharrirleri okumağı bir “farzı kifaye” zannediyoruz. Bir iki kişi okusun, onlar bize anlatır! İctimaî iş bölümünün tuhaf bir tefsiri...” (Nurullah gAta, 1932: 189)

Edebiyat hakkında bir diğer yazı Peyami Safa’nın “Roman Tekniğinin Bazı Esasları” başlıklı yazısıdır. Peyami Safa (1899-1961) yazar, romancı, gazeteci, ideolog, mütercim ve hikâyecidir. Lise yıllarında yazı denemeleri yapmaya başlar. Tıp, felsefe ve psikolojiye ilgi duyar. Roman, hikâye, biyografi, makale, gezi yazısı, deneme gibi farklı edebî türlerde eserler kaleme almıştır. (<http://teis.yesevi.edu.tr/>)

“Roman Tekniğinin Bazı Esasları” başlıklı yazısında Peyami Safa, öncelikle yabancı edebiyatlarda tekniğin nasıl ele alındığını belirtmiştir. Buna göre kimi yazarlar spontane kimi yazarlar ise planlayarak ve karakterlerin gelişimine göre romanlarını kaleme almaktadırlar. Safa’ya göre roman en serbest edebî türdür. Kişisel olarak birçok incelemede bulunmuş fakat hiçbir roman teknik anlamda onu tam anlamıyla doyurmamıştır. Romanın temelini hayat, iyi bir romancıyı da sürekli hayata bakan kişi olarak değerlendirir. Ancak romanın kronolojik düzeni ile hayatın kronolojik düzeni birbirinden farklıdır. Romana başlamadan önce bir plan çizilmesi gerekir ve somuttan soyuta doğru bir ilerleme sağlanmalıdır. Örneğin serseri bir adamın romanı yazılıyorsa önce onun serseriliğini gösteren bir hikâyesi anlatır, daha sonra onun tasviri yapılır. En son psikolojisi verilir. Hayattan izaha, olaydan kavramalara geçilmesi gerekir. Tüm verdiği ipuçlarının ardından yine de iyi bir roman için verilecek bir reçetenin olmadığını belirtir.

Agâh Sırrı Levend, seyahatname türünü incelemiş ve bu türün iki örneğini yazısına dâhil etmiştir. Seyahatname denilince akla gelen ilk eser, Evliya Çelebi’nin eseridir. Bunun dışında da farklı disiplinler çerçevesince seyahatnameler yazılmıştır. Sefaretnameleri ise bu türden saymak doğru değildir. Tanzimat döneminde batılılaşma faaliyetlerinin artmasıyla birlikte Avrupa’ya yapılan yolculuklar da artmış ve yazılan eserler de çeşitlenmiştir.

Ancak okuyanı hayrete düşüren üslup kaybolmuştur. Yazarlar önceden edindiği bilgilerle gördüklerini tamamlamaya başlamıştır. (Levend, 1936: 207-208)

Levend'in incelediği iki seyahat kitabı ise Şükûfe Nihal'in "Finlandiya" ve İsmail Habip'in "Tunadan Batıya" adlı eserlerdir. Levend'e göre Şükûfe Nihal'in şairliği nesirde de kendini gösterir ve bu kitap okul kitapları arasında yer almalıdır. İsmail Habip'in eserinde ise tarihî hatıralar yolculuğa eşlik eder ve kimi zaman bu hatıralar anlatılan şehirleri gölgeler. (Levend, 1936: 209-210)

Birinci sayıda Burhan Ümit, yazar Mahmut Yesari ile *Su Sinekleri* adlı romanı hakkında bir röportaj gerçekleştirmiştir. Röportajın içeriğinde Mahmut Yesari'nin edebiyat hakkında görüşlerini, örnek aldığı, beğendiği isimleri, toplumsal problemleri nasıl değerlendirdiğini bulmak mümkündür.

"Mahmut Yesârî'nin toplumsal bir mesele olarak gördüğü Türk modernleşmesinde, tema olarak en çok "topluma yabancılaşma" meselesini tercih ettiğini görüyoruz. Yazar eserlerinin büyük bir bölümünde – kadın erkek ilişkilerinin anlatıldığı romanlar da dâhil olmak üzere- modernleşme ve dolayısıyla batılilaşma sonucunda kendi toplumuna yabancılaşmış kişilere yer verir. Bu kişiler çoğunlukla, zevk ve eğlenceye düşkün, sürekli yabancı kelimeler kullanan, toplumsal ve kültürel değerlerle bağ kuramayan bir karaktere sahiptirler. Bu anlamda yazarın eserlerinde, toplumla çelişen karakterleriyle dikkat çeken kişiler, hemen hemen bu kişilerin olduğu romanların hepsinde, ortak bir ""kişilik" ortaya çıkar." (Temizsu, 2017: 163) *Su Sinekleri* adlı romanında da bu kişiliklerin olduğu görülmektedir. Yesârî, röportajda bu kişilerin gerçek hayatta tanıdığı ve her gün sokakta kolayca bulabileceği kişiler olduğunu söyler. Kitaptaki kişiler tamamen gerçektir, sadece olaylar yazarın kurgusudur.

"Ben kitapta şahsiyetleri birbirine bağlamak için sadece vak'aları uydurdum. Şahsiyetler tamamile hakikîdirler. Kadıköyünde, Şişlide, kamplarda bunlara bol bol rast gelebilirsiniz. Çoğu benim ahbabımdır. Ve "Su Sinekleri"ni de benim yazdığımı bilmezler. Fikir, san'at işlerine o kadar yabancıdırlar. Bana ekseriya sorarlar (Çalı kuşu) nu veyahut (Beş hasta) yı siz mi yazdınız? Zavallıların hayalleri kırılmasın diye evet! deriz." (Burhan Ümit, 1932: 26)

Yazar, eseri yazmaktaki amacını kendi döneminin genç neslini gelecek nesillere göstermek olarak açıklar. Edebiyat yapmak gibi hedefi yoktur.

Özellikle döneminin genç kızlarının davranışlarını tasvip etmez. Bunun sebebi olarak da sinemayı ve farklı sınıfların arkadaşlığında görür. Sinemayı bir veba olarak değerlendirir. Çözümün de sıkı bir aile terbiyesinde gizli olduğunu ileri sürer.

“Kitabımda her zümreden tipler vardır. Zengin ailelerden, eski kibarlardan, orta hallilerden, fakirlerden, memurlardan hülâsa her zümreden nümuneler aldım. Bu muhtelif sınıflara mensup çocuklar arasındaki arkadaşlık ta birbirlerini bozuyor.” (Burhan Ümit, 1932: 27)

Yesârî, kendini Realizme yakın görür. Flaubert ve Zola’nın ortasında bir noktada durduğunu söyler. Samimi bir üslubu tercih eder. Ancak hâlâ ilerlemek istediği yolu bulduğunu düşünmez.

“İlk eserimden itibaren realizme mütemayilim. Samimiyetsizliğin aleyhindeyim. Bende bu aksülâmeli yapan Edebiyatı cedidenin samimiyetsizliği oldu. Ve belki bu yüzden lüzumundan fazla kuru kalmışımdır. Maamafiî ben daha yolumu aramakla meşgulüm. Henüz hakikî eserimi yazdığımı kani değilim. Belki de bu aradığım yolu asla bulamayacağım. Ve yazmasını istediğim eseri yazmadan öleceğim.” (Burhan Ümit, 1932: 27)

Yazarın okuduğu eserlerin türü o günkü ruh hâline göre değişmektedir. Ahmet Vefik’in tercümelerini, Hüseyin Rahmi’yi, Ahmet Rasim’i ve Peyami Safa’yı beğenmektedir. Yakup Kadri içinse *“o beni okumağa başladığı vakit ben de onu okuyacağım!..”* der. (Burhan Ümit, 1932: 27)

Yeni Türk Mecmuası’nda bazı Türk ve yabancı şairler, yazarlar hakkında onların hayatını ve sanatını konu edinen yazılar yayınlanmıştır. Bu yazıların bazılarında biyografilerden hareket edilmiş, bazılarında yazarın eserlerinden hareket edilmiştir. Bu yazıların en ilginç örneği Burhan Ümit’in ikinci sayıda kaleme aldığı *“Yunus Emre – Ölümünden Hayat Doğar”* başlıklı yazısıdır.

Bu yazının başlangıcında *“Einfühlung e göre edebî bir tetkik”* notu yer alır. *“Einfühlung, ilk anlamında, içtepesel şekilde içsel olarak taklit edilen bir formun kişide uyandırdığı duygunun, söz konusu biçime geri yansıtılmasını ve bu biçimin, gerçekte kişiye ait olan duygu içinde, içten bir kavrayışını, böyle bir*

duygusal aktarımı, hatta birliği anlatır.” (Aydemir, 2020: 186) “Einfühlung” kavramının Türkçe’ye tercümesi konusunda görüş ayrılıkları olsa da genel olarak “empati” kelimesinin kullanıldığı görülmüştür. Ancak iki kavram arasında anlam farklılığı söz konusudur. “Empati, genel olarak kendini bir başkasının yerine koymak, karşısındaki insanın duygu ve düşüncelerini temsili olarak yaşamak, başkasının bakış açısını anlamak anlamına gelir. Bu yüzden empatide diğer kişinin bakış açısı dikkate alınır. Kişinin başkasının yerine geçmesi sırasında, Einfühlung’da olduğu gibi cansız varlıklarla kurulan bir özdeşlik genelde düşünülmez. Empatide, başkasının bakış açısını görebilmek ve başkasına yardım etmek veya karşımızdakini sakinleştirmek gibi sosyal davranışlar dikkate alınmaktadır.” (Anar, 2013: 39) Edebiyatımızdaki eserlerde bu kavramın yansması kendini herhangi bir insan, canlı ya da cansız bir nesnenin yerine koymak olarak göstermiştir.

Burhan Ümit, Yunus Emre’nin hayatı hakkında elimizde bilgi bulunmadığından dolayı Divan’ından yola çıkarak onun ruhsal durumu hakkında tahminlerde bulunmuştur. Yunus Emre’yi yorgun, yalnız başına ve ölümü düşünen biri olarak hayal eder. Yunus’un düşüncelerinin sesi olarak da şiir örneklerine yer verir.

“Bu körpe vücuttaki [ömrü ehrame muadil baş] tek bir şeye inanmaktır: Öleceğine! Derdini anıp ah ederken şunu biliyor ki bu dünya Yunus’a kalmıyacaktır. Kâbeyi bünyat eden Halil’e, kuyuya atılan, çıkarılıp kul deyu satılan, sonra Mısır sultan olan Yusuf’a, ağlamaktan gözsüz kalan Yakup’a, tenini kurtlar yiyen Eyyub’e, iki cihanın sultanı Muhammed’e kalmadığı gibi bu dünya kendisine de kalmıyacaktır.” (Burhan Ümit, 1932: 120)

Bu dünyadaki her şeyin geçici olduğu düşüncesi Yunus’u kemirmektedir. Her sıkıntının bir çözümü vardır ama ölümü engelleyecek bir şey yoktur.

“Yine biliyordi ki: Hep kamu dertlere derman bulunur, ölüme asla derman bulunmaz.” (Burhan Ümit, 1932: 121)

Burhan Ümit, Yunus Emre’yi şairliği açısından yüceltse de onu herkes gibi normal bir insan olarak değerlendirir.

“Benim için Yunus Emre pek büyük olmakla beraber yine bir insandı. Tıpkı bizim gibi göbeği ve göbek altı olan hem sefil hem ulvî bir insan!” (Burhan Ümit, 1932: 125)

Ancak Yunus’u diğerlerinden ayıran nokta onun zevk ve eğlence meclislerinden sonra pişmanlık duymasıdır.

“Yalnız burada özü kul oluncıya ve gözü kan ağlayıncıya kadar vice’ler içinde yuvarlanan Yunus’un ve bütün has adamların lehine kaydedilecek bir nokta varsa o da bu vice’lerden zevk değil nedamet duymalarıdır. Alelâde kimselerin zevkten mest olup eridikleri ve kahkahalarının göklere yükseldiği dakikada muhakkak Yunus’un kalbinde Türk sanatının şu en güzel feryadı kopuyordu:

Ah ile gözyaşı Yunus’un haldaşı

Zehrle pişen aşı yemeğe kim gelür?” (Burhan Ümit, 1932: 126)

Burhan Ümit, yazısının son kısmında Yunus’un “manevi bir koma” hâlinde olduğunu dile getirerek onun bu durumundan yine aynı durumu yaşamış olanların anlayacağını dile getirir ve Tolstoy’la bir bağ kurar. Tolstoy’dan alıntılar yapar. Tolstoy da dünyada maddi tüm olanaklara, aileye, paraya sahip olmasına rağmen yaşamak için gerekli enerjiyi içinde bulamaz.

“Bu hâl mutlak saadet, verdikleri söylenen her şeye malik olduğum zaman üzerime gelmişti. O vakitler elli yaşında idim. Seven ve benim tarafımdan sevilen iyi bir karım, çocuklarım ve benden hiç zahmet istemeden gittikçe büyüyen bir malikânem vardı. Tanıdıklarım ve hısımlarım tarafından her zamankinden fazla hürmet görüyordum. Ecnebi memleketlerinde hayranlarım pek çoktu. Hiç şüphesiz büyük bir şöhret sahibi olduğuma inanabilirdim. Bundan başka ne deli ne de hasta idim. Bilâkis bu yaştaki insanlarda nadiren rast gelinen maddî ve manevi bir iktidara sahiptim. Köylülerle boy ölçüşecek kadar orak biçiyordum. Zihnen fasılasız hiç yorgunluk duymadan sekiz on saat çalışabiliyordum. İşte bu vaziyette iken yaşamak iştihasını kaybetmişim. Ölümden korkmakla beraber intihar etmemek için kendime karşı hileler yapmağa mecbur oluyordum.” (Burhan Ümit, 1932: 127)

Tolstoy’da açıkça ifade edilen buhran hâli Yunus’ta imalı bir şekilde verilmiştir. Ruhsal sıkıntı içinde bulunduğundan dolayı da tüm dünya ve içindekiler Yunus Emre için batıldır.

Mecmuada bazı şairler için özel sayılar hazırlanmıştır. Bunlardan ilki Ahmet Haşim’dir. 1933 yılında vefatı üzerine kendisini tanıyan isimlerden yazılar istenmiştir.

1887 yılında Bağdat’ta doğmuş olan Haşim küçük yaşta annesini kaybeder. Annesinin ölümü onun üzerinde çok etkili olur. Tüm hayatı boyunca yaşadığı yalnızlık hissinden ve şefkate muhtaç hâlden kurtulması mümkün olmaz. Hasan Âli, onun yalnızlığının sanatını doğurduğunu söyler. Yusuf Ziya ise kaleme aldığı yazıda Haşim’in bu dünyada en sevmediği şeyin yalnızlık olduğunu vurgular. Yaşadığı yalnızlık duygusu onun şiirinde kendini gösterir. Bir kaçış olarak o kendi âlemini yaratmıştır. Bu hayal ve rüya âlemi nevi şahsına münhasır bir sanat hayatı yaratmasına sebep olmuştur.

Behçet Kemal’in “şiirin resulü” olarak tanımladığı Haşim, şiirlerinde anlaşılmasından şikâyet eder. Nitekim ölümü üzerine kaleme alınan yazılarda da kendisinin kıymetinin bilinmediği itiraf edilir. Abdülhak Hâmid, İbnülemin Mahmut Kemal, Cenap Şahabettin ve Abdülhak Şinasi Hisar ise yazdıkları yazılarda Ahmet Haşim’in şiiri ve sanatını övmüşlerdir. Onu kaybetmek Türk edebiyatı için bir ışığın sönmesi gibidir.

Ahmet Haşim’in sanatı kadar kişiliği de dikkat çekici olmuştur. Kendisini hiç beğenmez ve kendisine “Arap” denilmesinden hiç hoşlanmaz. Yine Yusuf Ziya onun bu hayatta en sevdiği şeyin yemek yemek olduğunu belirtir. Dr. Nuri Fehmi’nin aktardığına göre Haşim’in sofrası daima dostlarına açıktır ve bu dost meclislerinde oldukça neşeli ve nüktedan bir kişidir. Bunun bir göstergesi olarak Tanpınar şu anekdotu anlatır; ölümüne yakın bir vakitte ziyaretine gitmiş olan Tanpınar’a “Şairlerin en garibi öldü.” demiş ve ardından üzülüğünü görünce “Kim imiş o ölen...” diyerek içinde bulunduğu durumu alaya almıştır. Ahmet Hamdi Tanpınar’a göre onun tahammül edemediği insanlar “kötü şair ve ahmak adam”dır. Fakat çok misafirperver olduğu için bu kişiliktekilere bile hoşgörülüdür.

Genç sayılacak bir yaşta hayata gözlerini yuman Ahmet Haşim, hastalık sürecinde ziyaretine giden İzzet Melih'e pencereden dışarı gözleri dalmış olarak "Biliyor musun, İzzet, dünya ve tabiat ne güzel şey!" demiştir. Ömrü boyunca hayran olduğu bu dünyayı ve tabiatı müthiş bir hassasiyetle anlattığı eserleri için kendisine minnettarız.

Derginin 1937 tarihli 54. sayısı "Hâmid Sayısı"dır. Şükrü Kaya, Sadi Irmak, Ziyaeddin Fahri, Ali Kâmi Akyüz, Nahit Sırrı, Şükûfe Nihal, İffet Halim, Hakkı Süha Gezin, M. Halit Bayrı, Agâh Sırrı Levend, Nusret Safa Coşkun Abdülhak Hâmid için yazılar kaleme alan isimlerdir.

Hâmid hakkında yazılan yazıların tamamında onun ölümü nedeniyle duyulan üzüntüden bahsedilir. İffet Halim ve Agâh Sırrı Levend'in yazılarında Hâmid'in yalnızca madden öldüğü fikirleri ve eserleriyle hâlâ yaşadığı söylenir.

Nusret Safa Coşkun, Agâh Sırrı Levend ve Şükrü Kaya, Hâmid'in "zıdlarla dolu bir alem" olduğunu vurgular. Hâmid, dışarıdan iyi imkânlarla sahip ve oldukça mutlu görünse de zihin dünyasında ıstırap yaşar. Agâh Sırrı Levend Hâmid için "O, daima çocuk ruhu taşıyan, çocukluğun gaflet ve heyecanı içinde kendini avutmağa çalışan bir şairdir." der.

M. Halit Bayrı, İffet Halim yazılarında Hâmid ile nasıl tanıştıklarını anlatırlar. M. Halit Bayrı, küçüklüğünden beri fotoğraflarından tanıdığı Hâmid ile ancak yetişkin bir adam olduktan sonra Osmanlı Âyan Meclisi'nde tanışır ve Hâmid'i en son Ahmet Haşim'in cenazesinde tabutun arkasında yürürken görür.

Dr. Sadi Irmak'ın yazısından, Hâmid'in kendi hakkında yazılanları ve söylenenleri beğenmediği, eserlerinin ancak üç asır sonra anlaşılacağını düşündüğü öğrenilir. Yine aynı yazıda Sadi Irmak, Hâmid ile olan bir anısından söz eder. Sadi Irmak, Hâmid zatürre olduğunda onu muayene etmek için evine gider. Hâmid'in çok ateşi vardır ve parmaklarını tespih çeker gibi oynatır. Sadi Irmak bu hareketin sebebinin ateş olduğunu düşünür. Hamid'i muayene ettikten sonra odadan çıkar ve el hareketlerini Hâmid'in eşi Lucienne'e sorar. Lucienne, Hâmid'in hareketi ateş sebebiyle yapmadığını, en yeni şiirlerinin veznini hesapladığını söyler. Sadi Irmak'ın aldığı cevap Abdülhak Hâmid'in "şair-i azam" olarak tanınmasının sebebinin gösterir niteliktedir.

2. Türkiye Dışındaki Ülkelerin Edebiyatları ve Yazarları Hakkında Yazılar

Yeni Türk Mecmuası'nda Türk edebiyatı ve Türk diliyle ilgilenildiği kadar yabancı ülke edebiyatları da mercek altına alınmış ve tanıtılmaya çalışılmıştır. Fransa, İngiltere, Almanya, İtalya, Hindistan, Mısır gibi ülkelerin edebiyat tarihleri, yazar ve şairleri inceleme konusu olmuştur. Yazar ve şairlerin incelendiği kimi yazılar ülkelerin edebiyatının genel durumu hakkında da bilgiler içermektedir. Bunların dışında yazarın biyografisinden hareket eden incelemeler de mevcuttur.

İkinci sayıda Abdullah Cevdet'in Shakespeare hakkındaki incelemesi yer alır. Abdullah Cevdet, Shakespeare hayranlığı ile bilinir. Yazılarında sık sık Shakespeare'den bahseder. "Şekspir'e" adlı bir şiir kaleme alır ve daha sonra bu şiiri "Ode á Shakespeare" adıyla Fransızcaya çevirir. Abdullah Cevdet, Shakespeare'in altı oyununu Türkçeye çevirmiştir: Hamlet (1908), Jül Sezar (1908), Macbeth (1909), Romeo ve Juliet (1909), Kral Lir (1917, iç kapak 1912), Antuan ve Kleopatra (1921). "Jül Sezar" ve "Kral Lear" oyunlarının Türkçeye ilk çevirisini Abdullah Cevdet yapar. Abdullah Cevdet'in yaptığı çeviriler Yahya Kemal, Ahmet Haşim ve İsmail Habib (Sevük) tarafından başarısız bulunur. Bu başarısızlığın sebebi "Antuan ve Kleopatra" oyunu dışında tüm oyunların İngilizce yerine Fransızcadan tercüme edilmesi ve kimi tercümeleri öğrencilik yıllarında yapmasıdır. Halide Edip ve Bedrettin Tuncel ise bu çevirileri Shakespeare'e karşı ilgi uyandırması nedeniyle takdir eder. (Enginün, 2008: 270-287)

Abdullah Cevdet'in *Yeni Türk Mecmuası*'nda yer alan Shakespeare incelemesinde Shakespeare dışında dönem hakkında da bilgiler yer almaktadır. Abdullah Cevdet, incelemesini yalnızca Shakespeare'in hayatı ve eserleri üzerinden yapmamıştır. Abdullah Cevdet, yazıyı üç bölüme ayırmıştır. Ancak içerdiği bilgiler açısından beş ayrı bölümde değerlendirmek mümkündür.

- 1- İngiltere'de tiyatro, tiyatronun gelişimine tarihsel bakış.
- 2- Shakespeare'in hayatı. (Hayatını üç döneme ayırmıştır.)
- 3- Shakespeare'in eserlerinin kronolojik sıralanışı.
- 4- Shakespeare'in edebî hayatı. (Edebî hayatını dört döneme ayırmıştır.)

5- Shakespeare'in eserlerin gerçek müellifi olup olmadığı tartışmaları.

İngiltere'de tiyatro olarak ilk örnekler trajediler, komedyalar ve tarihî dramlardır. Gerçek anlamıyla tiyatrolar 1576'da kurulmuştur. Bu tiyatrolarda kadın rolleri erkekler tarafından canlandırılırdı. Shakespeare tiyatro anlamında döneminin en ünlü ismidir. Cevdet, Shakespeare'in hayatını doğumundan Londra'ya gidişine kadar, Londra yılları ve ömrünün son yılları olmak üzere üçe ayırmıştır. Hayatı hakkındaki bilgiler çok net değildir. 19 yaşında evlenmiş ve iş aramak üzere Londra'ya gitmiştir. Tiyatroya ilgisi çok büyüktür. Fakat oyunculuğu çok başarılı değildir. Yazarlık konusunda başarısı daha büyüktür. Tiyatro metinleri düzelterek başladığı bu işte önemli başarılar kazanmıştır. 52 yaşında hayata gözlerini yummuştur. Ölümünün ardından eserlerin onun olup olmadığı hakkında pek çok tartışma yaşanmıştır. Yazılarının büyük bir çoğunluğuna ulaşılamaz durumdadır. (Abdullah Cevdet, 1932: 129-135)

Hasan Âli Yücel, “André Maurois” adlı yazısında Fransız yazarı tanıtmıştır. Bunu yaparken öncelikle biyografisinden yola çıkmıştır. Doğum tarihi, yeri ve ailesi hakkında kısa bir bilgi verdikten sonra okul döneminde André Maurois'yı etkileyen en önemli isimden bahsetmiştir. Bu isim felsefeci Alain'dır. Girdiği ilk dersten itibaren yazarı etkisi altına almıştır, felsefeye olan ilgisini arttırmıştır.

Hasan Âli, yazarı anlatmaya biyografisi üzerinden devam etmiştir. Felsefe eğitiminin ardından André, on yıl sanayiyle ilgilenmiştir. Ancak bu süre zarfında düşünce dünyasını geliştirmeyi ihmal etmemiştir. Yazdığı hikâyelerin bir kısmını bastırmıştır. Fakat yazdıklarını hocası Alain'ın beğenmeyeceğini düşünerek basım işlerini durdurmuştur.

Bu on yılın ardından Yücel, Maurois'nın 1914 yılı itibariyle geçirdiği askerlik günlerinden bahseder. Askerdeyken orada gördüğü kişiler hakkında notlar tutmaya başlamıştır. Bu notları birkaç yıl içinde bir romana dönüştürmüştür. Bu gözlemci kişiliği onun biyografiler kaleme almasında da etkili olmuştur.

Bu noktadan itibaren Hasan Âli, biyografi unsurlarını bir kenara bırakmış ve yazarın edebiyat hakkındaki görüşlerini değerlendirmiştir. Maurois'ya göre

roman için asıl önemli olan romanın kahramanıdır. Onun dışında kalan dünya yalnızca bir perdedir.

Hasan Âli'nin daha sonra değindiği nokta yazarın zaman hakkındaki görüşleri ve yazdığı biyografilerdir. Maurois'ya göre yazarların yazdığı eserlerde –hangi konuda olursa olsun- kendilerinden bir parça bulmak mümkündür. Ancak tanılan ve sevilen yazarların kişiliklerini tamamen eserlerinden anlamak da zordur. O yüzden biyografi yazan kişiler oldukça dikkatli olmalı ve yazarların ortaya koydukları eserleri hayatları hakkında tek belge olarak kabul etmemelidirler.

Hasan Âli Yücel, Sabri Esad Siyavuşgil'in André Maurois'dan çevirdiği *Cephe Sohbetleri* adlı kitabının başında André Maurois'nın hayatı ve eserleri hakkında 1937 tarihli bir değerlendirme yazmış ve kitabın takdimini yapmıştır. Hasan Âli Yücel'in *Yeni Türk Mecmuası*'nda yer alan “André Maurois” adlı yazısı ise 1932 tarihli. Ancak yazılar arasında bazı küçük noktaların ortak olması dışında bir benzerlik yoktur. Hasan Âli Yücel, dergideki yazısında André Maurois'nın hayatını, eserlerini daha detaylı inceler ve edebiyat görüşlerini değerlendirir. *Cephe Sohbetleri* kitabının başında yer alan yazıda ise André Maurois'nın hayatı daha kısa, daha derli toplu anlatılır, Maurois'nın realizm anlayışından bahsedilir, kitap tanıtılır ve kitabın çevirisini yapan Sabri Esad Siyavuşgil'e teşekkür edilir.

André Maurois hakkında bir diğer yazı aynı sayıda yer alan Reşat Nuri çevirisidir. Reşat Nuri, André Maurois'nın bir konferansını tercüme etmiştir. Bu yazıda Maurois öncelikle, romancılar hakkındaki görüşlerini iletir.

“Benim fikrimce romancı her insan gibi, hatta her insandan daha fazla, zamanın meselelerine alâkadar olmak, büyük siyasî, ruhî ve manevî mevzular hakkında bir fikre sahip bulunmakla mükelleftir; ancak o bu fikri makalelerle, tecrübelerle ifade edebilir, romanlar ile değil.” (Reşat Nuri, 1932: 37)

Maurois, kendi görüşlerini Proust'tan yaptığı alıntılarla destekler. Daha sonra kendisinin eserlerindeki amacının kahramanları nasıl görüyorsa öyle tasvir etmek olduğunu açıklar. Hakikat kavramının kendisi için ne ifade ettiğine değinir. Sadece ortamdaki kişilerin dış görünüşleri o ortamdaki hakikati yansıtmamaktadır. Kişilerin aklından geçen düşüncelerin, hayallerin, geçmiş

yaşantıların toplamı hakikati vermektedir ve iyi romancıların ideali bu hakikati mümkün olduğunca az değiştirerek vermektir.

Konuşmasının devamında Maurois, kendi eserleri üzerinde değerlendirmeler yapar. Her eserinde iki unsur arası mücadeleleri dış bir gözle okuyucuya vermeye çalışmıştır. Bu mücadeleler, ırklar arası, nesiller arası, iki âşık arasında gerçekleşmiştir.

Konuşmanın son kısımlarına doğru okuyuculardan bazı ricalarda bulunur. Bu ricaların ilki şudur:

“Bir muharriri okuduğunuz zaman onun söylediklerini münakaşa etmek, hangi noktalarda kusurlu, hatalı olduğunu aramak için okuyunuz. Sevgi olmazsa hiçbir şey anlamak mümkün değildir. Bir kitap okuduğumuz zaman kitabın içine girmeye kitaptan bir parça olmağa ve kendimizi muharrire teslim çalışmalıyız. Benim fikrimce insan ancak bu şartla iyi bir okuyucu olur.” (Reşat Nuri, 1932: 44)

İkinci ricası ise roman yazarlarının hayatlarının kolay bir hayat olmadığını akılda tutmalarıdır. Çünkü her yeni eser ortaya koyduklarında henüz yazmadıkları eserlerin fikirleri onları meşgul edecektir.

Konuşmanın sonunda ise yazının da başlığı olan “Neyi İfade Etmeğe Çalıştım” noktasına varır. Şimdiye kadar yazmış olduğu romanlarla ne söylemek istediğini bilmemektedir. Ancak bundan sonra yazacaklarındaki hedefini bilir ve bu durumu şöyle açıklar:

“İfade etmek istediğim şey bugünün dünyası, bu zamanın komedyasıdır; sizsiniz, siz hepinizsiniz. Çünkü her biriniz bir roman mevzuusunuz. Zavallı romancı, dünyanın üzerine eğilmiş, her mevcudu yakalamak ve her mevcuttan bir roman çıkarmak istiyormuş gibi bir his duyar fakat bunu yapmak elinde değildir; daima kendisinin fevkinde kalan, kendisine meydan okuyan bu muazzam güzel, korkunç kütlenin hükmü altında bulunur. Romancının ifade etmek istediği şey dünyadır. Eskiden neyi ifade etmek istemişti? O artık bunu bilmiyor; bilmek te istemiyor.” (Reşat Nuri, 1932: 46)

Halit Fahri, İstanbul Darülfünun’u Fransız Dili Şubesi mezunudur. Lamartine, Georges Duhamel, Pierre Benoit, Pierre Loti, Georges Delaquys, Emanuel Bove, Anatole France, Marion Gilbert, Daudet, H.R. Lenormand, Jules

Renard, Maurice Dekobra gibi Fransız yazar ve şairlerin eserlerini Türkçeye çevirmiştir. Halit Fahri'nin çevirileri arasında İtalyan yazar Luigi Pirandello ve Macar yazar Lajos Zilahy'nın eserleri de mevcuttur. *Victor Hugo ve Hayatı, Goethe ve Aşkları ve Aşk Şiirleri, İtalyan Edebiyatı, Yunan Tiyatrosu, Fransız Edebiyatı ve Edebi Okullar, Yardımcı Bilgilerle İncelemeli Batı Edebiyatı Örnekleri* adlarını taşıyan biyografi, edebiyat tarihi ve incelemeler kaleme almıştır.

Yeni Türk Mecmuası'nda biyografiden hareket edilerek yazılan bir diğer yazı Halit Fahri'nin tercüme ettiği "Petrarca (1304-1374)"dür. Yazıda İtalyan şair Petrarca'nın doğum yeri ve tarihi gibi biyografik unsurlar belirtilmiş ve kitaplarının isimleri sayılmıştır. Daha sonra Petrarca'nın yirmi üç yaşında âşık olduğu ve eserlerinin de başkahramanı olan Laura'yı konu edinen şiirlerden örnekler alınmıştır. Şiirlerinde Laura'nın güzelliği ve aşk maceralarının detayları anlatılır. Laura'nın ölümünden sonra da Petrarca, aşkı hakkında yazmaya devam etmiştir. Ölümün şair üzerindeki etkileri şiirlere yansımıştır. Şair, bu üzüntülerden uzaklaşmak için kaçmaya çalıştığında bile Laura'nın hayalini görmüştür. Bu hayaller, şairi ayakta tutmaktadır.

Yazıda Laura ve aşkı hakkındaki örnekler dışında Petrarca'nın İtalya'ya olan sevgisinin yansıdığı şiirler de yer almaktadır.

Biyografiden hareketle incelenen edebiyatçıların üçüncüsü İtalyan şair ve yazar Manzoni'dir. Yazı üç bölüme ayrılmıştır. Birinci bölümde Manzoni'nin hayatı, ikinci bölümde Manzoni'nin edebî kişiliği, üçüncü bölümde Manzoni'nin meşhur eseri olan *Nişanlılar* kitabının incelemesi mevcuttur.

Halit Fahri'nin beşinci sayıda yer alan "Menşeyinden Sembolizme Kadar Fransız Edebiyatında Şiir Tekâmülü" yazısında Fransız şiirinin geçirdiği evreler incelenmiştir. Fransızca, önceleri Latincenin gölgesinde kalmıştır. Sınırlı ve küçük bir topluluk için eserler kaleme alınmaktadır. Halit Fahri'ye göre ilk dönemlerde Fransız edebiyatında en büyük tesiri gösteren akım güldürü ve hicivdir. Bu eserlerde malzeme köylülerin dilidir. Bu dil, kelime açısından zengin ve zarif duyguları ifade etmeye elverişlidir. Fransızcanın ilerleyişi 16. yüzyılın ikinci yarısında eski Roma'nın ya da Papa'nın önderliğinde bir Hristiyan birliği kurulması hayalinden vazgeçilmesiyle mümkün olmuştur. Bu

dönemde verilen eserler Latince terkipli Fransızca şiirlerdir. Ancak halk, bu şiirlere çok ilgi göstermemiştir. (Halit Fahri, 1933: 398,399)

Fransız şiirini en çok etkileyen edebiyat ise İspanyol edebiyatı olmuştur. Halit Fahri'ye göre “*mübalâğa, kelâmda haşmet, nükte, zarafet, çutkırıldım incelik şiiri istilâ ediyordu.*” (Halit Fahri, 1933: 401)

Fransız edebiyatı çerçevesinde incelenen bir diğer konu “klasik” kavramının ne olduğudur. Halit Fahri'nin klasik ve klasisizm kavramını incelediği bir yazısı mevcuttur. Klasisizmin tiyatro, şiire yansımalarından bahsetmiş ve bu akımın temsilcileri olan Corneille, Molière gibi isimlerde klasisizm etkilerini incelemiştir.

Nermin Ahmet³¹ imzalı “Klasisizm Etrafında” başlıklı yazıda André Gide, Vappreau ve Sainte-Beuve'ün yaptığı klasik tanımlarından yola çıkılmıştır. Yazar, bu tanımlara katılıp katılmadığını belirtmiştir. Klasik ve romantik arasında bir karşılaştırmaya gitmiştir. Nermin Ahmet'e göre romantikler, herkese kendinden kıyasla kıymet verirken klasikler kendini kolaylıkla başkalarının yerine koyabilir ve daha insancıldır. Klasikler, romantiklere göre kendini ve duygularını gizlemekte başarılıdırlar. Bu nedenle klasikleri yalnızca bazı kimseler anlayabilirler. (Ahmet, 1933: 503)

Biyografiden hareket ederek inceleme yapılan bir diğer yazı Nahid Sırrı'nın 33. sayıda yer alan “Ölümünü Ellinci Yıldönümü Münasebetile Victor Hugo'ya Dair” adını taşır. Yazıda doğumundan itibaren çocukluğu, okul yılları, ailesini kaybedişi ayrıntılı bir şekilde verilir. Eserleri de biyografisine uygun olarak kronolojik bir incelemeye alınmıştır. Victor Hugo'nun edebî yönü ise Abdülhak Şinasi tarafından 35. sayıda ele alınmıştır.

Fransız edebiyatından ele alınan bir diğer isim ise Paul Bourget olmuştur. Nahit Sırrı öncelikle yazarın hayatını vermiş daha sonra yazarın eser verdiği türlere göre şairliği, romancılığı, eleştirmenliği, romancılığı, hikâyeciliği, fikir adamlığı ve sanatçılığını ayrı başlıklar altında konu edinmiştir.

Derginin 21-22. sayısında “Hint Edebiyatı” başlıklı isimsiz bir yazı yer almaktadır. Mevcut fikir akımlarının kökleri araştırılırken Hint edebiyatının bu kaynaklardan biri olduğu anlaşılmıştır. Hint dilinden yola çıkarak edebiyatı

³¹ Yazar hakkında bilgi bulunamamıştır.

hakkında değerlendirmelerde bulunulmuştur. Edebiyatının en önemli özelliği dinî bir kimlik taşımasıdır. Yazıda ele alınan metinler de bu kimliği taşıyan metinlerdir. Hint edebiyatının bir kaynak olması sebebiyle bu edebiyatın da kaynağına inilmeye çalışılmıştır. Bu amaçla incelenen ilk eserler Hint destanları olmuştur. Bunlar “Mahabharata” ve “Ramayana” adını taşır. (Y.b.d., 1934: 1490-1494)

Eski ve köklü milletlerden olan Mısır’ın da edebiyatı inceleme altına alınmıştır. İsmail Hikmet’in “Mısır Edebiyatı” yazısında Mısırlıların geçmişinden başlayarak bir değerlendirme yapılır. Çok eski yüzyıllardan beri okuma-yazma faaliyetleriyle ilgilenmiş olan Mısırlılar, Hintler kadar köklü bir kaynaktır. Bunda dinî inançlarının da etkisi olmuştur. Yalnızca edebiyat alanında değil daha birçok alanda öncü bir millettir. Ancak edebiyatları zamanla gelişmemiş, aksine yapay bir hâl almıştır. Güzel örnekler, eski imparatorluk zamanından kalmadır. Bu örneklerde, ifadelerin sadeliği dikkat çeker. Bu noktada bizim edebiyat yolculuğumuzla benzer bir yolculuk yaşamışlardır. Ancak bizden farklı olarak onlarda temalar kısıtlıdır. Aşk, ıstırap, kıskançlık gibi konular eserlerde kendine yer bulamamıştır. (İsmail Hikmet, 1934: 1676-1679)

Derginin Hint ve Mısır edebiyatları üzerinde durması dikkat çekicidir.

B. Türk Dili Hakkında Yazılar

Yeni Türk Mecmuası’nda Türk dili hakkında yapılan çalışmalar oldukça geniş bulmuştur. Dergide bu alanda en çok bahsedilen konu Dil Kurultayı’dır. Yazılarda Dil Kurultayı’nda alınan kararlara, yapılan konuşmalara ve bunların değerlendirmelerine değinilir. Dil Kurultayı dışında dil devrimi ve Türk dilinin tarihi de yazıların konularındandır.

Derginin birinci sayısında dil ile ilgili ilk yazı Dil Kurultayı’nın açılış haberidir. Bu haberin altında kurultay programı yayınlanmıştır. Kurultayın yapıldığı tarihte dergi baskıya verilmiş olduğundan kurultayda konuşulan konular ilk sayıda yer alamamıştır. Ancak öz Türkçe için yapılan her çalışmanın dergi tarafından destekleneceği bildirilmiştir.

“Cumhuriyetin kuruluşuyla Türkçenin resmi dil olarak kabul edilmesi, daha kuruluş aşamasında ulusal egemenlikle dil arasındaki güçlü bağın öneminin kavrandığını göstermektedir. Ne var ki egemenlik dil ilişkisinin yasalarla kayıt altına alınmış olması yetmemektedir. Cumhuriyet Devrimi’nin en erken halka öğretilmesi ve benimsetilmesi için Türkçenin işlerlik kazanması bir zorunluluk olmaktadır. Bir dilin işlerlik kazanması, o dilin anlatım olanaklarının dilbilimsel araştırmalarla ortaya çıkarılmasında yatmaktadır.” (Özdemir, 2012: 2515) Bu araştırmaların başlangıcı olarak da 26 Eylül 1932 tarihinde ilk Türk Dil Kurultayı gerçekleştirilmiştir.

Dil Kurultayı, cumhuriyetin ilanından önce 1911 yılında *Genç Kalemler* dergisinde başlayan dilde sadeleşme hareketinin tam anlamıyla uygulanma noktası olmuştur. *Genç Kalemler*’de çıkan “Yeni Lisan” adlı makale dizisinde Türkçülük ve milliyetçiliğin başladığı müjdelenmiştir. Dilde sadeleşmenin yanında edebiyatta da millîleşmenin gerekliliği savunulmuştur. Türk dili, o anki konumuyla hastalıklı bulunmuştur. Bunun sebebi Arapça ve Farsça’dan gelen terkipler ve gramer kurallarıdır. Klişeleşmiş tamlamalar, kelimeler dışında kalan yabancı sözcüklerin atılması gerektiği savunulmuştur.

Dil Kurultayı’nda da benzer düşünceler ayrıntılı bir şekilde ele alınmıştır. *Yeni Türk Mecmuası*’nın ikinci sayısından itibaren kurultayda yapılan konuşmalar değerlendirilmiş ve kullanılan dilin öz Türkçe’ye dönmesi için neler yapılması gerektiği hakkında fikirler üretilmiştir.

Yazılardaki ortak noktaların birincisi halkın okur yazarlığını arttırmanın gerekli oluşu ve müşterek bir okur yazar dilinin yapılması gerektiğidir. Bunu yaparken de öz Türkçe kullanılmalıdır. Ahmet Cevat’ın “Dilden Çıkarmak Dile Almak İşleri” başlıklı yazısında ve Nusret Kemal’in “Dil İnkılâbı-Gençlik-Neşriyat” başlıklı yazısında bu noktaya değinilmiştir.

Ahmet Cevat, yazısında her dilde yabancı unsurların bulunduğunu ama önemli olanın yabancı terkipleri almamak olduğunu dile getirir. Terkibi bizim dilimizin terkebine uygun olmayan kelimeleri kullanmak sakıncalıdır. Çünkü dilde yaşanan yabancılaşma zamanla kişilerin zihin dünyasının da

yabancılaşmasına sebep olacaktır. Zihin dünyasının yabancılaşması konusundan Hasan Âli de “Dil Kurultayında Ortaya Konan Meseleler” başlıklı yazısında bahsetmiştir. Eğer dil millî olursa düşünce de millî olacaktır ve böylelikle Türk kültürünün varlığından da bahsetmek mümkün olacaktır.

Hasan Âli, yazısında kurultayda yapılan konuşmaları aktarmıştır. Buna göre kurultayda şu gibi konular dile getirilmiştir:

1- Öz ve sade Türkçe ile de yüksek sanat eserleri verilebilmiştir. Bunun en güzel örneği Kutadgu Bilig’tir.

2- İslam’dan sonra fikir ve edebiyatta “ikilik” görülmüştür. Arapça ve Farsça’nın etkisiyle dilde birtakım değişimler ortaya çıkmıştır. Bu ikilik Tanzimat’a kadar devam etmiştir. Şinasi gibi isimler değişiklikler yapmaya çalışsa da bu yeterli olmamıştır. Halk ve aydın kesim arasında kopukluk yaşanmıştır. Cumhuriyete kadar bu uçurum giderek açılmıştır. Ancak cumhuriyetten sonra dil ve tarih konularında bir şuur geliştirilebilmiştir.

3- Dil, canlıdır. Ancak onu kendi hâline bırakmak dili geliştirmez, köreltir. Bu nedenle dil üzerine araştırmalar ve çalışmalar yapmak, onu işlemek oldukça önemlidir.

4- Medeniyet dili kurabilmek için mesleki terimlere ihtiyaç vardır. Terimler olmadan tam anlamıyla bir medeniyet dilinden bahsetmek mümkün değildir.

5- Türk dilinin köklerini ortaya çıkarmak gereklidir. Bunun için de yazılı belgelerin araştırılması ve yaşayan, konuşulan Türk dilinin unsurlarının meydana çıkarılması gerekmektedir. Böylece Türk dilini tanımak ve tanıtmak imkânı da doğacaktır.

Nusret Kemal (Otyam) (1922-2015), şair, yazar ve eczacıdır. Nusret Kemal’in ilk şiiri lise öğrencisiyken *Yedigün* dergisinde yayınlanır. Şiirlerini toplumcu bir bakışla yazmaya çalışır. Şiir dışında hikâye, roman, tiyatro, anı, deneme, gezi yazısı türlerinde de eserler vermiştir. Köy ve köycülük üzerine kaleme aldığı kitapları vardır. (<http://teis.yesevi.edu.tr/>)

Nusret Kemal, “Dil İnkılâbı - Gençlik – Neşriyat” yazısında ortak okur yazar dili oluşturulması gerekliliğinin yanı sıra dil devriminin nasıl bir yol katettiğinden söz etmiştir. Türk dilinin gelişmesi ve ilerlemesi için bir “buhran” a ihtiyaç vardı. Atatürk harf devrimi ile buhranı hazırlamıştır ve başarılı rehberliği ile devrim gerçekleşmiştir. Atatürk’ün açtığı bu yolda ilerleyecek olanlar da gençlerdir. Çünkü gençlerin içindeki heyecan gelişmenin tetikleyicisi olacaktır.

Kurultayda dile getirilen Türk dilinin köklerinin araştırılması ihtiyacının bir sonucu olarak *Yeni Türk Mecmuası*’nda Türk dili ile ilgili birçok araştırma yer almıştır. Bunların birincisi derginin ilk sayısında yer alan Ahmet Cevat’ın “Sumerlilerin Konuştuğu Lisan ve Türkçe” adlı yazısıdır.

Ahmet Cevat, yazısında öncelikle bu araştırmayı neden yaptığını açıklar. Şimdiye kadar Sümerce ile Türkçe arasında ayrıntılı bir karşılaştırma yapılmadığını fark etmiştir ve Sümerce gibi kadim bir dil ile Türkçe arasındaki ilişkinin ortaya koyulması gerektiği fikrine varmıştır.

Ahmet Cevat, bu iki dili çeşitli başlıklar altında incelemiştir. Bu başlıklar; fonetik mukayese, morfolojik mukayese, lügat mukayesesi, iki lisanda sayılar ve nahvî teşekkül mukayesesidir. Bu incelemeler sonucunda iki dil arasında birçok benzerlik bulmuştur.

Ragıp Hulusî Özdem (1893-1943), dil bilimi profesörüdür. Arapça, Farsça, Fransızca, Almanca, İngilizce, İtalyanca, Rusça, Macarca, Romence, Esperantoca dillerini bilir. Türk tarihi ve Türk dili hakkında çevirileri ve eserleri mevcuttur. (Koşay, 1944: 149-150)

Yeni Türk Mecmuası’nın ikinci sayısında Ragıp Hulusî, “Dilimizin Tarihi Üzerine Vesikalar – XVII inci Asırdan Kalma Türkçe Mektuplar” adlı bir yazı kaleme almıştır. Bu yazıda Macaristan’da çıkan bir belge koleksiyonunda yer alan mektuplardan bahsetmiştir. Bu mektuplar 77 tanedir ve 50’si resmî askerlik evrakları, 27’si özel mektuplardır. Mektupların tarihi 1606-1645 yıllarıdır. Mektupların içinde Türkiye ile ilgili olanlar da mevcuttur.

Türk dilinin köklerine dair araştırmalardan bir diğeri Mehmet Saffet'in dil kurultayında yaptığı bir konuşmadır. Bu konuşmanın tamamı derginin üçüncü ve dördüncü sayısında aynen yayınlanmıştır. “Türk Dilinin Kıdemi ve Diğer Dillerle Münasebeti” başlıklı konuşmasında öncelikle dil konusunda araştırma yapılmasının önemine değinilmiştir. Millî hareketin tüm yönleriyle inkılaplar yoluyla gerçekleştirildiği, şimdi ise düşünce adamlarının üzerine düşen görevin araştırmalarla kültür tarihine katkıda bulunmak olduğu söylenmiştir.

“Bir milletin kültürü, onun bütün fertlerinin sahip olduğu, hadiseleri karşılıyan duyuş şekilleriyle, bütün tarihi içinde meydana getirdiği değer hükümleridir. Bu değer hükümleri, ilim, felsefe, sanat ve din tarafından yaşatılmaktadır. İnsanı kâinatın merkezi yapan bütün meseleleri bunlar paylaşmışlardır ve her cemiyet, her millet bunları kendi ruh kabiliyeti ile, kendi iradesiyle yoğurmuş, birbirine kendi karakterini vermiştir. Kültür, onu yaratmış olan milletin malıdır.” (Topçu, 2015: 20) Bir milletin düşünme tarzını, fikrî yönelimlerini öğrenmek için dilini ayrıntılarıyla bilmek önemlidir. Dil, kültür öğelerinin en temelidir.

Mehmet Saffet, konuşmasının devamında İngiliz dil bilimcilerin Türk dilini ilgilendiren görüşlerini aktarmıştır. Bu görüşlere göre Türkçe, Etice ve Akatça arasında ortak olan zamirler ve kelimeler vardır.

Fuat Köprülü, “Anadolu’da Türk Dil ve Edebiyatının Tekâmülüne Umumî Bir Bakış”ta Türk dilinin 13. ve 14. yüzyılda gelişimini incelemiştir. Dönem, tarihî arka planla anlatılmıştır. Çünkü dili etkileyen en önemli unsurlardan biri içinde bulunulan zamanın toplumsal şartları ve yaşanan siyasi olaylardır.

13. yüzyılda Türkçe yazılı eserler verilmiştir. Bu yüzyıl Türkçe’nin Arapça ve Farsça ile mücadele içinde olduğu bir dönemdir. Devlet kurumlarında ve günlük hayatta bu iki dilin etkisi oldukça fazladır. Karamanoğlu Mehmet Bey’in fermanıyla devlet dili Türkçe olmuştur ve bu fermanla Türkçenin hâkimiyeti başlamıştır.

Bu yüzyılda Mevlânâ, Sultan Veled, Ahmed Fakih, Şeyyad Hamza Türkçe yazmıştır. Her anlamda Türkçeyi kullanan ve Türk kültürünü eserlerine yansıtan isim ise Yunus Emre olmuştur.

14. yüzyıl, Anadolu’da beyliklerin ortaya çıktığı ve yayıldığı yıllardır. Türkmen beylerinin Türkçe yazılması için teşviki sayesinde Türk dili asıl hâkimiyetini sağlamıştır. Bu yüzyılda eserlerde lehçe açısından büyük farklar görülmemektedir.

Köprülü’nün aynı başlıklı yazı dizisi 5. sayıda devam etmiştir. Bu sayıda 15. yüzyılda Türk dil ve edebiyatının incelemesini yapmıştır.

Fuad Köprülü, bu yazıda da öncelikle dönemin tarihî olayları hakkında bilgi vermiştir. Anadolu ve Rumeli’de Osmanlı hâkimiyeti mevcuttur. Bu coğrafyalarda Türkleşme ve İslamlaşma büyük hızla devam eder. Türkçe de yalnız halk içinde değil, edebiyatta ve devlet işlerinde de gücünü artırır. Şairler saray tarafından korunmaktadır. Şiir meclisi düzenlenmekte ve padişahlar da edebiyatta ilgi duymaktadır. Anadolu coğrafyasında son Türkmen beylikleri de kalmayınca şairler için Osmanlı sarayı sığınabilecekleri tek yuva olmuştur.

Dönemin en önemli eserlerini Süleyman Çelebi, Eşrefoğlu, Ahmed-i Dâî, Şeyhî, Bursalı Ahmet Paşa, Necatî gibi isimler vermiştir. Köprülü, şairlerin biyografilerini değil daha çok eserlerini ve dile getirdikleri konuları ortaya koymuştur. Dinî, tasavvufî konuların yanında aşk ve şarap şiirleri de oldukça yaygındır. Yüzyıl sonlarında “hamse” geleneği de artmıştır.

Derginin yedinci sayısında Köprülü, 16. yüzyıl edebiyatını incelemiştir. İnceleme yöntemi değişmemiştir. Dönemin siyasî olaylarının aktarımının ardından bu olayların edebiyata etkisinden söz edilmiştir.

16. yüzyıl Osmanlı Devleti’nin yükselme çağıdır. Devletin başarısı edebiyat çevresine de olumlu etkilerde bulunmuştur. Var olan mektepler ve tekkeler sayesinde Türk dili halk arasında yaygınlaşmıştır. Balkan milletleri ve edebiyatları ile etkileşim hız kazanmıştır. Şairlerin himaye altında bulunuşu devam etmiştir. Tercüme faaliyetleri ile birçok eser Türkçeye kazandırılmıştır.

Dönemin padişahlarından I. Selim ve I. Süleyman da kendi şiirlerini yazmışlardır. Anadolu Türkçesi ilim ve sanat dili hâline gelmeye başlamıştır. Eski kültür merkezlerinin yanında İstanbul artık her anlamda ilim ve sanat faaliyetlerine yuva olmuştur. Şairlerin toplandığı bir merkeze dönüşmüştür. Yalnızca edebiyatta değil, mimaride de önemli eserler ortaya çıkmıştır. Zâtî, Fuzûlî, Bâki gibi isimler bu yüzyılda yetişmiştir. Arapça ve Farsçadan alınan yeni unsurlar Türkçeyi suni bir dile çevirmeye başlamıştır. (Fuat Köprülü, 1933: 535-553)

Köprülü, dönem edebiyatını incelerken türler üzerinden bir tasnif yapmıştır. Döneme nazım, nesir olarak ayrı ayrı bakmıştır. Şehrengizler, mesneviler ve tezkirelerin yanında halk arasında okunan eserlerde de artış yaşanmıştır.

Türk dilini dönem dönem işleyen önemli yazılardan birisi de İsmail Habîb'in "Dil İnkılâbındaki Büyük Hamleler" yazısıdır. 11. Yüzyıldan başlayarak dilin gelişimi hakkında genel değerlendirmelerde bulunmuştur. Mecmuada, Tanzimat döneminde Türk dilinin konumu hakkında incelemeler içeren ilk yazısıdır. Şinasi ile başlayan sadeleşme hareketinin kapsamını belirlemiştir. Türkçülük akımı ve bu akımın edebiyattaki etkisi göz önünde bulundurulmuştur. "Gazi Türkiyesinin İlk Büyük İşi" bölümünde o yıla kadar atılan en büyük adımın yeni harfleri kabul etmek olduğu söylenir. Türkçede gelişme yalnızca İstanbul şivesini inceleyerek mümkün olmayacaktır. Diğer Türk lehçelerinin de inceleme altına alınması gerekmektedir ve söz varlığımıza öz Türkçe kelimeler katılmalıdır.

İkinci sayıda Falih Rıfkı, "Bir Dilin Başından Geçen" adlı yazısında kendi yazma macerasını anlatmıştır. Dili kullanımının nasıl değiştiğini, zamanla nasıl daha sade yazmaya çalıştığını bahsetmiştir. Bu yazısı çok samimi bir itiraf gibidir. Katıldığı dil kurultayının ardından kendiyle bir hesaplaşma içine girmiştir.

Yazmaya ilk başladığı vakitler oldukça ağdalı bir dil kullandığını ve şimdi okurken kendi yazılarını bile anlayamadığını söyler. Gençliğin etkisi ve yazma hevesiyle dolu oluşunu daha tecrübeli bir gözle aktarır.

“İlk yazılarımı “Tecelli” diye bir ufak mecmuada neşrettim. “Tecelli” ler yanımdadır. Geçenlerde bir makalemi okudum, anlamadım. “Tanin”deki ilk yazımı da anlamakta hayli güçlük çekiyorum. Boyuna yazıp duruyordum. Yazı, en büyük ihtirasımdı. Geceleri sancılanmış gibi kıvranır, dururdum. Yazım gazetede çıktığı sabah, sokağa, herkes bana bakacakmış, herkes gelip elimi sıkacakmış, herkes yakınımnda benden bahsedecekmiş, gibi heyecanla atılırdım. Bırakınız herkes, ne babam, ne komşularım, hiç kimsenin beni muharrir diye tanıdığı yoktu. Beni bırakınız, o kadar meşhur zannettiğim “Servetifünun” isimlerini yalnız ben, bir de mektep arkadaşlarım biliyorduk. Namık Kemal gibi isimler, okundukları için değil, eskidikleri, politikaya karıştıkları için, körü körüne ezberde idi.” (Falih Rıfkı, 1932: 85)

İlk yazı maceralarının ardından Falih Rıfkı kelime oyunlarını çok iyi yapabilmesine rağmen söyleyecek bir şeyi olmadığı hissine kapılmıştır ve altında bir fikir olan yazılar kaleme almak istemiştir. Şimdi oldukça bilinen ve beğenilen eserlerinden olan *Ateş ve Güneş*, *Zeytindağı* gibi eserlerini yazdıktan sonra dillerini karışık bulmuş ve sadeleştirmek istemiştir.

İnsanın dünyayla irtibatını sağlayan en güçlü unsur dil ve iletişimdir. Falih Rıfkı bu aracı hakkında yaşadığı aydınlanma ile hayata bakışı da değişmiştir.

“Dil Kurultayından ayrılırken, bir dilin, kendi dilimin başından geçeni, çektiğim sıkıntıları, kaybettiğim yirmi beş seneyi düşünüyor, niçin asıl şimdi 18 yaşında değilim, diyordum.” (Falih Rıfkı, 1932: 85)

C. Halk Edebiyatı Hakkında Yazılar

Türkiye’de halk edebiyatı çalışmaları oldukça geç sayılacak bir tarihte başlamıştır. II. Meşrutiyet sonrasında Ziya Gökalp’ın çabalarıyla Halk edebiyatına yönelme gerçekleşmiştir. *“Ziya Gökalp’ın yaptığı pek çok çalışma yanında halkbilimi açısından asıl önemi, 1912 yılında Türk Ocağı’na bağlı bir*

sürekli yayın olarak kurduğu ve 65 sayı yayımlanan *Halk Doğru* dergisi çevresindeki fikirlerinden ve bu derginin 23 Temmuz 1923 tarihli 14. Sayısında “*Halk Medeniyeti – I Başlangıç*” adlı yazısından gelmektedir. Derginin başlığı 18. yüzyılda Almanya’da Herder’le biçimlenen “halk ruhu” yaklaşımlarıyla örtüşür. Ziya Gökalp’a göre Türk halkı engin bir ruha ve büyük bir kültürel zenginliğe sahiptir. Bu zenginliğin değerini ne yazık ki, Osmanlı aydını bilememiş, Arap ve Fars edebiyatlarının etkisi altında kalarak kendi özgün ve milli edebiyatını yaratamamıştır. Bu nedenle de Gökalp’ın terimiyle “tat” (yabancı) milletlere hikâyenerek “sart” (özünden uzaklaşma)laşmıştı. Aydına düşen görev, halkın arasında işlenmemiş vaziyette duran bu cevheri almak ve milli edebiyatı yaratmak olmalıdır.” (Oğuz, 2006: 46)

Yusuf Ziya, *Yeni Türk Mecmuası*’nın üçüncü sayısında “Halk Şairleri ve Edebiyatımız” yazısıyla halk edebiyatı alanında neler yapılabileceğini sıralamış ve örneklerle durumu açıklamıştır. Yusuf Ziya’ya göre yapılacak işler üç başlık maddede özetlenebilir.

1- Bir halk edebiyatı tarihi hazırlamak gereklidir.

“Uzak asrın karanlıkları içinde görünmez olmuş saz şairlerini bir tarafa bırakalım. Bugün; isimleri, eserleri malûm olanlar bile gazete, mecmua sahifelerinde, yahut ufacık tecrübe risalelerinde yeniden gölgelere karışıyor. Bunun için ne yapmalı? Önce: bunları, birer birer, devir devir sıralamak, şahsiyetlerini, hayatlarını, eserlerini tahlil etmek, bir halk edebiyatı tarihi hazırlamak lâzımdır.” (Yusuf Ziya, 1932: 194)

2- Halk şairlerinin eserleri yayınlanmalıdır.

3- Bir halk edebiyatı antolojisi hazırlanmalıdır.

Yapılacak bu çalışmalar, halk edebiyatının bilinmesi ve saklı kalmış eserlerin ortaya çıkması için önemlidir. Çünkü bu alandaki her eser bizim öz kültürümüzün izlerini taşır.

Kâzım Nami (Duru) (1876-1967), asker, eğitimci, yazar ve milletvekilidir. Çeşitli gazete ve dergilerde eğitimle ilgili yazılar kaleme alır. Türkçenin söz varlığının çok zengin olduğunu düşünür. Selanik’te *Genç Kalemler* dergisinin toplantılarına katılır ve “Yeni Lisan” hareketine destek

verir. Dil kurultaylarının hepsinde bulunmuştur. Türkçenin öğretimine önem vermiştir ve bu konuda eserler yayınlamıştır. (<http://teis.yesevi.edu.tr/>)

Yeni Türk Mecmuası'nın 4. Sayısında Kâzım Nami'nin "Halk Edebiyatı" başlıklı yazısı mevcuttur. Bu yazıya göre halk sınıf ayrımı olmadan milletin tamamını kapsar. Halk edebiyatı ise yalnızca "folklor" değil, milletin edebiyatıdır. Divan Edebiyatı'ndan meşrutiyet sonrasına kadar var olan edebiyat millî değil, zümre edebiyatıdır. Çünkü beslenen kaynaklar Türk değildir. Halkı tanımadan yapılan, halka ulaşamayan Batı'nın acemi taklitlerinden ibarettir.

"Türk edebiyatı, sadece, ne çok Türkçe kelime kullanmaktır, ne aruz veznini atarak hece veznile yazmaktır, ne de divan ve koşma taklitleri yapmaktır. Nefeslerle tekke edebiyatına dönüş, Bayburtlu Zihnileri, Emrahları, Karacaoğlanları taklit ediş nasıl Türk edebiyatı olur?"

Türk edebiyatı henüz şairlerin şuuruna geçmemiştir; bir cevher gibi "halk edebiyatı" didiğimiz edebiyatın içindedir; on dört milyonluk büyük Türk kütlesinin ruhundadır. Daha hiçbir şair o kaynağa uğramadı, oradan kana kana içmedi ve henüz eserini yaratmadı." (Kâzım Nami, 1933: 301)

Hilmi Ziya (Ülken) (1901-1974), felsefeci, sosyolog ve yazardır. Aynı zamanda resim ve hat sanatlarıyla da ilgilenir. Fransızca, İngilizce ve Arapçaya hâkimdir. Hilmi Ziya'nın yazıları *Dergâh, Tan, Türk Yurdu, Ülkü, Hareket, İstanbul, Kültür Haftası, Yeni İnsanlık, Millî Mecmua, Şarkiyat Mecmuası, Türk Düşüncesi, Türk Folklor Araştırmaları, Türkiyat Mecmuası* gibi dergilerde yayınlanmıştır. (<http://teis.yesevi.edu.tr/>)

Hilmi Ziya Ülken tarafından kaleme alınan "Millî Destanlar Hakkında Düşünceler" adlı yazıda halk edebiyatı konusu destanlar üzerinden incelenmiş ve örnek olarak Haluk Nihat'ın (Pepeyi) eserleri alınmıştır.

Destanlar, yaşanmış ya da yaşanmakta olan sosyal olaylardan doğarlar. Birinci grup destanlar mağlubiyet yaşamış ve zor günler geçiren milletlerin geçmişte teselli bulması amacıyla ortaya çıkar, ikinci grup destanlar ise zafer dönemlerinde kaleme alınır. Bizim edebiyatımızda ise genellikle birinci grup destanlara benzer destanlar kaleme alınmıştır. Millî Mücadele başlamadan önce halkımızın içinde bulunduğu karanlık günlerde geçmiş zamanın zaferlerine sığınılmıştır. (Hilmi Ziya, 1933: 670)

Hilmi Ziya, bu zor yılların kendi hayatında hangi döneme denk geldiğini ifade eder. Toplumsal acının kendisi ve yaşlıları üstünde olumsuz, acı etkiler bıraktığından bahseder. Haluk Nihat'la tanışmaları da bu yıllara denk gelir. Yapılan görüşmelerin Haluk Nihat'ın üzerinde bir değişim gerçekleştirdiği ve onu destan yazmaya sevk ettiğini belirtir. Onun destan dili zamanla gelişmiştir ve eserleri mazi hasretiyle başlasa da gelecek hakkında ümit duymayla sona erer.

M. Şakir Ülkütaşır (1894-1981), yazar ve folklor araştırmacısıdır. Türk Dil Kurumu çalışmalarına katılmış ve Türk Ocağı, Halkevleri, Türk Folklor ve Etnografya Derneği gibi kurumlarda görev almıştır. M. Şakir Ülkütaşır'ın folklor alanında pek çok araştırma ve inceleme yazıları mevcuttur. (<http://teis.yesevi.edu.tr/>)

Dergi bünyesinde halk edebiyatı alanında yapılan bir diğer çalışma ise halk edebiyatı nazım biçimlerinin incelenmesi ve örneklerine yer verilmesi olmuştur. M. Şakir Ülkütaşır, “Halk Edebiyatı” başlığı altında “koşma” türünün şekli özelliklerini kısa bir şekilde ifade etmiş ve örnekleri yayınlamıştır.

Bunun dışında halk şairlerinden Âşık Emrah'ın hayatı ve sanatı Vahit Lütfü Salcı tarafından incelenmiştir.

D. Kitap Tanıtımları ve Kitap Tahlilleri

Yeni Türk Mecmuası'nda Türkçe ve yabancı dillerde çıkmış ya da çıkacak olan kitaplar için tanıtım yazıları ve tahliller yer alır. Tanıtılan veya tahlil edilen kitaplar edebiyat, tarih, felsefe gibi farklı alanlara aittir. Derginin bu bölümleri “kitabiyat, kitaplar, yeni neşriyat, kitaplar arasında ve kitaplar-mecmualar” başlıklarını taşır. Yazılar dergide düzensiz aralıklarla yayınlanmıştır.

Bazı sayılarda kitapların yalnızca ismi, yazarı, varsa çevirmeni ve fiyatı belirtilir.

“ DANKAPI

Muharriri: A. Gide

Mütercimi: Burhan Ümit

Fiati 75 kuruş

Bu kitabı okuyunuz. San'atin hakikî hayattan kaynar olduğunu o zaman daha iyi anlayacaksınız. Peyami Safa Bey bu tercümenin birçok telif eserlerimizden daha Türkçe olduğunu söylüyor. Tavsiye ederiz.” (Y.b.d., 1932: 81)

“TERBİYE

Bu eserin müellifi İsmail Hakkı Bey olduğunu söylemek eserin kıymeti ve ciddiyeti hakkında kâfi bir delil vermektir.” (Y.b.d., 1932: 81)

Kitap tahlilleri ve tanıtımlarını Cemil Sena, Ahmet Hamdi (Tanpınar), Münir Müeyyet, Refik Ahmet, Şükûfe Nihal, Nahit Sırrı (Örik), Kazım Nami, Nusret Safa Coşkun ve Mustafa Şekip kaleme almıştır. Bu yazılarda kitaplar özetlenir, kitapların değindiği önemli noktalardan bahsedilir, kitapların bölümleri ayrı ayrı incelenir ve kitaplardan alıntılar yapılır.

Ahmet Hamdi Tanpınar, 15. sayıda Şükûfe Nihal'in şiirleri hakkında bir yazı kaleme alır. Ahmet Hamdi, şiirlerin kendisinde uyandırdığı duyguları ifade eder ve kişisel değerlendirmeler yapar.

“Şükûfe Nihal Hanımın şiirlerinde bilhassa sevdiğim taraf, kendilerine mahsus bir nevi tazelik sahibi olmalarıdır. Hiçbir zahmeti, hiçbir araştırmağı ifşa etmeden, içten gelen esrarlı bir ahenge uydurulmuş o mütecali bir raks gibi, kelimeler ve kafiyelerin şehrayinini yapan bu manzumeler bana ekseriya, masallarda dinlediğimiz insan eli dokunmamış kumaşları hatırlatıyor. Öyle ki, çok defa onlar için yazılmış demeğe bile kıyamıyorum.” (Ahmet Hamdi, 1933: 1232)

Ahmet Hamdi, Şükûfe Nihal'in “Su” adlı şiirini değerlendirir. Şiirden alıntı yapar ve beğenisini şu cümleyle dile getirir:

“Uyandıktan sonra tekrar uyunup görülen bir rüya gibi güzel değil mi?” (Ahmet Hamdi, 1933: 1232)

Kitaplar hakkında kaleme alınan önemli yazılardan bazıları da Agâh Sırrı Levend'in "Eserler ve Hâdiseler" adlı yazı dizisinde mevcuttur. Bu yazı dizisi 37. sayıda başlar, düzensiz aralıklarla 51. sayıya kadar eder. Agâh Sırrı Levend'in 1940 tarihli 89. sayıda da bu başlık altında bir yazısına rastlanır. Bu yazılarda genellikle bir kitap tahlili ve edebiyat dünyasına ait bir haber yer alır. Necip Fazıl'ın *Tohum*, Reşat Nuri'nin *Gökyüzü*, Şükûfe Nihal'in *Finlandiya*, İsmail Habib'in *Tunadan Batıya*, Halit Ziya'nın *Kırk Yıl*, Meliha Avni'nin *Bir Ses*, Refik Ahmet Sevengil'in *Çıplaklar*, Mehmet Âkif'in *Safahat*, Halide Edip'in *Sinekli Bakkal* ve *Tatarcık* kitapları Agâh Sırrı Levend'in değerlendirdiği kitaplardır.

Agâh Sırrı Levend, *Finlandiya* hakkındaki yazısında gezi yazısı türünün tarihçesinden, *Kırk Yıl* hakkındaki yazısında anı türünün tarihçesinden bahsettikten sonra kitabın içeriği hakkında bilgi verir. Kimi yazılarda şahsi fikirlerini de açıklar, eleştirilerde bulunur.

"Safahat'a şiir, sahibine de şair adını çok görenler oldu. Vakıa Safahat'ı dolduran manzumelerin içinde manzum konuşmadan öteye geçemiyen değersiz parçalar çoktur. Fakat bazıları, taşıdığı heyecan, inanma kuvvetinden gelen bir samimîlik ve ifadedeki tabîlik bakımından kendilerine kıymet verdirecek mahiyettedir. Mademki şiirin kuvveti, şairin duyduğu ve duyurduğu heyecanın kuvvetile ölçülüyor; mademki sanatın bir vasfı da samimiliktir; bu manzumelere de kendi nevi içinde birer şiir demekte tereddüt etmeyiz. Hususile Akif'in, Fikret'ten sonra Türkçeyi aruza ustalıkla uyduran kuvvetli bir nâzım olduğu düşünülecek olursa, bu sahadaki kudreti de kolayca teslim edilir." (Levend, 1937: 783)

"Kitaplar - Mecmualar" başlığında halkevi dergilerinin şekil özellikleri değerlendirilir, derginin daha iyi olması için tavsiyeler verilir ve dergide hangi alanlarda yazılar olduğu belirtilir.

Ankara Halkevi dergisi *Ülkü*, Adana Halkevi dergisi *Görüşler*, Kars Halkevi dergisi *Doğuş*, Afyon Halkevi dergisi *Taşpınar*, Isparta Halkevi dergisi *Ün*, Diyarbakır Halkevi dergisi *Karacadağ*, Niğde Halkevi dergisi *Akpınar*,

Manisa Halkevi dergisi *Gediz*, Gaziantep Halkevi dergisi *Başpınar*, İzmir Halkevi dergisi *Fikirler* değerlendirilen halkevi dergileridir.

“Karacadağ

Diyarbakır Halkevi mecmuası (Sayı 18 - Temmuz 1939). Kapağı güzel. Tertibi keza. Yalnız, mecmuaya konulacak yazılara biraz daha dikkat lâazımdır. Halkevinin Haziran toplantısına ait yazı, mecmuanın ikinci makalesi olmamalıydı. Bu gibi yazılar havadis kabilindendir ve sona konur. O yazıyı takip eden makale de keza yersiz olmuş. Bu sayısında “Diyarbakırlı bilginler ve ozanlar”, “Diyarbakır kitabeleri”, “Maya ve Huryatlar”, “Dut ve dutçuluk” ve “Diyarbakır hakkında yapılan etüdler” başlıklı fevkalâde kıymeti haiz makaleler mevcut. Temenni edelim ki, mecmua bu tarzdaki neşriyatına daha fazla ehemmiyet vererek devam etsin.

...

Başpınar

Gaziantep Halkevi mecmuası (sayı 5 - Temmuz 1939). Kapağının renksiz basılması ve biraz daha düzene sokulması temenni olunur. Mahallî tarih ve folklor tetkiklerine oldukça ehemmiyet vermiş. (...)

Fikirler

İzmir Halkevi mecmuası (sayı 190 - Temmuz 1939). Bu sayısı maalesef, henüz yolunu tayin edememiş bir mecmua hissini veriyor.(...)” (N.T., 1939: 388)

SONUÇ

Yeni Türk Mecmuası (1932-1943) yayınlandığı yıllar itibariyle erken cumhuriyet dönemi dergilerindendir. Dergide şiir, hikâye, deneme, hatıra, biyografi, gezi yazısı, manzum tiyatro, röportaj türlerinde metinler mevcuttur, en çok şiir türünde eser verilmiştir. Şiir sayısı 277'dir.

Dergide farklı alanlarda yazılar kaleme almış kadın yazar ve şairlerin sayısı azımsanmayacak derecededir. Toplam 24 kadın yazar eserleriyle dergiye katkıda bulunmuştur. Kadın yazar ve şairlerin isimleri şöyledir; Şükûfe Nihal (Başar), Meliha Avni (Sözen), Nermin Ahmet, Nezihe Muhittin, Mediha Muzaffer, İffet Halim (Oruz), Hatice Hatip, Halide Nusret (Zorlutuna), Bedriye Yeğinsoy, Lâmia Selami, Sevim Levent, Naciye Paköz, Süheylâ Muhterem (Kunt), Hasene Ilgaz, İsmet Kür, Mübeccel Argun, Necibe Kızılay, Süheylâ Aksüyek, Handan Seyhan, Türkân Duru, Nermin Suley, Samiye Yalçın, Zekiye Dinç, Neriman Hikmet. Sayılan 24 isim içinde en çok eser veren kişiler Şükûfe Nihal, Meliha Avni, Halide Nusret, İffet Oruz'dur.

Şükrü Enis Dodur, Naci Ayrıl, Cahit Kıvaner, Süheylâ Muhterem Kunt, Necibe Kızılay, Lütfü Gökırmak, Samiye Yalçın, Kadri Çamlıbelde, H. İlhan, Süheylâ Aksüyek, Esat Demiray, Kâzım Sevinç, Nermin Ahmet, müstear isim kullanan Emre ve S.G. hakkında mevcut kaynaklarda bilgi bulunmamaktadır. Süheylâ Muhterem Kunt 8, Kâzım Sevinç 5, Necibe Kızılay 5, Şükrü Enis Dodur 3, H. İlhan 3, Cahit Kıvaner 2, Kadri Çamlıbelde 2, Naci Ayrıl 1, Lütfü Gökırmak 1, Samiye Yalçın 1, Süheylâ Aksüyek 1, Esat Demiray 1, Nermin Ahmet 1, Emre 1, S.G. 1 adet eseriyle dergide yer alır.

Derginin 61. sayısından itibaren "Gençlerin Yazıları" başlığı altında lise ve üniversite öğrencilerinin yazı ve şiirleri yer alır. Bu durum *Yeni Türk Mecmuası*'nda Cumhuriyet Halk Fırkası Halkevleri Talimatnamesi'nde belirtilen "ilim ve edebiyat alanında yetenekli gençleri teşvik etmek" maddesine uyulduğunu gösterir. Genç yazar ve şairler İstanbul Erkek Lisesi, İstiklâl Lisesi ve Tarih-Dil-Coğrafya Fakültesi öğrencileridir. İstiklâl Lisesi, Eminönü Halkevinin başkanlığını, *Yeni Türk Mecmuası*'nın yazı işleri müdürlüğünü yapan

Agâh Sırrı Levend'in açtığı, 1922-1940 yılları arasında müdürlük ve öğretmenlik yaptığı özel lisedir. Agâh Sırrı Levend aynı yıllarda İstanbul Erkek Lisesi'nde de edebiyat öğretmenliği yapmaktadır. Bu okulların öğrencilerinin yazılarıyla dergide kendilerine yer bulmaları gayet tabiidir.

Genç yazar ve şairlerden İstiklâl Lisesi öğrencisi Behçet Derman'ın *Ben ve Alem* adında bir şiir kitabı mevcuttur. Çevirmen Sami N. Özerdim hem İstanbul Erkek Lisesi'nde hem Tarih-Dil-Coğrafya Fakültesi'nde öğrenciyken *Yeni Türk Mecmuası*'nda yazılar kaleme alır. Çevirmenin çok sayıda inceleme ve araştırma eseri vardır. Şair, yazar, edebiyat öğretmeni Halim Yağcıoğlu İstiklâl Lisesi öğrencisi olduğu yıllarda dergide yazar. Hikâye, şiir, masal, tiyatro türlerinde çok sayıda eseri bulunur. “millî destan şairi” olarak bilinen Basri Gocul'un da öğrencilik yıllarında bu dergide yazılarının yayınlandığı tespit edilmiştir.

Dergide Sadri Etem Ertem'in kitaplarına girmemiş iki hikâyesine, Halide Nusret Zorlutuna'nın “Benim Küçük Dostlarım” başlığı altında yazdığı ancak *Benim Küçük Dostlarım* kitabına girmemiş “Küçük Ali” adlı hatırasına rastlanmıştır. Sadri Ertem'in hikâyelerinin birincisi 1934 tarihli 16.-17. sayıda bulunan “Panamada İsyan”, ikincisi yine 1934 tarihli 25. sayıda bulunan “Nedir? Ne Sanılır?” adlı hikâyelerdir. Halide Nusret'in “Küçük Ali” hatırası ise 1940 tarihli 87. sayıda yer alır.

“Halkevi dergilerinde yayımlanan edebî eserlerin, yani şiir, hikâye ve piyeslerin genel karakteristiğine baktığımız zaman bunların, fikir planında Atatürk ilke ve inkılâpları çerçevesinde oluşturulmuş eserler olduğunu görüyoruz. Başka deyişle bu eserler ele aldıkları konuyu işlerken İslâmcı, Turancı ve beynelmilelci ideolojilerden uzak bir şekilde cumhuriyet, milliyet, laiklik ve çağdaş uygarlık ideallerini telkin eden, yücelten şiir, hikâye ve piyeslerdir. Bu yıllarda yayımlanan bir rapordan öğrendiğimize göre, 1932'den sonra Ankara Halkevinde "Devrim edebiyatı nasıl olmalıdır" konusu günlerce tartışılmış ve konu o zamanın gazetelerinde de yankılanmıştı. Bu eserlerin başka bir karakteristik tarafı da Millî Mücadele sırasında Türk toplumunu saran destanî ruhun havası içerisinde ve bu havayı yansıtacak bir biçimde yazılmış

olmalarıdır. Bu genel tespit dışında halkevi dergilerindeki edebiyatın diğer bazı karakteristik özelliklerini şöylece tespit edebiliriz. Bu edebiyat her şeyden önce bir memleket edebiyatıdır. Ele alınan konular çoğunlukla yurt güzellikleri, daha doğrusu çevreye ait güzellikler ve konular, başka deyişle Anadolu coğrafyası, Anadolu insanı ve onun kültürel değerleridir.” (Huyugüzel, 2000: 397) *Yeni Türk Mecmuası*’nda halkevi dergilerindeki eserlerin genel karakteristik özelliklerinin tamamını bulmak mümkündür. Cumhuriyet rejimini halka benimsetmek, eski ile tüm bağları kesmek, insanların düşüncelerini geçmişten uzaklaştırarak geleceğe yöneltmek için edebiyatın bir araç olarak kullanıldığı metinler kaleme alınmıştır.

Sosyal meseleleri konu edinen metinlerde “destanî ruhun havası” hissedilir, şiirlerin genelinde geleceğe dair umut ve heyecan göze çarpar. Şair ve yazarlar fikirlerine âdeta dinî bir kutsallık kazandırma çabası içindedirler. Şiirde 1923-1940 arası etkili olan memleket edebiyatı çizgisinin takip edildiği görülür. Nesirlerde sık sık şehir-köy karşılaştırması yapılır, şehrin karşısına köy çıkarılır. Memleket edebiyatı kapsamında Anadolu hem coğrafyası hem de insanıyla ön plana çıkarılır.

Bireysel meseleleri konu edinen şiirlerde Divan edebiyatının hayal dünyasının Halk edebiyatı nazım şekilleri içinde kullanıldığı örneklerle rastlanır. Yeni Türk edebiyatının iki önemli ve vazgeçilmez kaynağından hareketle modern bir şiir oluşturulmaya çalışılmıştır. Şairler, Divan şiirinin hayal dünyasından özellikle de gül-bülbül bağlantısını yoğun olarak kullanır. Naci Ayrıl, Meliha Avni, Necibe Kızılay, Lütfü Gökırmak, Yusuf Ziya ve S.G. müstear ismiyle dergide yer alan şair bu bağlantıyı kullanan isimlerdir. Bireysel temalı şiirlerde tespit edilen başka bir nokta çok yoğun bir Faruk Nafiz etkisi olduğudur. Âşık Bahtıyok mahlaslı şair, Refik Salahor ve Yusuf Ziya Faruk Nafiz etkisiyle şiirler kaleme almıştır.

Yeni Türk Mecmuası, yazar kadrosu ve yazar kadrosunun dergide ortaya koyduğu metinlerle halkevi dergileri içinde önemli bir yere sahiptir. Yayınlandığı dönemin (1932-1943) ruhunu anlamak ve üzerinde çalışmalar yapmak için son derece zengin bir içeriğe sahiptir. Yayınlandığı dönemde millî

kültüre ait değerlerin aktarımında önemli bir işlev görmüştür. Dergi, bir “medeniyet” mücadelesinin verildiği cumhuriyetin ilk yıllarında halka “gitmek” için büyük bir çabayla uğraşmış ve bunda başarılı olmuştur.

KAYNAKÇA

KİTAPLAR:

- AKÜN Ömer Faruk, *Divan Edebiyatı*, 3.b., İstanbul: İSAM Yayınları, 2015.
- ARTUN Erman, *Anonim Türk Halk Edebiyatı Nesri (Edebiyat Tarihi/Metinler)*, 8.b., Adana: Karahan Kitabevi, 2015.
- COŞKUN Betül, *Ümmü'l Muharrirât Halide Nusret Zorlutuna*, 1.b., İstanbul: Kitabevi Yayınları, 2011.
- ÇAMLİBEL Faruk Nafiz, *Han Duvarları*, 28.b., İstanbul: Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık, 2019.
- ÇEÇEN Anıl, *Halkevleri*, 2.b., İstanbul: Gündoğan Yayınları, 1990.
- EAGLETON Terry, *Edebiyat Kuramı*, çev. Tuncay Birkan, 6.b., İstanbul: Ayrıntı Yayınları, 2018.
- ENGİNÜN İnci, *Türkçede Shekespeare*, 1.b., İstanbul: Dergâh Yayınları, 2008.
- ENGİNÜN İnci, *Yeni Türk Edebiyatı Tanzimat'tan Cumhuriyet'e (1839-1923)*, 7.b., İstanbul: Dergâh Yayınları, 2013.
- ENGİNÜN İnci, *Ömer Bedrettin Uşaklı-Yayla Dumanı (Bütün Eserleri)*, 1.b., İstanbul: Dergâh Yayınları, 2018.
- ENGİNÜN İnci, *Abdülhak Hâmid Tarhan - Bütün Şiirleri*, 3.b., İstanbul: Dergâh Yayınları, 2019.
- ERSOY Mehmet Âkif, *Safahat*, İstanbul: Akvaryum Yayınları, 2006.
- GÜREL Zeki, *Halide Nusret Zorlutuna (Hayatı ve Eserleri)*, Ankara: Berikan Yayınevi, 2004.
- KAPLAN Mehmet, *Tevfik Fikret (Devir-Şahsiyet-Eser)*, 13.b., İstanbul: Dergâh Yayınları, 2010.
- KAPLAN Mehmet, *Şiir Tahlilleri 1 (Tanzimat'tan Cumhuriyet'e Kadar)*, 22.b., İstanbul: Dergâh Yayınları, 2013.
- KAPLAN Mehmet, *Şiir Tahlilleri 2 (Cumhuriyet Devri Türk Şiiri)*, 22.b., İstanbul: Dergâh Yayınları, 2013.
- KAPLAN Mehmet, *Türk Edebiyatı Üzerinde Araştırmalar - 3 (Tip Tahlilleri)*, 11.b., İstanbul: Dergâh Yayınları, 2019.
- KARAMAN Hayrettin, *Kur'ân-ı Kerîm Açıklamalı Meâli*, 6.b., Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2004.

- KOLCU Ali İhsan, *Sadri Ertem Toplu Hikâyeler*, 1.b., İstanbul: Salkımsöğüt Yayınları, 2014.
- KORKMAZ Ramazan, *İkaros'un Yeni Yüzü Cahit Sıtkı Tarancı*, 1.b., Ankara: Akçağ Yayınları, 2002.
- MERDAN Güven, *Türk Halk Oyunlarının Şamani Kökleri*, 1.b., Erzurum: Fenomen Yayınları, 2013.
- OĞUZ M. Öcal, *Türk Halk Edebiyatı El Kitabı*, 4.b., Ankara: Grafiker Yayınları, 2006.
- OKAY Cüneyd, *Halkevleri Üzerine Kısa Notlar (Dergiler-Belgeler)*, 1.b., İstanbul: Doğu Kitabevi, 2019.
- ÖZGÜL Metin Kayahan, *Halit Fahri Ozansoy: Hayatı ve Eserleri*, 1.b., Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, 1986.
- TOPÇU Nurettin, *Kültür ve Medeniyet*, 9.b., İstanbul: Dergâh Yayınları, 2015.
- Y.B.D., *C.H.F. Halkevleri Talimatnamesi*, Ankara: Hâkimiyet-i Milliye Matbaası, 1932.
- YETİMOVA Serhat, *Genç Fidanlar Bahçesi (Erenköy İnas Sultanisi'nden Erenköy Kız Lisesi'ne 1916-2016)*, ed. Elif Sungur, Hakan Aytekin, İstanbul: Erenköy Kız Liseliler Derneği, 2017.
- ZEYREK Şerafettin, *Türkiye'de Halkevleri ve Halkodaları (1932-1951)*, Ankara: Anı Yayıncılık, 2006.

MAKALELER:

- ANAR Turgay, “Edebiyat Eserlerini Anlamak ve Yorumlamak İçin Farklı Bir Yöntem: Einfühlung Teorisi”, *Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi*, C.48, S.48, 2013, ss. 23-46.
- ARGUNŞAH Hülya, “Tanzimat’tan Cumhuriyet’e Kadın Yazarlar ve Kadınla İlgili Konular”, 2016, <https://www.humed.org.tr>, (16.12.20)
- ARIKAN Zeki, “Halkevlerinin Kuruluşu ve Tarihsek İşlevi”, *Atatürk Yolu Dergisi*, C.6, S.23, 1999, ss. 261-281.
- AYDEMİR Gamza, “Einfühlung: Estetiğin Zengin ve Muammalı Kavramı”, *İdil*, C.9, S.66, 2020, ss. 179-189.
- BOLAT Tuncay, “Falih Rıfkı’nın Deneysel Roman’ı”, *Uluslararası Toplum ve Kültür Araştırmaları Sempozyumu (3-5 Ekim 2019 Balıkesir/Edremit) Tam Metin Bildiriler Kitabı*, ed. Mustafa Aça, Çanakkale: TOKÜAD Yayınları, 2019, ss. 320-328.
- BURUS Duygu, “Şükufe Nihal’in Yazılarında Kadın”, *Sosyal Bilimler Araştırma Dergisi (KOUSBAD)*, S.6, 2017, ss. 39-60.

- ÇALIŞKAN Vedat, ÖZEY Ezgi, “Darülfünun’dan Mezun İlk kadın Coğrafyacı: Şükûfe Nihal (1897-1973)”, *Türk Coğrafya Dergisi*, s.67, 2016, ss.61-66.
- DİNÇ Abdülkerim, “Faruk Nafiz Çamlıbel’in Oyunlarında Türk Tarih Tezi”, *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, S.22, 2003, ss. 139-145.
- EKİNCİ Ekrem Buğra, “Aşkın Gizli Dili: Mendil”, 2016, <https://www.ekrembugraekinci.com>
- ERDAL Kelime, “Benim Küçük Dostlarım”, *Eğitim Fakültesi Dergisi*, C.19, S.1, 2006, ss. 105-134.
- FİRİDİNOĞLU Nilgün, “Faruk Nafiz Çamlıbel’in “Kahraman Destanı” ve Yazınsal Metnin Üretim Sürecinde İdeolojik Zorunluluğun Rolü”, *Tiyatro Eleştirmenliği ve Dramaturji Bölümü Dergisi*, S.17, 2010, ss. 86-97.
- GÜLER Cağfer, “Türkiye’de Çok Partili Düzene Geçişte (1945-1950) Serbest Fırka Deneyiminin İzleri”, *Tarih Araştırmaları Dergisi (TAD)*, C.34, S.57, 2015, ss. 291-315.
- GÜNDÜZ Mustafa, “Yeni Türk Mecmuası’nda İdeal İnsan, Eğitim ve Toplum”, *Millî Eğitim Dergisi*, S.216, 2017, ss. 187-201.
- GÜNEŞ Mehmet, “Rumeli’nin Kaybının Türk Şiirindeki Akisleri”, *Türkbilig*, S.21, 2011, ss. 183-206.
- GÜRMAN ŞAHİN Asuman, “Hamdi Gökaltın’ın Şiirlerinde Gurbet”, *Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, C.6, S.2, 2015, ss. 155-172.
- HUYUGÜZEL Ömer Faruk, “Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatında Halkevlerinin Rolü”, *Halkevlerinin 70. Yıldönümü Anma Programı*, 2000, ss. 391-400.
- KARKINLI Reyhan, “Kasımalı Bayalınov’un “Acar” Adlı Uzun Hikâyesinde Halk Kültürü”, *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, S.6, 2017, ss. 1028-1042.
- KOŞAR Hamit Zübeyr, “Ragıp Hulûsi Özdem 1893-1943”, *Belleten Dergisi*, C.8, S.29, 1944, ss. 149-151.
- KURT Ali, “Tanzimat’tan Günümüze Türk Şiirinde Vatan Temi”, *Yeni Türk Edebiyatı Araştırmaları*, S.1, 2009, ss. 105-137.
- NEYİŞÇİ Tuncay, “Servi Boylum, Alyazmalım”, *Orman ve Av*, C.90, S.1, 2013, ss. 26-32.
- ÖZDEMİR Orhan, “Birinci Türk Dili Kurultayı Bildirilerinde Dil ve Egemenlik İlişkisi”, *Turkish Studies*, Volume 7/4 Fall, 2012, ss. 2511-2520.
- SALMAN BOLAT Bengül, “Hep Hatırlanmak İsteyen Cumhuriyet’in İlk Kadın Hatibi; Meliha Avni Sözen”, *Karadeniz Araştırmaları*, S.43, 2014, ss. 151-174.

- SEFERCİOĞLU Necmeddin, “Türkiye’nin En Eski ve En Büyük Sivil Toplum Kuruluşu Türk Ocağı”, <https://www.turkocaklari.org.tr>
- TANRIBUYURDU Gülçin, “Bir Kültür Taşıyıcısı Bir Gizli Dil: Klâsik Türk Şiirinde Mendil”, S.87, 2010, ss. 196-203.
- TEMİZSU Mustafa, “Unutulmuş Bir Yazarı Bütün Yönleriyle Yeniden Hatırlamak: Türk Edebiyatı Tarihi İçinde Mahmut Yesârî”, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, C.10, S.54, 2017, ss. 158-168.
- TİMUR Kemal, “Ülkü Mecmuası ve Şiirlerin Diliyle Atatürk”, *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, S.28, 2005, ss. 177-198.
- TURAN KARABULUT Ayşe, “Türk Halk Bilgisi Derneği Tarafından Yayımlanan Halk Bilgisi Haberleri Hakkında Kısa bir Değerlendirme”, *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, S.50, 2013, ss. 137-144.
- YUVA Hümeysra, “Türk Şiirinde Zaman Teminin Değişimi”, *Turkish Studies*, Volume 4/1 Winter, 2009, ss. 1653-1717.

TEZLER:

- ARSLAN Fatih, *Şükûfe Nihal Başar (Hayatı-Şiirleri)*, (Yüksek Lisans Tezi), Elazığ: Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1995.
- AY İlknur, *Muallim Naci, Ahmet Rasim ve Halide Nusret Zorlutuna’nın Anı Türündeki Eserleriyle Çocuk Edebiyatımızdaki Yeri ve Başlıca Temaları*, (Yüksek Lisans Tezi), Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2009.
- BASKIN Bahar, *2. Meşrutiyet’te Eğitim, Kadın ve İnas Darülfünunu (İlk Kadın Üniversitesi)*, (Yüksek Lisans Tezi) , İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2007.
- GİRGİN Sevinç, *Falih Rıfki Atay’ın Gezi Yazılarında Avrupa*, (Yüksek Lisans Tezi), Kuzey Kıbrıs: Doğu Akdeniz Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Öğretim ve Araştırma Enstitüsü, 2012.
- GÜRMAN ŞAHİN Asuman, *Atatürk Dönemi (1923-1938) Türk Şiirinde “Gurbet” Temi*, (Doktora Tezi), Manisa: Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2015.
- KİRAZ Sevil, *Nurullah Ataç’ın Hayatı, Dil ve Edebiyat Görüşleri*, (Doktora Tezi), İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2001.
- KOCAAĞA Mahmut, *Eminönü Halkevi ve Faaliyetleri (1935-1951)*, (Yüksek Lisans Tezi), İstanbul: İstanbul Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü, 2015.

- KOCABIYIK Özlem, *Nahit Sırrı Örik'in Romanlarında ve Hikâyelerinde Yapı ve Tema*, (Yüksek Lisans Tezi), Afyonkarahisar: Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2006.
- KOÇER Gülsün, *İsmet Kür'ün Hayatı, Eğitimciliği ve Çocuk Edebiyatına Katkısı*, (Doktora Tezi), Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2011.
- KOÇYİĞİT Fırat Ender, *Stefan Zweig ve Şevket Süreyya Aydemir'in Politik Biyografilerinin Mukayeseli İncelemesi*, (Yüksek Lisans Tezi), Bursa: Bursa Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2018.
- ÖZTAN Güven Gürkan, *Türkiye'de Çocukluğun Politik İnşası*, (Doktora Tezi), İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2009.
- SALTIK Eylem, *Atatürk Dönemi (1923-1938) Türk Şiirinde "Anadolu"*, (Doktora Tezi), Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2010.
- UĞUR Songül, *Türkiye Cumhuriyeti'nin 'Halka Doğru' Politikasında Yeni Türk Mecmuası'nın Yeri*, (Yüksek Lisans Tezi), İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2002.
- YAKASIZ Erdinç, *Yeni Türk Mecmuası (1932-1943)*, (Yüksek Lisans Tezi), İstanbul: Yeditepe Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü, 2015.
- YAYLA TOSUN Hülya, *Cumhuriyet Dönemi Şiirinde Anne*, (Yüksek Lisans Tezi), Edirne: Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2009.
- YILMAZ Sibel, *Varlık Dergisi'nden Garip Hareketine Şiir (1933-1941)*, (Doktora Tezi), Ankara: Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2017.

SÜRELİ YAYINLAR:

- Cenap Şahabettin, "Riyâh Leyâl", *Servet-i Fünun Dergisi*, S.273, 1896, ss.204.
- "Köylü için Dıvar gazetesi basıldı, dağılıyor", *Vakit*, S.5489, 1933, ss.3.
- Semih Çelik, "Prof. Dr. Kazım Yetiş ile Yahya Kemal'e Dair Bilinmeyenleri Konuştuk", *Akpınar*, S.13, 2008, ss. 3-16.

SÖZLÜKLER:

- KARAKURT Deniz, *Aktarma Sözlüğü*, 1.b., 2017.
- PALA İskender, *Ansiklopedik Divân Şiiri Sözlüğü*, 21.b., İstanbul: Kapı Yayınları, 2011.

İNTERNET SİTELERİ:

<https://www.aa.com.tr/>

<http://bgc.org.tr/>

<https://www.humed.org.tr/>

<https://islamansiklopedisi.org.tr>

<https://www.kutsalkitap.org/online-incil-oku>

<http://www.lebriz.com/>

<http://www.sidav.org.tr/>

<http://teis.yesevi.edu.tr>

EKLER

Eminönü Halkevi binasının şimdiki hâli, Kasım 2020

Sayı 1

Teşrinievvel 1932

YENİ TÜRK MECMUASI

İSTANBUL HALKEVİ TARAFINDAN AYDA BİR ÇIKARILIR

5732

İÇİNDE YAZISI OLANLAR

Ahmet Şükrü, Falih Rıfkı, Faruk Nazif, Hasan Âli,
Nurullah Ata, Burhan Ümit, Reşat Nuri, Ahmet
Cevat, Nusret Kemal, Mustafa Şekip, Salih Murat.

İki forma ilâve: Ahlâk ve Dinin İki Kaynağı MEHMET EMİN
Beyin BERGSON dan tercümesi

FIATİ 30 KURUŞ

1933
İSTANBUL
TÜRKİYE MATBAASI

Yeni Türk Mecmuası, 1932 tarihli 1. sayı kapağı

Sayı: 19 — 20

Mart 1934

YENİ TÜRK

MECMUASI

İSTANBUL HALKEVİ TARAFINDAN AYDA BİR ÇIKARILIR

İsmet Paşa Hazretlerinin inkılâp dersi	İsmet Paşa	1389
İnkılâp Enstitüsünde Recep Beyink onferansları . . .	Recep	1396
23 Nisan	İstanbul Halkevi Reisi Ali Rıza	1405
Büyük şehrin içtimai çehresi ve zamanımızda büyük bir şehirden beklenen vazifeler	Kessler	1410
Kadın dahi olur mu?	Safiye Hüseyin	1420
Sinirli çocuklar	Dr. İhsan Hilmi	1424
Muası Terbiyenin gayesi	Cemil Sena	1429
Peçenekler ve İzmir Türkleri	Aktes Nimet	1436
Milletler arasında mubadelenin durması	Ahmet Ekrem	1439
Kayseri Dokuma Fabrikası İsmet Paşa Hazretlerinin nutku		
İstanbul Halkevinin üç aylık mesaisi		

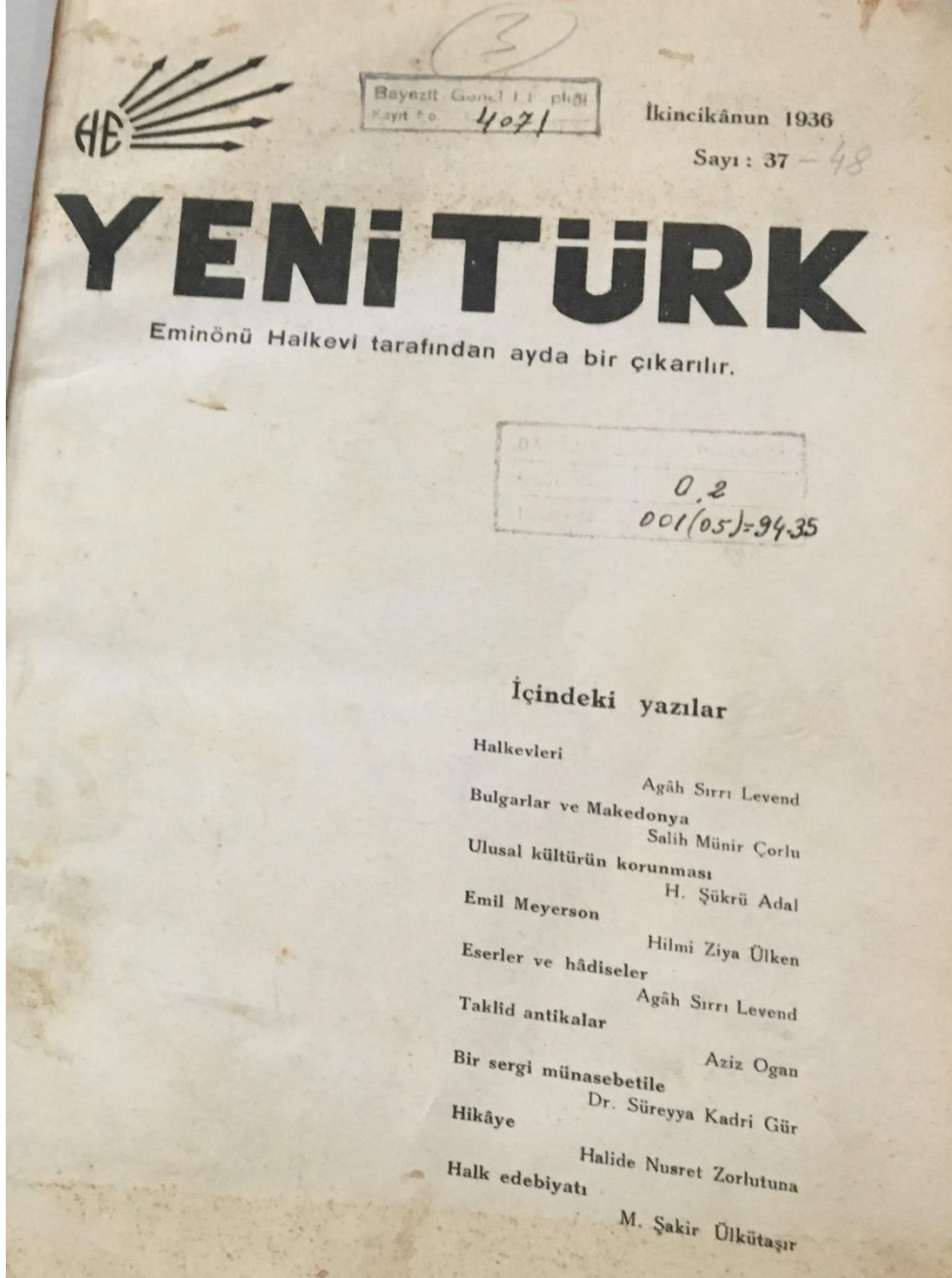
Fiatı 20 kuruş

1934
İSTANBUL
DEVLET MATBAASI

Yeni Türk Mecmuası, 1934 tarihli 19-20. sayı kapağı

Yeni Türk Mecmuası, 1935 tarihi 30. sayı kapağı

Yeni Türk Mecmuası, 1936 tarihli 37. sayı kapağı

YENİ TÜRK

İstanbul - Eminönü Halkevi tarafından ayda bir çıkarılır

Sayı: 80 — Ağustos 1939

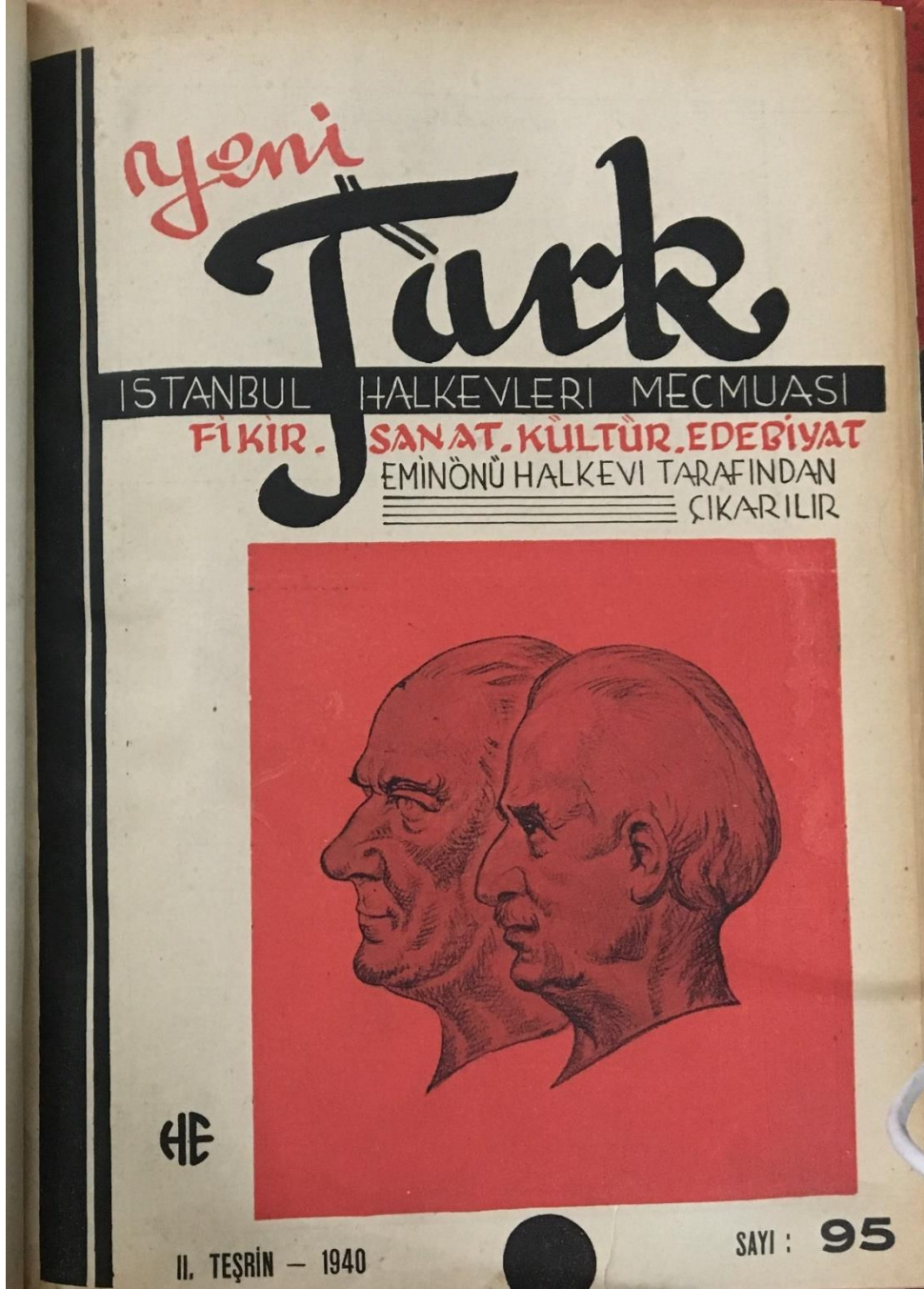
İÇİNDEKİ YAZILAR

Lozan Sulhü	YENİ TÜRK
Yeni Bayram	MELİHA AVNİ SÖZEN
Mustafa Nuri ve Eseri	İSMAIL NÂMİ ERBİLEK
Hatay Destanı	ÂŞIK BAHTİYOK
Yorgancı Sadık Destanı	MEHMET HALİT BAYRI
Bilmiyordum	İSHAK REFET İŞİTMAÇ
İnsan Esareti, Alım ve Satımı	RAŞİT GÖKDEMİR
Adsızların Destanı	CEYHUN ATUF KANSU
Osman Gazinin Nesep ve Hüviyeti	ADNAN ERZİ
Vicdan Azabı (Hikâye)	KEMAL EMİN BARA
İstanbul Bibliyografyası	H. T. DAĞLIOĞLU

İstanbul — Arkadaş Basımevi
1939

Yeni Türk Mecmuası, 1939 tarihli 80. sayı kapağı

Yeni Türk Mecmuası, 1940 tarihli 95. sayı kapağı

YENİ TÜRK

Millî Ruh Cevheri

Dr. Y. ABADAN

İstanbul Surları

A. OGAN

Mana ve Harf

F. KÖSERİFAT

Kalevala

M. T. ALANGU

Altın Ordu

Dr. A. Z. SOYSAL

İstanbul ve Dolayı

Cografyası

Ş. KAYABOĞAZI

Sitemler

C. A. KANSU

Koşma

L. GÖKİRMAK

Kale

H. AKALIN

MART - 1941

SAYI : 9

İSTANBUL HALKEVLERİ MECMUAS

Yeni Türk Mecmuası, 1941 tarihli 99. sayı kapağı

YENİTÜRK

İÇİNDEKİLER:

Aile hayatı ve çocuğun mevkii
Dr. R. DUMAN

İlk Osmanlı altını piyasaya nasıl çıkarıldı?
İ. F. SERTELLİ

Yeni Cami Arzuhalçileri
M. S. ÇAPANOĞLU

Milton ve Paradiselost
E. ATABAY

Haberci (Hikâye)
O. Y. CEM

Şiir ve Etütler

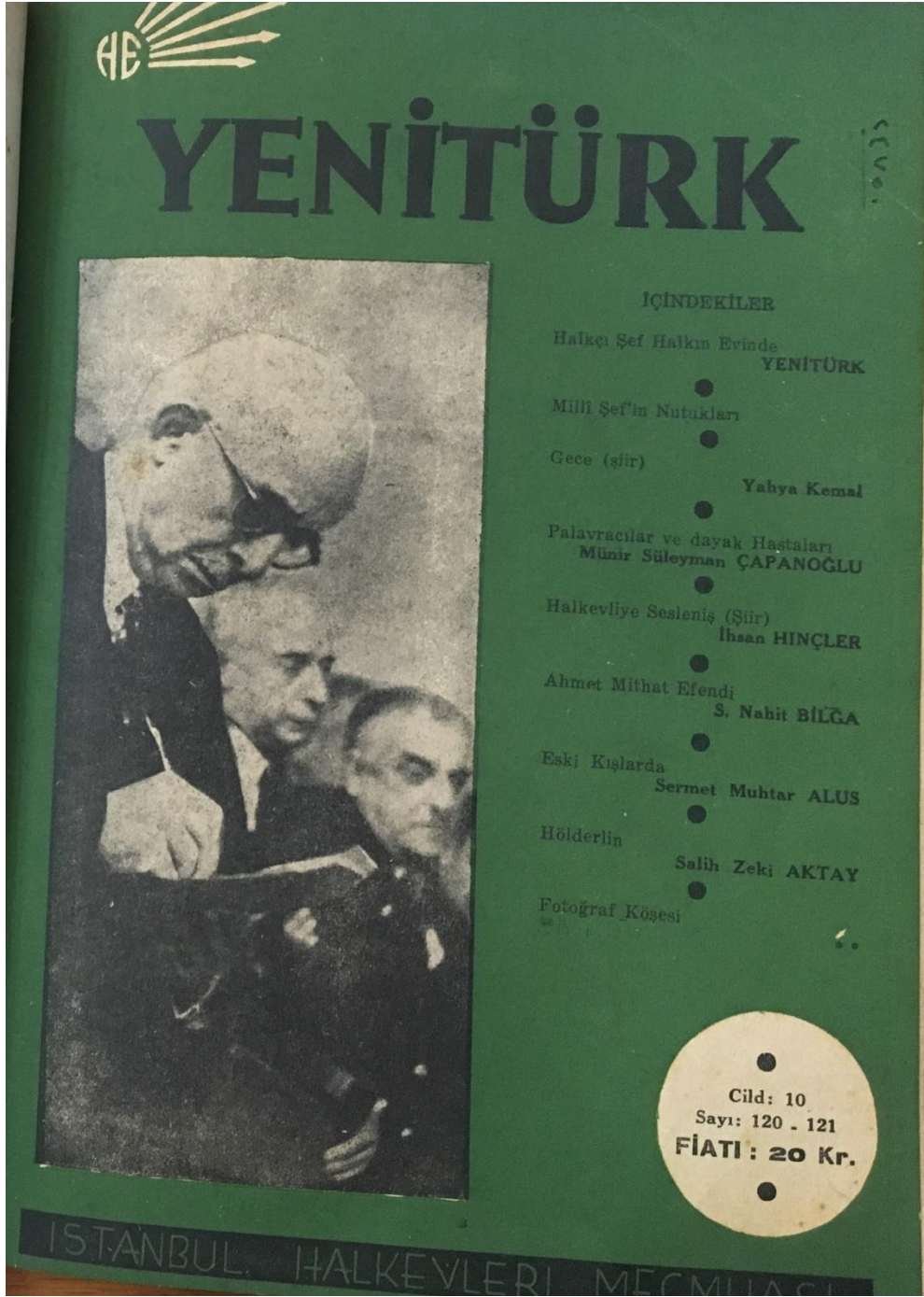
Sayı :

111.112/3-4

FIATI : 20 Kr.

İSTANBUL HALKEVLERİ MECMUASI

Yeni Türk Mecmuası, 1942 tarihli 111. – 112. sayı kapağı

Yeni Türk Mecmuası, 1943 tarihli 120.-121. sayı kapağı

Bayanlara Müjde

İpekışin, yeni empirime yazlık kumaşları
yakında piyasaya çıkıyor.

İlkbahar için Mantoluk ve
Tayyrlk ynlleri
bekleyiniz.

Toptan ve perakende müracaat
mahalli Sultanhamam İpekış
mağazası birinci kat İpekış
Merkez Müdürlüğü

Yeni Türk Mecmuası, 1935 tarihli 30. sayı, İpekış reklamı

A D A P A Z A R I

TÜRK TİCARET BANKASI

Merkezi : Ankara

Tamamı ödenmiş sermayesi :

2,200,000 Türk Lirası

Türkiyenin her yerinde şube ve
muhabirleri vardır.

Her nevi Banka muamelâtı yapar.

İstanbul Şubesi : Telefon 22042

Galata Şubesi : Telefon 43201

Yeni Türk Mecmuası, 1935 tarihli 32. sayı, Türk Ticaret Bankası reklamı

Sümer Bank

Yerli Mallar Pazarları

Her Ne İsterseniz Bulursunuz

Yerli Malların { en iyisi
en sağlamı
en ucuzu

HEREKE nin yönlü ve ipekli kumaşları
FESANE nin yönlü kumaşları ve battanileri
BEYKOZ un pamukluları ve patiskaları
BAKIRKÖY n pamukluları ve patiskaları

Yerli Mallar Pazarlarında
Satılır.

Ankara – İstanbul – Samsun
İzmir – Beyoğlu – Galata

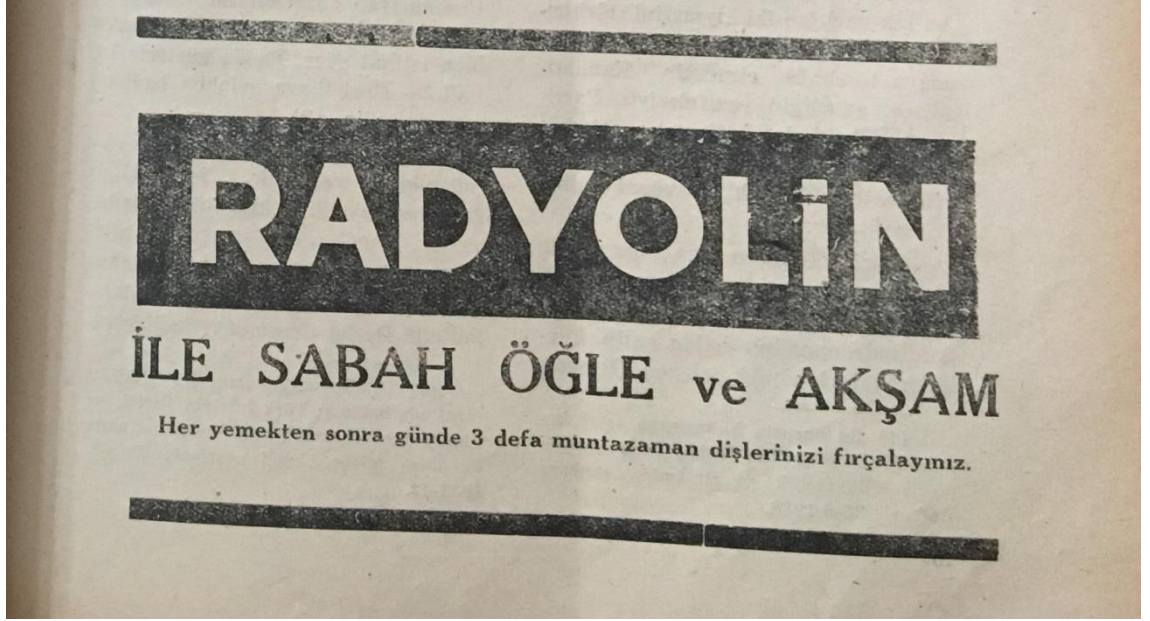
Yeni Türk Mecmuası, 1935 tarihli 32. sayı, Sümerbank reklamı

Yeni Türk Mecmuası, 1937 tarihli 54. Sayı, Türk Hava Kurumu Piyançosu reklamı

Yeni Türk Mecmuası, 1938 tarihli 61. sayı, elektrik süpürgesi reklamı

Yeni Türk Mecmuası, 1942 tarihli 110. sayı, Radyolin diş macunu reklamı

İSTANBUL HALKEVİNİN AÇILMASI
19 Şubat 1932

İstanbul Halkevi

Açılma günü toplantısı

Yeni Türk Mecmuası, 1933 tarihli 6. sayı, İstanbul Halkevi

Mete piyesinden bir sahne

Yeni Türk Mecmuası, 1933 tarihli 6. sayı, Halkevinde sahnelenen Mete piyesi

Yeni Türk Mecmuası, 1933 tarihli 6. Sayı, Halkevinde sahnelenen Özyurt piyesi

Yeni Türk Mecmuası, 1942 tarihli 118.-119. sayı, Millî Oyunlar Festivali

İnönü, Eminönü Halkevine girerken

Yeni Türk Mecmuası, 1943 tarihli 120.-121. Sayı, İsmet İnönü Eminönü Halkevi'nde